

श्री लुपनभानु संस्कृत श्रेणि सोपान - ५

संस्कृत संस्कृतम्

प्रयोग भार्गवशिक्षा

શત્રુંજય શણગાર
શ્રી આદિનાથ દાદા

જીરાવલાની જાન
શ્રી જીરાવલા પાર્શ્વનાથ દાદા

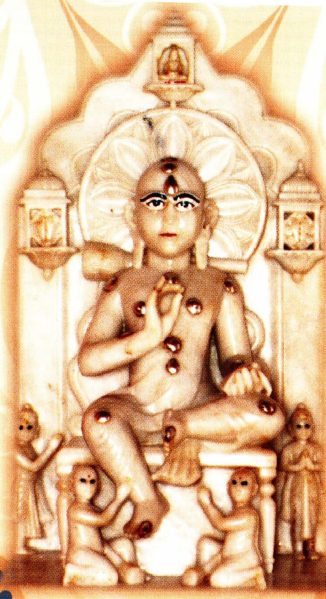
ત્રિભુવન તિલક
શ્રી મહાવીર મહારાજા

ગિરનારના ગૌરવ
શ્રી નેમિનાથ પરમાત્મા

શંખેશ્વર શૃંગાર
શ્રી શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથ દાદા

હે કલિકાલસર્વજ્ઞાણ !

અહીં થી માંડી સિદ્ધમ્ સુધીમાં આપે સમગ્ર અને સંપૂર્ણ વ્યાકરણપથ ગૂંથી દીધો. બસ ! હવે એવા આશિર્વાદ આ બાળક ઉપર વરસાવજો કે જેનાથી તે વ્યાકરણપથ દ્વારા અહીં થી સિદ્ધમ્ સુધીમાં ગૂંથાયેલા મોક્ષપથને અમે મેળવી શકીએ. અહીંમાં જાતને વિલીન કરી સિદ્ધસ્વરૂપી બનીએ !

અહીં

વ્યાકરણજલધિ પ્રવેશે નાવા

શોષં સંસ્કૃતવત્ સિદ્ધમ્

વિલેપાલમિંડન
શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ દાદા

સરલ સંસ્કૃતમ્ના
આ પાંચેય પુસ્તકોના
સંપૂર્ણ લાભાર્થી
શ્રી વિલેપાલ્ શ્રી મૂ.
જૈન સંઘ એન્ડ યેરીટીમ

ધન્ય શ્રુતભક્તિ...
ભૂરિ ભૂરિ અનુમોદના...
- કુમારપાળ વી. શાહ

શ્રીભુવનભાનુ સંસ્કૃત શ્રેણિ સોપાન - ૫
સંસ્કૃતની સર્વાંગિણ સફર માટે

સરલ સંસ્કૃતમ્

પ્રયોગ માગદર્શિકા

માગદર્શક

પરમ પૂજ્ય વર્ધમાનતપો વિધિ આચાર્ય દેવેશ
શ્રીમદ્ વિજય ભુવનભાનુશ્રીશ્વરજી મહારાજના
શિષ્યરત્ન પરમ પૂજ્ય પૂના ઈલા ઉદ્ધારક આચાર્ય
દેવેશ શ્રીમદ્ વિજય વિશ્વકલ્યાણસૂરીશ્વરજી
મહારાજના શિષ્યરત્ન પૂજ્યપાદ
ભવોદ્ધિતારક ગુરુદેવ પંન્યાસપ્રવર
શ્રીચશોવિજયજી મહારાજ

પ્રકાશક

શ્રી દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ
C/o. શ્રી કુમારપાળ માઈ વી. શાહ
૩૯, કલિકુંડ સોસાયટી, મફતીપુર ચાર રસ્તા પાસે,
ધોળકા, જિ. અમદાવાદ-૩૮૭૮૧૦
ફોન : ૦૨૭૧૪-૨૨૫૪૮૨
૨૨૫૭૩૮ / ૨૨૫૮૮૧

● સરલ સંસ્કૃતમ્ - પ્રયોગ માર્ગદર્શિકા

● વિશેષતા : પ્રયોગમંદિરમ્ પુસ્તકમાં આપેલા સ્વાધ્યાયાદિના ઉત્તરો તથા કોયડાના ઉકેલો.

● પ્રથમ આવૃત્તિ - વિ.સં. ૨૦૬૭

● સંવર્ધિત - સંશોધિત દ્વિતીય આવૃત્તિ - વિ.સં. ૨૦૭૦

● મૂલ્ય - ₹ ૫૫૦/- (સંપૂર્ણ સેટનું)

● પ્રાપ્તિસ્થાન -

૧) પ્રકાશક

૨) શ્રી યશોવિજયજી જૈન સંસ્કૃત પાઠશાળા

શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડળ

સ્ટેશન રોડ, રંગ મહેલના નાકે,

મહેસાણા, ઉત્તર ગુજરાત - ૩૮૪ ૦૦૧

૩) પંડિતવર્ય શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ સંઘવી

દ/બ, અશોકા કોમ્પ્લેક્સ,

રેલ્વે ગરનાળા પાસે, પાટણ - ૩૮૪ ૨૬૫

ફોન : ૦૨૭૬૬-૨૩૧૬૦૩

૪) શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ઝવેરી

૫૦૨, સંસ્કૃતિ કોમ્પ્લેક્સ, અતિથિ ચોકની પાસે,

કાલાવાડ રોડ, રાજકોટ - ૩૬૦ ૦૦૧

(મો.) ૯૮૨૫૧૬૮૮૩૪

૫) શ્રી શિરીષભાઈ સંઘવી

૭૦૨, રાધાકુંજ, વીટી સ્કૂલની સામે,

રામચંદ્ર લેન, મલાડ (વેસ્ટ), મુંબઈ.

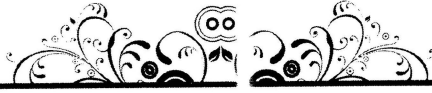
(મો.) ૯૮૯૨૮૭૦૭૯૦

મુદ્રક : કિરીટ ગ્રાફિક્સ, અમદાવાદ (મો.) ૯૮૯૮૪૯૦૦૯૧

તા.ક. જ્ઞાનખાતાની રકમમાંથી છપાવેલા આ પુસ્તકની
માલિકી ગૃહસ્થે કિંમત ચૂકવ્યા વિના ન કરવી.

ISBN 978-81-925531-2-2

અર્પણ

જેઓએ પત્ર અને પેનના માધ્યમે,
પઠનના માધ્યમે કે ક્ષતિ રદેશ કરવાના માધ્યમે
પુસ્તકને ઉમળકાભેર વધાવ્યું
અને મારા
ઉત્સાહ - ઉર્જાને સતત વધારી
ઉપબૃંહણની હેલી વરસાવી
તે સહુ
પાઠકોન તથા
શુભેચ્છકોના
કરકમળાં....

જિનશાસનના અણમોલ તત્ત્વો, અજોડ પદાર્થો, અનુપમ પરમાર્થો અને અદ્ભુત તર્કો મહાનિધાન સમા છે. પણ એ નિધાનને તાળું મારેલું છે. આ તાળાની ચાવી એટલે સંસ્કૃતભાષા. આમે ય સંસ્કૃત જેવી પદ્ધતિસર, નિયમબદ્ધ અને રોચક બીજી એકે ય ભાષા નથી. પણ, આ સંસ્કૃત ભાષા થોડી અટપટી અને અઘરી છે. એટલે જ આ ભાષામાં સરલતાથી પ્રવેશ થઈ શકે તે માટે આચાર્ય વિજય શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ જન્મશતાબ્દી વર્ષે સંસ્કૃતભાષા ભણવા માટે ઉપયોગી પાંચ પુસ્તકોનો સેટ પ્રકાશિત કરતા અમે અનહદ આનંદ અનુભવીએ છીએ.

નવા-નવા સ્વાધ્યાયો, નિયમોની સરળ રજૂઆત અને રૂપો ગોખવાની સરળ પદ્ધતિઓથી આ પાંચેય પુસ્તક જિનશાસનમાં આદેય બનશે. એવી ભાવનાસહ...

દ્વિતીય આવૃત્તિ વેળાએ...

અમને અત્યંત હર્ષ છે કે અધ્યયનશીલ વર્ગે અમારા પ્રયાસને ઉમળકાભેર અભિનંદ્યો છે. જેના ફલસ્વરૂપે આ બીજી આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરવા જઈ રહ્યા છીએ... આ જ પ્રતિભાવ બન્યો રહે એ જ અપેક્ષા તથા આના માધ્યમે સંસ્કૃત અધ્યયન સરળ અને શીઘ્ર બને એ જ મંગલ કામના...

લિ.
શ્રીદિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ વતી,
કુમારપાળ વી. શાહના
પ્રણામ

સિદ્ધિ સંસ્કૃતની

વાત,

Sky diving (સ્કાય ડાઈવીંગ)ની હોય, Scuba diving (સ્કૂબા ડાઈવીંગ)ની હોય, Swimming (સ્વીમીંગ)ની હોય, Surfing (સર્ફીંગ)ની હોય, Skating (સ્કેટીંગ)ની હોય, Skate boarding (સ્કેટ બોર્ડીંગ)ની હોય, Sledging (સ્લેજીંગ)ની હોય, Snow boarding (સ્નો બોર્ડીંગ)ની હોય કે Skiing (સ્કીઈંગ)ની હોય.

Practice દરેક વાતમાં દરેક માણસને Perfect બનાવે છે.

તો Sanskrit માં કેમ નહીં ?

ચાલો ! જાતે અનુભવ કરીએ.

પણ, હા ! તેના માટેની એક શરત છે -

સંસ્કૃત Perfect કરવું હોય તો આના પછીના પાના તમે ન વાંચતા, જરૂર પડે ભલે તમારા અધ્યાપક વાંચે.

આજના માનવીએ પ્રેક્ટિસના બળે જાત-જાતની સિદ્ધિ મેળવી છે. આપણે તો બસ આ Practice બુકના માધ્યમે થતી સંસ્કૃતની સિદ્ધિ ખરેખર સિદ્ધોની સિદ્ધિને મેળવી આપે એ જ પ્રાર્થીએ પરમાત્માને.

શ્રીભુવનભાનુસૂરિ જન્મશતાબ્દી વર્ષ

વિ.સં. ૨૦૬૭

શાંબ - પ્રદ્યુમ્ન મુક્તિગમન દિન

ફાગણ સુદ-૧૩

જાગનાથ સંઘ, રાજકોટ

લિ.

ગુરુપાદ્યપદ્મસન્નિવાસી

પંથ્યાસ યશોવિજય

(પ્રથમ આવૃત્તિમાંથી સાભાર)

પાઠ ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
----------------	------	------------------

પ્રથમા

૧	પાઠ - ૧	૧
૨	પાઠ - ૨	૨
૩	પાઠ - ૩	૩
૪	પાઠ - ૪	૪
૫	પાઠ - ૫	૬
૬	પાઠ - ૬	૮
૭	પરીક્ષા - ૧	૧૧
૮	પાઠ - ૭	૧૬
૯	પાઠ - ૮	૧૮
૧૦	પાઠ - ૯	૨૧
૧૧	પાઠ - ૧૦	૨૪
૧૨	પાઠ - ૧૧	૩૧
૧૩	પાઠ - ૧૨	૩૩
૧૪	પરીક્ષા - ૨	૩૫
૧૫	પાઠ - ૧૩	૪૨
૧૬	પાઠ - ૧૪	૪૫
૧૭	પાઠ - ૧૫	૪૮
૧૮	પાઠ - ૧૬	૫૬
૧૯	પાઠ - ૧૭	૫૭
૨૦	પાઠ - ૧૮	૬૦

୨୧	ପରୀକ୍ଷା - ୩	୫୨
୨୨	ପାଠ - ୧୯	୫୮
୨୩	ପାଠ - ୨୦	୫୯
୨୪	ପାଠ - ୨୧	୭୨
୨୫	ପାଠ - ୨୨	୭୫
୨୬	ପାଠ - ୨୩	୭୬
୨୭	ପାଠ - ୨୪	୭୮
୨୮	ପରୀକ୍ଷା - ୪	୮୦
୨୯	ପାଠ - ୨୫	୮୫
୩୦	ପାଠ - ୨୬	୮୭
୩୧	ପାଠ - ୨୭	୮୮
୩୨	ପାଠ - ୨୮	୮୯
୩୩	ପାଠ - ୨୯	୯୧
୩୪	ପାଠ - ୩୦	୯୧
୩୫	ପାଠ - ୩୧	୯୫
୩୬	ପାଠ - ୩୨	୯୮
୩୭	ପରୀକ୍ଷା - ୫	୯୯

❖ ❖ ❖ ଦ୍ଵିତୀୟା ❖ ❖ ❖

୩୮	ପାଠ - ୧	୧୦୯
୩୯	ପାଠ - ୨	୧୧୦
୪୦	ପାଠ - ୩	୧୧୨
୪୧	ପାଠ - ୪	୧୧୨
୪୨	ପାଠ - ୫	୧୧୨
୪୩	ପରୀକ୍ଷା - ୧	୧୧୭

૪૪	પાઠ - ૬	૧૨૧
૪૫	પાઠ - ૭	૧૨૪
૪૬	પાઠ - ૮	૧૨૭
૪૭	પાઠ - ૯	૧૩૦
૪૮	પાઠ - ૧૦	૧૩૨
૪૯	પાઠ - ૧૧	૧૩૪
૫૦	પાઠ - ૧૨	૧૩૬
૫૧	પાઠ - ૧૩	૧૩૮
૫૨	પાઠ - ૧૪	૧૪૦
૫૩	પાઠ - ૧૫	૧૪૩
૫૪	પરીક્ષા - ૨	૧૪૫
૫૫	પાઠ - ૧૬	૧૫૦
૫૬	પાઠ - ૧૭	૧૫૨
૫૭	પાઠ - ૧૮	૧૫૪
૫૮	પાઠ - ૧૯	૧૫૭
૫૯	પાઠ - ૨૦	૧૫૯
૬૦	પાઠ - ૨૧	૧૬૧
૬૧	પાઠ - ૨૨	૧૬૩
૬૨	પાઠ - ૨૩	૧૬૫
૬૩	પાઠ - ૨૪	૧૬૭
૬૪	પાઠ - ૨૫	૧૭૦
૬૫	પરીક્ષા - ૩	૧૭૨
૬૬	પાઠ - ૨૬	૧૭૫
૬૭	પાઠ - ૨૭	૧૭૯

୬୮	୩୧୫ - ୨୮	୧୮୩
୬୯	୩୧୫ - ୨୯	୧୮୪
୭୦	୩୧୫ - ୩୦	୧୮୮
୭୧	୩୧୫ - ୩୧	୧୮୨
୭୨	୩୧୫ - ୩୨	୧୮୪
୭୩	୩୧୫ - ୩୩	୧୮୫
୭୪	୩୧୫ - ୩୪	୧୮୮
୭୫	ପରୀକ୍ଷା - ୪	୨୦୦
	❀ ❀ ❀ ପରିଚିତ ❀ ❀ ❀	
୭୬	କୌଣସି ଉତ୍ତର	୨୦୮
୭୭	Mind Games Answers	୨୧୨

सरल संस्कृतम्

—ॐ—
प्रयोग भार्गवशिक्षा
—ॐ—

॥ णमोत्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स ॥

(1) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	અર્થ	મૂળધાતુ	પુરુષ	વચન	પ્રત્યય	પદ
1.	નમામિ	હું નમું છું.	નમ્	૧	૧	મિ	પરસ્મૈપદ
2.	પતામઃ	અમે બધાં પડીએ છીએ.	પત્	૧	૩	મઃ	”(૩.)
3.	રક્ષામઃ	અમે બધાં રક્ષીએ છીએ.	રક્ષ્	૧	૩	મઃ	”
4.	વદામિ	હું બોલું છું.	વદ્	૧	૧	મિ	”
5.	વસામિ	હું વસું છું.	વસ્	૧	૧	મિ	”
6.	ચરામઃ	અમે બધાં ચરીએ છીએ.	ચર્	૧	૩	મઃ	”
7.	જીવાવઃ	અમે બે જીવીએ છીએ.	જીવ્	૧	૨	વઃ	”
8.	ત્યજામિ	હું છોડું છું.	ત્યજ્	૧	૧	મિ	”
9.	દહાવઃ	અમે બે બાળીએ છીએ.	દહ્	૧	૨	વઃ	”

(2) જોડેલા જોડકાં :-

A	B	C	D
1. અમે બધાં રસોઈ કરીએ છીએ.	- પચ્	- મઃ	- પ્ર.પુ.બ.વ.
2. હું છોડું છું.	- ત્યજ્	- મિ	- પ્ર.પુ.એ.વ.
3. અમે બે ચરીએ છીએ.	- ચર્	- વઃ	- પ્ર.પુ.દ્વિ.વ.
4. હું વસું છું.	- વસ્	- મિ	- પ્ર.પુ.એ.વ.
5. અમે બે ભણીએ છીએ.	- પઠ્	- વઃ	- પ્ર.પુ.દ્વિ.વ.
6. અમે બધાં બાળીએ છીએ.	- દહ્	- મઃ	- પ્ર.પુ.બ.વ.
7. અમે બે જીવીએ છીએ.	- જીવ્	- વઃ	- પ્ર.પુ.દ્વિ.વ.
8. હું રક્ષું છું.	- રક્ષ્	- મિ	- પ્ર.પુ.એ.વ.
9. અમે બધાં પડીએ છીએ.	- પત્	- મઃ	- પ્ર.પુ.બ.વ.

(3) રૂપ વડે પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. <u>દહામિ</u>	દહાવઃ	<u>દહામઃ</u>	4. <u>પઠામિ</u>	<u>પઠાવઃ</u>	<u>પઠામઃ</u>
2. <u>પતામિ</u>	<u>પતાવઃ</u>	<u>પતામઃ</u>	5. <u>પચામિ</u>	<u>પચાવઃ</u>	<u>પચામઃ</u>
3. <u>ત્યજામિ</u>	<u>ત્યજાવઃ</u>	<u>ત્યજામઃ</u>			

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. અમે બે ક્ષય પામીએ છીએ.	6. અમે સ્મરીએ છીએ.
2. હું લઈ જાઉં છું.	7. અમે જમીએ છીએ.
3. અમે પડીએ છીએ.	8. અમે બે છોડીએ છીએ.
4. અમે બે નિંદા કરીએ છીએ.	9. અમે વસીએ છીએ.
5. અમે બે જપીએ છીએ.	

(2) ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. આવામ્ અર્ચાવઃ ।	4. આવાં સ્મરાવઃ ।	7. અહં વદામિ ।
2. અહં જપામિ ।	5. અહં ક્ષયામિ ।	8. વયં ત્યજામઃ ।
3. અહં ભવામિ ।	6. વયં નયામઃ ।	9. અહં વસામિ ।

(3) 'અસ્મદ્' ના રૂપથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. <u>વયં</u> જપામઃ ।	9. <u>આવાં</u> ભણાવઃ ।
2. <u>અહં</u> જયામિ ।	10. <u>આવાં</u> પતાવઃ ।
3. <u>વયં</u> ભવામઃ ।	11. <u>અહં</u> ત્યજામિ ।
4. <u>આવાં</u> સરાવઃ ।	12. <u>વયં</u> દહામઃ ।
5. <u>અહં</u> સ્મરામિ ।	13. <u>આવાં</u> વસાવઃ ।
6. <u>વયં</u> ક્ષયામઃ ।	14. <u>અહં</u> શંસામિ ।
7. <u>અહં</u> જેમામિ ।	15. <u>વયં</u> નયામઃ ।
8. <u>આવાં</u> નયાવઃ ।	16. <u>વયં</u> સરામઃ ।

(4) ખરા કે ખોટાની નિશાની અને સુધારો :-

1. ✕, વયં જપામઃ, આવાં જપાવઃ ।	10. ✕, આવાં પતાવઃ, વયં પતામઃ ।
2. ✕, અહં જયામિ, વયં જયામઃ ।	11. ✕, અહં ત્યજામિ, આવાં ત્યજાવઃ ।
3. ✕, વયં ભવામઃ, આવાં ભવાવઃ ।	12. ✕, વયં દહામઃ, અહં દહામિ ।
4. ✕, આવાં સરાવઃ, અહં સરામિ ।	13. ✕, આવાં વસાવઃ, વયં વસામઃ ।
5. ✕, આવાં સ્મરાવઃ, વયં સ્મરામઃ ।	14. ✕, અહં ભણામિ, વયં ભણામઃ ।
6. ✕, અહં ક્ષયામિ, આવાં ક્ષયાવઃ ।	15. ✕, આવાં સ્મરાવઃ, અહં સ્મરામિ ।
7. ✓	16. ✕, વયં જેમામઃ, આવાં જેમાવઃ ।
8. ✓	17. ✓
9. ✕, આવાં ભણાવઃ, વયં ભણામઃ ।	18. ✕, અહં ક્ષયામિ, વયં ક્ષયામઃ ।

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. અમે આપીએ છીએ.	6. અમે બે નાશ પામીએ છીએ.
2. હું ખુશ થાઉં છું.	7. અમે બે ખાઈએ છીએ.
3. તમે બે ગુસ્સે થાઓ છો.	8. અમે બધાં મોહ પામીએ છીએ.
4. તું નૃત્ય કરે છે.	9. તું બબડાટ કરે છે.
5. હું પીવું છું.	

(2) ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. જેમથઃ ।	4. દહથ ।	7. શંસથઃ ।
2. મુહ્યથઃ ।	5. રક્ષસિ ।	8. પચસિ ।
3. નમસિ ।	6. અહમર્ચામિ ।	9. ત્યજથ ।

(3) ઓળખાણ :-

1. મુહ - વર્ત. કા. પ્ર. પુ. દ્વિ. વ.	= આવાં મુહ્યાવઃ
2. દા - વર્ત. કા. દ્વિ. પુ. એ. વ.	= યચ્છસિ
3. નશ્ - વર્ત. કા. પ્ર. પુ. એ. વ.	= અહં નશ્યામિ
4. સ્થા - વર્ત. કા. પ્ર. પુ. બ. વ.	= વયં તિષ્ઠામઃ
5. પુષ્ - વર્ત. કા. દ્વિ. પુ. દ્વિ. વ.	= પુષ્યથઃ

(4) રૂપ :-

1. તુષ્યામિ તુષ્યાવઃ તુષ્યામઃ	4. જલ્પામિ જલ્પાવઃ જલ્પામઃ
તુષ્યસિ તુષ્યથઃ તુષ્યથ	જલ્પસિ જલ્પથઃ જલ્પથ
2. ક્રુધ્યામિ ક્રુધ્યાવઃ ક્રુધ્યામઃ	5. તિષ્ઠામિ તિષ્ઠાવઃ તિષ્ઠામઃ
ક્રુધ્યસિ ક્રુધ્યથઃ ક્રુધ્યથ	તિષ્ઠસિ તિષ્ઠથઃ તિષ્ઠથ
3. યચ્છામિ યચ્છાવઃ યચ્છામઃ	
યચ્છસિ યચ્છથઃ યચ્છથ	

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. અમે બે શાંત થઈએ છીએ.	6. હું લોભાઉં છું.
2. તું ગુસ્સો કરે છે.	7. અમે બે નાશ પામીએ છીએ.
3. તમે બે પુષ્ટ કરો છો.	8. તમે બે બળભળો છો.
4. તું પીડે છે.	9. તમે બે મોહ પામો છો.
5. તમે બધાં નાચો છો.	

(2) ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. અહં જપામિ ।	6. વયં યચ્છામઃ ।
2. વયં જયામઃ ।	7. ત્વં ક્ષયસિ ।
3. આવાં જેમાવઃ ।	8. વયં શ્રામ્યામઃ ।
4. અહં દિશામિ ।	9. યૂયં મુહ્યથ ।
5. યૂયં નિન્દથ ।	

(3) પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. <u>ત્વં</u> જપસિ	7. <u>યુવાં</u> જીવથઃ	13. <u>ત્વં</u> નમસિ
2. <u>અહં</u> મિલામિ	8. <u>ત્વં</u> પઠસિ	14. <u>અહં</u> લુભ્યામિ
3. <u>આવાં</u> લિખાવઃ	9. <u>યૂયં</u> દહથ	15. <u>આવાં</u> સ્પૃશાવઃ
4. <u>વયં</u> સૃજામઃ	10. <u>અહં</u> રક્ષામિ	16. <u>યુવાં</u> લિખથઃ
5. <u>અહં</u> શ્રામ્યામિ	11. <u>વયં</u> વદામઃ	17. <u>યૂયં</u> કૃષથ
6. <u>આવાં</u> ચરાવઃ	12. <u>યુવાં</u> વસથઃ	18. <u>ત્વં</u> નિન્દસિ

(4) ખરા ખોટાંની નિશાની તથા સુધારો :-

1. x, આવાં તુષ્યાવઃ,	ત્વં તુષ્યસિ ।
2. x, વયં મુહ્યામઃ,	યુવાં મુહ્યથઃ ।
3. x, આવાં લુભ્યાવઃ,	યૂયં લુભ્યથ ।
4. x, અહં ક્ષુભ્યામિ,	યુવાં ક્ષુભ્યથઃ ।
5. x, વયં માદ્યામઃ,	ત્વં માદ્યસિ ।
6. x, ત્વં શામ્યસિ,	વયં શામ્યામઃ ।

7. x, યૂયં મિલથ, અહં મિલામિ ।
8. x, વયં સિધ્યામઃ, યૂયં સિધ્યથ ।
9. x, ત્વં દિશસિ, આવાં દિશાવઃ ।
10. x, યુવાં કૃષથઃ, વયં કૃષામઃ ।
11. x, યૂયં તુદથ, અહં તુદામિ ।
12. x, યુવાં ભવથઃ, આવાં ભવાવઃ ।
13. x, ત્વં નયસિ, અહં નયામિ ।
14. x, યૂયં તિષ્ઠથ, વયં તિષ્ઠામઃ ।
15. x, ત્વં કૃષસિ, આવાં કૃષાવઃ ।
16. x, આવાં સૃજાવઃ, ત્વં સૃજસિ ।

આસ્વાદિતા સુમધુરા યેન જ્ઞાનરતિઃ સુધા ।
ન લગત્યેવ તચ્ચેતો વિષયેષુ વિષેષ્વિવ ॥

[અધ્યાત્મ ઉપનિષદ્]

અમૃતનો આસ્વાદી વિષને ન ઈચ્છે. તેમ જે મહાપુરુષે
સુમધુરજ્ઞાનાનંદનું અમૃત ચાખી લીધું, તેનું મન વિષયોમાં
જાય જ કંઈ રીતે ?

જ્ઞાનાનંદ મળ્યો કે વિષયાનંદ છૂટ્યો સમજો, આ વિષય
વિષને પણ શરમાવે તેવા છે.

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. અમે ક્ષમા કરીએ છીએ.	6. તે વર્ણવે છે. / પ્રશંસે છે.
2. તે દંડે છે.	7. તું સરકે છે.
3. તે બે સિદ્ધ થાય છે.	8. તું પીડે છે.
4. તમે વિચારો છો.	9. તેઓ જમે છે.
5. હું ખેડું છું.	

(2) ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. त्वं स्निह्यसि ।	6. सः पूजयति ।
2. युवां पतथः ।	7. अहं कथयामि ।
3. अहं जयामि ।	8. ते जपन्ति ।
4. यूयं नयथ ।	9. ते सिञ्चन्ति ।
5. सः दण्डयति ।	

(3) પૂરેલી ખાલી જગ્યા :- (અસ્મદ્, યુષ્મદ્, તત્ ના રૂપથી)

1. <u>ત્વં</u> વદસિ	6. <u>સઃ</u> તિષ્ઠતિ	11. <u>યૂયં</u> ભવથ
2. <u>આવાં</u> ભળાવઃ	7. <u>વયં</u> નયામઃ	12. <u>યુવામ્</u> અર્ચથઃ
3. <u>અહં</u> યચ્છામિ	8. <u>યૂયં</u> ચલથ	13. <u>તે</u> સરન્તિ
4. <u>તે</u> ગચ્છન્તિ	9. <u>ત્વં</u> ખાદસિ	14. <u>યૂયં</u> દ્રુહ્યથ
5. <u>તૌ</u> પશ્યતઃ	10. <u>તે</u> દહન્તિ	15. <u>અહં</u> સિજ્વામિ

(4) રૂપો :-

1. અર્ચામિ	અર્ચાવઃ	અર્ચામઃ	2. દ્રુહ્યામિ	દ્રુહ્યાવઃ	દ્રુહ્યામઃ
અર્ચસિ	અર્ચથઃ	અર્ચથ	દ્રુહ્યાસિ	દ્રુહ્યથઃ	દ્રુહ્યથ
અર્ચતિ	અર્ચતઃ	અર્ચન્તિ	દ્રુહ્યતિ	દ્રુહ્યતઃ	દ્રુહ્યન્તિ

(5) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	ગણ	પદ	પ્રત્યય	પુરુષ	વચન	રૂપ	અર્થ	સર્વનામના રૂપો
1.	પીડ્	૧૦	ઉભય	તિ	૩	૧	પીડયતિ	તે પીડે છે.	સઃ
2.	સ્નિહ્	૪	પરસ્મૈ	તઃ	૩	૨	સ્નિહ્યતઃ	તે બે સ્નેહ કરે છે.	તૌ
3.	પ્રચ્છ્	૬	"	થઃ	૨	૨	પૃચ્છથઃ	તમે બે પૂછો છો.	યુવામ્
4.	વર્ણ્	૧૦	ઉભય	અન્તિ	૩	૩	વર્ણયન્તિ	તેઓ પ્રશંસે છે.	તે
5.	બુધ્	૧	પરસ્મૈ	તઃ	૩	૨	બોધતઃ	તે બે જાણે છે.	તૌ
6.	સિધ્	૪	"	થઃ	૨	૨	સિધ્યથઃ	તમે બે સિદ્ધ થાઓ છો.	યુવામ્
7.	મુહ્	૪	"	સિ	૨	૧	મુહ્યાસિ	તું મોહ પામે છે.	ત્વમ્
8.	સ્થા	૧	"	મિ	૧	૧	તિષ્ઠામિ	હું ઊભો રહું છું.	અહમ્
9.	ઇષ્	૬	"	વઃ	૧	૨	ઇચ્છાવઃ	અમે બે ઇચ્છીએ છીએ.	આવામ્

परनिन्दासु पाण्डित्यं स्वेषु कार्येष्वनुद्यमः ।

प्रद्वेषश्च गुणज्ञेषु पन्थानो ह्यापदां त्रयः ॥

[સુભાષિત]

આપત્તિના ત્રણ રાજમાર્ગ :

પરનિંદામાં હોંશિયારી,

પોતાના કાર્યોમાં અનુદ્યમ - આળસ,

ગુણજ્ઞ - ગુણવાન પુરુષો ઉપરનો દ્વેષ.

अलसस्य कुतो विद्या ?

[સુભાષિત]

આળસુ વ્યક્તિને વિદ્યા ક્યાંથી મળે ?

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. તમે એક જગ્યાએ લુપ્ત થાઓ છો.
2. અમે બધાં અહીં શોષાઈએ છીએ.
3. તે અહીં તોલે છે.
4. એક જગ્યાએ તેઓ શોક કરે છે.
5. જ્યાં તે સજાવે છે ત્યાં જ તે ચોરે છે.
6. હું પીડું છું.
7. તું ઈચ્છે છે.
8. અમે ભટકીએ છીએ.
9. અમે જીતીએ છીએ.

(2) ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. ત્વં ક્રુધ્યસિ ।	6. વયં સિધ્યામઃ ।
2. યૂયં વપથ ।	7. તે શામ્યન્તિ ।
3. તે દ્રુહ્યન્તિ ।	8. યુવાં ક્ષુભ્યથઃ ।
4. ત્વં કુત્ર નૃત્યસિ ?	9. યૂયં માદ્યથ ।
5. આવાં તુષ્યાવઃ ।	

(3) ખરા ખોટાની નિશાની અને સુધારો :-

1. x, વયં ભવામઃ,	સઃ ભવતિ ।
2. x, યુવાં ભળથઃ,	તૌ ભળતઃ ।
3. x, સઃ તિષ્ઠતિ,	આવાં તિષ્ઠાવઃ ।
4. x, ત્વં શામ્યસિ,	તે શામ્યન્તિ ।
5. x, આવાં સિધ્યાવઃ,	સઃ સિધ્યતિ ।
6. x, યુવાં લિખથઃ,	તૌ લિખતઃ ।
7. x, વયં સ્પૃશામઃ,	ત્વં સ્પૃશસિ ।
8. x, તૌ પૃચ્છતઃ,	યુવાં પૃચ્છથઃ ।

9. x, અહં વર્ણયામિ, તે વર્ણયન્તિ ।
 10. x, યૂયં ચોરયથ, તૌ ચોરયતઃ ।
 11. x, તે તોલયન્તિ, યૂયં તોલયથ ।
 12. x, વયં ભૂષયામઃ, ત્વં ભૂષયસિ ।
 13. x, તે મિલન્તિ, વયં મિલામઃ ।
 14. x
 15. x, અહં રુષ્યામિ, સઃ રુષ્યતિ ।

(4) ઓળખાણ :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	વચન	પુરુષ	અર્થ	કાળ	પ્રત્યય	સર્વનામ ના રૂપો
1	અર્ચાવઃ	અર્ચ્	૧	પરસ્મૈ	૨	૧	અમે બે પૂજીએ છીએ.	વર્તમાન કાળ	વઃ	આવામ્
2	શંસથઃ	શંસ્	૧	"	૨	૨	તમે બે કહો છો.	"	થઃ	યુવામ્
3	દ્રુહ્યન્તિ	દ્રુહ્	૪	"	૩	૩	તેઓ ઠગે છે.	"	અન્તિ	તે
4	કૃષામઃ	કૃષ્	૬	"	૩	૧	અમે ખેડીએ છીએ.	"	મઃ	વયમ્
5	તુદતિ	તુદ્	૬	"	૧	૩	તે પીડે છે.	"	તિ	સઃ
6	કૃષસિ	કૃષ્	૬	"	૧	૨	તું ખેડે છે.	"	સિ	ત્વમ્
7	દિશતઃ	દિશ્	૬	"	૨	૩	તે બે દેખાડે છે.	"	તઃ	તૌ
8	ઇચ્છામિ	ઇષ્	૬	"	૧	૧	હું ઇચ્છું છું.	"	મિ	અહમ્
9	સાન્ત્વયથ	સાન્ત્વ	૧૦	ઉભય	૩	૨	તમે સાંત્વના આપો છો.	"	થ	યૂયમ્
10	મિલામઃ	મિલ્	૬	પરસ્મૈ	૩	૧	અમે મળીએ છીએ.	"	મઃ	વયમ્
11	જપતઃ	જપ્	૧	"	૨	૩	તે બે જપે છે.	"	તઃ	તૌ
12	દહન્તિ	દહ્	૧	"	૩	૩	તેઓ બાળે છે.	"	અન્તિ	તે
13	ચલામિ	ચલ્	૧	"	૧	૧	હું ચાલું છું.	"	મિ	અહમ્
14	ભૂષયથઃ	ભૂષ્	૧૦	ઉભય	૨	૨	તમે બે સજાવો છો.	"	થઃ	યુવામ્
15	હરતઃ	હ	૧	પરસ્મૈ	૨	૩	તે બે હરે છે.	"	તઃ	તૌ

(5) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	ગણ	પદ	સાદો અર્થ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	તૃ	૧	પરસ્મૈ	તરવું	૧	તરામિ	તરાવઃ	તરામઃ
2	તુલ્	૧૦	ઉભય	તોલવું	૨	તોલયસિ	તોલયથઃ	તોલયથ
3	હ	૧	પરસ્મૈ	હરવું	૩	હરતિ	હરતઃ	હરન્તિ
4	રુષ્	૪	"	રુક્ષે થવું	૨	રુષ્યસિ	રુષ્યથઃ	રુષ્યથ
5	ચિન્ત્	૧૦	ઉભય	વિચારવું	૩	ચિન્તયતિ	ચિન્તયતઃ	ચિન્તયન્તિ
6	ધાવ્	૧	પરસ્મૈ	દોડવું	૧	ધાવામિ	ધાવાવઃ	ધાવામઃ
7	ક્ષુભ્	૪	"	ખળભળવું	૨	ક્ષુભ્યસિ	ક્ષુભ્યથઃ	ક્ષુભ્યથ
8	સૃજ્	૬	"	સર્જવું	૩	સૃજતિ	સૃજતઃ	સૃજન્તિ
9	દિશ્	૬	"	દેખાડવું	૩	દિશતિ	દિશતઃ	દિશન્તિ
10	દૃશ્	૧	"	દેખવું	૨	પશ્યસિ	પશ્યથઃ	પશ્યથ
11	પા	૧	"	પીવું	૧	પિબામિ	પિબાવઃ	પિબામઃ
12	દા	૧	"	આપવું	૨	યચ્છસિ	યચ્છથઃ	યચ્છથ
13	સ્મૃ	૧	"	સ્મરવું	૩	સ્મરતિ	સ્મરતઃ	સ્મરન્તિ
14	ની	૧	"	લઈ જવું	૧	નયામિ	નયાવઃ	નયામઃ
15	શંસ્	૧	"	કહેવું	૨	શંસસિ	શંસથઃ	શંસથ

(6) રૂપ :-

1. ભવામિ	ભવાવઃ	ભવામઃ	2. તિષ્ઠામિ	તિષ્ઠાવઃ	તિષ્ઠામઃ
ભવસિ	ભવથઃ	ભવથ	તિષ્ઠસિ	તિષ્ઠથઃ	તિષ્ઠથ
ભવતિ	ભવતઃ	ભવન્તિ	તિષ્ઠતિ	તિષ્ઠતઃ	તિષ્ઠન્તિ

મનોયત્ન યાને પરીક્ષા - ૧

[પાઠ : ૧ થી ૬]

ઉત્તરો

[Marks - 100]

A.1 ઓળખાણ :-

(A)

[25]

નં.	રૂપ	પદ	પ્રત્યય	પુરુષ	વચન	ગણ	મૂળ ધાતુ	અર્થ	કાળ	સર્વનામ ના રૂપો
1	નમામિ	પરસ્મૈ	મિ	૧	૧	૧	નમ્	હું નમું છું.	વર્તમાન	અહમ્
2	ત્યજસિ	"	સિ	૨	૧	૧	ત્યજ્	તું છોડે છે.	"	ત્વમ્
3	પઠતઃ	"	તઃ	૩	૨	૧	પઠ્	તે બે ભણે છે.	"	તૌ
4	જલ્યાવઃ	"	વઃ	૧	૨	૧	જલ્પ્	અમે બે બબડીએ છીએ.	"	આવામ્
5	શંસતિ	"	તિ	૩	૧	૧	શંસ્	તે કહે છે.	"	સઃ
6	સ્મરથઃ	"	થઃ	૨	૨	૧	સ્મૃ	તમે બે સ્મરો છો.	"	યુવામ્
7	યચ્છસિ	"	સિ	૨	૧	૧	દા	તું આપે છે.	"	ત્વમ્
8	પશ્યન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧	દૃશ્	તેઓ જુવે છે.	"	તે
9	ગચ્છામઃ	"	મઃ	૧	૩	૧	ગમ્	અમે જઈએ છીએ.	"	વયમ્
10	સ્નિહ્યથઃ	"	થઃ	૨	૨	૪	સ્નિહ્	તમે બે સ્નેહ કરો છો.	"	યુવામ્
11	સિજ્વામિ	"	મિ	૧	૧	૬	સિચ્	હું સિંચું છું	"	અહમ્
12	સ્પૃશથઃ	"	થઃ	૨	૨	૬	સ્પૃશ્	તમે બે સ્પર્શો છો.	"	યુવામ્
13	માદ્યતઃ	"	તઃ	૩	૨	૪	મદ્	તે બે ગાંડા થાય છે.	"	તૌ
14	તરન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧	તૃ	તેઓ તરે છે.	"	તે
15	રુષ્યામઃ	"	મઃ	૧	૩	૪	રુષ્	અમે ગુસ્સે થઈએ છીએ.	"	વયમ્
16	સાન્ત્વયતિ	ઉભય	તિ	૩	૧	૧૦	સાન્ત્વ	તે સાંત્વના આપે છે.	"	સઃ
17	ઘોષયતઃ	"	તઃ	૩	૨	૧૦	ઘુષ્	તે બે ઘોષણા કરે છે.	"	તૌ
18	ભવાવઃ	પરસ્મૈ	વઃ	૧	૨	૧	ભૂ	અમે બે થઈએ છીએ.	"	આવામ્

નં.	રૂપ	પદ	પ્રત્યય	પુરુષ	વચન	ગણ	મૂળ ધાતુ	અર્થ	કાળ	સર્વનામ ના રૂપો
19	મુહ્યથઃ	પરસ્મૈ	થઃ	૨	૨	૪	મુહ	તમે બે મોહ પામો છો.	વર્તમાન	યુવામ્
20	ભૂષયન્તિ	ઉભય	અન્તિ	૩	૩	૧૦	ભૂષ	તેઓ સજાવે છે.	"	તે
21	ચિન્તયામિ	"	મિ	૧	૧	૧૦	ચિન્ત	હું વિચારું છું.	"	અહમ્
22	પીડયથઃ	"	થઃ	૨	૨	૧૦	પીડ	તમે બે પીડો છો.	"	યુવામ્
23	વર્ણયન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧૦	વર્ણ	તેઓ વર્ણવે છે.	"	તે
24	હરાવઃ	પરસ્મૈ	વઃ	૧	૨	૧	હ	અમે બે હરીએ છીએ.	"	આવામ્
25	લુપ્સિ	"	સિ	૨	૧	૪	લુપ્	તું લુપ્ત થાય છે.	"	ત્વમ્

[B]

[50]

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળ ધાતુ	રૂપ	પદ	પ્રત્યય	પુરુષ	વચન	ગણ	કાળ	સર્વનામ ના રૂપો
1	હું પડું છું.	પત્	પતામિ	પરસ્મૈ	મિ	૧	૧	૧	વર્તમાન	અહમ્
2	તે બે રક્ષણ કરે છે.	રક્ષ્	રક્ષતઃ	"	તઃ	૩	૨	૧	"	તૌ
3	તેઓ બોલે છે.	વદ્	વદન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧	"	તે
4	તમે બે વસો છો.	વસ્	વસથઃ	"	થઃ	૨	૨	૧	"	યુવામ્
5	તે બધાં ચરે છે.	ચર્	ચરન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧	"	તે
6	અમે બે ચાલીએ છીએ.	ચલ્	ચલાવઃ	"	વઃ	૧	૨	૧	"	આવામ્
7	હું જીવું છું.	જીવ્	જીવામિ	"	મિ	૧	૧	૧	"	અહમ્
8	તે બે બાળે છે.	દહ્	દહતઃ	"	તઃ	૩	૨	૧	"	તૌ
9	તું રાંધે છે.	પચ્	પચસિ	"	સિ	૨	૧	૧	"	ત્વમ્
10	તમે બધાં ફરો છો.	અટ્	અટથ	"	થ	૨	૩	૧	"	યૂયમ્
11	તેઓ નિંદા કરે છે.	નિન્દ્	નિન્દન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧	"	તે
12	અમે બે અર્ચન કરીએ છીએ.	અર્ચ્	અર્ચાવઃ	"	વઃ	૧	૨	૧	"	આવામ્
13	અમે બધાં જાપ કરીએ છીએ.	જપ્	જપામઃ	"	મઃ	૧	૩	૧	"	વયમ્

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળ ધાતુ	રૂપ	પદ	પ્રત્યય	પુરુષ	વચન	ગણ	કાળ	સર્વનામ ના રૂપો
14	તે જીતે છે.	જિ	જયતિ	પરસ્મૈ	તિ	૩	૧	૧	વર્તમાન	સઃ
15	તે બધાં સરકે છે.	સૃ	સરન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧	"	તે
16	તમે ક્ષય પામો છો.	ક્ષિ	ક્ષયથ	"	થ	૨	૩	૧	"	યૂયમ્
17	હું જમું છું.	જિમ્	જેમામિ	"	મિ	૧	૧	૧	"	અહમ્
18	અમે બધાં બોલીએ છીએ.	વદ્	વદામઃ	"	મઃ	૧	૩	૧	"	વયમ્
19	તે લઈ જાય છે.	ની	નયતિ	"	તિ	૩	૧	૧	"	સઃ
20	અમે બે ઊભા રહીએ છીએ.	સ્થા	તિષ્ઠાવઃ	"	વઃ	૧	૨	૧	"	આવામ્
21	તમે બે પીવો છો.	પા	પિબથઃ	"	થઃ	૨	૨	૧	"	યુવામ્
22	તમે બધાં જમો છો.	ખાદ્	ખાદથ	"	થ	૨	૩	૧	"	યૂયમ્
23	તે કોધ કરે છે.	ક્રુધ્	ક્રુધ્યતિ	"	તિ	૩	૧	૪	"	સઃ
24	તમે બે પોષણ કરો છો.	પુષ્	પુષ્યથઃ	"	થઃ	૨	૨	૪	"	યુવામ્
25	તે બધાં નાચે છે.	નૃત્	નૃત્યન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૪	"	તે
26	તે બે નાશ પામે છે.	નશ્	નશ્યતઃ	"	તઃ	૩	૨	૪	"	તૌ
27	તેઓ બધાં ખુશ થાય છે.	તુષ્	તુષ્યન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૪	"	તે
28	અમે બે ભેગા થઈએ છીએ.	મિલ્	મિલાવઃ	"	વઃ	૧	૨	૬	"	આવામ્
29	તે બે લખે છે.	લિખ્	લિખતઃ	"	તઃ	૩	૨	૬	"	તૌ
30	તમે બે સર્જો છો.	સૃજ્	સૃજથઃ	"	થઃ	૨	૨	૬	"	યુવામ્
31	હું કહું છું.	કથ્	કથયામિ	ઉભય	મિ	૧	૧	૧૦	"	અહમ્
32	અમે બે ખેતી કરીએ છીએ.	કૃષ્	કૃષાવઃ	પરસ્મૈ	વઃ	૧	૨	૬	"	આવામ્
33	તમે બધાં પીડો છો.	પીડ્	પીડયથ	ઉભય	થ	૨	૩	૧૦	"	યૂયમ્
34	અમે બધાં લોભ પામીએ છીએ.	લુભ્	લુભ્યામઃ	પરસ્મૈ	મઃ	૧	૩	૪	"	વયમ્

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળ ધાતુ	રૂપ	પદ	પ્રત્યય	પુરુષ	વચન	ગણ	કાળ	સર્વનામ ના રૂપો
35	તે ખજાનળે છે.	ક્ષુભ્	ક્ષુભ્યતિ	પરસ્મે	તિ	૩	૧	૪	વર્તમાન	સઃ
36	તું સિદ્ધ થાય છે.	સિધ્	સિધ્યસિ	"	સિ	૨	૧	૪	"	ત્વમ્
37	તું થાકે છે.	શ્રમ્	શ્રામ્યસિ	"	સિ	૨	૧	૪	"	ત્વમ્
38	તમે બે શાંત થાઓ છો.	શમ્	શામ્યથઃ	"	થઃ	૨	૨	૪	"	યુવામ્
39	તું બોધ પામે છે.	બુધ્	બોધસિ	"	સિ	૨	૧	૧	"	ત્વમ્
40	તે બે દોડે છે.	ધાવ્	ધાવતઃ	"	તઃ	૩	૨	૧	"	તૌ
41	હું વાવું છું.	વપ્	વપામિ	"	મિ	૧	૧	૧	"	અહમ્
42	તું દ્રોહ કરે છે.	દ્રુહ્	દ્રુહ્યસિ	"	સિ	૨	૧	૪	"	ત્વમ્
43	હું ક્ષમા કરું છું.	ક્ષમ્	ક્ષામ્યામિ	"	મિ	૧	૧	૪	"	અહમ્
44	તું ઈચ્છે છે.	ઇષ્	ઇચ્છસિ	"	સિ	૨	૧	૬	"	ત્વમ્
45	તું પૂછે છે.	પ્રચ્છ્	પૃચ્છસિ	"	સિ	૨	૧	૬	"	ત્વમ્
46	તમે બે કહો છો.	કથ્	કથયથઃ	ઉભય	થઃ	૨	૨	૧૦	"	યુવામ્
47	તેઓ દંડે છે.	દણ્ડ્	દણ્ડયન્તિ	"	અન્તિ	૩	૩	૧૦	"	તે
48	તે શોક કરે છે.	શુચ્	શોચતિ	પરસ્મે	તિ	૩	૧	૧	"	સઃ
49	અમે બધાં ચોરી કરીએ છીએ.	ચુર્	ચોરયામઃ	ઉભય	મઃ	૧	૩	૧૦	"	વયમ્
50	તું તોલે છે.	તુલ્	તોલયસિ	"	સિ	૨	૧	૧૦	"	ત્વમ્

A.2 [A] સર્વનામના રૂપોથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

[4½]

1. સઃ નયતિ	4. અહં લુખ્યામિ	7. વયં સિજ્વામઃ
2. આવાં પિબાવઃ	5. યુવાં બોધથઃ	8. ત્વં પૃચ્છસિ
3. યૂયં નૃત્યથ	6. તૌ ઇચ્છતઃ	9. તે તોલયન્તિ

[B] ધાતુ વાપરી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

[4½]

1. વયં તરામઃ	4. તૌ સિજ્વતઃ	7. આવાં પિબાવઃ
2. તે ઇચ્છન્તિ	5. યુવાં પૃચ્છથઃ	8. સઃ ક્ષામ્યતિ
3. યૂયં હરથ	6. અહં ક્ષયામિ	9. ત્વં ઘોષયસિ

[C] ३५ :-

[Marks 4½]

1. शोचामि शोचावः शोचामः शोचसि शोचथः शोचथ शोचति शोचतः शोचन्ति	3. भवामि भवावः भवामः भवसि भवथः भवथ भवति भवतः भवन्ति
2. गच्छामि गच्छावः गच्छामः गच्छसि गच्छथः गच्छथ गच्छति गच्छतः गच्छन्ति	

A.3 सुधारो:-

[A]	[5]	[B]	[5]
1. x, वयं कुड्यामः ।		1. x, ते पृच्छन्ति ।	
2. x, त्वं नश्यसि ।		2. x, युवां पुष्यथः ।	
3. x, अहं द्रुह्यामि ।		3. x, सः भूषयति ।	
4. x, ते श्राम्यन्ति ।		4. x, तौ चिन्तयतः ।	
5. ✓		5. x, आवां वर्णयावः ।	
6. x, तौ स्पृशतः ।		6. x, अहं शोचामि ।	
7. x, आवां पश्यावः ।		7. x, त्वं सान्त्वयसि ।	
8. x, सः लिखति ।		8. x, वयं चरामः ।	
9. x, यूयं तुदथ ।		9. x, यूयं पठथ ।	

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. દેવો અસુરોને જીતે છે. 6. તે લોકો તો ભગવાનને નિંદતા નથી.
2. અમે દેવને કહીએ છીએ. 7. અમે લોભાતા નથી.
3. શાલિભદ્ર ભગવાનને જુવે છે. 8. ભગવાન જ અમારા બેની રક્ષા
4. કયવન્નાજી ભગવાનને પૂછે છે. કરે છે.
5. બે દેવો જાય છે. 9. અહીં જ હું મૂંઝાઉં છું, બધે નહીં.

(2) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	લિંગ	અર્થ	વિભક્તિ	વિભક્તિનું નામ	એક વચન	દ્વિવચન	બહુ વચન
1	પર્વત	પુંલિંગ	પર્વત	૧	કર્તા	પર્વતઃ	પર્વતૌ	પર્વતાઃ
2	વૃક્ષ	"	વૃક્ષ	૨	કર્મ	વૃક્ષમ્	વૃક્ષૌ	વૃક્ષાન્
3	દેશ	"	દેશ	૨	કર્મ	દેશમ્	દેશૌ	દેશાન્
4	જિન	"	ભગવાન	૧	કર્તા	જિનઃ	જિનૌ	જિનાઃ
5	ધન્ય	"	ધન્નાજી	૨	કર્મ	ધન્યમ્	ધન્યૌ	ધન્યાન્
6	કૃતપુણ્ય	"	કયવન્નાજી	૧	કર્તા	કૃતપુણ્યઃ	કૃતપુણ્યૌ	કૃતપુણ્યાઃ
7	અસુર	"	દાનવ	૧	કર્તા	અસુરઃ	અસુરૌ	અસુરાઃ
8	દેવ	"	દેવ	૨	કર્મ	દેવમ્	દેવૌ	દેવાન્
9	શાલિભદ્ર	"	શાલિભદ્ર	૨	કર્મ	શાલિભદ્રમ્	શાલિભદ્રૌ	શાલિભદ્રાન્

(3) કર્મ વાક્ય અને કર્તા વાક્ય :-

નં.	સંસ્કૃત કર્તાવાક્ય	ગુજરાતી કર્તાવાક્ય	સંસ્કૃત કર્મવાક્ય	ગુજરાતી કર્મવાક્ય
1	કૃતપુણ્યઃ પश्यति	કયવન્નાજી જુવે છે.	કૃતપુણ્યં પश्यति	કયવન્નાજીને જુવે છે.
2	દાનવાઃ દण्डयन्ति	દાનવો દડે છે.	દાનवान् दण्डयति	દાનવોને દડે છે.
3	માનવઃ ભક્ષયતિ	માનવ ભક્ષણ કરે છે.	માનवं ભक्षयति	માનવનું ભક્ષણ કરે છે.
4	ધન્યઃ પૂજયતિ	ધન્નાજી પૂજે છે.	ધન્યં पूजयति	ધન્યની પૂજા કરે છે.
5	દેવઃ કથયતિ	દેવ કહે છે.	देवं कथयति	દેવને કહે છે.
6	જિનઃ વર્ણયતિ	ભગવાન પ્રશંસે છે.	जिनं वर्णयति	ભગવાનને પ્રશંસે છે.
7	શાલિભદ્રઃ નમતિ	શાલિભદ્રજી નમે છે.	शालिभद्रं नमति	શાલિભદ્રને નમે છે.
8	ધન્યઃ ક્ષામ્યતિ	ધન્નાજી ક્ષમા કરે છે.	धन्यं क्षाम्यति	ધન્યને ક્ષમા કરે છે.
9	માનવઃ પીडयति	માનવ પીડા કરે છે.	मानवं पीडयति	માનવને પીડે છે.

(4) કર્તા - કર્મ :-

નં.	ગુજરાતી વાક્ય	સંસ્કૃત વાક્ય	કર્તા	કર્મ
1	તે મારી નિંદા કરે છે.	સઃ માં નિન્દતિ	તે/સઃ	મને/મામ્
2	હું દેવને જોઉં છું.	અહં દેવં પશ્યામિ	હું/અહમ્	દેવને/દેવમ્
3	વૃક્ષને તમે બે સજાવો છો.	યુવાં વૃક્ષં ભૂષયથઃ	તમે બે/યુવામ્	વૃક્ષને/વૃક્ષમ્
4	માણસ ભગવાનને કહે છે.	માનવઃ જિનં કથયતિ	માનવ/માનવઃ	ભગવાનને/જિનમ્
5	અસુર વૃક્ષનું ભક્ષણ કરે છે.	દાનવઃ વૃક્ષં ભક્ષયતિ	દાનવ/દાનવઃ	વૃક્ષને/વૃક્ષમ્
6	અમે બે વૃક્ષને ગણીએ છીએ.	આવાં વૃક્ષં ગણયાવઃ	અમે બે/આવામ્	વૃક્ષને/વૃક્ષમ્
7	ભગવાન દેવોને કહે છે.	જિનઃ દેવાન્ કથયતિ	ભગવાન/જિનઃ	દેવોને/દેવાન્
8	ધન્નાજી કૃતપુણ્યને કહે છે.	ધન્યઃ કૃતપુણ્યં કથયતિ	ધન્ય/ધન્યઃ	કૃતપુણ્યને/ કૃતપુણ્યમ્
9	શાલિભદ્ર ભગવાનની પ્રશંસા કરે છે.	શાલિભદ્રો જિનં વર્ણયતિ	શાલિભદ્ર/ શાલિભદ્રઃ	ભગવાનને/જિનમ્

(5) સંધિ :-

1. ભક્ષ્ય + અભક્ષ્યૌ = ભક્ષ્યાભક્ષ્યૌ
2. તુ + एषः = त्वेषः
3. ते + एव = त एव
4. नर + इन्द्रः = नरेन्द्रः
5. श्वेत + इन्दुः = श्वेतेन्दुः
6. धर्म + उपदेशः = धर्मोपदेशः
7. उप + एति = उपैति
8. प्राचि + एव = प्राच्येव
9. असौ + इति = असाविति
10. कुक्षौ + अवातरत् = कुक्षाववातरत्
11. जन्म + अन्धः = जन्मान्धः
12. श्रमणौ + अर्चति = श्रमणा अर्चति
13. देव + ईशः = देवेशः
14. मानवौ + इष्यतः = मानवाविष्यतः
15. देशै + अमा = देशा अमा

(6) છૂટી પાઠેલી સંધિઓ :-

1. પ્રતીચ્છતિ = પ્રતિ + ઇચ્છતિ
2. ભર્તૃષભઃ = ભર્તૃ + ઋષભઃ
3. તરન્ત્યપિ = તરન્તિ + અપિ
4. નનૂદબિન્દુઃ = નનુ + ઉદબિન્દુઃ
5. જિના ઇચ્છતઃ = જિનૌ + ઇચ્છતઃ

(7) રૂપ :-

1. શ્રમણ = સાધુ (પું.)
શ્રમણઃ શ્રમણૌ શ્રમણાઃ
શ્રમણમ્ શ્રમણૌ શ્રમણાન્
2. પવન = પવન (પું.)
પવનઃ પવનૌ પવનાઃ
પવનમ્ પવનૌ પવનાન્
3. માનવ = માણસ (પું.)
માનવઃ માનવૌ માનવાઃ
માનવમ્ માનવૌ માનવાન્

(8) જોડેલા જોડકાં :-

(A)	(B)
1. મન્વિતિ	- મનુ + ઇતિ
2. મન્વૃતિ	- મનુ + ઋતિ
3. દેવા ઇષ્યતઃ	- દેવૌ + ઇષ્યતઃ
4. ગચ્છત્યસુરાન્	- ગચ્છતિ + અસુરાન્
5. ગચ્છતાસુરાન્	- ગચ્છતા + અસુરાન્
6. રક્ષત્યાવામ્	- રક્ષતિ + આવામ્
7. રક્ષત આવામ્	- રક્ષતે + આવામ્
8. મન્યત્યાત્માનમ્	- મન્યતિ + આત્માનમ્
9. દેવેષ્યતઃ	- દેવ + ઇષ્યતઃ
10. મન્યતયાત્માનમ્	- મન્યતે + આત્માનમ્

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. હું અપ્રિય નથી જ બોલતો.
2. સાગર ખળભળે છે.
3. સાધુ થાકતા નથી, પણ તુષ્ટ થાય છે.
4. સૂર્ય ઔષધિઓને સર્જે છે.
5. આશા તમને બેને છોડી દે છે. પણ તમે આશાને નથી છોડતા - આ પ્રમાણે સારું નથી જ.
6. અમે ખેતર ખેડીએ છીએ, પછી અમે વાવીએ છીએ, પછી સિંચીએ છીએ અને ત્યાર બાદ વીણીએ / લણીએ છીએ.
7. તે બે મુનિ આચરે છે, પછી બોલે છે.
8. વિદ્યાર્થીઓ સારી રીતે ભણે છે.
9. સાધુ ભગવંતો દયાને છોડતા નથી.

(2) સંધિ :-

1. શાલા + ઇચ્છતિ = શાલેચ્છતિ
2. જેતૃ + આજ્ઞા = જેત્રાજ્ઞા
3. ગર્જતિ + અપિ = ગર્જત્યપિ
4. મુનિ + ઇતિ = મુનીતિ
5. શાલે + અત્ર = શાલેઽત્ર
6. વને + અહમ્ = વનેઽહમ્
7. મુની + અપિ = મુનીઅપિ
8. આકાશે + અસ્તિ = આકાશેઽસ્તિ
9. સદા + ઋતે = સદર્તે

(3) ખરા ખોટાની નિશાની અને સુધારો :-

1. ✕, ત્વમ્ ઔષધિં ખાદસિ ।
2. ✕, વૃક્ષઃ ક્ષુભ્યતિ ।

3. ✕, મુની જિનં પૃચ્છતઃ ।
 4. ✕, શ્રમણાઃ અલઙ્કારાન્ પરિત્યજન્તિ ।
 5. ✕, શાલિભદ્રઃ આશાઃ પરિત્યજતિ ।
 6. ✕, તે યતયઃ આરાધનાં પ્રરૂપયન્તિ ।
 7. ✕, વયમધર્મં ન સ્પૃહયામઃ ।
 8. ✕, તે નરકં ચિન્તયન્તિ ।
 9. ✕, સઃ ઉદધિં પશ્યતિ ।
- (4) સર્વનામના રૂપોથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-
1. વયં વિમૃશામઃ ।
 2. અહમ્ ઇષ્યામિ ।
 3. તે ઉજ્જન્તિ ।
 4. ત્વં સ્નિહ્યસિ ।
 5. સઃ જીવતિ ।

નોપેન્દ્રસ્ય ન ચેન્દ્રસ્ય
તત્સુખં નૈવ ચક્રિણઃ ।
સામ્યામૃતવિનિર્મગ્નો
યોગી પ્રાપ્નોતિ યત્સુખમ્ ॥
[યોગસાર]

ઈન્દ્ર હો, ઉપેન્દ્ર હો કે ચક્રવર્તી, તેની પાસે સમતાસુધામાં
આકંઠ ડૂબેલા યોગી પાસે જે સુખ છે - આનંદ છે તે સુખ
નથી જ.

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. ભગવાન મહાવીરસ્વામી પાસેથી ગૌતમસ્વામી ભણે છે અને ગૌતમસ્વામી પાસેથી તે માણસો ભણે છે.
2. ખેડૂત ઈચ્છાથી [પરાણે નહીં] કોદાળી વડે ખેતરને ખેડે છે.
3. લુચ્ચો રસોઈયો સારી રીતે [રસોઈ] રાંધતો જ નથી.
4. તે દુઃખથી ધ્રૂજે છે, પરંતુ અસત્ય અને અપ્રિય પણ બોલે છે.
5. પ્રબળ દુઃખથી પણ ધર્મ રક્ષે છે. તે કારણે અમે ધર્મને નથી જ છોડતા ! અને તેથી ધર્મ અમને નથી જ છોડતો.
6. અમે આરાધના માટે જાપ કરીએ છીએ.
7. અમે સાધુઓની સ્પૃહા કરીએ છીએ અને પૂજા કરીએ છીએ. તેઓ ધર્મને કહે છે.
8. મહાવીરસ્વામી ભગવાન છે. આથી અહીં-તહીં બધે લોકો પૈસા અને અલંકારોથી તેમને પૂજે છે.
9. પણ, મહાવીર સ્વામી તે ધન-અલંકાર વગેરેને ઈચ્છતા નથી. મહાવીર સ્વામી ગુસ્સે નથી જ થતા, તે લોભ કરતા નથી કે અભિમાન કરતા નથી અને સુખને આપે છે. તેથી તે મહાવીર સ્વામી ભગવાન છે.

(2) ઓળખાણ :-

નં.	શબ્દરૂપ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વિભક્તિ	વચન	વિભક્તિનું નામ	અર્થ
1	જિનેન	જિન	પુલિંગ	૩	૧	કરણ	ભગવાનથી
2	દેશેન	દેશ	"	૩	૧	કરણ	દેશ વડે
3	ધન્યાઃ	ધન્ય	"	૧	૩	કર્તા	ધન્નાજીઓ
4	શાલિભદ્રાન્	શાલિભદ્ર	"	૨	૩	કર્મ	શાલિભદ્રોને
5	કૃતપુણ્યમ્	કૃતપુણ્ય	"	૨	૧	કર્મ	કથવન્નાજીને
6	અસુરાભ્યામ્	અસુર	"	૩	૨	કરણ	બે અસુરો વડે
7	અપ્રિયેભ્યઃ	અપ્રિય	"	૪	૩	સંપ્રદાન	અપ્રિય (વસ્તુઓ) માટે
8	અધર્મૈઃ	અધર્મ	"	૩	૩	કરણ	અધર્મો વડે
9	નરકાન્	નરક	"	૨	૩	કર્મ	નરકોને

નં.	શબ્દરૂપ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વિભક્તિ	વચન	વિભક્તિનું નામ	અર્થ
10	સૂર્યમ્	સૂર્ય	પુંલિંગ	૨	૧	કર્મ	સૂર્યને
11	પવનાન્	પવન	"	૨	૩	કર્મ	પવનોને
12	અલક્ષારઃ	અલક્ષાર	"	૧	૧	કર્તા	આભૂષણ
13	શ્રમણાય	શ્રમણ	"	૪	૧	સંપ્રદાન	સાધુ માટે
14	વનાત્	વન	નપું.	૫	૧	અપાદાન	જંગલમાંથી
15	આકાશાભ્યામ્	આકાશ	"	૪	૨	સંપ્રદાન	બે આકાશ માટે
16	ધનેભ્યઃ	ધન	"	૫	૩	અપાદાન	ધણા ધનમાંથી
17	ઔષધીન્	ઔષધિ	પુંલિંગ	૨	૩	કર્મ	ઔષધિઓને
18	આરાધનાઃ	આરાધના	સ્ત્રીલિંગ	૨	૩	કર્મ	આરાધનાઓને
19	દયાભિઃ	દયા	"	૩	૩	કરણ	દયાઓ વડે
20	આશાભ્યઃ	આશા	"	૫	૩	અપાદાન	આશાઓમાંથી
21	અરિણા	અરિ	પુંલિંગ	૩	૧	કરણ	દુશ્મન વડે
22	ઉદધીન્	ઉદધિ	"	૨	૩	કર્મ	સમુદ્રોને
23	યતી	યતિ	"	૧	૨	કર્તા	બે સાધુ
24	પાનીયાનિ	પાનીય	નપું.	૨	૩	કર્મ	પાણીઓને
25	શીર્ષેણ	શીર્ષ	"	૩	૧	કરણ	માથા વડે

(B)

નં.	અર્થ	રૂપ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વચન	વિભક્તિ	વિભક્તિનું નામ
1	વાદળાઓ વડે	મેઘૈઃ	મેઘ	પુંલિંગ	૩	૩	કરણ
2	બે મોર માટે	મયૂરાભ્યામ્	મયૂર	"	૨	૪	સંપ્રદાન
3	બે ભગવાન વડે	ઈશ્વરાભ્યામ્	ઈશ્વર	"	૨	૩	કરણ
4	અજ્ઞાન દ્વારા	અજ્ઞાનેન	અજ્ઞાન	નપું.	૧	૩	"
5	સત્ય માટે	સત્યાય	સત્ય	"	૧	૪	સંપ્રદાન
6	બે અસત્ય	અસત્યે	અસત્ય	"	૨	૧	કર્તા
7	સુખો માટે	સુખેભ્યઃ	સુખ	"	૩	૪	સંપ્રદાન
8	દુઃખને કારણે	દુઃખાત્	દુઃખ	"	૧	૫	અપાદાન
9	ધર્મમાંથી	ધર્માત્	ધર્મ	પુંલિંગ	૧	૫	"

નં.	અર્થ	રૂપ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વચન	વિભક્તિ	વિભક્તિનું નામ
10	અનુજાને	અનુજામ્	અનુજા	સ્ત્રીલિંગ	૧	૨	કર્મ
11	આજ્ઞાઓને	આજ્ઞાઃ	આજ્ઞા	"	૩	૨	"
12	બે ઈચ્છાઓને	ઇચ્છે	ઇચ્છા	"	૨	૨	"
13	બે પૂજામાંથી	પૂજાભ્યામ્	પૂજા	"	૨	૫	અપાદાન
14	રસોઈયાઓ માટે	સૂદેભ્યઃ	સૂદ	પુંલિંગ	૩	૪	સંપ્રદાન
15	લુચ્ચાઓને	શઠાન્	શઠ	"	૩	૨	કર્મ
16	બે ખેડૂતો	કૃષીવલૌ	કૃષીવલ	"	૨	૧	કર્તા
17	માણસોને	જનાન્	જન	"	૩	૨	કર્મ
18	મહાવીર	મહાવીરઃ	મહાવીર	"	૧	૧	કર્તા
19	ગૌતમ દ્વારા	ગૌતમેન	ગૌતમ	"	૧	૩	કરણ
20	કૃષ્ણ માટે	કૃષ્ણાય	કૃષ્ણ	"	૧	૪	સંપ્રદાન
21	ચંદનબાલા	ચન્દનબાલા	ચન્દનબાલા	સ્ત્રીલિંગ	૧	૧	કર્તા
22	ખરેખર	-	હિ	અવ્યય	-	-	-
23	જ	-	એવ	"	-	-	-
24	અમારા બે માટે	આવાભ્યામ્	અસ્મદ્	સર્વનામ	૨	૪	સંપ્રદાન
25	તમારા બધાં દ્વારા	યુષ્માભિઃ	યુષ્મદ્	"	૩	૩	કરણ

(3) સંધિ :-

1. મહાવીરસ્સૃજતિ ।
2. યતિર્જીવતિ ।
3. જના અર્પયન્તિ
4. બાલાશ્ચેચ્છન્તિ ।
5. મહાવીર ઈશ્વરોઽસ્તિ
6. ધો મહાવીર ! માં ન ત્યજતુ ।
7. દેશો મહાવીરેણ શામ્યતિ ।
8. વિસર્ગ + શ્ = વિકલ્પે શ્ + શ્
9. સ + વિસર્ગ + અ = વિસર્ગનો ઓ = સોઽ

(1) ઓળખાણ :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ + આદેશ + ઉપસર્ગ	પુ રુ ષ	વ ચ ન	ગ ણ	પ દ	કાળ	પ્ર ત્ય ય	અર્થ
1	વર્જયતઃ	વર્જ	૩	૨	૧૦	ઉભય	વર્તમાન	તઃ	તે બે વર્જે છે.
2	અર્થયામઃ	અર્થ	૧	૩	૧૦	"	"	મઃ	અમે ઈચ્છીએ છીએ.
3	ઈક્ષેથે	ઈક્ષ	૨	૨	૧	આત્મને	"	ઈથે	તમે બે જુવો છો.
4	અપેક્ષાઘ્વે	અપ + ઈક્ષ	૨	૩	૧	"	"	ઘ્વે	તમે અપેક્ષા રાખો છો.
5	પ્રેક્ષતે	પ્ર + ઈક્ષ	૩	૧	૧	"	"	તે	તે જુવે છે.
6	પરીક્ષાવહે	પરિ + ઈક્ષ	૧	૨	૧	"	"	વહે	અમે બે પરીક્ષા કરીએ છીએ.
7	કમ્પસે	કમ્પ	૨	૧	૧	"	"	સે	તું ધૂજે છે.
8	વન્દેતે	વન્દ	૩	૨	૧	"	"	इते	તે બે વંદે છે.
9	પ્રત્યાગચ્છતિ	પ્રતિ+આ+ગમ્	૩	૧	૧	પરસ્મૈ	"	તિ	તે પાછો આવે છે.
10	અવનમામિ	અવ + નમ્	૧	૧	૧	"	"	મિ	હું નમું છું.
11	કુસ્યસિ	કુસ્	૨	૧	૪	"	"	સિ	તું ભેટે છે.
12	લુડ્યન્તિ	લુડ	૩	૩	૪	"	"	અન્તિ	તેઓ આળોટે છે.
13	ક્ષિપથઃ	ક્ષિપ્	૨	૨	૬	"	"	થઃ	તમે બે ફેંકો છો.
14	મુન્વતઃ	મુચ્ (મુજ્વ)	૩	૨	૬	"	"	તઃ	તે બે મૂકે છે.
15	ઉપવિશથઃ	ઉપ + વિશ્	૨	૨	૬	"	"	થઃ	તમે બે બેસો છો.
16	વિશથ	વિશ્	૨	૩	૬	"	"	થ	તમે બધાં પ્રવેશો છો.
17	તાડયન્તિ	તાડ (તાઢ)	૩	૩	૧૦	ઉભય	"	અન્તિ	તેઓ મારે છે.
18	યતામહે	યત્	૧	૩	૧	આત્મને	"	મહે	અમે પ્રયત્ન કરીએ છીએ.
19	વેપાવહે	વેપ્	૧	૨	૧	"	"	વહે	અમે બે ધૂજીએ છીએ.
20	શઙ્કેથે	શઙ્ક	૨	૨	૧	"	"	ઈથે	તમે બે શંકા કરો છો.

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ + આદેશ + ઉપસર્ગ	પુ રુ ષ	વ ચ ન	ગ ણ	પ દ	કાળ	પ્ર ત્ય ય	અર્થ
21	યાચધ્વે	યાચ્	૨	૩	૧	આત્મને	વર્તમાન	ધ્વે	તમે બધાં માંગો છો.
22	લભેથે	લભ્	૨	૨	૧	"	"	ઇથે	તમે બે મેળવો છો.
23	જાયધ્વે	જન્ (જા)	૨	૩	૪	"	"	ધ્વે	તમે બધાં ઉત્પન્ન થાઓ છો.
24	યુધ્યસે	યુધ્	૨	૧	૪	"	"	સે	તું યુદ્ધ કરે છે.
25	મ્રિયેતે	મૃ (મ્રિય)	૩	૨	૬	"(પ.)	"	ફેતે	તે બે મરે છે.
26	વિન્દતે	વિદ્ (વિન્દ)	૩	૧	૬	"	"	તે	તે મેળવે છે.
27	મૃગયે	મૃગ્	૧	૧	૧૦	"	"	એ	હું શોધું છું.
28	રક્ષથઃ	રક્ષ્	૨	૨	૧	પરસ્મૈ	"	થઃ	તમે બે રક્ષો છો.

(2) ખૂટતી વિગતો :-

દા.ત. કર્તા કર્મ કરણ સંપ્રદાન અપાદાન સંબંધ અધિકરણ ધાતુનું રૂપ

સંસ્કૃતમાં → યતિ દયા - મોક્ષ - - - આચરન્તિ

ગુજરાતીમાં → સાધુ દયા - મોક્ષ - - - આચરે છે.

સંસ્કૃતવાક્ય → યતયઃ મોક્ષાય દયામ્ આચરન્તિ ।

ગુજરાતીવાક્ય → સાધુઓ મોક્ષ માટે દયાને આચરે છે.

1.	કર્તા	કર્મ	કરણ	સંપ્રદાન	અપાદાન	સંબંધ	અધિકરણ	ધાતુનું રૂપ
સં. માં →	અસ્મદ્	-	-	-	શાલા	અસ્મદ્	-	આગચ્છાવઃ
ગુ. માં →	અમે બે	-	-	-	શાલા	અમે બે	-	આવીએ છીએ
સં. વા. →	આવામ્ આવયોઃ શાલાયાઃ આગચ્છાવઃ ।							
ગુ. વા. →	અમે બે અમારા બેની શાળામાંથી આવીએ છીએ.							

2.

સં. માં →	જન	-	અસિ	વસુધા	-	સેના	સમરાજ્ઞણ	યુધ્યન્તે
ગુ. માં →	માણસો	-	તલવારો	જમીન	-	બે સેના	યુદ્ધમેદાન	યુદ્ધ કરે છે.
સં. વા. →	સમરાજ્ઞણે સેનયોઃ જનાઃ અસિભિઃ વસુધાયૈ યુધ્યન્તે ।							
ગુ. વા. →	યુદ્ધ મેદાનમાં બે સેનાના માણસો જમીન માટે તલવારોથી યુદ્ધ કરે છે.							

3.	કર્તા	કર્મ	કરણ	સંપ્રદાન	અપાદાન	સંબંધ	અધિકરણ	ધાતુનું રૂપ
સં. માં →	ભરત	પ્રતિમા	-	મોક્ષ	સુવર્ણ	આદિનાથ	-	રચયતિ
ગુ. માં →	ભરત	પ્રતિમા	-	મોક્ષ	સોનું	આદિનાથ	-	રચે છે.
સં. વા. →	ભરતઃ મોક્ષાય સુવર્ણાદ્ આદિનાથસ્ય જિનસ્ય પ્રતિમાં રચયતિ ।							
ગુ. વા. →	ભરત (રાજા) મોક્ષ માટે સોનામાંથી આદિનાથ ભગવાનની પ્રતિમા રચે છે.							

4.

સં. માં →	આદિનાથ	ઉપદેશ	-	ઉપકાર	-	મોક્ષ	-	ચક્ષતિ
ગુ. માં →	આદિનાથ	ઉપદેશ	-	ઉપકાર	-	મોક્ષ	-	આપે છે.
સં. વા. →	આદિનાથઃ જિન ઉપકારાય મોક્ષસ્યોપદેશં ચક્ષતિ ।							
ગુ. વા. →	આદિનાથ ભગવાન ઉપકાર કરવા માટે મોક્ષનો ઉપદેશ આપે છે.							

5.

સં. માં →	વ્યાધઃ	ગાત્ર	-	-	વૈયાત્ય	વાયસ	-	તાડયતિ
ગુ. માં →	શિકારી	અવયવો	-	-	ધૃષ્ટતા	કાગડો	-	મારે છે.
સં. વા. →	વ્યાધઃ વૈયાત્યાદ્ વાયસસ્ય ગાત્રાણિ તાડયતિ ।							
ગુ. વા. →	શિકારી ધૃષ્ટતાને કારણે કાગડાના અવયવોને મારે છે.							

(3) ઓળખાણ :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	ઉપસર્ગ+ મૂળધાતુ+ આદેશ (હોય તો)	ગ ણ	પદ	પ્ર ત્ય ય	પુ રુ ષ	વ ચ ન	કાળ
1	તમે બે લોપો છો.	લુપ્યથઃ	લુપ્	૪	પરસ્મૈ	થઃ	૨	૨	વર્તમાન
2	તું સાંત્વના આપે છે.	સાન્ત્વયસિ	સાન્ત્વ	૧૦	ઉભય	સિ	૨	૧	"
3	તે બે ચોરે છે.	ચોરયતઃ	ચુર્	૧૦	"	તઃ	૩	૨	"
4	તે ઘોષણા કરે છે.	ઘોષયતિ	ઘુષ્	૧૦	"	તિ	૩	૧	"
5	અમે બધાં તોલીએ છીએ.	તોલયામઃ	તુલ્	૧૦	"	મઃ	૧	૩	"
6	તમે બધાં વહન કરો છો.	વહથ	વહ્	૧	પરસ્મૈ	થ	૨	૩	"

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	ઉપસર્ગ+ મૂળધાતુ+ આદેશ (હોય તો)	ગ ણ	પદ	પ્ર ત્ય ય	પુ રુ ષ	વ ય ન	કાળ
7	તે ગર્જના કરે છે.	ગર્જતિ	ગર્જ	૧	પરસ્મૈ	તિ	૩	૧	વર્તમાન
8	હું આશ્રય કરું છું.	શ્રયામિ	શ્રિ (શ્રય)	૧	"	મિ	૧	૧	"
9	અમે બે ફેંકીએ છીએ.	ક્ષિપાવઃ	ક્ષિપ્	૬		વઃ	૧	૨	
10	તેઓ જાય છે.	ગच्छन्ति	ગમ્(ગच्छ)	૧	"	અન્તિ	૩	૩	"
11	તે બે દૂષિત થાય છે.	दुष्यतः	दुष्	૪	"	તઃ	૩	૨	"
12	તમે બે પૂજો છો.	पूजयथः	पूज्	૧૦	ઉભય	થઃ	૨	૨	"
13	અમે બે ભક્ષણ કરીએ છીએ.	भक्षयावः	भक्ष्	૧૦	"	વઃ	૧	૨	"
14	તું વરસે છે.	वर्षसि	वृष्(वर्ष)	૧	પરસ્મૈ	સિ	૨	૧	"
15	તેઓ ભમે છે.	भ्रमन्ति	भ्रम्	૧	"	અન્તિ	૩	૩	"
16	અમે બધાં હસીએ છીએ.	हसामः	हस्	૧	"	મઃ	૧	૩	"
17	તમે બધાં છોડો છો.	त्यजथ	त्यज्	૧	"	થ	૨	૩	"
18	તમે બે વિચારો છો.	विमृशथः	वि + मृश्	૬	"	થઃ	૨	૨	"
19	તે બે વીણે છે.	उञ्छतः	उञ्छ्	૬	"	તઃ	૩	૨	"
20	તેઓ વિચારે છે.	मृशन्ति	मृश्	૬	"	અન્તિ	૩	૩	"
21	હું રચના કરું છું.	रचयामि	रच्	૧૦	ઉભય	મિ	૧	૧	"
22	અમે બધાં સ્પૃહા કરીએ છીએ.	स्पृहयामः	स्पृह्	૧૦	"	મઃ	૧	૩	"
23	તેઓ પ્રરૂપણા કરે છે.	प्ररूपयन्ति	प्र + रूप्	૧૦	"	અન્તિ	૩	૩	"
24	તમે બે ભેટો છો.	कुस्यथः	कुस्	૪	પરસ્મૈ	થઃ	૨	૨	"
25	તે બે ખેડે છે.	कृषतः	कृष्	૬	"	તઃ	૩	૨	"
26	હું કૂદકો લગાવું છું.	उत्पतामि	उद् + पत्	૧	"	મિ	૧	૧	"
27	અમે બધાં આચરણ કરીએ છીએ.	आचरामः	आ + चर्	૧	"	મઃ	૧	૩	"
28	તું ગણે છે.	गणयसि	गण्	૧૦	ઉભય	સિ	૨	૧	"

(4) કોંસમાં આપેલ ધાતુનો ઉપયોગ કરી પરસ્મૈપદી જેવા જ આત્મનેપદીના અથવા આત્મનેપદી જેવા જ પરસ્મૈપદીના રૂપો વાપરી પૂરેલી ખાલી જગ્યા:-

દા.ત.	નમામિ - વન્દે	8. મૃશામઃ - યાચામહે
1. વિશસિ - શઙ્ક્સે	9. વર્જયામિ - યુધ્યે	
2. રોહન્તિ - વેપન્તે	10. આહ્વયસિ - કમ્પસે	
3. મુજ્વતિ - વિન્દતે	11. અર્થયન્તિ - ઈક્ષન્તે	
4. લુટ્યતઃ - મ્રિયેતે	12. ઇચ્છતિ - મૃગયતે	
5. ઝજ્ઞથઃ - જાયેથે	13. દુષ્યતઃ - અપેક્ષેતે	
6. રચયામઃ - યતામહે	14. ગર્જથઃ - પરીક્ષેથે	
7. હસથ - લભધ્વે	15. અસ્યથ - વન્દધ્વે	

(5) ઓળખાણ :-

નં.	રૂપ	ગુ. અર્થ	મૂળશબ્દ	વિભક્તિ	વિભક્તિનું નામ	વચન	લિંગ
1	ઉપકારયોઃ	બે ઉપકારનું	ઉપકાર	૬	સંબંધ	૨	પુંલિંગ
2	ઉપદેશે	ઉપદેશમાં	ઉપદેશ	૭	અધિકરણ	૧	"
3	હિતાભ્યામ્	બે હિતથી	હિત	૩	કરણ	૨	નપુંસકલિંગ
4	અહિતયોઃ	બે અહિતનું	અહિત	૬	સંબંધ	૨	"
5	જલેષુ	પાણીઓમાં	જલ	૭	અધિકરણ	૩	"
6	દાનાય	દાન માટે	દાન	૪	સંપ્રદાન	૧	"
7	શસ્ત્રાભ્યામ્	બે શસ્ત્રો માટે	શસ્ત્ર	૪	"	૨	"
8	અતિથિભ્યઃ	અતિથિઓ માટે	અતિથિ	૪	"	૩	પુંલિંગ
9	સારથીનામ્	સારથિઓનું	સારથિ	૬	સંબંધ	૩	"
10	મણીનામ્	મણિઓનું	મણિ	૬	"	૩	"
11	ઉત્કળ્ઠાયાઃ	ઉત્કળ્ઠાને કારણે	ઉત્કળ્ઠા	૫	અપાદાન	૧	સ્ત્રીલિંગ
12	સેનયોઃ	બે સેનાનું	સેના	૬	સંબંધ	૨	"
13	પ્રતિમાયામ્	પ્રતિમામાં	પ્રતિમા	૭	અધિકરણ	૧	"
14	શરેભ્યઃ	બાણોમાંથી	શર	૫	અપાદાન	૩	પુંલિંગ
15	વ્યાધસ્ય	શિકારીનું	વ્યાધ	૬	સંબંધ	૧	"
16	ઓદને	ભાતમાં	ઓદન	૭	અધિકરણ	૧	"
17	અગદાભ્યામ્	બે ઔષધો માટે	અગદ	૪	સંપ્રદાન	૨	"

नं.	रूप	गु. अर्थ	भूगणशब्द	विभक्ति	विभक्तिनुं नाम	वचन	लिंग
18	वायसयोः	बे कागडाओमां	वायस	७	अधिकरण	२	पुंल्लिंग
19	सुवर्णाभ्याम्	बे सोनामांथी	सुवर्ण	५	अपादान	२	नपुंसकलिंग
20	तृणात्	धासमांथी	तृण	५	"	१	"

(6) रूप :-

1. कम्पे	कम्पावहे	कम्पामहे	3. शङ्के	शङ्कावहे	शङ्कामहे
कम्पसे	कम्पेथे	कम्पध्वे	शङ्कसे	शङ्केथे	शङ्कध्वे
कम्पते	कम्पेते	कम्पन्ते	शङ्कते	शङ्केते	शङ्कन्ते
2. याचे	याचावहे	याचामहे			
याचसे	याचेथे	याचध्वे			
याचते	याचेते	याचन्ते			

(7) ओणप्पाश :-

नं.	गु. अर्थ	रूप	भूगणशब्द	विभक्ति	विभक्तिनुं नाम	वचन	लिंग
1	बे त्रुंजे उपर	किर्योः	किरि	७	अधिकरण	२	पुंल्लिंग
2	सूर्यने कारणे	रवेः	रवि	५	अपादान	१	"
3	शेरीमांथी	रथ्यायाः	रथ्या	५	"	१	स्त्रील्लिंग
4	प्रज्ञाओमां	प्रजासु	प्रजा	७	अधिकरण	३	"
5	जुवान स्त्रीओनुं	प्रमदानाम्	प्रमदा	६	संबंध	३	"
6	पृथ्वीमां	वसुधायाम्	वसुधा	७	अधिकरण	१	"
7	आदिनाथ (भगवान्)ने	आदिनाथम्	आदिनाथ	२	कर्म	१	पुंल्लिंग
8	भरत द्वारा	भरतेन	भरत	३	करण	१	"
9	सम्प्रति माटे	सम्प्रतये	सम्प्रति	४	संप्रदान	१	"
10	गजसुकुमाल	गजसुकुमालः	गजसुकुमाल	१	कर्ता	१	"
11	सीतामां	सीतायाम्	सीता	७	अधिकरण	१	स्त्रील्लिंग

નં.	ગુ. અર્થ	રૂપ	મૂળશબ્દ	વિભક્તિ	વિભક્તિનું નામ	વચન	લિંગ
12	સુલસાની	સુલસાયા:	સુલસા	૬	સંબંધ	૧	સ્ત્રીલિંગ
13	ઋષિદત્તાને કારણે	ઋષિદત્તાયા:	ઋષિદત્તા	૫	અપાદાન	૧	"
14	ઘણા બધાં માટે	પ્રભૂતેભ્યઃ	પ્રભૂત	૪	સંપ્રદાન	૩	વિશેષણ
15	મૂંગાઓમાંથી	મૂકેભ્યઃ	મૂક	૫	અપાદાન	૩	"
16	બે અસંખ્યેયમાં	અસંખ્યેયયોઃ	અસંખ્યેય	૭	અધિકરણ	૨	"
17	આધ્યાત્મિકમાં	આધ્યાત્મિકે	આધ્યાત્મિક	૭	"	૧	"
18	હે !	-	ભો: !	-	-	-	અવ્યય
19	હમણાં જ	-	અધુનૈવ	-	-	-	"
20	વચ્ચે	-	અન્તરા	-	-	-	"

(8) સંધિ કરો :-

1. શ્રેયાન્ + સૌ = શ્રેયાંસૌ
2. મતીન્ + તાપયતિ = મતીંસ્તાપયતિ
3. મહત્ + હસ્તૌ = મહદ્દસ્તૌ
4. તસ્મિન્ + લાતિ = તસ્મિન્લાતિ
5. તત્ + હરતિ = તદ્દરતિ
6. ઉદધીન્ + તરતિ = ઉદધીંસ્તરતિ
7. કલીન્ + અત્ર = કલીનત્ર
8. ગચ્છત્ + મિયતે = ગચ્છન્મિયતે
9. મહત્ + ઇતિ = મહદિતિ

(1) ચત્ની સામે તત્ના યોગ્ય રૂપો અને તત્ની સામે ચત્ના યોગ્ય રૂપો મૂકી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1) તસ્યૈ - યસ્યૈ	6) યસ્યામ્ - તસ્યામ્	11) તેન - યેન
2) તાનિ - યાનિ	7) તાસામ્ - યાસામ્	12) તેભ્યઃ - યેભ્યઃ
3) યાભ્યઃ - તાભ્યઃ	8) તસ્યાઃ - યસ્યાઃ	13) યેષુ - તેષુ
4) ચત્ - તત્	9) યાઃ - તાઃ	14) યસ્માત્ - તસ્માત્
5) તાસુ - યાસુ	10) તાભિઃ - યાભિઃ	15) યાનિ - તાનિ

(2) ખૂટતી વિગતો :- (A)

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ + ઉપસર્ગ	ગણ	પદ	પ્રત્યય	વચન	પુરુષ	અર્થ
1	ત્રુટસિ	ત્રુટ્	૬	પરસ્મૈ	સિ	૧	૨	તું તોડે છે.
2	વર્તતે	વૃત્	૧	આત્મને	તે	૧	૩	તે વર્તે છે.
3	વન્દે	વન્દ્	૧	"	એ	૧	૧	હું નમું છું.
4	દારયાવઃ	દૃ	૧૦	ઉભય	વઃ	૨	૧	અમે બે ફાડીએ છીએ.
5	રોહન્તિ	રુહ્	૧	પરસ્મૈ	અન્તિ	૩	૩	તેઓ ઊગે છે.
6	વર્તેતે	વૃત્	૧	આત્મને	ઇતે	૨	૩	તે બે છે.
7	ભાષેથે	ભાષ્	૧	"	ઇથે	૨	૨	તમે બે બોલો છો.
8	સહામહે	સહ્	૧	"	મહે	૩	૧	અમે બધાં સહન કરીએ છીએ.
9	પરીક્ષધ્વે	પરિ + ईक्ष	૧	"	ધ્વે	૩	૨	તમે બધાં પરીક્ષા કરો છો.

(B)

નં.	રૂપ	મૂળ શબ્દ	લિંગ	વિભક્તિ	વચન	વિભક્તિનું નામ	અર્થ
1	પ્રભાયૈ	પ્રભા	સ્ત્રીલિંગ	૪	૧	સંપ્રદાન	પ્રભા માટે
2	ભૃત્યેષુ	ભૃત્ય	પુંલિંગ	૭	૩	અધિકરણ	નોકરોમાં
3	રેણાઃ	રેણા	સ્ત્રીલિંગ	૨	૩	કર્મ	રેણાઓને
4	સેણાભિઃ	સેણા	"	૩	૩	કરણ	સેણાઓ વડે
5	શ્રીયકાભ્યામ્	શ્રીયક	પુંલિંગ	૩	૨	કરણ	બે શ્રીયક વડે
6	શ્રાવકાણામ્	શ્રાવક	"	૬	૩	સંબંધ	શ્રાવકોનું
7	પાનીયમ્	પાનીય	નપુંસકલિંગ	૧	૧	કર્તા	પાણી
8	પાણેઃ	પાણિ	પુંલિંગ	૫	૧	અપાદાન	હાથમાંથી
9	અસેઃ	અસિ	"	૫	૧	અપાદાન	તલવારમાંથી

(3) રૂપ લખો :-

દા.ત. ન્યાય - ૭, ૧ = ન્યાયે કરણ કે ૭ = ૭મી વિભક્તિ, ૧ = એકવચન

1) અગદ - ૬, ૨ = અગદયોઃ	4) ભૂતદત્તા - ૬, ૩ = ભૂતદત્તાનામ્
2) વાયસ - ૨, ૧ = વાયસમ્	5) ઋષિ - ૪, ૩ = ઋષિભ્યઃ
3) મૂક - ૮, ૧ = મૂક !	6) અસિ - ૩, ૧ = અસિના

(4) રૂપ :-

1) મન્યે મન્યાવહે મન્યામહે	2) વર્ધે વર્ધાવહે વર્ધામહે
મન્યસે મન્યથે મન્યધ્વે	વર્ધસે વર્ધથે વર્ધધ્વે
મન્યતે મન્યેતે મન્યન્તે	વર્ધતે વર્ધેતે વર્ધન્તે

(5) સંધિ :-

1) ત્વદ્ + નામ્ = ત્વન્નામ્	8) રથા + નામ્ = રથાનામ્
2) જગત્ + ઈશઃ = જગદીશઃ	9) શઙ્કરજિત્ + લીલા =
3) સમ્યક્ + દર્શનમ્ = સમ્યગ્દર્શનમ્	શઙ્કરજિલ્લીલા
4) સ્વામિન્ + અનલ્પ = સ્વામિન્નલ્પ	10) વનં + ગતવાન્ = વનઙ્ગતવાન્
5) ધ્યાનાત્ + જિનેશઃ = ધ્યાનાજિનેશઃ	11) શ્ + તિ = શ્ચિ
6) ઇ + ક્ + સ્ = ક્ષિ	12) ધ્ + લ્ = લ્લ
7) બ્રાહ્મણા + નામ્ = બ્રાહ્મણાનામ્	

(1) ખરા-ખોટાંની નિશાની તથા સુધારો :-

(A)

1. 'x' અવકાશ - ૨, ૧ = અવકાશમ્
2. 'x' પ્રસાદ - ૮, ૨ = પ્રસાદૌ !
3. 'x' સૌન્દર્ય - ૪, ૧ = સૌન્દર્યાય
4. 'x' અવધીરણા- ૬, ૩ = અવધીરણાનામ્
5. 'x' શાખા - ૩, ૩ = શાખાભિઃ

(B)

1. 'x' દક્ષ - ૫, ૩ = દક્ષેભ્યઃ
2. 'x' પ્રિય - ૬, ૩ = પ્રિયાણામ્
3. 'x' ધનપતિ- ૭, ૨ = ધનપત્યોઃ
4. 'x' ધ્વનિ - ૭, ૧ = ધ્વનૌ
5. 'x' ઘટ - ૨, ૩ = ઘટાન્

(C)

1. 'x' અપ + ની- ૩, ૧ = અપનયતિ
2. 'x' અવ + ત્ - ૨, ૩ = અવતરથ
3. 'x' સેવ્ - ૧, ૨ = સેવાવહે

(D)

1. 'x' ડુચ્ - ૨, ૨ = રોચેથે
2. 'x' શિક્ષ - ૩, ૨ = શિક્ષેતે
3. 'x' અર્જ - ૩, ૨ = અર્જતઃ

(2) સંધિ :-

1. વાચ્ + સુ = વાક્ષુ
2. પરિ + છેદઃ = પરિચ્છેદઃ
3. ઉદ્ + લસતિ = ઉલ્લસતિ
4. સ્વ + છન્દઃ = સ્વચ્છન્દઃ

5. ત્યજ્ + તા = ત્યક્તા
6. મહત્ + ચૈતન્યમ્ = મહચૈતન્યમ્
7. પુણ્યવતી + છાયા = પુણ્યવતીચ્છાયા
8. નિર્ + પ્રાણઃ = નિપ્રાણઃ
9. દુર્ + કૃતમ્ = દુષ્કૃતમ્

(3) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ + ઉપસર્ગ	ગણ	પદ	પ્રત્યય	વચન	પુરુષ	અર્થ
1	ક્ષમેથે	ક્ષમ્	૧	આત્મને	ઇથે	૨	૨	તમે બે ક્ષમા કરો છો.
2	શિક્ષેતે	શિક્ષ	૧	"	ઇતે	૨	૩	તે બે ભણે છે.
3	નિર્ગચ્છાવઃ	નિર્ + ગમ્	૧	પરસ્મે	વઃ	૨	૧	અમે બે નીકળીએ છીએ.
4	અભિનન્દામિ	અભિ + નન્દ	૧	"	મિ	૧	૧	હું અભિનંદન આપું છું.
5	ઉત્તિષ્ઠન્તિ	ઉદ્ + સ્થા	૧	"	અન્તિ	૩	૩	તેઓ ઊઠે છે.
6	વર્તામહે	વૃત્	૧	આત્મને	મહે	૩	૧	અમે બધાં થઈએ છીએ.
7	વર્જયસિ	વર્જ	૧૦	ઉભય	સિ	૧	૨	તું છોડે છે / વર્જે છે.
8	વન્દે	વન્દ	૧	આત્મને	એ	૧	૧	હું વંદું છું.
9	અપેક્ષતે	અપ + ઈક્ષ	૧	"	તે	૧	૩	તે અપેક્ષા રાખે છે.

(4) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વિભક્તિ	વચન	વિભક્તિનું નામ	અર્થ
1	ધ્વનૌ	ધ્વનિ	પુંલિંગ	૭	૧	અધિકરણ	અવાજમાં
2	ધનપતીનામ્	ધનપતિ	"	૬	૩	સંબંધ	ધનવાનોનું
3	હેમચન્દ્રાચાર્યઃ	હેમચન્દ્રાચાર્ય	"	૧	૧	કર્તા	હેમચંદ્રાચાર્યજી
4	નાયકેભ્યઃ	નાયક	"	૫	૩	અપાદાન	નાયકોમાંથી
5	ઉપલયોઃ	ઉપલ	"	૬	૨	સંબંધ	બે પથ્થરોનું
6	કૂપાઃ	કૂપ	"	૧	૩	કર્તા	કૂવાઓ
7	લવણાત્	લવણ	વિશેષણ	૫	૧	અપાદાન	ખારામાંથી
8	શિશિરાણામ્	શિશિર	પુંલિંગ	૬	૩	સંબંધ	શિશિરોનું
9	નૃપતૌ	નૃપતિ	"	૭	૧	અધિકરણ	રાજામાં

(5) રૂપ :-

1	સૌદર્યા	સૌદર્યે	સૌદર્યાઃ
	સૌદર્યામ્	"	"
	સૌદર્યયા	સૌદર્યાભ્યામ્	સૌદર્યાભિઃ
	સૌદર્યાયૈ	"	સૌદર્યાભ્યઃ
	સૌદર્યાયાઃ	"	"
	"	સૌદર્યયોઃ	સૌદર્યાણામ્
	સૌદર્યાયામ્	"	સૌદર્યેષુ
	સૌદર્યે !	સૌદર્યે !	સૌદર્યાઃ !
2	સ્રંસે	સ્રંસાવહે	સ્રંસામહે
	સ્રંસસે	સ્રંસેથે	સ્રંસધ્વે
	સ્રંસતે	સ્રંસેતે	સ્રંસન્તે

મનોયત્ન યાને પરીક્ષા - ૨

[પાઠ : ૧ થી ૧૨]

[Marks - 150]

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

[Marks 9]

1. તમે દયાની અને અહિંસાની પ્રરૂપણા કરો છો. પણ દયાને અથવા અહિંસાને આચરતા નથી - આ પ્રમાણે સારું નથી. તીર્થંકર પાર્શ્વનાથ ભગવાન દયાને અને અહિંસાને આચરે છે પછી ઉપદેશ આપે છે.
2. ક્યારેય અમે અપ્રિય આચરતા નથી, સર્જતા નથી, બોલતા નથી.
3. ચંદનબાળા પ્રબળ દુઃખોમાં પણ ધર્મને છોડતી નથી.
4. ભગવાન મહાવીર સાચી પ્રરૂપણા કરે છે. પણ, અપ્રિય સત્યની પ્રરૂપણા કરતા નથી.
5. જેમ - જેમ મનુષ્ય પુષ્કળ ધનને પ્રાપ્ત કરે છે તેમ - તેમ દુઃખને અને અહિંસાને પ્રાપ્ત કરે છે.
6. સુલસા ઉત્કંઠાથી પ્રતિમાને જુવે છે અને વંદે છે.
7. તારો અપરાધ નથી તો પણ તને તે મારે છે અને તેને તું સહન કરે છે તે જ સાચું છે. કારણ કે આ પ્રમાણે જ ભગવાન મહાવીર ઉપદેશ આપે છે.
8. ન્યાયથી, અહિંસાથી અને ધર્મની શ્રદ્ધાથી જ ધન વધે છે.
9. આ સેણા કોણ છે ? સેણા સ્થૂલિભદ્રજીની અને શ્રીયકની બહેન છે.

(2) ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

[Marks 9]

1. ચન્દનબાલા જિનાદ્ મહાવીરાદનુજ્ઞાં યાચતે, મહાવીરશ્ચ તીર્થંક્રો યચ્છતિ ।
2. ईश्वरं पार्श्वनाथं वयमाराधनायै सम्यग् जपामः । ततश्च वयं सुखमपि विन्दामहे ।
3. यस्य धनं क्षयति किन्तु धनस्याशा न क्षयति स विश्वे मूर्खः ।
4. एते दयामहिंसाञ्चाचरन्ति । ततश्च स्वर्गं विन्दन्ते । एते न दयामाचरन्ति, किन्तु हिंसामाचरन्ति, ततो नरकं लभन्ते ।
5. अस्माकमाध्यात्मिकं हितमहिंसायामस्ति, अत एव महावीरस्तीर्थाङ्करो-
ऽहिंसामुपदिशति ।

6. હેમચન્દ્રાચાર્ય: કુમારપાલમુપદિશતિ યદુત 'યો વિશ્વે પ્રાજ્ઞસ્સોઽપ્રિયં નૈવ ભાષતે, હિતં સત્યઞ્ચ ભાષતે, મૂર્ખં ઇવાસત્યમહિતઞ્ચ ભાષતે, યતો યોઽસત્યં વદતિ સોઽહિતં વિન્દતે' ઇતિ ।
7. શ્રેણિકસ્ય પુત્રં મેઘકુમારમીશ્વરસ્તીર્થઙ્કુરો મહાવીર ઉપદિશતિ । અતસ્સોઽધુના પુનરપિ ધર્મમુલ્લાસેનાચરતિ । અહો ! જિનસ્ય મહાવીરસ્યોપદેશસ્ય માહાત્મ્યમ્ ।
8. યત્સ્વીયં તત્સત્યમ્, યચ્ચ ન સ્વીયં તન્ન સત્યમિતિ મૂર્ખાણાં વૈયાત્યમ્ । યત્સત્યં યસ્મિંશ્ચ વિશ્વસ્ય હિતં તત્સ્વીયમ્, યદસત્યં યસ્મિંશ્ચ વિશ્વસ્યાઽહિતં તન્ન સ્વીયમિતિ પ્રાજ્ઞા મન્યન્તે ।
9. યક્ષા, યક્ષદત્તા, ભૂતા, ભૂતદત્તા, સેના, વેણા, રેણા - ઇમાઃ સ્થૂલિભદ્રસ્ય શ્રીયકસ્ય ચ સૌદર્યાઃ, જિનસ્ય મહાવીરસ્યોપદેશમેતે આચરન્તિ, અતઃ સ્વર્ગં વિન્દન્તે ।

(3) ઓળખાણ :- [A]

[Marks 18]

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ + ઉપસર્ગ + આદેશ	પુ રુ ષ	વ ય ન	ગ ણ	પ દ	પ્રત્યય	અર્થ	સર્વ- નામના રૂપ	કાળ
1	અભિનન્દસિ	અભિ+નન્દ	૨	૧	૧	૫૨સ્મૈ	સિ	તું ખુશ કરે છે.	ત્વમ્	વ.કા.
2	અનુસરામઃ	અનુ+સૃ	૧	૩	૧	"	મઃ	અમે અનુસરીએ છીએ.	વયમ્	"
3	પ્રહરન્તિ	પ્ર+હ	૩	૩	૧	"	અન્તિ	તેઓ પ્રહાર કરે છે.	તે	"
4	ઉત્તિષ્ઠતઃ	ઉદ્+સ્થા	૩	૨	૧	"	તઃ	તે બે ઊઠે છે.	તૌ	"
5	તૃપ્યથઃ	તૃપ્	૨	૨	૪	"	થઃ	તમે બે તૃપ્ત થાઓ છો.	યુવામ્	"
6	ત્રુટથ	ત્રુટ્	૨	૩	૬	"	થ	તમે ત્રુટો છો.	યૂયમ્	"
7	ઉપદિશાવઃ	ઉપ+દિશ્	૧	૨	૬	"	વઃ	અમે બે ઉપદેશ આપીએ છીએ.	આવામ્	"
8	દારયતિ	દૃ	૩	૧	૧૦	ઉભય	તિ	તે ફાડે છે.	સઃ	"
9	સહે	સહ્	૧	૧	૧	આત્મને	એ	હું સહન કરું છું.	અહમ્	"
10	ક્ષમન્તે	ક્ષમ્	૩	૩	૧	"	અન્તે	તેઓ ક્ષમા આપે છે.	તે	"
11	ભાષધ્વે	ભાષ્	૨	૩	૧	"	ધ્વે	તમે બોલો છો.	યૂયમ્	"
12	મન્યસે	મન્	૨	૧	૪	"	સે	તું માને છે.	ત્વમ્	"
13	વર્તે	વૃત્	૧	૧	૧	"	એ	હું વર્તું છું.	અહમ્	"
14	વર્ધેયે	વૃધ્	૨	૨	૧	"	ઇથે	તમે બે વધો છો.	યુવામ્	"

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ + ઉપસર્ગ + આદેશ	પુ રુ ષ	વ ય ન	ગ ણ	પ દ	પ્રત્યય	અર્થ	સર્વ- નામના રૂપ	કાળ
15	શોભામહે	શુભ્	૧	૩	૧	આત્મને	મહે	અમે શોભીએ છીએ.	વયમ્	વ.કા.
16	તુદતિ	તુદ્	૩	૧	૬	પરસ્મૈ	તિ	તે પીડે છે.	સઃ	"
17	અર્જતઃ	અર્જ્	૩	૨	૧	"	તઃ	તે બે કમાય છે.	તૌ	"
18	અવતરાવઃ	અવ+તૃ	૧	૨	૧	"	વઃ	અમે બે ઓળંગીએ છીએ.	આવામ્	"

[B]

[Marks 18]

નં.	અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	પુ રુ ષ	વ ય ન	ગ ણ	પદ	પ્ર ત્ય ય	સર્વ- નામના રૂપો	કાળ
1	અમે બધાં નીકળીએ છીએ.	નિર્ગચ્છામઃ	નિર્+ગમ્	૧	૩	૧	પરસ્મૈ	મઃ	વયમ્	વ.કાળ
2	તું પરણે છે.	પરિણયસિ	પરિ+ની	૨	૧	૧	"	સિ	ત્વમ્	"
3	તેઓ દૂર કરે છે.	અપનયન્તિ	અપ+ની	૩	૩	૧	"	અન્તિ	તે	"
4	અમે બે સેવા કરીએ છીએ.	સેવાવહે	સેવ્	૧	૨	૧	આત્મને	વહે	આવામ્	"
5	તે બે શીખે છે.	શિક્ષેતે	શિક્ષ	૩	૨	૧	"	હતે	તૌ	"
6	તમે બે દોડો છો.	ધાવથઃ	ધાવ્	૨	૨	૧	પરસ્મૈ	થઃ	યુવામ્	"
7	હું આશા રાખું છું.	આશંસે	આ+શંસ્	૧	૧	૧	આત્મને	એ	અહમ્	"
8	તમે બધાં વખાણો છો.	શ્લાઘધ્વે	શ્લાઘ્	૨	૩	૧	"	ધ્વે	યૂયમ્	"
9	તું ખસી જાય છે.	સંસસે	સંસ્	૨	૧	૧	"	સે	ત્વમ્	"
10	તમે બે રમો છો.	રમેથે	રમ્	૨	૨	૧	"	ઇથે	યુવામ્	"
11	તેઓ આમંત્રણ આપે છે.	નિમન્ત્રયન્તિ	નિ+મન્ત્ર	૩	૩	૧૦	ઉભય	અન્તિ	તે	"
12	તે બે આગ્રહ કરે છે.	અનુરુદ્ધેતે	અનુ+રુદ્ધ	૩	૨	૪	આત્મને	હતે	તૌ	"
13	અમે તિરસ્કાર કરીએ છીએ.	અવધીરયામહે	અવ+ધીર્	૧	૩	૧૦	ઉભય	મહે	વયમ્	"
14	તે નાશ કરે છે.	નિષૂદયતે	નિ+સૂદ્	૩	૧	૧૦	"	તે	સઃ	"
15	તમે બધાં અભિવાદન કરો છો.	અભિવાદયધ્વે	અભિ+વાદ્	૨	૩	૧૦	"	ધ્વે	યૂયમ્	"
16	હું પ્રયત્ન કરું છું.	યતે	યત્	૧	૧	૧	આત્મને	એ	અહમ્	"
17	અમે બે શોધીએ છીએ.	મૃગયાવહે	મૃગ્	૧	૨	૧૦	"	વહે	આવામ્	"
18	તમે બે શણગારો છો.	ભૂષયથઃ	ભૂષ	૨	૨	૧૦	ઉભય	થઃ	યુવામ્	"

[Marks 18]

નં.	રૂપ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વિભક્તિ	વચન	વિભક્તિનું નામ	અર્થ
1	અસિષુ	અસિ	પુંલિંગ	૭	૩	અધિકરણ	તલવારોમાં
2	ઉદકાય	ઉદક	નપુંસકલિંગ	૪	૧	સંપ્રદાન	પાણી માટે
3	શવાત્	શવ	"	૫	૧	અપાદાન	મડદામાંથી
4	સ્વીયયોઃ	સ્વીય	વિશેષણ	૬	૨	સંબંધ	પોતાના બેનું
5	યાદૃશાભ્યામ્	યાદૃશ	વિશેષણ	૩	૨	કરણ	જેવા બે વડે
6	શ્રાવકાઃ	શ્રાવક	પુંલિંગ	૧	૩	કર્તા	શ્રાવકો
7	પાર્શ્વનાથે	પાર્શ્વનાથ	"	૭	૧	અધિકરણ	પાર્શ્વનાથમાં
8	તીર્થઙ્કરેભ્યઃ	તીર્થઙ્કર	"	૪	૩	સંપ્રદાન	તીર્થકરો માટે
9	યક્ષાયાઃ	યક્ષા	સ્ત્રીલિંગ	૬	૧	સંબંધ	યક્ષાનું
10	ભૂતદત્તાયાઃ	ભૂતદત્તા	"	૫	૧	અપાદાન	ભૂતદત્તામાંથી
11	સેણયા	સેણા	"	૩	૧	કરણ	સેણાથી
12	ઋષિભિઃ	ઋષિ	પુંલિંગ	૩	૩	કરણ	ઋષિઓ વડે
13	નૃપતી	નૃપતિ	"	૨	૨	કર્મ	બે રાજાને
14	ઉપલાનામ્	ઉપલ	"	૬	૩	સંબંધ	પથ્થરોનું
15	હે પ્રભો !	પ્રભુ	"	૮	૧	સંબોધન	હે ભગવાન !
16	જરાઃ	જરા	સ્ત્રીલિંગ	૨	૩	કર્મ	ઘડપણોને
17	ભૃત્યમ્	ભૃત્ય	પુંલિંગ	૨	૧	કર્મ	નોકરને
18	પ્રાજૌ	પ્રાજ	"	૨	૨	કર્મ	બે હોંશિયારને

[Marks 18]

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વિભ- ક્રિત	વયન	વિભક્તિનું નામ	રૂપ
1	સંયોગને લીધે	સંયોગ	પુંલિંગ	૫	૧	અપાદાન	સંયોગાત્
2	વિયોગમાં	વિયોગ	"	૭	૧	અધિકરણ	વિયોગે
3	ખાલી જગ્યાને લીધે	અવકાશ	"	૫	૧	અપાદાન	અવકાશાત્
4	મહેરબાની માટે	પ્રસાદ	"	૪	૧	સંપ્રદાન	પ્રસાદાય
5	પાનખર ઋતુને	શિશિર	"	૨	૧	કર્મ	શિશિરમ્
6	માણસો માટે	જન	"	૪	૩	સંપ્રદાન	જનેભ્યઃ
7	બે તફાવતમાં	વિશેષ	"	૭	૨	અધિકરણ	વિશેષયોઃ

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળશબ્દ	લિંગ	વિભ-ક્રિત	વચન	વિભક્તિનું નામ	રૂપ
8	ઘડાઓ	ઘટ	પુંલિંગ	૧	૩	કર્તા	ઘટા:
9	સોનીનું	સુવર્ણકાર	"	૬	૧	સંબંધ	સુવર્ણકારસ્ય
10	થોરોનું	તસ્કર	"	૬	૩	"	તસ્કરાણામ્
11	આગેવાનોમાં	નાયક	"	૭	૩	અધિકરણ	નાયકેષુ
12	પૂંછડીમાંથી	લાઙ્ગૂલ	નપું.	૫	૧	અપાદાન	લાઙ્ગૂલાત્
13	બે હવેલીને કારણે	હમ્ય	"	૫	૨	"	હમ્યાભ્યામ્
14	બે વાહનોમાં	યાન	"	૭	૨	અધિકરણ	યાનયો:
15	તારાઓને	તારક	"	૨	૩	કર્મ	તારકાણિ
16	બરફો વડે	હિમ	"	૩	૩	કરણ	હિમૈ:
17	પાંદડામાં	પર્ણ	"	૭	૧	અધિકરણ	પર્ણે
18	મારા માટે	અસ્મદ્	સર્વનામ	૪	૧	સંપ્રદાન	મહ્યમ્

(4) સંધિ :-

[Marks 10]

- 1) દ્રષ્ટીરથવીરપુરે
- 2) શાખાઽઽશંસતે
- 3) ભો મહાવીર !
- 4) શ્રેયાંસૌ
- 5) શશિન્નત્ર
- 6) ક્ષિ
- 7) લ્લ
- 8) જનાશ્વચેષ્ટન્તે
- 9) લીલાવતીચ્છયા
- 10) મહતાઙ્ગમનમ્

- 11) તીથઙ્કુરા ઇચ્છામ:
- 12) ધનેઽભિલાષા
- 13) નૃપતીંસ્તાડયતિ
- 14) ભગવન્મય:
- 15) મોહજિલ્લીલા
- 16) જિનેષુ
- 17) મહાવીરાજ્જાયતે
- 18) ત્વગ્ધસ્તૌ
- 19) નિષ્પતતિ
- 20) સ ગચ્છતિ

(5) રૂપ :-

[Marks 9]

- 1) કિમ્ - સ્ત્રી. ૪, ૩ = કાભ્ય:
- 2) ઇદમ્ - પું. ૧, ૨ = ઇમૌ
- 3) ઇદમ્ - સ્ત્રી. ૧, ૩ = ઇમા:
- 4) કૃષીવલ - ૫, ૨ = કૃષીવલાભ્યામ્
- 5) અનુજ્ઞા - ૩, ૧ = અનુજ્ઞયા

- 6) શઠ - ૬, ૨ = શઠયો:
- 7) ઇચ્છા - ૮, ૧ = ઇચ્છે!
- 8) શીર્ષ - ૨, ૨ = શીર્ષે
- 9) ચન્દનબાલા-૨, ૨ = ચન્દનબાલે

(6) ખરા ખોટાંની નિશાની તથા સુધારો :-

[Marks 4½]

- (A) 1) ✗, અહં ત્વાં ભાષે ।
2) ✗, આરાધનયા મોક્ષમિચ્છતિ યતિઃ ।
3) ✗, મોક્ષાય ભરતઃ આરાધનામાચરતિ ।
4) ✗, અહિંસામ્ આચરતિ કુમારપાલઃ નૃપતિઃ ।
5) ✗, આરાધનાયાઃ આશાં ન મુજ્વન્તિ પ્રાજ્ઞાઃ ।
6) ✗, હેમચન્દ્રાચાર્ય ઉપદિશતિ કુમારપાલમહિંસામ્ ।
7) ✗, ત્વમ્ ઔષધિં યદાસિ ।
8) ✗, વનાદાગચ્છતિ સઃ યતિઃ ।
9) ✗, દાનં સ્વર્ગં યચ્છતિ ।

(B)

[Marks 4½]

1) ✗, મહતા+આડમ્બરેણ = મહતાઽઽડમ્બરેણ	6) ✗, હરિ + અન્ન = હર્યન્ન
2) ✗, ઓદને + અપિ = ઓદનેઽપિ	7) ✗, ચ + ઇચ્છા = ચેચ્છા
3) ✓	8) ✗, હરી + નામ્ = હરીણામ્
4) ✓	9) ✗, તામ્+જ્ઞાત્વા = તાજ્ઞાત્વા
5) ✗, માલા + આનીતા = માલાઽઽનીતા	

(C)

[Marks 4½]

1) ✗, તેઽપનયન્તિ ।	4) ✗, તૌ અર્જયતઃ ।	7) ✗, યૂયં તાઢયથ ।
2) ✗, સોઽવતરતિ ।	5) ✗, અહં નિમન્ત્રયામિ ।	8) ✗, ત્વં મુજ્વસિ ।
3) ✗, આવાં પરિણયાવઃ ।	6) ✗, વયમ્ અપનયામઃ ।	9) ✗, યુવાં ક્ષિપથઃ ।

(D)

[Marks 4½]

1) ત્વં યાચસે ।	4) અહં લભે ।	7) યુવાં યુધ્યેથે ।
2) તે વેપન્તે ।	5) યૂયં જાયધ્વે ।	8) તૌ મિયેતે ।
3) આવાં વિન્દાવહે ।	6) સ મૃગયતે ।	9) વયં શઙ્કામહે ।

(7) જોડેલા જોડકાં :-

[Marks 9]

A	B	C
1) કૃવાઓમાં	= કૂપ	- અધિકરણ, બહુવચન
2) કૃપા માટે	= પ્રસાદ	- સંપ્રદાન, એકવચન
3) ઠંડકને કારણે	= શીતલતા	- અપાદાન, એકવચન
4) ખૂબસૂરતીથી	= સૌન્દર્ય	- કરણ, એકવચન
5) બે ચન્દ્ર ઉપર	= ચન્દ્ર	- અધિકરણ, દ્વિવચન

A	B	C
6) વાહનો માટે	=	યાન - સંપ્રદાન, બહુવચન
7) હોંશિયારોનું	=	દક્ષ - સંબંધ, બહુવચન
8) ખારું	=	લવણ - કર્તા, એકવચન
9) ડાળીઓમાંથી	=	શાખા - અપાદાન, બહુવચન

(8) રૂપ :-

[Marks 5]

1) આશંસે	આશંસાવહે	આશંસામહે	4) इयम्	इमे	इमाः
આશંસસે	આશંસેથે	આશંસધ્વે	इमाम्,	इमे/एने	इमाः,
આશંસતે	આશંસેતે	આશંસન્તે	एनाम्		एनाः
			अनया,	आभ्याम्	आभिः
			एनया		
			अस्यै	"	आभ्यः
2) अभिवादये	अभिवादयावहे	अभिवादयामहे	अस्याः	"	"
अभिवादयसे	अभिवादयेथे	अभिवादयध्वे	अस्याः	अनयोः,	आसाम्
अभिवादयते	अभिवादयेते	अभिवादयन्ते	एनयोः		
			अस्याम्	"	आसु
3) सेवे	सेवावहे	सेवामहे	5) कः	कौ	के
सेवसे	सेवेथे	सेवध्व	कम्	"	कान्
सेवते	सेवेते	सेवन्ते	केन	काभ्याम्	कैः
			कस्मै	"	केभ्यः
			कस्मात्	"	"
			कस्य	कयोः	केषाम्
			कस्मिन्	"	केषु

(9) અવ્યયોના અર્થ :-

[Marks 9]

1) વિના - સિવાય	7) ઋતે - વિના	13) સ્વસ્તિ - કલ્યાણ થાઓ
2) અલમ્ - સર્થુ	8) કિમ્ - સર્થુ	14) પશ્ચાત્ - પછી
3) કૃતમ્ - સર્થુ	9) સૃતમ્ - સર્થુ	15) ભોસ્ - હે !
4) સહ - સાથે	10) સાર્ધમ્ - સાથે	16) કદા - ક્યારે ?
5) સાકમ્ - સાથે	11) અમા - સાથે	17) નમઃ - નમસ્કાર હો !
6) ધિક્ - ધિક્કાર હો	12) અન્તરા - વચ્ચે	18) હિ - ખરેખર, જ

(1) પૂરેલી માહિતી :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પુરુષ	એક વચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	ભરવું	પૂર્	૧૦	ઉભય	૩	પૂરયતિ	પૂરયતઃ	પૂરયન્તિ
2	શોષાવું	શુષ્	૪	પરસ્મૈ	૧	શુષ્યામિ	શુષ્યાવઃ	શુષ્યામઃ
3	ગમવું	ગુચ્	૧	આત્મને	૨	રોચસે	રોચેથે	રોચધ્વે
4	ઓળંગવું	લઙ્ઘ્	૧	"	૧	લઙ્ઘે	લઙ્ઘાવહે	લઙ્ઘામહે
5	પ્રાર્થના કરવી	પ્ર+અર્થ	૧૦	ઉભય	૩	પ્રાર્થયતિ	પ્રાર્થયતઃ	પ્રાર્થયન્તિ
6	શરમાવું	લજ્ઞ	૬	આત્મને	૨	લજ્ઞસે	લજ્ઞેથે	લજ્ઞધ્વે
7	સ્પર્ધા કરવી	સ્પર્ધ	૧	"	૩	સ્પર્ધતે	સ્પર્ધેતે	સ્પર્ધન્તે
8	શોધવું	અનુ+ઇષ્	૪	પરસ્મૈ	૧	અન્વિષ્યામિ	અન્વિષ્યાવઃ	અન્વિષ્યામઃ
9	ના બદલામાં આપવું	પ્રતિ+દા	૧	"	૨	પ્રતિયચ્છસિ	પ્રતિયચ્છથઃ	પ્રતિયચ્છન્તિ
10	ઉપર બેસવું	અધિ+સ્થા	૧	"	૩	અધિતિષ્ઠતિ	અધિતિષ્ઠતઃ	અધિતિષ્ઠન્તિ
11	દીક્ષા લેવી	પ્ર+વ્રજ્	૧	"	૧	પ્રવ્રજામિ	પ્રવ્રજાવઃ	પ્રવ્રજામઃ
12	ઓળંગવું	અવ+ત્	૧	"	૩	અવતરતિ	અવતરતઃ	અવતરન્તિ
13	આશા રાખવી	આ+શંસ	૧	આત્મને	૨	આશંસસે	આશંસેથે	આશંસધ્વે
14	પગે પડવું	અવ+નમ્	૧	પરસ્મૈ	૧	અવનમામિ	અવનમાવઃ	અવનમામઃ
15	ખરી પડવું	સંસ	૧	આત્મને	૩	સંસતે	સંસેતે	સંસન્તે

(2) કૌંસમાં આપેલ શબ્દોના યોગ્ય રૂપો વડે પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. નિર્વૃત્તિં ગચ્છામઃ ।	6. અસ્મભ્યં મોદકઃ રોચતે ।
2. રાજા મૃત્યાય કુપ્યતિ ।	7. જિનઃ મૃત્યાય કથયતિ ।
3. ભરતઃ શ્રાવકાય યચ્છતિ ।	8. ઉપલમ્ અધિતિષ્ઠન્તિ ।
4. સાધુઃ સંયમં સ્મરતિ ।	9. ગિરનારમ્ આરોહામઃ ।
5. યતિં સ્પૃહયથ ।	

(3) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	સંસ્કૃત શબ્દ	લિંગ	વિભ-ક્રિત	એક વચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	આ	एतद्	સ્ત્રીલિંગ	૧	एषा	एते	एताः
2	બધાં	सर्व	નપુંસકલિંગ	૬	सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्
3	દીક્ષા	दीक्षा	સ્ત્રીલિંગ	૮	दीक्षे !	दीक्षे !	दीक्षाः !
4	ભોજન	भोजन	નપુંસકલિંગ	૭	भोजने	भोजनयोः	भोजनेषु
5	ભયંકર	रौद्र	પુંલિંગ	૫	रौद्रात्	रौद्राभ्याम्	रौद्रेभ्यः
6	સારભૂત	सार	નપુંસકલિંગ	૪	साराय	साराभ्याम्	सारेभ्यः
7	વાર્તા	कथा	સ્ત્રીલિંગ	૨	कथाम्	कथे	कथाः
8	આવું	एतादृश	વિશેષણ	૩	एतादृशेन	एतादृशाभ्याम्	एतादृशैः
9	દેરાસર	जिनालय	પુંલિંગ	૭	जिनालये	जिनालययोः	जिनालयेषु
10	તારું	त्वदीय	વિશેષણ	૪	त्वदीयाय	त्वदीयाभ्याम्	त्वदीयेभ्यः
11	સંસાર	भव	પુંલિંગ	૫	भवात्	भवाभ्याम्	भवेभ्यः
12	ગુસ્સો	क्रोध	"	૧	क्रोधः	क्रौधौ	क्रोधाः
13	કર્મ	दोष	"	૨	दोषम्	दोषौ	दोषान्
14	તેનું	तदीय	વિશેષણ	૬	तदीयस्य	तदीययोः	तदीयानाम्
15	જેનું	यदीय	"	૩	यदीयेन	यदीयाभ्याम्	यदीयैः

(4) સુધારો :-

1) ✓	6) ✗, સમ્પ્રતેઃ કથાં સર્વેષાં કથયતિ ।
2) ✓	7) ✗, હિમાલયપર્વતમારોહન્તિ ।
3) ✓	8) ✗, ધમાદ્ મોક્ષં પ્રતિયચ્છતિ ।
4) ✗, સમ્પ્રતિઃ સર્વેભ્યો યચ્છતિ ।	9) ✗, મોક્ષં સ્મરન્તિ યતયઃ ।
5) ✗, ભરતઃ ભૃત્યં સઙ્કુપ્યતિ ।	10) ✗, ભરતાય દીક્ષા રોચતે ।

(5) રૂપ :-

1) વ્યાધ - ૪/૩ - વ્યાધેભ્યઃ	6) ઉભય - ૩/૨ - ઉભયાભ્યામ્
2) અલિ - ૮/૨ - અલી !	7) કષ્ટ - ૧/૩ - કષ્ટાનિ
3) નિરતિશય - ૬/૧ - નિરતિશયસ્ય	8) કથા - ૭/૨ - કથયોઃ
4) પાણિ - ૨/૨ - પાણી	9) સંસાર - ૪/૧ - સંસારાય
5) સ્તોક - ૩/૧ - સ્તોકેન	

(6) રૂપ :-

1. અન્વિષ્યામિ અન્વિષ્યસિ અન્વિષ્યતિ	અન્વિષ્યાવઃ અન્વિષ્યથઃ અન્વિષ્યતઃ	અન્વિષ્યામઃ અન્વિષ્યથ અન્વિષ્યન્તિ	2. જ્ઞાતિઃ જ્ઞાતિમ્ જ્ઞાતિના જ્ઞાતયે જ્ઞાતેઃ જ્ઞાતૈઃ જ્ઞાતૌ જ્ઞાતૈઃ !	જ્ઞાતી " જ્ઞાતિભ્યામ્ " " જ્ઞાત્યોઃ " જ્ઞાતીનામ્ જ્ઞાતિષુ જ્ઞાતી !	જ્ઞાતયઃ જ્ઞાતીન્ જ્ઞાતિભિઃ જ્ઞાતિભ્યઃ " જ્ઞાતીનામ્ જ્ઞાતિષુ જ્ઞાતયઃ !
3. અનુમન્યે અનુમન્યસે અનુમન્યતે	અનુમન્યાવહે અનુમન્યેથે અનુમન્યેતે	અનુમન્યામહે અનુમન્યધ્વે અનુમન્યન્તે			

(7) ઓળખાણ :-

	કયો ધાતુ	કયા અર્થમાં	ઉદાહરણ
1.	સ્મૃ વગેરે સ્મરણ અર્થવાળા ધાતુઓમાં	જેનું સ્મરણ હોય તેને દ્વિતીયા કે ખજી વિભક્તિ લાગે.	જિનં જિનસ્ય વા સ્મરતિ ।
2.	રુચ્ ધાતુમાં ગમવાના અર્થમાં	જેને ગમે = જે વ્યક્તિ ખુશ થાય તેને ચતુર્થી વિભક્તિ લાગે જે વસ્તુ ગમે તેને પ્રથમા લાગે.	બાલાય મોદકઃ રોચતે
3.	ક્રોધ, દ્રોહ, ઈર્ષ્યા, અસૂયા આદિ અર્થવાળા ધાતુઓમાં	★ જેના ઉપર ક્રોધ વગેરે હોય તેને ચતુર્થી વિભક્તિ લાગે. ★ ઉપસર્ગ સહિત ધાતુ હોય તો દ્વિતીયા વિભક્તિ લાગે અને ★ અજીવ વસ્તુ હોય તો સપ્તમી વિભક્તિ લાગે.	શ્રેષ્ઠી કિઙ્કરાય ક્રુધ્યતિ । શ્રેષ્ઠી કિઙ્કરં સક્રુધ્યતિ । શ્રેષ્ઠી દોષે ક્રુધ્યતિ ।
4.	ધૃ દેવાદાર હોવું-અર્થમાં	દેવાદાર વ્યક્તિને પ્રથમા લેણદાર વ્યક્તિને ચતુર્થી અને દેવાની વસ્તુને દ્વિતીયા લાગે.	હરિઃ રામાય શતં નિષ્કાન્ ધારયતિ ।
5.	પ્રતિ + દા ધાતુના અર્થમાં	'...ના બદલામાં આપવું' એ અર્થમાં આપવાની વસ્તુને દ્વિતીયા વિભક્તિ લાગે અને બદલામાં લેવાની વસ્તુને પંચમી વિભક્તિ લાગે.	તિલેશ્યો માષાન્ પ્રતિયચ્છતિ

(1) ખૂટતી વિગત :-

નં.	અર્થ	ધાતુ	ગણ	પદ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	તિરસ્કાર કરવો	અવ+ધીર્	૧૦	આત્મને	૨	અવધીરયસે	અવધીરયેથે	અવધીરયધ્વે
2	આનન્દ પામવો	અભિ+નન્દ	૧	પરસ્મૈ	૩	અભિનન્દતિ	અભિનન્દતઃ	અભિનન્દન્તિ
3	ઊઠવું	ઉત્+સ્થા	૧	"	૧	ઉત્તિષ્ઠામિ	ઉત્તિષ્ઠાવઃ	ઉત્તિષ્ઠામઃ
4	તૃપ્ત થવું	તૃપ્	૪	"	૩	તૃપ્યતિ	તૃપ્યતઃ	તૃપ્યન્તિ
5	ક્ષમા કરવી	ક્ષમ્	૧	આત્મને	૨	ક્ષમસે	ક્ષમેથે	ક્ષમધ્વે
6	ચિત્ર દોરવું	વિ+લિખ્	૬	પરસ્મૈ	૨	વિલિખસિ	વિલિખથઃ	વિલિખન્તિ
7	શોધવું	અનુ+ઇષ્	૪	"	૩	અન્વિષ્યતિ	અન્વિષ્યતઃ	અન્વિષ્યન્તિ
8	લજજા પામવી	લજ્	૬	આત્મને	૧	લજ્જે	લજ્જાવહે	લજ્જામહે
9	સંભાળવું	તન્	૧૦	"	૩	તન્નયતે	તન્નયેતે	તન્નયન્તે
10	પૂરવું	પૂર	૧૦	ઉભય	૨	પૂરયાસિ	પૂરયથઃ	પૂરયન્તિ
11	જમવું	જિમ્	૧	પરસ્મૈ	૧	જેમામિ	જેમાવઃ	જેમામઃ
12	બોલવું	વદ્	૧	"	૨	વદસિ	વદથઃ	વદન્તિ
13	લઈ જવું	ની	૧	"	૩	નયતિ	નયતઃ	નયન્તિ
14	દ્રોહ કરવો	દ્રુહ	૪	"	૧	દ્રુહ્યામિ	દ્રુહ્યાવઃ	દ્રુહ્યામઃ
15	સિંચવું	સિચ્	૬	"	૨	સિચ્ચસિ	સિચ્ચથઃ	સિચ્ચન્તિ
16	તોલવું	તુલ્	૧૦	ઉભય	૩	તોલયતિ	તોલયતઃ	તોલયન્તિ

(2) સંધિ :-

1. વાક્ + સુ = વાક્ષુ
2. નિર્ + કૃષ્ = નિષ્કૃષ્
3. અલમ્ + કારઃ = અલઙ્કારઃ
4. જલમુચ્ + ધ્યામ્ = જલમુધ્યામ્
5. ઉદ્ + નીયતે = ઉન્નીયતે
6. નિર્ + પક્ષઃ = નિષ્પક્ષઃ
7. ઉદ્ + જ્વલમ્ = ઉજ્જ્વલમ્
8. ઉર્વી + છત્રમ્ = ઉર્વીચ્છત્રમ્
9. ત્વત્ + શાસનમ્ = ત્વચ્છાસનમ્

(3) ખૂટતી વિગત :-

નં.	તૃતીય પુરુષ એ.વ.	મૂળધાતુ	પદ	ગણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	તુદતિ	તુદ્	પરસ્મૈ	૬	૧	તુદામિ	તુદાવઃ	તુદામઃ
2	પ્રહરતિ	પ્ર+હ	"	૧	૨	પ્રહરસિ	પ્રહરથઃ	પ્રહરથ
3	દારયતિ	દૃ	ઉભય	૧૦	૩	દારયતિ	દારયતઃ	દારયન્તિ
4	નિર્દિશતિ	નિર્+દિશ્	પરસ્મૈ	૬	૨	નિર્દિશસિ	નિર્દિશથઃ	નિર્દિશથ
5	વેપતે	વેપ્	આત્મને	૧	૩	વેપતે	વેપેતે	વેપન્તે
6	યાચતે	યાચ્	"	૧	૧	યાચે	યાચાવહે	યાચામહે
7	યુધ્યતે	યુધ્	"	૪	૩	યુધ્યતે	યુધ્યેતે	યુધ્યન્તે
8	મૃગયતે	મૃગ્	"	૧૦	૨	મૃગયસે	મૃગયેથે	મૃગયધ્વે
9	ગર્જતિ	ગર્જ	પરસ્મૈ	૧	૧	ગર્જામિ	ગર્જાવઃ	ગર્જામઃ
10	અપેક્ષતે	અપ+ઈક્ષ્	આત્મને	૧	૧	અપેક્ષે	અપેક્ષાવહે	અપેક્ષામહે
11	મુહ્યતિ	મુહ્	પરસ્મૈ	૪	૨	મુહ્યસિ	મુહ્યથઃ	મુહ્યથ
12	અવનમતિ	અવ+નમ્	"	૧	૩	અવનમતિ	અવનમતઃ	અવનમન્તિ
13	પ્રરૂપયતિ	પ્ર+રૂપ્	ઉભય	૧૦	૧	પ્રરૂપયામિ	પ્રરૂપયાવઃ	પ્રરૂપયામઃ
14	સ્પૃહયતિ	સ્પૃહ	"	૧૦	૨	સ્પૃહયસિ	સ્પૃહયથઃ	સ્પૃહયથ
15	ઉઞ્છતિ	ઉઞ્છ	પરસ્મૈ	૬	૩	ઉઞ્છતિ	ઉઞ્છતઃ	ઉઞ્છન્તિ
16	વિમૃશતિ	વિ+મૃશ્	"	૬	૨	વિમૃશસિ	વિમૃશથઃ	વિમૃશથ

(4) કૌંસમાં આપેલા શબ્દના યોગ્ય રૂપો વાપરી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. સૂતં પાપેન ।
2. મહાવીરેણ વિના ન મે જીવનમ્ ।
3. ત્વયા સહ દીક્ષાં લભે ।
4. ધર્મમન્તરા ન સુખમ્ ।
5. સિદ્ધેન સદૃશઃ વસ્તુતસ્ત્વમ્ ।
6. નેમિનાથાય નમઃ ।
7. સર્વેભ્યઃ સ્વસ્તિ ।
8. બાલાય માતા હિતમિચ્છતિ ।
9. ન કોઽપિ ત્વદ્ ભિન્નોઽસ્તિ ।

(5) भूटती विगत :-

नं.	नाम	भूगणशब्द	विभक्ति	लिंग	नाम	अ.व.	द्वि.व.	तृ.व.
1	ईल	पुष्प	३	नपुंसकलिंग	करुण	पुष्पेण	पुष्पाभ्याम्	पुष्पैः
2	मधु	मधु	८	"	संबोधन	मधु !	मधुनी !	मधूनि !
3	आंसु	अश्रु	१	"	कर्तृ	अश्रु	अश्रुणी	अश्रूणि
4	पाणी	वारि	२	"	कर्म	वारि	वारिणी	वारीणि
5	आग	वह्नि	४	पुंल्लिङ्ग	संप्रदान	वह्ने	वह्निभ्याम्	वह्निभ्यः
6	इण	फल	७	नपुंसकलिंग	अधिकरुण	फले	फलयोः	फलेषु
7	गाय	धेनु	६	स्त्रीलिंग	संबंध	धेनोः	धेन्वोः	धेनूनाम्
8	समृद्धि	ऋद्धि	३	"	करुण	ऋद्धिना	ऋद्धिभ्याम्	ऋद्धिभिः
9	रात्रि	रजनी	१	"	कर्तृ	रजनी	रजन्यौ	रजन्यः
10	बुद्धि	मति	४	"	संप्रदान	मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
11	उद्योग	उद्योग	८	पुंल्लिङ्ग	संबोधन	उद्योग !	उद्योगौ !	उद्योगाः !
12	लुब्धो	शठ	६	"	संबंध	शठस्य	शठयोः	शठानाम्
13	भेतर	क्षेत्र	२	नपुंसकलिंग	कर्म	क्षेत्रम्	क्षेत्रे	क्षेत्राणि
14	माथुं	शीर्ष	७	"	अधिकरुण	शीर्षे	शीर्षयोः	शीर्षेषु
15	कागडो	वायस	५	पुंल्लिङ्ग	अपादान	वायसात्	वायसाभ्याम्	वायसेभ्यः
16	वाहन	यान	३	नपुंसकलिंग	करुण	यानेन	यानाभ्याम्	यानैः

(6) सुधारो :-

1. ✕, सर्वेभ्यो जिनेभ्यो नमः ।	9. ✕, धिक् पापम्, यो हिंसां करोति ।
2. ✕, धर्माद् मोक्षः जायते ।	10. ✕, अहं सिद्धैस्तुल्यः ।
3. ✕, आशायाः दुःखं जायते ।	11. ✕, सृतं पापेन जीवनेन ।
4. ✕, श्रावको धर्मे स्निह्यति ।	12. ✕, नेत्रेण काणोऽपि एषः सज्जनः ।
5. ✕, घटाद् जलं संसते ।	13. ✕, न जलमधितिष्ठामि ।
6. ✕, दोषाद् भयं जीवानाम् ।	14. ✕, मोक्षाय स्पृहयामि अहम्
7. ✕, पित्रा सार्धं गच्छामि ।	15. ✕, अहं मम दोषे कुप्यामि ।
8. ✕, संसारे धनमन्तरा न
कोऽपि स्वजनः ।	

(7) ખૂટતી વિગત :-

નં.	શબ્દ	સામાન્ય અર્થ	વિભ.	લિંગ	નામ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	સૂદ	રસોઈયો	૫	પુલિંગ	અપાદાન	સૂદાત	સૂદાભ્યામ્	સૂદેભ્યઃ
2	નિરતિશય	શ્રેષ્ઠ	૮	વિશેષણ	સંબોધન	નિરતિશય !	નિરતિશયૌ !	નિરતિશયાઃ !
3	જ્યોત્સ્ના	ચાંદની	૩	સ્ત્રીલિંગ	કરણ	જ્યોત્સ્નયા	જ્યોત્સ્નાભ્યામ્	જ્યોત્સ્નાભિઃ
4	તસ્કર	ચોર	૭	પુલિંગ	અધિકરણ	તસ્કરે	તસ્કરયોઃ	તસ્કરેષુ
5	છાત્ર	વિદ્યાર્થી	૨	"	કર્મ	છાત્રમ્	છાત્રૌ	છાત્રાન્
6	ઘટ	ઘડો	૪	"	સંપ્રદાન	ઘટાય	ઘટાભ્યામ્	ઘટેભ્યઃ
7	શર	બાણ	૧	"	કર્તા	શરઃ	શરૌ	શરાઃ
8	શવ	મડદું	૬	નપુંસકલિંગ	સંબંધ	શવસ્ય	શવયોઃ	શવાનામ્
9	શિશિર	પાનખર	૮	પુલિંગ	સંબોધન	શિશિર !	શિશિરૌ !	શિશિરાઃ !
10	સૌદર્યા	બહેન	૫	સ્ત્રીલિંગ	અપાદાન	સૌદર્યાયાઃ	સૌદર્યયોઃ	સૌદર્યાભ્યઃ
11	સઙ્ગ	સંઘ	૩	પુલિંગ	કરણ	સઙ્ગે	સઙ્ગાભ્યામ્	સઙ્ગૈઃ
12	ધ્વનિ	અવાજ	૭	"	અધિકરણ	ધ્વનૌ	ધ્વન્યોઃ	ધ્વનિષુ
13	પ્રમદા	જીવાન સ્ત્રી	૪	સ્ત્રીલિંગ	સંપ્રદાન	પ્રમદાયૈ	પ્રમદાભ્યામ્	પ્રમદાભ્યઃ
14	પ્રભૂત	ઘણું બધું	૧	વિશેષણ	કર્તા	પ્રભૂતઃ	પ્રભૂતૌ	પ્રભૂતાઃ
15	વસુધા	પૃથ્વી	૨	સ્ત્રીલિંગ	કર્મ	વસુધામ્	વસુધે	વસુધાઃ
16	અગદ	ઔષધ	૬	પુલિંગ	સંબંધ	અગદસ્ય	અગદયોઃ	અગદાનામ્

(8) રૂપ :-

1. ડયે ડયાવહે ડયામહે
 ડયસે ડયેથે ડયધ્વે
 ડયતે ડયેતે ડયન્તે

2. વિજે વિજાવહે વિજામહે
 વિજસે વિજેથે વિજધ્વે
 વિજતે વિજેતે વિજન્તે

3. નિષ્કૃષામિ નિષ્કૃષાવઃ નિષ્કૃષામઃ
 નિષ્કૃષસિ નિષ્કૃષથઃ નિષ્કૃષથઃ
 નિષ્કૃષતિ નિષ્કૃષતઃ નિષ્કૃષન્તિ

4. અશ્રુ અશ્રુણી અશ્રૂણિ
 " " "
 અશ્રુણા અશ્રુભ્યામ્ અશ્રુભિઃ
 અશ્રુણે " અશ્રુભ્યઃ
 અશ્રુણઃ " "
 " અશ્રુણોઃ અશ્રુણામ્
 અશ્રુણિ " અશ્રુષુ
 અશ્રુ ! અશ્રુ ! અશ્રુણી ! અશ્રૂણિ !

5. રજની રજન્યૌ રજન્યઃ
 રજનીમ્ " રજનીઃ
 રજન્યા રજનીભ્યામ્ રજનીભિઃ
 રજન્યૈ " રજનીભ્યઃ
 રજન્યાઃ " "
 " રજન્યોઃ રજનીનામ્
 રજન્યામ્ " રજનીષુ
 રજનિ ! રજન્યૌ ! રજન્યઃ !

(1) કર્તરિ / કર્મણિ વાક્ય :-

ક્રમ	કર્તરિ ગુજરાતી વાક્ય	કર્મણિ ગુજરાતી વાક્ય	કર્તરિ સંસ્કૃત વાક્ય	કર્મણિ સંસ્કૃત વાક્ય
	દા.ત. : અમે બે માંગીએ છીએ.	અમારા બે દ્વારા મંગાય છે.	પ્રાર્થયાવઃ આવામ્	આવાખ્યાં પ્રાર્થ્યતે
1	તું અવજ્ઞા કરે છે.	તારા દ્વારા અવજ્ઞા કરાય છે.	ત્વમ્ અવમન્યસે	ત્વયા અવમન્યતે
2	અમે બધાં વિદ્યમાન છીએ.	અમારા દ્વારા થવાય છે.	વયં વિદ્યામહે	અસ્માભિઃ વિદ્યતે
3	તેઓ સ્પર્ધા કરે છે.	તેઓ દ્વારા સ્પર્ધા કરાય છે.	તે સ્પર્ધન્તે	તૈઃ સ્પર્ધ્યતે
4	તમે બે ઓળંગો છો.	તમારા બે વડે ઓળંગાય છે.	યુવાં લઙ્ઘેથે	યુવાખ્યાં લઙ્ઘ્યતે
5	અમે બે ચિત્ર દોરીએ છીએ.	અમારા બે દ્વારા ચિત્રો દોરાય છે.	આવાં વિલિખાવઃ	આવાખ્યાં વિલિખ્યતે
6	તે શોધે છે.	તેના દ્વારા શોધાય છે.	સઃ અન્વિષ્યતિ	તેન અન્વિષ્યતે
7	તમે બદલામાં આપો છો.	તમારા વડે બદલામાં અપાય છે.	યૂયં પ્રતિયચ્છથ	યુષ્માભિઃ પ્રતિદીયતે
8	હું દીક્ષા લઉં છું.	મારા વડે દીક્ષા લેવાય છે.	અહં પ્રવ્રજામિ	મયા પ્રવ્રજ્યતે
9	તે બે ઉપર બેસે છે.	તે બે દ્વારા ઉપર બેસાય છે.	તૌ અધિતિષ્ઠતઃ	તાખ્યામ્ અધિસ્થીયતે
10	તું આરોહણ કરે છે.	તારા વડે આરોહણ કરાય છે.	ત્વમ્ આરોહસિ	ત્વયા આરુહ્યતે
11	અમે નિમંત્રણ આપીએ છીએ.	અમારા દ્વારા નિમંત્રણ અપાય છે.	વયં નિમન્ત્રયામઃ	અસ્માભિઃ નિમન્ત્ર્યતે
12	તેઓ નાશ કરે છે.	તેઓ વડે નાશ કરાય છે.	તે નિષૂદયન્તે	તૈઃ નિષૂદ્યતે

ક્રમ	કર્તરિ ગુજરાતી વાક્ય	કર્મણિ ગુજરાતી વાક્ય	કર્તરિ સંસ્કૃત વાક્ય	કર્મણિ સંસ્કૃત વાક્ય
13	તમે બે તિરસ્કાર કરો છો.	તમારા બે દ્વારા તિરસ્કાર કરાય છે.	યુવામ્ અવધીરયેથે	યુવાભ્યામ્ અવધીર્યંતે
14	અમે બે અભિવાદન કરીએ છીએ.	અમારા બે વડે અભિવાદન કરાય છે.	આવામ્ અભિવાદયાવઃ	આવાભ્યામ્ અભિવાદ્યંતે
15	તે આગ્રહ કરે છે.	તેના વડે આગ્રહ કરાય છે.	સઃ અનુરુધ્યતે	તેન અનુરુધ્યતે
16	તમે રમો છો.	તમારા વડે રમાય છે.	યૂયં રમધ્વે	યુષ્માભિઃ રમ્યતે
17	હું ઝડું છું.	મારા વડે ઝરાય છે.	અહં સંસ્રે	મયા સ્રસ્યતે
18	તે બે વખાણે છે.	તે બે વડે વખાણાય છે.	તૌ શંસતઃ	તાભ્યાં શસ્યતે
19	તું આશા રાખે છે.	તારા વડે આશા રખાય છે.	ત્વમ્ અપેક્ષસે	ત્વયા અપેક્ષ્યતે
20	અમે બે ઈચ્છીએ છીએ.	અમારા બે વડે ઈચ્છાય છે.	આવામ્ ઇચ્છાવઃ	આવાભ્યામ્ ઇષ્યતે
21	તમે બે વસો છો.	તમારા બે વડે વસાય છે.	યુવાં વસથઃ	યુવાભ્યામ્ ઉષ્યતે
22	તેઓ છોડે છે.	તેઓ દ્વારા છોડાય છે.	તે ત્યજન્તિ	તૈઃ ત્યજ્યતે
23	હું ભણું છું.	મારા વડે ભણાય છે.	અહં પઠામિ	મયા પઠ્યતે
24	અમે બે બબડીએ છીએ.	અમારા બે દ્વારા બબડાય છે.	આવાં જલ્પાવઃ	આવાભ્યાં જલ્પ્યતે
25	તું નિંદે છે.	તારા વડે નિંદાય છે.	ત્વં નિન્દસિ	ત્વયા નિન્દ્યતે
26	તે બે ઈચ્છે છે.	તે બે વડે ઈચ્છાય છે.	તૌ વાઙ્મતઃ	તાભ્યાં વાઙ્મતે
27	તમે ક્ષય પામો છો.	તમારા વડે ક્ષય પમાય છે.	યૂયં ક્ષયથ	યુષ્માભિઃ ક્ષીયતે

(2) કર્તરિ / કર્મણિ વાક્ય :

ક્રમ	સંસ્કૃત કર્તરિ વાક્ય	સંસ્કૃત કર્મણિ વાક્ય	ગુજરાતી કર્તરિ વાક્ય	ગુજરાતી કર્મણિ વાક્ય
1	યૂયં નિર્ગચ્છથ	યુષ્માભિઃ નિર્ગમ્યતે	તમે નીકળો છો.	તમારા વડે નીકળાય છે.
2	તૌ અવતરતઃ	તાભ્યામ્ અવતીર્યતે	તે બે ઓળંગે છે.	તે બે વડે ઓળંગાય છે.
3	અહમ્ અર્જામિ	મયા અર્જ્યતે	હું કમાઉં છું.	મારા દ્વારા કમાવાય છે.
4	યુવાં તુદથઃ	યુવાભ્યાં તુદ્યતે	તમે બે પીડો છો.	તમારા બે વડે પીડાય છે.
5	સ મન્યતે	તેન મન્યતે	તે માને છે.	તેના વડે મનાય છે.
6	આવાં વર્ધાવહે	આવાભ્યાં વૃધ્યતે	અમે બે વધીએ છીએ.	અમારા બે દ્વારા વધાય છે.
7	ત્વં શોભસે	ત્વયા શુભ્યતે	તું શોભે છે.	તારા દ્વારા શોભાય છે.
8	તે ક્ષમન્તે	તૈઃ ક્ષમ્યતે	તેઓ ખમાવે છે.	તેઓ વડે ખમાવાય છે.
9	વયં ભાષામહે	અસ્માભિઃ ભાષ્યતે	અમે બોલીએ છીએ.	અમારા દ્વારા બોલાય છે.
10	યૂયં વર્તધ્વે	યુષ્માભિઃ વૃત્યતે	તમે થાઓ છો.	તમારા દ્વારા થવાય છે.
11	તૌ સહેતે	તાભ્યાં સહ્યતે	તે બે સહન કરે છે.	તે બે વડે સહન કરાય છે.
12	અહં દારયામિ	મયા દીર્યતે	હું ફડાઉં છું.	મારા દ્વારા ફડાય છે.
13	યુવામ્ ઉપદિશથઃ	યુવાભ્યામ્ ઉપદિશ્યતે	તમે બે ઉપદેશ આપો છો.	તમારા બે વડે ઉપદેશ અપાય છે.
14	સ ત્રુટતિ	તેન ત્રુટ્યતે	તે તૂટે છે.	તેના વડે તૂટાય છે.
15	આવાં તૃપ્યાવઃ	આવાભ્યાં તૃપ્યતે	અમે બે તૃપ્ત થઈએ છીએ.	અમારા બે વડે તૃપ્ત થવાય છે.
16	ત્વમ્ ઉત્તિષ્ઠસિ	ત્વયા ઉત્થીયતે	તું ઊઠે છે.	તારા દ્વારા ઊઠાય છે.
17	તે પ્રહરન્તિ	તૈઃ પ્રહ્રિયતે	તેઓ પ્રહાર કરે છે.	તેઓ દ્વારા પ્રહાર કરાય છે.
18	વયમ્ અનુસરામઃ	અસ્માભિઃ અનુસ્રિયતે	અમે અનુસરીએ છીએ.	અમારા દ્વારા અનુસરાય છે.
19	યૂયમ્ અભિનન્દથ	યુષ્માભિઃ અભિનન્દ્યતે	તમે અભિનંદો છો.	તમારા દ્વારા અભિનંદાય છે.
20	તૌ મૃગયેતે	તાભ્યાં મૃગ્યતે	તે બે શોધે છે.	તે બે વડે શોધાય છે.

(3) आपेक्ष धातुना कर्तरि ३पनी सामे तेवुं ज [= ते ज वचन + पुरुषवाणुं]
कर्मणि ३प के कर्मणि ३पनी सामे तेवुं ज कर्तरि ३प :-

1. भवति - भूयते	9. सरति - स्त्रियते
2. भण्येते - भणतः	10. नश्यति - नश्यते
3. नयन्ति - नीयन्ते	11. तुष्यति - तुष्यति
4. तिष्ठति - स्थीयते	12. माद्यति - माद्यते
5. खाद्यते - खादति	13. क्षुभ्यति - क्षुभ्येते
6. गच्छतः - गम्येते	14. लिख्येते - लिखतः
7. पश्यामः - दृश्यामहे	15. कृषसि - कृष्यसे
8. दीयेथे - यच्छथः	

(4) भूटती विगतो :- (कर्मणि प्रयोगना ३प)

क्रम	धातु	गुजराती अर्थ	पुरुष	अेकवचन	द्विवचन	बहुवचन
1	शङ्क	शंका करवी	२	शङ्क्यसे	शङ्क्येथे	शङ्क्यध्वे
2	याच्	मांगवुं	३	याच्यते	याच्येते	याच्यन्ते
3	लभ्	मेणववुं	२	लभ्यसे	लभ्येथे	लभ्यध्वे
4	मुच् (मुञ्च)	भूकवुं	१	मुच्ये	मुच्यावहे	मुच्यामहे
5	दण्ड्	दंडवुं	३	दण्ड्यते	दण्ड्येते	दण्ड्यन्ते
6	क्षिप्	ईंकवुं	२	क्षिप्यसे	क्षिप्येथे	क्षिप्यध्वे
7	कुस्	लेटवुं	१	कुस्ये	कुस्यावहे	कुस्यामहे
8	चिन्त्	विचारवुं	२	चिन्त्यसे	चिन्त्येथे	चिन्त्यध्वे
9	प्रति+आ+गम्	पाछुं आववुं	३	प्रत्यागम्यते	प्रत्यागम्येते	प्रत्यागम्यन्ते
10	अव+नम्	नभी पडवुं	२	अवनम्यसे	अवनम्येते	अवनम्यध्वे
11	ईक्ष्	जोवुं	३	ईक्ष्यते	ईक्ष्येते	ईक्ष्यन्ते
12	प्र + ईक्ष्	निरीक्षवुं	१	प्रेक्ष्ये	प्रेक्ष्यावहे	प्रेक्ष्यामहे
13	अप + ईक्ष्	अपेक्षा राખવી	३	अपेक्ष्यते	अपेक्ष्येते	अपेक्ष्यन्ते
14	परि + ईक्ष्	परीक्षा करवी	२	परीक्ष्यसे	परीक्ष्येथे	परीक्ष्यध्वे
15	बुध्	जोषवुं	१	बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे
16	वन्द्	वंदवुं	१	वन्द्ये	वन्द्यावहे	वन्द्यामहे
17	क्षल्	साई करवुं	२	क्षाल्यसे	क्षाल्येथे	क्षाल्यध्वे

ક્રમ	ધાતુ	ગુજરાતી અર્થ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
18	અપ + ની	દૂર કરવું	૩	અપનીયતે	અપનીયેતે	અપનીયન્તે
19	અધિ + ગમ્	મેળવવું	૨	અધિગમ્યસે	અધિગમ્યેથે	અધિગમ્યધ્વે
20	નમ્	નમવું	૧	નમ્યે	નમ્યાવહે	નમ્યામહે

(5) કર્મણિ વાક્યો :-

1. આવાભ્યાં જિનઃ અર્ચ્યતે ।	9. જિનેન ગૌતમઃ સાન્ત્યતે ।
2. તેન કથા કથ્યતે ।	10. તસ્કરેણ ધનાનિ ચોર્યન્તે ।
3. તાભ્યાં સદાગમઃ ચિન્ત્યતે ।	11. નૃપતિના અસત્યં ઘોષ્યતે ।
4. મયા દુષ્ટઃ દણ્ડ્યતે ।	12. યુષ્માભિઃ ઓદનઃ તોલ્યતે ।
5. અસ્માભિઃ અધમાઃ પીડ્યન્તે ।	13. યુવાભ્યાં શરીરં ભૂષ્યતે ।
6. તૈઃ સવે વર્ણ્યન્તે ।	14. તૈઃ જિનઃ પૂજ્યતે ।
7. આવાભ્યામ્ ઉદધિઃ તીર્યતે ।	15. તાભ્યામ્ ઇષવઃ અસ્યન્તે ।
8. તેન ધનં હ્રિયતે ।	

(6) સંપ્રસારણ રૂપ :-

		તૃતીયપુરુષ એ.વ.		તૃતીયપુરુષ એ.વ.	
નં.	મૂળધાતુ	કર્તારિ રૂપ	અર્થ	ગણ	કર્મણિ રૂપ
1	વશ્	વષ્ટિ	ઈચ્છવું	૨	ઉશ્યતે
2	વે	વયતિ	વણવું	૧	ઠયતે
3	વ્યે	વ્યયતિ	ઢાંકવું	૧	વીયતે
4	હ્રે	હ્રયતિ	બોલાવવું	૧	હૂયતે
5	શ્વિ	શ્વયતિ	જવું	૧	શૂયતે
6	વદ્	વદતિ	બોલવું	૧	ઉદ્યતે
7	સ્વપ્	સ્વપિતિ	સૂવું	૨	સુપ્યતે
8	જ્યા	જિનાતિ	હીન થવું, ઘટવું	૮	જીયતે
9	વ્યચ્	વિચતિ	ઠગવું, છેતરવું	૬	વિચ્યતે
10	પ્રચ્છ્	પૃચ્છતિ	પૂછવું	૬	પૃચ્છ્યતે
11	વૃશ્	વૃશ્ચતિ	કાપવું	૬	વૃશ્ચ્યતે

		તૃતીયપુરુષ એ.વ.		તૃતીયપુરુષ એ.વ.	
નં.	મૂળધાતુ	કર્તરિ રૂપ	અર્થ	ગણ	કર્મણિ રૂપ
12	ભ્રસ્જ્ [ભ્રજ્]	ભૃજ્જતિ	ભૂંજવું	૬	ભૃજ્યતે
13	ગ્રહ્	ગૃહ્ણતિ	ગ્રહણ કરવું	૮	ગૃહ્યતે
14	વ્યધ્	વિધ્યતિ	વીંધવું	૪	વિધ્યતે

(7) જવાબો :-

નં.	મૂળધાતુ	કર્તરિ રૂપ	અર્થ	ગણ	કર્મણિ રૂપ
1	અજ્	અનક્તિ	આંજવું	૭	અજ્યતે
2	ભજ્	ભનક્તિ	ભાંગવું	૭	ભજ્યતે
3	રજ્	રજતિ	રાગી થવું	૧	રજ્યતે
4	સજ્	સજતિ	આસક્ત થવું	૧	સજ્યતે
5	સ્વજ્	સ્વજતે	ભેટવું	૬	સ્વજ્યતે
6	દશ્	દશતિ	ડંખ મારવો	૧	દશ્યતે
7	ધ્વંસ્	ધ્વંસતે	નષ્ટ થવું	૧	ધ્વસ્યતે
8	ભ્રશ્	ભ્રશ્યતિ	ભ્રષ્ટ થવું	૪	ભ્રશ્યતે
9	તૃહ્	તૃહતિ	હિંસા કરવી	૧	તૃહ્યતે
10	સ્રંસ્	સ્રંસતે	ઝરવું	૧	સ્રસ્યતે
11	ગ્રન્થ્	ગ્રન્થાતિ	ગૂંથવું	૮	ગ્રન્થ્યતે
12	બન્ધ્	બધ્નાતિ	બાંધવું	૮	બધ્યતે
13	મન્થ્	મન્થાતિ	મથવું, વલોવવું	૮	મથ્યતે
14	સ્કન્દ્	સ્કન્દતે	કૂદવું	૧	સ્કદ્યતે
15	સ્તમ્ભ્	સ્તમ્ભતે	થંભી જવું	૧	સ્તમ્ભ્યતે
16	ઇન્ધ્	ઇન્દ્રે	સળગવું	૭	ઇધ્યતે
17	ઉન્દ્	ઉન્નતિ	પલાળવું	૭	ઉદ્યતે

(8) ઓળખાણ :-

- 1) સંયુક્ત વ્યંજન
- 2) દીર્ઘસ્વર

3) इस्व इ - उ

4) अज्ज्, अज्ज्, भज्ज्, रज्ज्, सज्ज्, स्वज्ज्, दंश्, ध्वंस, शंस, भ्रंश्,
संस, ग्रन्थ्, बन्ध्, मन्थ्, स्कन्द, स्तम्भ, इन्ध्, उन्द, तुंह

5) १०भो गण

(9) ३५ :-

1.	श्वश्रूः	श्वश्रौ	श्वश्वः
	श्वश्रूम्	"	श्वश्रूः
	श्वश्रू	श्वश्रूभ्याम्	श्वश्रूभिः
	श्वश्रू	"	श्वश्रूभ्यः
	श्वश्रूः	"	"
	"	श्वश्रूः	श्वश्रूणाम्
	श्वश्रूम्	"	श्वश्रूषु
	श्वश्रु !	श्वश्रौ !	श्वश्वः !
2.	भ्राता	भ्रातरौ	भ्रातरः
	भ्रातरम्	भ्रातरौ	भ्रातृन्
	भ्रात्रा	भ्रातृभ्याम्	भ्रातृभिः
	भ्रात्रे	"	भ्रातृभ्यः
	भ्रातुः	"	"
	"	भ्रात्रोः	भ्रातृणाम्
	भ्रातरि	"	भ्रातृषु
	भ्रातः !	भ्रातरौ !	भ्रातरः !

(1) કર્તરિ વાક્યોનું કર્મણિમાં રૂપાંતરણ :-

1. ગૌતમેન જિનો મિલ્યતે ।	6. યક્ષયા ધર્મ ઇષ્યતે ।
2. સમ્પ્રતિના પ્રતિમા સૃજ્યતે ।	7. મહાવીરેણ જિનેનોપદેશઃ દીયતે ।
3. ભરતેન સર્વે ક્ષમ્યન્તે ।	8. તેનાઽહં કથાં કથ્યે ।
4. તેન અહં તાડ્યે ।	9. મયા જિનાલયો ગમ્યતે ।
5. મયા તૌ નીયેતે ।	

(2) કર્મણિનું કર્તરિમાં રૂપાંતરણ :-

1. અહં પ્રતિમાં જિનાલયં નયામિ ।	6. સઃ જિનાય ધનાનિ અર્પયતિ ।
2. સઃ ન કમપિ તુદતિ ।	7. ત્વં છાત્રાન્ ગણયસિ ।
3. જિનઃ ન કુત્રાઽપિ લુપ્થ્યતિ ।	8. અહં દોષાન્ મુજ્વામિ ।
4. અહં ચન્દનં વહામિ ।	9. સઃ ઉપવિશતિ ।
5. સુલસા મહાવીરં જિનં ગૌતમં ચ પૂજયતિ ।	

(3) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	ભ્રમ્	ભ્રમવું	૧	૧	અભ્રમમ્	અભ્રમાવ	અભ્રમામ
2	હસ્	હસવું	૧	૨	અહસઃ	અહસતમ્	અહસત
3	પરિ+ત્યજ્	છોડવું	૧	૩	પર્યત્યજત્	પર્યત્યજતામ્	પર્યત્યજન્
4	પ્રતિ+આ+ગમ્	પાછા ફરવું	૧	૩	પ્રત્યાગચ્છત્	પ્રત્યાગચ્છતામ્	પ્રત્યાગચ્છન્
5	ક્ષિપ્	ફેંકવું	૬	૨	અક્ષિપઃ	અક્ષિપતમ્	અક્ષિપત
6	મુચ્	મૂકવું	૬	૧	અમુજ્ચમ્	અમુજ્ચાવ	અમુજ્ચામ
7	તડ્	મારવું	૧૦	૨	અતાડયઃ	અતાડયતમ્	અતાડયત
8	આ + હ્વે	બોલાવવું	૧	૩	આહ્વયત્	આહ્વયતામ્	આહ્વયન્
9	સહ્	સહન કરવું	૧	૧	અસહે	અસહાવહિ	અસહામહિ
10	આ + શંસ્	ઈચ્છવું	૧	૧	આશંસે	આશંસાવહિ	આશંસામહિ
11	અનુ + રુધ્	આગ્રહ કરવો	૪	૨	અન્વરુધ્યથાઃ	અન્વરુધ્યેથામ્	અન્વરુધ્યધ્વમ્
12	પ્રતિ + દા	બદલામાં આપવું	૧	૩	પ્રત્યયચ્છત્	પ્રત્યયચ્છતામ્	પ્રત્યયચ્છન્
13	લઙ્	ઓળંગવું	૧	૨	અલઙ્ઘથાઃ	અલઙ્ઘેથામ્	અલઙ્ઘધ્વમ્
14	ત્રસ્	ત્રાસવું	૪	૩	અત્રસ્યત્	અત્રસ્યતામ્	અત્રસ્યન્
15	ડી	ઊડવું	૧	૧	અડયે	અડયાવહિ	અડયામહિ

(1) ખૂટતી વિગત :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	કાળ/અર્થ	અર્થ
1	ऐष्येताम्	इष् (इच्छ्)	६	પરસ્મૈ	૨	૨	હા. ભૂ. કા.	તમે બે ઈચ્છાયા હતા.
2	अन्वैष्याव	अनु + इष्	४	"	૧	૨	"	અમે બેએ શોધ્યું હતું.
3	गणयै	गण्	१०	ઉભય	૧	૧	આજ્ઞાર્થ	હું ગણું. [ઈચ્છા]
4	जायेताम्	जन् (जा)	४	આત્મને	૩	૨	"	તે બે ઉત્પન્ન થાઓ.
5	आर्चताम्	अर्च्	१	પરસ્મૈ	૩	૨	હા. ભૂ. કા.	તે બેએ પૂજ્યું હતું.
6	अचिन्तयत्	चिन्त्	१०	ઉભય	૩	૧	"	તેણે વિચાર્યું.
7	अजेमाव	जिम्	१	પરસ્મૈ	૧	૨	"	અમે બે જમ્યા હતા.
8	अजल्पतम्	जल्प्	१	"	૨	૨	"	તમે બે બબડ્યા હતા.
9	ताडयेथे	तड्	१०	ઉભય	૨	૨	વર્તમાનકાળ	તમે બે મરાઓ છો.
10	समादिशत्	सम् + आ + दिश्	६	પરસ્મૈ	૩	૧	હા. ભૂ. કા.	તેણે આદેશ કર્યો હતો.
11	प्राक्षिपताम्	प्र + क्षिप्	६	"	૩	૨	"	તે બેએ ફેંક્યું હતું.
12	अपनय	अप + नी	१	"	૨	૧	આજ્ઞાર્થ	તું દૂર કર.
13	अवातरन्	अव + त्	१	"	૩	૩	હા. ભૂ. કા.	તેઓએ ઓળંગ્યું.
14	निरगच्छम्	निर् + गम्	१	"	૧	૧	"	હું નીકળ્યો હતો.
15	सहध्वम्	सह्	१	આત્મને	૨	૩	આજ્ઞાર્થ	તમે સહન કરો.
16	अवन्दामहि	वन्द्	१	"	૧	૩	હા. ભૂ. કા.	અમે વંદન કર્યા હતા.
17	अवामन्ये	अव + मन्	४	"	૧	૧	"	મેં અવજ્ઞા કરી હતી.
18	डयन्ताम्	डी	१	"	૩	૩	આજ્ઞાર્થ	તેઓ ઊડો.

(2) ખૂટતી વિગત :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	રૂપ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	કાળ/અર્થ
1	હું વિદ્યમાન હતો.	भू	अभवम्	१	પરસ્મૈ	૧	૧	હા. ભૂ. કા.
2	તેઓએ અવજ્ઞા કરી હતી.	अव + मन्	अवामन्यन्त	४	આત્મને	૩	૩	"
3	તેઓ દ્વારા સંભાળાયું.	तन्	तैः अतन्व्यत	१०	આત્મને	૩	૧	"
4	અમે બેએ દેખાડ્યું.	निर् + दिश्	निरदिशाव	६	પરસ્મૈ	૧	૨	"
5	તેણે પૂર્યું.	पूर	अपूरयत्	१०	ઉભય	૩	૧	"
6	તેઓ દ્વારા લગ્ન કરાયા.	परि + नी	तैः पर्यणीयत	१	પરસ્મૈ	૩	૧	"
7	તારા દ્વારા આગ્રહ કરાયો.	अनु + रुध्	त्वया अन्वरुध्यत	४	આત્મને	૩	૧	"

નં.	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	રૂપ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	કાળ/અર્થ
8	તેના દ્વારા અભિવાદન કરાયું.	અભિ+વાદ	તેન અધ્યવાદ્યત	૧૦	આત્મને	૩	૧	લ. ભૂ. કા.
9	મેં તિરસ્કાર કર્યો.	અવ+ધીર્	અવાધીરયે	૧૦	"	૧	૧	"
10	તમારા દ્વારા નીકળી જવાયું.	નિર્+ગમ્	નિરગમ્યત યુષ્માભિ:	૧	પરસ્મૈ	૩	૧	"

(3) ખૂટતી વિગત :- [રૂપમાં જે પુરુષ હોય તે પુરુષના ત્રણે વચન લેવા.]

નં.	રૂપ	સાદો અર્થ	મૂળ ધાતુ	અર્થ કાળ	ગ ણ	પ દ	પુ ષ	એક વચન	દ્વિ વચન	બહુ વચન
1	અશોભેતામ્	શોભવું	શુભ્	લ. ભૂ. કા.	૧	આ. પ.	૩	અશોભત	અશોભેતામ્	અશોભન્ત
2	અન્વસર:	અનુસરવું	અનુ+સ્	"	૧	પ. પ.	૨	અન્વસર:	અન્વસરતમ્	અન્વસરત
3	અવર્ધથા:	વધવું	વૃધ્	"	૧	આ. પ.	૨	અવર્ધથા:	અવર્ધેધામ્	અવર્ધધ્વમ્
4	ઉત્તિષ્ઠતામ્	ઊઠવું	ઉદ+સ્થા	આજ્ઞાર્થ	૧	પ. પ.	૩	ઉત્તિષ્ઠત	ઉત્તિષ્ઠતામ્	ઉત્તિષ્ઠન્તુ
5	અધિનન્દામ:	અભિનંદવું	અધિ+નન્દ	વ. કા.	૧	"	૧	અધિ- નન્દામિ	અધિ- નન્દાવ:	અધિ- નન્દામ:
6	પ્રાહરતામ્	પ્રહાર કરવો	પ્ર+હ	લ. ભૂ. કા.	૧	"	૩	પ્રાહરત્	પ્રાહરતામ્	પ્રાહરન્
7	પ્રત્યાગચ્છતાત્	પાછું ફરવું	પ્રતિ+આ+ ગમ્	આજ્ઞાર્થ	૧	"	૩	પ્રત્યાગ- ચ્છતાત્	પ્રત્યાગ- ચ્છતામ્	પ્રત્યાગ- ચ્છન્તુ
8	યતામહૈ	પ્રયત્ન કરવો	યત્	"	૧	આ. પ.	૧	યતૈ	યતાવહૈ	યતામહૈ
9	જાયસ્વ	ઉત્પન્ન થવું	જન્ (જા)	"	૪	"	૨	જાયસ્વ	જાયેથામ્	જાયધ્વમ્
10	મિયતામ્	મરવું	મૃ	"	૬	"	૩	મિયતામ્	મિયેતામ્	મિયન્તામ્

(4) ખૂટતી વિગત :-

નં.	રૂપ	સાદો અર્થ	અર્થ/કાળ પ્રયોગ	ગ ણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	ઈક્ષ્	જોવું	આજ્ઞાર્થ	૧	૨	ઈક્ષસ્વ	ઈક્ષેથામ્	ઈક્ષધ્વમ્
2	પરિ + ઈક્ષ્	પરીક્ષા કરવી	લ. ભૂ. કા. કર્તરિ	૧	૧	પર્યૈક્ષે	પર્યૈક્ષાવહિ	પર્યૈક્ષામહિ
3	કમ્પ્	ફ્રજવું	આજ્ઞાર્થ	૧	૩	કમ્પતામ્	કમ્પેતામ્	કમ્પન્તામ્
4	આ + શ્લિષ્	ભેટવું	લ. ભૂ. કા. કર્મણિ	૪	૨	આશ્લિષ્યથા:	આશ્લિષ્યેથામ્	આશ્લિષ્યધ્વમ્
5	ભાષ્	બોલવું	આજ્ઞાર્થ	૧	૩	ભાષતામ્	ભાષેતામ્	ભાષન્તામ્
6	પ્ર + રૂપ્	પ્રરૂપણા કરવી	લ. ભૂ. કા. કર્તરિ	૧૦	૧	પ્રારૂપયમ્	પ્રારૂપયાવ	પ્રારૂપયામ

नं.	रूप	सादो अर्थ	अर्थ/काण प्रयोग	ग क्ष	पुरुष	ऐकवचन	द्विवचन	बहुवचन
7	रुच् (रोच्)	गभवुं	आज्ञार्थ	१	२	रोचस्व	रोचेथाम्	रोचध्वम्
8	वि + मृश	विथारवुं	द्व. लू. कल. कर्मणि	६	१	व्यमृश्ये	व्यमृश्यावहि	व्यमृश्यामहि
9	अप + नी	दूर करवुं	आज्ञार्थ	१	३	अपनयतु	अपनयताम्	अपनयन्तु
10	अव + तृ	ओणंगवुं	द्व. लू. कल. कर्तरि	१	२	अवातरः	अवातरतम्	अवातरत

(5) रूप :-

1	अभ्यवादये अभ्यवादयथाः अभ्यवादयत	अभ्यवादयावहि अभ्यवादयेथाम् अभ्यवादयेताम्	अभ्यवादयामहि अभ्यवादयध्वम् अभ्यवादयन्त
2	निर्गच्छानि निर्गच्छ निर्गच्छतु	निर्गच्छाव निर्गच्छतम् निर्गच्छताम्	निर्गच्छाम निर्गच्छत निर्गच्छन्तु
3	श्लाघै श्लाघस्व श्लाघताम्	श्लाघावहै श्लाघेथाम् श्लाघेताम्	श्लाघामहै श्लाघध्वम् श्लाघन्ताम्
4	अनुरुध्यै अनुरुध्यस्व अनुरुध्यताम्	अनुरुध्यावहै अनुरुध्येथाम् अनुरुध्येताम्	अनुरुध्यामहै अनुरुध्यध्वम् अनुरुध्यन्ताम्
5	आर्जम् आर्जः आर्जत्	आर्जाव आर्जेतम् आर्जताम्	आर्जाम आर्जत आर्जन्
6	अतृप्यम् अतृप्यः अतृप्यत्	अतृप्याव अतृप्यतम् अतृप्यताम्	अतृप्याम अतृप्यत अतृप्यन्

(1) ઓળખાણ :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	કાળ/ અર્થ	પુરુષ	વચન	પદ	ગણ	અર્થ
1	અન્વિષ્યાણિ	અનુ+ઇષ્	આજ્ઞાર્થ	૧	૧	પ.પ.	૪	હું શોધું.
2	ઉત્તિષ્ઠ	ઉદ્+સ્થા	"	૨	૧	"	૧	તું ઊઠ.
3	વિન્દેમહિ	વિદ્	વિધ્યર્થ	૧	૩	આ.પ.	૬	અમે મેળવશું.
4	અનુસરેમ	અનુ+સૃ	"	૧	૩	પ.પ.	૧	અમારે અનુસરવું જોઈએ.
5	સ્યાત	અસ્	"	૨	૩	ઉ.પ.	૨	તમે હશો.

(2) ખૂટતી વિગત :-

નં.	મૂળધાતુ	ગણ	કાળ/ અર્થ	પુરુષ	વચન	પદ	પ્રયોગ	રૂપ	અર્થ
1	પ્રતિ + દા	૧	આજ્ઞાર્થ	૩	૧	પ.પ.	કર્તરિ	પ્રતિયચ્છતુ	તે બદલામાં આપે.
2	અપ + ની	૧	વિધ્યર્થ	૨	૨	"	"	અપનયેતમ્	તમારે બેએ ખસડવું જોઈએ.
3	તુદ્	૬	આજ્ઞાર્થ	૧	૩	"	કર્મણિ	તુદ્યામહૈ	અમે પીડાઈએ. [ઇચ્છા]
4	વૃધ્	૧	વિધ્યર્થ	૨	૨	આ.પ.	કર્તરિ	વર્ધેયાથામ્	તમે બેવધશો. [સંભાવના]
5	કુસ્	૪	આજ્ઞાર્થ	૩	૩	પ.પ.	"	કુસ્યન્તુ	તેઓ ભેટો.
6	પ્રતિ+આ+ગમ્	૧	હ્યસ્તન	૧	૧	"	"	પ્રત્યાગચ્છમ્	હું પાછો ફર્યો.
7	ક્ષમ્	૧	આજ્ઞાર્થ	૨	૩	આ.પ.	"	ક્ષમધ્વમ્	તમે ખમાવો.
8	ભાષ્	૧	વિધ્યર્થ	૩	૧	"	"	ભાષેત	તેણે બોલવું જોઈએ.
9	પ્ર + હ	૧	હ્ય.ભૂ.કા.	૧	૨	પ.પ.	"	પ્રાહરાવ	અમે બેએ પ્રહાર કર્યો.

(3) પૂરેલી ખાલી જગ્યા :

પરિ + ત્યજ્	આ + શંસ્	પરિ + ત્યજ્	આ + શંસ્
↓	↓	↓	↓
દા.ત. 1. પરિત્યજેત્ → આશંસેત		4. પરિત્યજ્યેધ્વમ્ → આશસ્યેધ્વમ્	
2. પર્યત્યજત્ → આશંસત		5. પર્યત્યજાવ → આશંસાવહિ	
3. પરિત્યજ્યૈ → આશસ્યૈ			

(4) પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

આજ્ઞાસ્થ	વિધ્યર્થ
1. વેપેતામ્	→ <u>વેપેયાતામ્</u>
2. ગણ્યૈ	→ <u>ગણ્યેય</u>
3. અભિવાદ્યન્તામ્	→ <u>અભિવાદ્યેરન્</u>
4. સ્પ્રસંધ્વમ્	→ <u>સ્પ્રસેધ્વમ્</u>
5. ભ્રમતુ	→ <u>ભ્રમેત્</u>
6. વર્ષામ્	← <u>વર્ષેમ</u>
7. અસ્યાનિ	→ <u>અસ્યેયમ્</u>
8. ક્રિયામહૈ	← <u>ક્રિયેમહિ</u>
9. અધ્યુષ્યૈ	→ <u>અધ્યુષ્યેય</u>

(5) પૂરેલી ખાલી જગ્યા :

દા.ત. 1. અકુરુત	- <u>અકુર્વાતામ્</u>
2. લુપ્યેયાથામ્	- <u>લુપ્યેધ્વમ્</u>
3. ઘોષ્યધ્વમ્	- <u>ઘોષ્યતામ્</u>
4. વહતાત્	- <u>વહતામ્</u>
5. સાન્તવ્યસ્વ	- <u>સાન્તવ્યેથામ્</u>

સુખાર્થિનાં કુતો વિદ્યા ?

[સુખાશિત]

કઠીન પરિશ્રમનું દુઃખ વેઠવું નથી, તેવા સુખશીલને
વિદ્યા ક્યાંથી મળે ?

❀ મનોચત્ત યાને પરીક્ષા - ૩ ❀

(પાઠ : ૧૩ થી ૧૮)

[Marks - 100]

(1) સંસ્કૃત વાક્યોનું ગુજરાતી :-

[Marks - 9]

1. જેમ રાત્રિમાં તારાઓમાં શ્રેષ્ઠ એવો ચંદ્ર શોભે છે તેવી જ રીતે માણસોમાં શ્રેષ્ઠ ભગવાન મહાવીર પૃથ્વી ઉપર શોભે છે.
2. સંસારમાં જ્ઞાતિ માટે અથવા સ્વજનો માટે જીવો દ્વારા કષ્ટો સહેવાય છે અને દુઃખો જ જીવો દ્વારા મેળવાય છે. દીક્ષામાં પણ સાધુઓ દ્વારા કષ્ટો સહેવાય છે. પણ, તેઓ દ્વારા તો અનન્ત, આધ્યાત્મિક સુખ મેળવાય છે.
3. ભગવાન મહાવીર ક્યારેય પણ જૂઠું બોલ્યા ન હતા અને આથી સાધુઓ દ્વારા પણ જૂઠું નથી જ બોલાતું.
4. પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, પવન, પાંદડા આ બધાં પણ જીવો છે.
5. આ અથવા બીજા કોઈ પણ દેરાસરમાં ભગવાનની સામે તે લાંબો સમય નૃત્ય કરો અને તેનાથી તેઓ શાતાને પણ મેળવો.
6. ‘તારા વડે શું કરાય છે ?’ એ પ્રમાણે અકબરે પૂછ્યું. ‘મારા દ્વારા આંધળાઓ ગણાય છે - એ પ્રમાણે તમારા દ્વારા જોવાય જ છે. છતાં પણ જો તમારા વડે હું પૂછાઈશ તો તમે પણ આંધળા થશો જ’ - એ પ્રમાણે બીરબલ બોલ્યો.
7. ‘જો મને માણસો જોશે તો મારી અપકીર્તિ થશે’ - એ પ્રમાણે ભયથી શ્રાવક દ્વારા ધર્મ ન જ કરાવો જોઈએ.
8. મેં પહેલા ધર્મને આચરેલો, ભગવાનને નમસ્કાર કરેલા અને તેથી હમણાં મારા દ્વારા સુખ મેળવાય છે.
9. બાળકો વડે પરસ્પર રમાય છે. બાળકો પરસ્પર ગુસ્સે પણ થાય છે, પરંતુ બાળકોનો ગુસ્સો પરસ્પર લાંબો સમય ટકતો નથી.

(2) ગુજરાતી વાક્યોનું સંસ્કૃત :-

[Marks - 9]

1. ભરતસ્ય નૃપતેઃ ઇચ્છાઃ આશાશ્ચ અનશ્યન્, પશ્ચાત્ સઃ કેવલજ્ઞાનમ્ અલભત ।

2. वधूभिः गृहे स्थायते नृभिश्च उद्योगः आचर्यत इत्येवार्थाणां व्यवस्था, प्रमदाभिर्गृहाद् बहिनैव गम्यते दिनेऽपि, का वार्ता पुनः रजन्याः ?
3. मातृभिः शिशुभ्यो वात्सल्यं दीयते, पितृभिश्च शिशवः पाल्यन्तेऽत एव यैः ते त्यज्यन्ते ते मूर्खा अधमाश्च ।
4. वित्ताय यद् यत्संसारे जीवैराचर्यते यादृशं च कष्टं सह्यते तादृशं यदि दीक्षायां निर्वृत्या आचर्यते सह्यते च तर्हि मोक्षः शीघ्रं जीवैः लभ्यते ।
5. सुभद्रा श्वश्वरा यथा तथोद्यते, तथापि सुभद्रा न श्वश्वरे कुप्यति, यतस्तया जैनो धर्मः पाल्यते ।
6. गुरुः सदा शिष्याय हितमेव वाञ्छत्यतो गुरोर्विनयेन शीघ्रं मोक्षं विन्दन्ते शिष्याः, ततश्च गुणेषु श्रेष्ठो विनयः ।
7. या इच्छा गुरोः सैव इच्छा यस्य शिष्यस्य सः शिष्यः सर्वेषु शिष्येषु श्रेष्ठोऽस्ति ।
8. कुलेषु यथा आदिनाथस्य जिनस्य कुलं श्रेष्ठमस्ति, पुष्पेषु यथा कमलं श्रेष्ठमस्ति तथा तीर्थेषु शत्रुञ्जयः श्रेष्ठः अस्ति । शत्रुञ्जयेण तुल्यः कोऽपि तीर्थः पृथ्व्यां नास्ति ।
9. नेत्रेण काणः पादेन खञ्जः अपि यदि भव्यः स्यात् तर्हि मोक्षं लभते । किन्तु, अभव्यः न कदाऽपि मोक्षं लभते ।

(3) कर्मक्षिमां रूपांतरशः :-

[Marks - 9]

1. स्वजनैः ज्ञातिभिरपि वा न मरणस्याऽनन्तरं कोऽपि स्मर्यते । अतः एतादृशः संसारः यैः सम्यक् त्यज्यते ते भव्याः प्राज्ञाश्च ।
2. एतैः सर्वैरपि यात्रायै गिरनारः गम्यते, अस्माभिरपि गिरनार एव इष्यते ।
3. नेमिनाथेन तीर्थङ्करेण गिरनार आरुह्यते तत्र प्रव्रज्यते तत्रैव च केवलज्ञानं लभ्यते ।
4. मया त्वं शस्यसे यदि त्वया एतन्न कोऽपि कथ्यते तर्ह्यपि महावीरेण एतत्सर्वं बुध्यते एव ।

5. चन्दनबालया महावीरादनुज्ञा याच्यते, श्रमणेन तीर्थङ्करेण महावीरेण च दीयते ।
 6. हेमचन्द्राचार्येण कुमारपाल उपदिश्यते - 'यो विश्वे प्राज्ञस्तेन अप्रियं नैव भाष्यते, हितं सत्यञ्च भाष्यते, मूर्खेणैवाऽसत्यमहितञ्च भाष्यते, यतो येनाऽसत्यम् उद्यते तेनाहितं विद्यते' इति ।
 7. एतैर्दयाऽऽचर्यते, अहिंसा चाऽऽचर्यते, ततश्च स्वर्गः विद्यते, एतैः दया न आचर्यते, किन्तु हिंसा आचर्यते, ततश्च नरकः गम्यते ।
 8. मया मोक्षाय किं क्रियेत ? निर्वृत्यै त्वया महावीरः सेव्यताम्, महावीरस्य आज्ञा आचर्यताम् ।
 9. साधुना हिंसा न क्रियेत, अलीकं न भाष्येत, अदत्तं नादीयेत ।
- (4) गौश-मुप्य कर्म जज्ञावी तेनुं कर्मणिमां ३पांतरण :- [Marks - 9]
1. गौश कर्म → महावीर मुप्य कर्म → मोक्ष
साधुना महावीरः मोक्षं याच्यते ।
 2. मुप्यकर्म → शिष्य गौश कर्म → सद्गति / मोक्ष
पार्श्वनाथेन जिनेन सर्वे शिष्याः सद्गतिं मोक्षं वा नीयन्ते ।
 3. मुप्य कर्म → गुण गौश कर्म → नर
दोषैः नरं गुणः द्वियते ।
 4. मुप्य कर्म → ओदन गौश कर्म → क्षेत्र
कृषीवलेन क्षेत्रमोदनाः कृष्यन्ते ।
 5. मुप्य कर्म → काष्ठ गौश कर्म → ग्राम
त्रा वनाद् ग्रामं काष्ठानि उह्यन्ते ।
 6. गौश कर्म → महावीर मुप्य कर्म → धर्म
गौतमेन महावीरो जिनः धर्मं पृच्छ्यते ।
 7. गौश कर्म → दुर्जन मुप्य कर्म → निष्क
नृपतिना दुर्जनः निष्कान् दण्ड्यते ।
 8. गौश कर्म → कृष्ण मुप्य कर्म → उपदेश
नेमिना तीर्थङ्करेण कृष्ण उपदेशं कथ्यते ।

૧. ગૌણ કર્મ → તત્ મુખ્ય કર્મ → સુવર્ણ
યુવાભ્યાં સ સુવર્ણ જીયતે ।

(5) ખૂટતી વિગત :-

[Marks - 15]

નં.	મૂળધાતુ	સાદો અર્થ	અર્થ/કાળ	પ્રયોગ	ગણ	પુરુષ	એક વચન	દ્વિ વચન	બહુ વચન
1	સમ્+આ+દિશ્	આદેશ કરવો	વ.કા.	કર્તરિ	૬	૧	સમાદિશામિ	સમાદિશાવઃ	સમાદિશામઃ
2	નાટ્	નાટક કરવું	હ.ભૂ.કા.	કર્તરિ	૧૦	૨	અનાદ્યથા:	અનાદ્યેથામ્	અનાદ્યધ્વમ્
3	ઉદ્ + પદ્	ઉત્પન્ન થવું	આશાસ્થ	કર્તરિ	૪	૩	ઉત્પદ્યતામ્	ઉત્પદ્યેતામ્	ઉત્પદ્યન્તામ્
4	નિસ્ + પદ્	બનવું	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૪	૨	નિષ્પદ્યેથા:	નિષ્પદ્યેથામ્	નિષ્પદ્યેધ્વમ્
5	આ + દા	લેવું	હ.ભૂ.કા.	કર્તરિ	૧	૩	આયચ્છત્	આયચ્છતામ્	આયચ્છન્
6	વિ + સ્મ્	ભૂલવું	વ.કા.	કર્મણિ	૧	૧	વિસ્મર્યે	વિસ્મર્યાવહે	વિસ્મર્યામહે
7	અધિ + વસ્	વસવું	આશાસ્થ	કર્તરિ	૧	૩	અધિવસતુ	અધિવસતામ્	અધિવસન્તુ
8	વચ્	ઠગવું	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૧૦	૨	વચ્ચેથા:	વચ્ચેયાથામ્	વચ્ચેધ્વમ્
9	પ્ર + ક્ષિપ્	ફેંકવું	આશાસ્થ	કર્તરિ	૬	૧	પ્રક્ષિપાણિ	પ્રક્ષિપાવ	પ્રક્ષિપામ
10	આ + કર્ણ	સાંભળવું	વિધ્યર્થ	કર્મણિ	૧૦	૨	આકર્ણ્યેથા:	આકર્ણ્યેયાથામ્	આકર્ણ્યેધ્વમ્
11	વિજ્	ધૂજવું	હ.ભૂ.કા.	કર્તરિ	૧	૧	અવિજે	અવિજાવહિ	અવિજામહિ
12	પ્રથ્	પ્રસિદ્ધ કરવું	વ.કા.	કર્મણિ	૧૦	૩	પ્રથ્યતે	પ્રથ્યેતે	પ્રથ્યન્તે
13	નિર્ + કૃષ્	ખેંચવું	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૬	૧	નિષ્કૃષેયમ્	નિષ્કૃષેવ	નિષ્કૃષેમ
14	સમ્ + ભવ્	ઉત્પન્ન થવું	વ.કા.	કર્તરિ	૧	૨	સમ્ભવસિ	સમ્ભવથઃ	સમ્ભવથ
15	ત્યજ્	છોડવું	હ.ભૂ.કા.	કર્તરિ	૧	૩	અત્યજત્	અત્યજતામ્	અત્યજન્

(6) ભાવે પ્રયોગોના અર્થ :-

[Marks - 9]

1. તમારા દ્વારા વસાય છે.	6. દુષ્ટો દ્વારા છોડાય છે.
2. સાધુઓ દ્વારા ચલાય છે.	7. દીનો દ્વારા આશ્રય કરાય છે.
3. દોષો દ્વારા ક્ષીણ થવાય છે.	8. દુશ્મનો વડે મરાય છે./મરી જવાય છે.
4. તેઓ દ્વારા પીવાય છે.	9. દુર્જનો વડે નાશ કરાય છે.
5. અનાજો વડે વધાય છે.	

(7) ખૂટતી વિગત :-

[Marks - 15]

નં.	રૂપ	મૂળ ધાતુ	કાળ/ અર્થ	પ્રયોગ	ગણ	પુરુષ	વચન	અર્થ
1	ઈક્ષેયાતામ્	ઈક્ષ	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૧	૩	૨	તે બેએ જોવું જોઈએ.
2	પૃચ્છેયાથામ્	પ્રચ્છ	"	કર્મણિ	૬	૨	૨	તમે બે પૂછાશો.
3	અક્રિયન્ત	કૃ	હિ.ભૂ.કા.	"	૮	૩	૩	તેઓ કરાયા હતા.
4	કુર્વંતે	કૃ	વ.કા.	કર્તરિ	૮	૩	૩	તેઓ કરે છે.
5	અકુર્વાથામ્	કૃ	હિ.ભૂ.કા.	"	૮	૨	૨	તમે બેએ કર્યું હતું.
6	કુરુતામ્	કૃ	આજ્ઞાર્થ	"	૮	૩	૨	તે બે કરો.
7	કરવામ	કૃ	"	"	૮	૧	૩	અમે કરીએ.
8	કુરુતે	કૃ	વ.કા.	"	૮	૩	૧	તે કરે છે.
9	સ્યામ્	અસ્	વિધ્યર્થ	"	૨	૧	૧	હું થઈશ.
10	કૃષે:	કૃષ્	"	"	૬	૨	૧	તું ખેડીશ.
11	આસી:	અસ્	હિ.ભૂ.કા.	"	૨	૨	૧	તું હતો.
12	આસ્ત	અસ્	"	"	૨	૨	૩	તમે હતા.
13	ન્યશમ્યથા:	નિ+શમ્	"	કર્મણિ	૪	૨	૧	તું સંભળાયો હતો.
14	અનુભૂયાતામ્	અનુ+ભૂ	આજ્ઞાર્થ	"	૧	૩	૧	તે અનુભવાઓ.
15	વચ્ચયેરન્	વચ્	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૧૦	૩	૩	તેઓ ઠગશે.

(8) કર્મણિ રૂપ :- [વ.કા. તૃ.પ.એ.વ.]

[Marks - 15]

1. હ્વે - હૂયતે
2. વ્યે - વીયતે
3. વે - ડૂયતે
4. શ્વિ - શૂયતે
5. જ્યા - જીયતે
6. ગૈ - ગીયતે
7. ડન્દ્ - ડદ્યતે
8. સ્વજ્જ્ - સ્વજ્યતે

9. બન્ધ્ - બધ્યતે
10. સ્વપ્ - સુપ્યતે
11. વ્રશ્ - વૃશ્ચ્યતે
12. વ્યધ્ - વિધ્યતે
13. ધા - ધીયતે
14. મા - મીયતે
15. વ્યચ્ - વિચ્યતે

(9) ભાવે પ્રયોગમાં રૂપાંતરણ :

[Marks - 10]

1. નૃભિઃ મિલ્યતે ।	6. યુવાભ્યાં ક્ષમ્યતે ।
2. દેવૈઃ નૃત્યતે ।	7. અસ્માભિઃ નમ્યતે ।
3. મેઘૈઃ ગર્જ્યતે ।	8. દોષૈઃ તુદ્યતે ।
4. નદ્યા ઉદ્ધતે ।	9. કૃપણૈઃ ન તુષ્યતે ।
5. તૈઃ પીયતે ।	10. મહાવીરેણ ન રુષ્યતે ।

મતયો યત્ર ગચ્છન્તિ,
તત્ર ગચ્છન્તિ વાનરાઃ ।
શાસ્ત્રાણિ યત્ર ગચ્છન્તિ,
તત્ર ગચ્છન્તિ વૈ નરાઃ ॥

[સુભાષિત]

નર - વાનરનો તફાવત :
મન પડે ત્યાં જાય તે વાનર...
શાસ્ત્રો જે માર્ગે જતા હોય તે માર્ગે આગળ વધે તે નર...

— ● —

મૌનિનઃ કલહો નાસ્તિ,
ન ભયં ચાસ્તિ જાગ્રતઃ ॥

[સુભાષિત]

મૌન વ્યક્તિ ઝઘડાથી બચી જાય છે,
જાગૃત વ્યક્તિ ભયથી ઉગરી જાય છે...
કલહ + ભય - બન્નેને કાઢવાનો ઉપાય : જાગૃત મૌન.

(1) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	શબ્દ	વિભક્તિ	વચન	લિંગ	વિભક્તિનું નામ	રૂપ	અર્થ
1	સ્રજ્	૬	૧	સ્ત્રીલિંગ	સંબંધ	સ્રજઃ	માળાનું
2	મરુત્	૭	૧	પુંલિંગ	અધિકરણ	મરુતિ	પવનમાં
3	જગત્	૮	૨	નપું.	સંબોધન	જગતી !	હે બે જગત !
4	સરિત્	૧	૧	સ્ત્રીલિંગ	કર્તા	સરિત્ - દ્	નદી
5	ગચ્છત્	૨	૩	પુંલિંગ	કર્મ	ગચ્છતઃ	જઈ રહેલાઓને
6	ભવત્	૩	૨	"	કરણ	ભવદ્ભ્યામ્	આપ બે વડે
7	દદત્	૪	૧	"	સંપ્રદાન	દદતે	આપી રહેલ માટે
8	મહત્	૫	૨	"	અપાદાન	મહદ્ભ્યામ્	બે મોટામાંથી
9	મહત્	૬	૩	નપું.	સંબંધ	મહતામ્	મોટાઓનું
10	ધીમત્	૭	૨	પુંલિંગ	અધિકરણ	ધીમતોઃ	બે બુદ્ધિશાળીઓમાં
11	ધીમત્	૮	૧	નપું.	સંબોધન	ધીમત્ !	હે બુદ્ધિશાળી !
12	અર્હત્	૧	૨	પુંલિંગ	કર્તા	અર્હન્તૌ	બે ભગવાન
13	સત્	૨	૧	"	કર્મ	સન્તામ્	સજ્જનને
14	વિયત્	૩	૩	નપું.	કરણ	વિયદ્ધિઃ	આકાશો વડે
15	નૃ	૪	૩	પુંલિંગ	સંપ્રદાન	નૃભ્યઃ	માણસો માટે
16	ધાત્	૫	૧	નપું.	અપાદાન	ધાતુઃ	રક્ષકમાંથી
17	સ્વસૃ	૬	૨	સ્ત્રીલિંગ	સંબંધ	સ્વસ્રોઃ	બે બહેનનું
18	વધૂ	૭	૩	"	અધિકરણ	વધૂષુ	વહુઓમાં
19	ધેનુ	૮	૩	"	સંબોધન	ધેનવઃ !	હે ગાયો !
20	નદી	૧	૨	"	કર્તા	નદ્યૌ	બે નદી
21	મતિ	૨	૧	"	કર્મ	મતિમ્	બુદ્ધિને
22	અશ્રુ	૩	૩	નપું.	કરણ	અશ્રુભિઃ	આંસુઓ વડે
23	વારિ	૪	૧	નપું.	સંપ્રદાન	વારિણે	પાણી માટે
24	શ્વશ્રૂ	૫	૨	સ્ત્રીલિંગ	અપાદાન	શ્વશ્રૂભ્યામ્	બે સાસુમાંથી
25	માતૃ	૬	૩	"	સંબંધ	માતૃણામ્	માતાઓનું

(1) ३५ :-

नं.	आपद्	वीरुध्	राजन्	आत्मन्	ककुभ्	तादृक्	नामन्	शशिन्	सीमन्
1	आपदे	वीरुधे	राज्ञे	आत्मने	ककुभे	तादृशे	नाम्ने	शशिने	सीम्ने
2	आपदोः	वीरुधोः	राज्ञोः	आत्मनोः	ककुभोः	तादृशोः	नाम्नोः	शशिनोः	सीम्नोः
3	आपद्भ्यः	वीरुद्भ्यः	राजभ्यः	आत्मभ्यः	ककुब्भ्यः	तादृग्भ्यः	नामभ्यः	शशिभ्यः	सीमभ्यः
4	आपदि	वीरुधि	राज्ञि	आत्मनि	ककुभि	तादृशि	नाम्नि	शशिनि	सीमनि
5	आपदाम्	वीरुधाम्	राज्ञाम्	आत्मनाम्	ककुभाम्	तादृशाम्	नाम्नाम्	शशिनाम्	सीम्नाम्
6	आपदः	वीरुधः	राज्ञः	आत्मनः	ककुभः	तादृशः	नाम्नानि	शशिनः	सीम्नः
7	आपदः	वीरुधः	राज्ञः	आत्मनः	ककुभः	तादृशः	नाम्नः	शशिनः	सीम्नः
8	आपदम्	वीरुधम्	राजम्	आत्मानम्	ककुभम्	तादृशम्	नाम	शशिनम्	सीमानम्
9	आपद्भिः	वीरुद्भिः	राजभिः	आत्मभिः	ककुब्भिः	तादृग्भिः	नामभिः	शशिभिः	सीमभिः
10	आपदः	वीरुधः	राज्ञः	आत्मनः	ककुभः	तादृशः	नाम्नः	शशिनः	सीम्नः
11	आपद् !	वीरुद्-द् !	राजन् !	आत्मन् !	ककुप् !	तादृक्-ग् !	नाम !	शशिन् !	सीमन् !
12	आपद्भ्याम्	वीरुद्भ्याम्	राजभ्याम्	आत्मभ्याम्	ककुब्भ्याम्	तादृग्भ्याम्	नामभ्याम्	शशिभ्याम्	सीमभ्याम्
13	आपदोः	वीरुधोः	राज्ञोः	आत्मनोः	ककुभोः	तादृशोः	नाम्नोः	शशिनोः	सीम्नोः
14	आपदौ	वीरुधौ	राजनौ	आत्मानौ	ककुभौ	तादृशौ	नामनी	शशिनौ	सीमानौ
15	आपदा	वीरुधा	राज्ञा	आत्मना	ककुभा	तादृशा	नाम्ना	शशिना	सीम्ना

(2) भूटती विगतो :-

नं.	विभक्ति/वचन	भगवत्	धनवत्	सुहृद्	महिम्न	भावित्	विश	सदृश	कर्मन्	सम्पद्
1	६/३	भगवताम्	धनवताम्	सुहृदाम्	महिम्नाम्	भाविताम्	विशाम्	सदृशाम्	कर्मणाम्	सम्पदाम्
2	७/१	भगवति	धनवति	सुहृदि	महिम्नि	भाविति	विशि	सदृशि	कर्मणि	सम्पदि
3	८/२	भगवन्तौ !	धनवती !	सुहृदौ !	महिमानौ !	भावितौ !	विशौ !	सदृशी !	कर्मणी !	सम्पदौ !
4	१/३	भगवन्तः	धनवन्ति	सुहृदः	महिमानः	भाविति	विशः	सदृशि	कर्मणि	सम्पदः
5	२/३	भगवतः	धनवन्ति	सुहृदः	महिम्नः	भाविति	विशः	सदृशि	कर्मणि	सम्पदः
6	३/१	भगवता	धनवता	सुहृदा	महिम्ना	भाविता	विशा	सदृशा	कर्मणा	सम्पदा
7	४/२	भगवद्भ्याम्	धनवद्भ्याम्	सुहृद्भ्याम्	महिम्नभ्याम्	भाविभ्याम्	विड्भ्याम्	सदृग्भ्याम्	कर्मभ्याम्	सम्पद्भ्याम्
8	५/३	भगवद्भ्यः	धनवद्भ्यः	सुहृद्भ्यः	महिम्नभ्यः	भाविभ्यः	विड्भ्यः	सदृग्भ्यः	कर्मभ्यः	सम्पद्भ्यः
9	६/१	भगवतः	धनवतः	सुहृदः	महिम्नः	भावितः	विशः	सदृशः	कर्मणः	सम्पदः
10	८/३	भगवन्तः !	धनवन्ति !	सुहृदः !	महिमानः !	भावितौ !	विशः !	सदृशि !	कर्मणि !	सम्पदः !
11	७/२	भगवतोः	धनवतोः	सुहृदोः	महिम्नोः	भावितोः	विशोः	सदृशोः	कर्मणोः	सम्पदोः
12	१/२	भगवन्तौ	धनवती	सुहृदौ	महिमानौ	भावितौ	विशौ	सदृशी	कर्मणी	सम्पदौ
13	२/१	भगवन्तम्	धनवत्	सुहृदम्	महिमानम्	भावितम्	विशम्	सदृक्	कर्म	सम्पदम्
14	३/२	भगवद्भ्याम्	धनवद्भ्याम्	सुहृद्भ्याम्	महिम्नभ्याम्	भाविभ्याम्	विड्भ्याम्	सदृग्भ्याम्	कर्मभ्याम्	सम्पद्भ्याम्

नं.	विभक्ति/ वचन	भगवत्	धनवत्	सुहृद्	महिम्न	भाविन्	विश्	सदृश्	कर्मन्	सम्पद्
15	४/३	भगवद्भ्यः	धनवद्भ्यः	सुहृद्भ्यः	महिम्भ्यः	भाविभ्यः	विद्भ्यः	सदृग्भ्यः	कर्मभ्यः	सम्पद्भ्यः
16	५/१	भगवतः	धनवतः	सुहृदः	महिम्नः	भाविनः	विशः	सदृशः	कर्मणः	सम्पदः
17	६/२	भगवतोः	धनवतोः	सुहृदोः	महिम्नोः	भाविनोः	विशोः	सदृशोः	कर्मणोः	सम्पदोः
18	७/३	भगवत्सु	धनवत्सु	सुहृत्सु	महिम्सु	भाविषु	विट्सु	सदृक्षु	कर्मसु	सम्पत्सु
19	८/१	भगवन् !	धनवत् !	सुहृद् !	महिम्न !	भावि !	विट्-ङ् !	सदृक् !	कर्म !	सम्पद् !

(३) ३५ :-

1. प्रकाशै प्रकाशावहै प्रकाशामहै प्रकाशस्व प्रकाशेथाम् प्रकाशध्वम् प्रकाशताम् प्रकाशेताम् प्रकाशन्ताम्	3. आदिशेयम् आदिशेव आदिशेम आदिशेः आदिशेतम् आदिशेत आदिशेत् आदिशेताम् आदिशेयुः	5. प्रत्यपद्ये प्रत्यपद्यावहि प्रत्यपद्यामहि प्रत्यपद्येथाः प्रत्यपद्येथाम् प्रत्यपद्याध्वम् प्रत्यपद्यत प्रत्यपद्येताम् प्रत्यपद्यन्त
2. आकृषम् आकृषाव आकृषाम आकृषः आकृषतम् आकृषत आकृषत् आकृषताम् आकृषन्	4. द्योते द्योतावहे द्योतामहे द्योतसे द्योतेथे द्योतध्वे द्योतते द्योतते द्योतन्ते	6. निवर्तेय निवर्तेवहि निवर्तेमहि निवर्तेथाः निवर्तेथाम् निवर्तेध्वम् निवर्तेत निवर्तेताम् निवर्तेरन्

(1) भूटती विगतो :-

नं.	द्विष	प्रावृष	चन्द्रमस	पयस	भास	विद्वस [पु.]	अप्सरस	श्रेयस [नपु.]
1	द्विड्भ्याम्	प्रावृड्भ्याम्	चन्द्रमोभ्याम्	पयोभ्याम्	भाभ्याम्	विद्वद्भ्याम्	अप्सरोभ्याम्	श्रेयोभ्याम्
2	द्विषोः	प्रावृषेः	चन्द्रमसोः	पयसोः	भासोः	विदुषोः	अप्सरसोः	श्रेयसोः
3	द्विट् - इ !	प्रावृट् - इ !	चन्द्रमः !	पयः !	भाः !	विद्वन् !	अप्सरः !	श्रेयः !
4	द्विषा	प्रावृषा	चन्द्रमसा	पयसा	भासा	विदुषा	अप्सरसा	श्रेयसा
5	द्विड्भिः	प्रावृड्भिः	चन्द्रमोभिः	पयोभिः	भाभिः	विद्वद्भिः	अप्सरोभिः	श्रेयोभिः
6	द्विड्भ्यः	प्रावृड्भ्यः	चन्द्रमोभ्यः	पयोभ्यः	भाभ्यः	विद्वद्भ्यः	अप्सरोभ्यः	श्रेयोभ्यः
7	द्विषः	प्रावृषः	चन्द्रमसः	पयसः	भासः	विदुषः	अप्सरसः	श्रेयसः
8	द्विषे	प्रावृषे	चन्द्रमसे	पयसे	भासे	विदुषे	अप्सरसे	श्रेयसे
9	द्विषः	प्रावृषः	चन्द्रमसः	पयांसि	भासः	विदुषः	अप्सरसः	श्रेयांसि
10	द्विषम्	प्रावृषम्	चन्द्रमसम्	पयः	भासम्	विद्वंसम्	अप्सरसम्	श्रेयः
11	द्विट् - इ	प्रावृट् - इ	चन्द्रमाः	पयः	भाः	विद्वान्	अप्सराः	श्रेयः
12	द्विड्भ्याम्	प्रावृड्भ्याम्	चन्द्रमोभ्याम्	पयोभ्याम्	भाभ्याम्	विद्वद्भ्याम्	अप्सरोभ्याम्	श्रेयोभ्याम्
13	द्विषः	प्रावृषः	चन्द्रमसः	पयांसि	भासः	विद्वंसः	अप्सरसः	श्रेयांसि
14	द्विषौ	प्रावृषौ	चन्द्रमसौ	पयसी	भासौ	विद्वंसौ	अप्सरसौ	श्रेयसी
15	द्विषि	प्रावृषि	चन्द्रमसि	पयसि	भासि	विदुषि	अप्सरसि	श्रेयसि

(2) भूटती विगतो :-

नं.	विभक्ति/वचन	दिश	धनुष	आशिष	आयुस्	(न.पुं.) श्रेयस्	मधुलिह	(पुं.) कामदुह	(न.पुं.) कामदुह	उपानह
1	६/३	दिशाम्	धनुषाम्	आशिषाम्	आयुषाम्	श्रेयसाम्	मधुलिहाम्	कामदुहाम्	कामदुहाम्	उपानहाम्
2	७/१	दिशि	धनुषि	आशिषि	आयुषि	श्रेयसि	मधुलिहि	कामदुहि	कामदुहि	उपानहि
3	८/२	दिशौ !	धनुषी !	आशिषौ !	आयुषी !	श्रेयसी !	मधुलिहौ !	कामदुहौ !	कामदुहौ !	उपानहौ !
4	१/३	दिशः	धनूषि	आशिषः	आयूषि	श्रेयांसि	मधुलिहः	कामदुहः	कामदूहि	उपानहः
5	२/३	दिशः	धनूषि	आशिषः	आयूषि	श्रेयांसि	मधुलिहः	कामदुहः	कामदूहि	उपानहः
6	३/१	दिशा	धनुषा	आशिषा	आयुषा	श्रेयसा	मधुलिहा	कामदुहा	कामदुहा	उपानहा
7	४/२	दिग्भ्याम्	धनुर्भ्याम्	आशीर्भ्याम्	आयुर्भ्याम्	श्रेयोभ्याम्	मधुलिद्भ्याम्	कामधुग्भ्याम्	कामधुग्भ्याम्	उपानद्भ्याम्
8	५/३	दिग्भ्यः	धनुर्भ्यः	आशीर्भ्यः	आयुर्भ्यः	श्रेयोभ्यः	मधुलिद्भ्यः	कामधुग्भ्यः	कामधुग्भ्यः	उपानद्भ्यः
9	६/१	दिशः	धनुषः	आशिषः	आयुषः	श्रेयसः	मधुलिहः	कामदुहः	कामदुहः	उपानहः
10	७/२	दिशोः	धनुषोः	आशिषोः	आयुषोः	श्रेयसोः	मधुलिहोः	कामदुहोः	कामदुहोः	उपानहोः
11	८/३	दिशः !	धनूषि !	आशिषः !	आयूषि !	श्रेयांसि !	मधुलिहः !	कामदुहः !	कामदूहि !	उपानहः !
12	१/२	दिशौ	धनुषी	आशिषौ	आयुषी	श्रेयसी	मधुलिहौ	कामदुहौ	कामदुही	उपानहौ
13	२/१	दिशम्	धनुः	आशिषम्	आयुः	श्रेयः	मधुलिहम्	कामदुहम्	कामधुक्	उपानहम्
14	३/२	दिग्भ्याम्	धनुर्भ्याम्	आशीर्भ्याम्	आयुर्भ्याम्	श्रेयोभ्याम्	मधुलिद्भ्याम्	कामधुग्भ्याम्	कामधुग्भ्याम्	उपानद्भ्याम्

नं.	विभक्ति/वयन	दिग्	धनुष	आशिष	आयुस्	(नपुं.) श्रेयस्	मधुलिह	(पुं.) कामदुह	(नपुं.) कामदुह	उपानह
15	४/3	दिग्भ्यः	धनुर्भ्यः	आशीर्भ्यः	आयुर्भ्यः	श्रेयोभ्यः	मधुलिङ्भ्यः	कामधुग्भ्यः	कामधुग्भ्यः	उपानद्भ्यः
16	५/१	दिशः	धनुषः	आशिषः	आयुषः	श्रेयसः	मधुलिहः	कामदुहः	कामदुहः	उपानहः
17	६/२	दिशोः	धनुषोः	आशिषोः	आयुषोः	श्रेयसोः	मधुलिहोः	कामदुहोः	कामदुहोः	उपानहोः
18	७/3	दिक्षु	धनुःषु	आशीःषु	आयुःषु	श्रेयस्सु	मधुलिट्सु	कामधुक्षु	कामधुक्षु	उपानत्सु
19	८/१	दिक्-ग् !	धनुः !	आशीः !	आयुः !	श्रेयः !	मधुलिट्-ङ् !	कामधुक्-ग् !	कामधुक् !	उपानत्-द् !

(3) ३५ पुरो :-

1. निष्पद्येय निष्पद्येवहि निष्पद्येमाहि निष्पद्येथाः निष्पद्येयाथाम् निष्पद्येध्वम् निष्पद्येत निष्पद्येयाताम् निष्पद्येरन्	3. समलक्षयम् समलक्षयाव समलक्षयाम समलक्षयः समलक्षयतम् समलक्षयत समलक्षयत् समलक्षयताम् समलक्षयन्	5. अवाञ्छम् अवाञ्छाव अवाञ्छाम अवाञ्छः अवाञ्छतम् अवाञ्छत अवाञ्छत् अवाञ्छताम् अवाञ्छन्
2. अनुमन्ये अनुमन्यावहे अनुमन्यामहे अनुमन्यसे अनुमन्येथे अनुमन्यध्वे अनुमन्यते अनुमन्येते अनुमन्यन्ते	4. प्रक्षिपाणि प्रक्षिपाव प्रक्षिपाम प्रक्षिप प्रक्षिपतम् प्रक्षिपत प्रक्षिपतु प्रक्षिपताम् प्रक्षिपतु	6. युज्यै युज्यावहे युज्यामहे युज्यस्व युज्येथाम् युज्यध्वम् युज्यताम् युज्येताम् युज्यन्ताम्

(1) કૌંસમાંથી યોગ્ય રૂપ ચૂંટી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

Ex. 1. : તૃપ્ - તર્પિતુમ્ (ત્રપિતુમ્, તૃપ્તુમ્, તર્પિતુમ્), તૃષ્વા

1. દ્રુહ	-	દ્રૂહ્વા,	દ્રોહુમ્
2. દુષ્	-	દોષ્ટુમ્,	દુષ્ટ્વા
3. નમ્	-	નત્વા,	નન્તુમ્
4. નશ્	-	નષ્ટુમ્,	નષ્ટ્વા
5. નિર્ + ગમ્	-	નિર્ગત્ય,	નિર્ગન્તુમ્
6. ત્	-	તરિતુમ્,	તીર્ત્વા
7. નિર્ + દિશ્	-	નિર્દિશ્ય,	નિર્દેષ્ટુમ્
8. નિર્ + કૃષ્	-	નિષ્ક્રષ્ટુમ્,	નિષ્કૃષ્ય
9. પુષ્	-	પુષ્ટ્વા,	પોષ્ટુમ્
10. પ્રચ્છ	-	પ્રષ્ટુમ્,	પૃષ્ટ્વા
11. પ્રતિ + આ + ગમ્	-	પ્રત્યાગમ્ય,	પ્રત્યાગન્તુમ્
12. પ્રતિ + દા	-	પ્રતિદાતુમ્,	પ્રતિદીય
13. બુધ્	-	બુદ્ધ્વા,	બોદધુમ્
14. રમ્	-	રત્વા,	રન્તુમ્

(2) કૃદન્તોની ઓળખાણ :-

નં.	કૃદન્તરૂપ	મૂળધાતુ	કૃદન્ત	પ્રત્યય	અર્થ	ગણ	જે કૃદન્ત છે તે સિવાયનું કૃદન્ત
1	ચરિત્વા	ચર્	સંબંધક	ત્વા	ચાલીને	૧	ચરિતુમ્
2	ચલિતુમ્	ચલ્	હેત્વર્થ	તુમ્	ચાલવાને	૧	ચલિત્વા
3	જીવિત્વા	જીવ્	સંબંધક	ત્વા	જીવીને	૧	જીવિતુમ્
4	ત્યક્તુમ્	ત્યજ્	હેત્વર્થ	તુમ્	છોડવાને	૧	ત્યક્ત્વા
5	દગ્ધ્વા	દહ્	સંબંધક	ત્વા	બાળીને	૧	દગ્ધુમ્
6	પક્તુમ્	પચ્	હેત્વર્થ	તુમ્	રાંધવાને	૧	પક્ત્વા
7	પઠિત્વા	પઠ્	સંબંધક	ત્વા	ભણીને	૧	પઠિતુમ્
8	અટિતુમ્	અટ્	હેત્વર્થ	તુમ્	ભટકવાને	૧	અટિત્વા
9	જલ્પિત્વા	જલ્પ્	સંબંધક	ત્વા	બબડીને	૧	જલ્પિતુમ્
10	નિન્દિતુમ્	નિન્દ્	હેત્વર્થ	તુમ્	નિંદવાને	૧	નિન્દિત્વા

(1) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	સંસ્કૃત	કયું કૃદન્ત ?	પ્રત્યય	મૂળ ધાતુ	આપેલ કૃદન્ત સિવાયના અન્ય ત્રણ કૃદન્ત		
1	માંગતામાં	યાચમાને	વ. કર્તરિ	માન	યાચ્	યાચિત	યાચિતવત્	યાચ્યમાન
2	જોવાઈ રહેલાઓ	દૃશ્યમાનાઃ	વ. ક્રમશિ	માન	દૃશ્	દૃષ્ટ	દૃષ્ટવત્	પશ્યત્
3	ધૂણ રહેલમાંથી	વેપમાનાત્	વ. કર્તરિ	માન	વેપ્	વેપિત	વેપિતવત્	વેપ્યમાન
4	નમી રહેલાઓ માટે	નમદ્ભ્યઃ	”	અત્	નમ્	નત	નતવત્	નમ્યમાન
5	બે વન્દાઈ રહેલામાંથી	વન્દ્યમાનાખ્યામ્	વ. ક્રમશિ	માન	વન્દ્	વન્દિત	વન્દિતવત્	વન્દમાન
6	ચઢાયેલું	આરૂઢ	ક્રમશિ ભૂત	ત	આ+રુહ્	આરૂઢવત્	આરોહત્	આરુહ્યમાણ
7	ભેટેલાઓને	ક્ષિપ્તવતઃ	કર્તરિ ભૂત	તવત્	કુસ્	ક્ષિપ્ત	ક્ષિપ્તવત્	કુસ્યમાન
8	ફેંકી રહેલાઓ	ક્ષિપન્તઃ	વ. કર્તરિ	અત્	ક્ષિપ્	ક્ષિપ્ત	ક્ષિપ્તવત્	ક્ષિપ્યમાણ
9	છોડાયેલાઓમાં	ત્યક્તેષુ	ક્રમશિ ભૂત	ત	ત્યજ્	ત્યક્તવત્	ત્યજત્	ત્યજ્યમાન
10	મરાઈ રહેલને	તાડ્યમાનમ્	વ. ક્રમશિ	માન	તડ્	તાડિત	તાડિતવત્	તાડ્યત્

(2) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	કુદન્ત રૂપ	મૂળ ધાતુ	કુદન્ત	પ્રત્યય	અર્થ	ચિન્તિત	ચિન્તયત્	આપેલ કુદન્ત સિવાયના અન્ય ત્રણ કુદન્ત	ચિન્ત્યમાન
1	ચિન્તિતવદ્ભિઃ	ચિન્ત્	કર્તરિભૂત	તવત્	વિચાર કરેલાઓ વડે	ચિન્તિત	ચિન્તયત્	ચિન્ત્યમાન	ચિન્ત્યમાન
2	દણ્ડયતઃ	દણ્ડ	વર્ત. કર્તરિ	અત્	દંડ કરી રહેલાનું	દણ્ડિત	દણ્ડિતવત્	દણ્ડ્યમાન	દણ્ડ્યમાન
3	પીડ્યમાનાનામ્	પીડ્	વર્ત. કર્મણિ	માન	પીડાઈ રહેલાઓનું	પીડિત	પીડિતવત્	પીડયત્	પીડ્યમાન
4	વર્ણિતેભ્યઃ	વર્ણ	કર્મણિભૂત	ત	પ્રશંસા કરાયેલામાંથી	વર્ણિતવત્	વર્ણયત્	વર્ણ્યમાન	વર્ણ્યમાન
5	લુપ્તવદ્ભિઃ	લુપ્	કર્તરિભૂત	તવત્	લુપ્ત થઈ ગયેલાઓ માટે	લુપ્ત	લુપ્ત	લુપ્યમાન	લુપ્યમાન
6	સાન્વયન્	સાન્વ	વર્ત. કર્તરિ	અત્	સાંત્વના આપતો	સાન્વિત	સાન્વિતવત્	સાન્વ્યમાન	સાન્વ્યમાન
7	ચુર્યમાણયોઃ	ચુર	વર્ત. કર્મણિ	માન	બે ચોરાઈ રહેલાઓનું	ચોરિત	ચોરિતવત્	ચોરયત્	ચોરયત્
8	ઘોષિતૌ	ઘુષ	કર્મણિભૂત	ત	બે ઘોષણા કરાયેલા	ઘોષિતવત્	ઘોષયત્	ઘોષ્યમાણ	ઘોષ્યમાણ
9	શુષ્કવન્તઃ	શુષ્	કર્તરિભૂત	તવત્	શુષ્ક થયેલાઓ	શુષ્ક	શુષ્યત્	શુષ્યમાણ	શુષ્યમાણ
10	તોલયન્તઃ	તુલ	વર્ત. કર્તરિ	અત્	તોલી રહેલાઓ	તોલિત	તોલિતવત્	તોલ્યમાન	તોલ્યમાન
11	ભૂષ્યમાણાય	ભૂષ	વર્ત. કર્મણિ	માન	સજાઈ રહેલા માટે	ભૂષિત	ભૂષિતવત્	ભૂષયત્	ભૂષ્યમાન
12	ગર્જિતેભ્યઃ	ગર્જ	કર્મણિભૂત	ત	ગર્જના કરાયેલામાંથી	ગર્જિતવત્	ગર્જયત્	ગર્જ્યમાન	ગર્જ્યમાન
13	શ્રિતવત્સુ	શ્રિ	કર્તરિભૂત	તવત્	આશ્રિતોમાં	શ્રિત	શ્રિયત્	શ્રીયમાણ	શ્રીયમાણ
14	અસ્યતિ	અસ	વર્ત. કર્તરિ	અત્	કેંકરી રહેલમાં	અસ્ત	અસ્તવત્	અસ્યમાન	અસ્યમાન
15	પૂજ્યમાનાન્	પૂજ	વર્ત. કર્મણિ	માન	પૂજાઈ રહેલાઓને	પૂજિત	પૂજિતવત્	પૂજયત્	પૂજ્યમાન
16	ભક્ષિતાત્	ભક્ષ	કર્મણિભૂત	ત	ખવાયેલમાંથી	ભક્ષિતવત્	ભક્ષયત્	ભક્ષ્યમાણ	ભક્ષ્યમાણ
17	ગણિતવતોઃ	ગણ	કર્તરિભૂત	તવત્	બે ગણેલાઓનું	ગણિત	ગણયત્	ગણ્યમાન	ગણ્યમાન
18	હસન્દ્યામ્	હસ	વર્ત. કર્તરિ	અત્	બે હસી રહેલા માટે	હસિત	હસિતવત્	હસ્યમાન	હસ્યમાન
19	ઝંજ્યમાનેષુ	ઝંજ	વર્ત. કર્મણિ	માન	વીણાઈ રહેલાઓમાં	ઝંજિત	ઝંજિતવત્	ઝંજ્યમાન	ઝંજ્યમાન
20	રચિતેષુ	રચ	કર્મણિભૂત	ત	રચાયેલાઓમાં	રચિતવત્	રચયત્	રચ્યમાન	રચ્યમાન

(3) કોંસમાં આપેલ વિકલ્પના આધારે પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. ઉદ્ + પદ્ - ઉત્પન્નવત્, ઉત્પન્ન, ઉત્પદ્યમાન, ઉત્પદ્યમાન
2. ભજ્ - ભજમાન, ભક્ત, ભક્તવત્, ભજ્યમાન
3. યુજ્ - યુજ્યમાન, યુક્ત, યુક્તવત્, યુજ્યમાન
4. અનુ + ઇષ્ - અન્વિષિત, અન્વિષિતવત્, અન્વિષ્યત્, અન્વિષ્યમાણ
5. અનુ + રુધ્ - અનુરુદ્ધવત્, અનુરુદ્ધ, અનુરુદ્ધમાન, અનુરુદ્ધમાન
6. રુચ્ - રોચમાન, રુચિત, રુચિતવત્, રુચ્યમાન
7. મન્ - મન્યમાન, મત, મતવત્, મન્યમાન
8. વૃધ્ - વૃદ્ધમાન, વૃદ્ધ, વૃદ્ધવત્, વર્ધમાન
9. શુભ્ - શુભિત, શુભિતવત્, શોભમાન, શુભ્યમાન
10. ક્ષમ્ - ક્ષાન્તવત્, ક્ષાન્ત, ક્ષમમાણ, ક્ષમ્યમાણ
11. સહ્ - સહમાન, સોઢ, સોઢવત્, સહ્યમાન
12. દૃ - દીર્યમાણ, દીર્ણ, દીર્ણવત્, દારયત્
13. જન્ (જા) - જાત, જાતવત્, જાયમાન, જન્યમાન
14. વિજ્ - વિગ્ન, વિગ્નવત્, વિજમાન, વિજ્યમાન
15. લભ્ - લબ્ધ, લબ્ધવત્, લભમાન, લભ્યમાન

વિદ્યાર્થીનાં કુતઃ સુખમ્ ?

[સુભાષિત]

જે વિદ્યાર્થી છે તેને સુખ ક્યાંથી મળવાનું ? એણે તો
કઠોર પરિશ્રમ કર્યા સિવાય છૂટકો જ નથી.

(1) କୃତ-ନ୍ତୋ :-

ନଂ.	ଧାତୁ	ଢେତ୍ବର୍ଥ	କର୍ତ୍ତରିଭୂତ	ବର୍ତ୍ତମାନ କର୍ତ୍ତରି	ତତ୍ତ୍ବ	ଅନୀୟ	ୟ
1	ईक्ष्	ईक्षितुम्	ईक्षितवत्	ईक्षमाण	ईक्षितव्य	ईक्षणीय	ईक्ष्य
2	दृश्	द्रष्टुम्	दृष्टवत्	पश्यत्	द्रष्टव्य	दर्शनीय	दृश्य
3	दृ	दारयितुम्	दीर्णवत्	दारयत्	दरितव्य	दारणीय	दार्य
4	मुह्	मोग्धुम्	मूढवत्	मुह्यत्	मोढव्य	मोहनीय	मोह्य
5	लभ्	लब्धुम्	लब्धवत्	लभमान	लब्धव्य	लभनीय	लभ्य
6	रुह्	रोढुम्	रूढवत्	रोहत्	रोढव्य	रोहणीय	रोह्य
7	सह्	सोढुम्	सोढवत्	सहमान	सोढव्य	सहनीय	सह्य
8	वप्	वप्नुम्	उप्तवत्	वपत्	वप्तव्य	वपनीय	वाप्य
9	वाञ्छ्	वाञ्छितुम्	वाञ्छितवत्	वाञ्छत्	वाञ्छितव्य	वाञ्छनीय	वाञ्छ्य
10	हस्	हसितुम्	हसितवत्	हसत्	हसितव्य	हसनीय	हास्य
11	स्पर्श	स्पर्ष्टुम्	स्पर्ष्टवत्	स्पर्शत्	स्पर्ष्टव्य	स्पर्शनीय	स्पर्श्य
12	स्निह्	स्नेढुम्	स्निग्धवत्	स्निह्यत्	स्नेढव्य	स्नेहनीय	स्निह्य
13	आ+रभ्	आरब्धुम्	आरब्धवत्	आरभमाण	आरब्धव्य	आरभणीय	आरभ्य
14	वह्	वोढुम्	ऊढवत्	वहत्	वोढव्य	वहनीय	वाह्य
15	सृज्	स्रष्टुम्	सृष्टवत्	सृजत्	स्रष्टव्य	सर्जनीय	सृज्य
16	द्रुह्	द्रोढुम्	द्रूढवत्	द्रुह्यत्	द्रोग्धव्य	द्रोहणीय	द्रोह्य
17	नश्	नष्टुम्	नष्टवत्	नश्यत्	नष्टव्य	नशनीय	नाश्य
18	प्रच्छ्	प्रष्टुम्	पृष्टवत्	पृच्छत्	प्रष्टव्य	प्रच्छनीय	प्रच्छ्य
19	पा	पातुम्	पीतवत्	पिबत्	पातव्य	पानीय	पेय
20	पुष्	पोष्टुम्	पुष्टवत्	पुष्यत्	पोष्टव्य	पोषणीय	पोष्य
21	तुष्	तोष्टुम्	तुष्टवत्	तुष्यत्	तोष्टव्य	तोषणीय	तोष्य
22	डी	डयितुम्	डीतवत्	डयमान	डयितव्य	डयनीय	डेय
23	क्षिप्	क्षेप्नुम्	क्षिप्तवत्	क्षिपत्	क्षेप्तव्य	क्षेपणीय	क्षेप्य
24	गम्	गन्तुम्	गतवत्	गच्छत्	गन्तव्य	गमनीय	गम्य
25	दह्	दग्धुम्	दग्धवत्	दहत्	दग्धव्य	दहनीय	दाह्य
26	घुष्	घोषयितुम्	घोषितवत्	घोषयत्	घोषयितव्य	घोषणीय	घोष्य
27	चर्	चरितुम्	चरितवत्	चरत्	चरितव्य	चरणीय	चर्य

❀ ❀ મનોયત્ન યાને પરીક્ષા - ૪ ❀ ❀

[પાઠ : ૧૯ થી ૨૪]

[Marks - 100]

(1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :

[Marks - 9]

1. શ્રેણિકનો અભય નામનો પુત્ર અત્યંત બુદ્ધિશાળી હતો. તીર્થકર મહાવીર મહારાજના ઉપદેશથી તેણે પણ સંસારને છોડ્યો અને દીક્ષા લીધી.
2. મનુષ્યના આયુષ્યથી જેટલી આરાધનાઓ થાય તેટલી કરી લે. તું વારેવારે મનુષ્ય નહીં થાય !
3. ભગવાન મુનિસુવ્રતસ્વામીની આજ્ઞાને મેળવ્યા વિના જ સ્કંદકાચાર્ય મિથિલા નામની નગરીમાં ગયા.
4. સમાજમાં અને સગાવહાલાઓમાં સ્નેહ કરતો આત્મા ઘણી બધી વાર ભટક્યો. તે આત્માઓના હિત માટે ભગવાન મહાવીરે જૈન ધર્મ ઉપદેશેલો.
5. માતા દ્વારા રંધાયેલું ભોજન જમવા માટે લવાયેલું અને અમારા દ્વારા ખવાયેલું. અમારા વડે ઘરની બહાર દુકાનમાં નથી જ જમાતું !
6. શ્રાવકોએ મોક્ષને મેળવવાને જીવો ન જ મારવા જોઈએ, ખોટું ન જ બોલવું જોઈએ, ન આપેલું ન જ લેવું જોઈએ, કંઈ પણ ચોરવું ન જ જોઈએ, કાયમ જુવાન સ્ત્રી છોડવી જ જોઈએ, ક્યાંય પણ મમત્વ ન જ કરવું જોઈએ, નમ્રતા, લઘુતા, જયણા અને સમતા આચરવી જોઈએ.
7. છોડવા યોગ્ય પૈસામાં તું શા માટે મોહ પામે છે ? ક્યાંય પણ ન મોહાવું જોઈએ. (આખરે) બધી વસ્તુ છોડવાની જ છે !
8. સજ્જનોનો ઐશ્વર્ય પરોપકાર માટે હોય છે.
9. અરિહંતોને, સિદ્ધોને, આચાર્યોને, ઉપાધ્યાયોને અને બધાં સાધુ ભગવંતોને નમસ્કાર હો ! આ નમસ્કાર બધાં મંગલોમાં શ્રેષ્ઠ મંગલ છે.

(2) गुजरातीनुं संस्कृत :-

[Marks - 9]

1. महावीरस्य भगवतः वाचि यद् ऊर्गु अस्ति तेन पापानां पापान्यपि नश्यन्ति ।
2. वहेः अन्यन्नाम भगवतः महावीरस्याऽऽगमे 'तेजःकाय' इति कथ्यते ।
3. आत्मन् ! त्वं त्वाम् अवगच्छ, त्वं त्वया सहैव युध्यस्व, त्वं तुभ्यमेव किमपि कार्यं कुरु ।
4. प्रतिक्रमणं श्रेयोऽस्त्यतः भो बालाः ! प्रत्यहं प्रतिक्रमणं कुरुत ।
5. प्रतिक्रमणं कर्तुं श्रावका गुरुं भगवन्तं निकषा गच्छन्तु ।
6. चण्डकौशिकं सर्पं सान्त्वयितुम् अनेकानि कष्टानि सोढ्वा अपि भगवान् महावीरः वनमगच्छत् ।
7. प्रभुं महावीरमभिषेक्तुं सर्वे देवाः स्वीयेषु यानेषु स्वीयैः सुहृद्भिः सह मेरुपवतं प्रत्यचलन् ।
8. कर्मणा पीडिताः यूयं अनेकानि दुःखानि सोढवन्तः, अधुना धर्माय दुःखानि कस्मान्न सहध्वे ?
9. आपदि सम्पदि च सदा नमस्कारः स्मर्तव्यः ।

(3) ३५ :-

[Marks - 9]

- 1) महत् - २, ३ = महतः / महान्ति
- 2) भगवत् - ६, १ = भगवतः
- 3) राज् - ८, १ = राट्-इ !
- 4) भवत् - ३, २ = भवद्भ्याम्
- 5) वणिज् - ७, २ = वणिजोः
- 6) दिश् - ४, १ = दिशे
- 7) वीरुध् - ५, ३ = वीरुद्भ्यः
- 8) राजन् - १, २ = राजानौ
- 9) सुहृद् - २, २ = सुहृदौ/सुहृदी

(4) આપેલ એક રૂપ પ્રમાણે અન્ય શબ્દોના તે જ રૂપ :-

[Marks - 9]

નં	દ્વિષ્	આશિષ્	પ્રાવૃષ્	પયસ્	વિદ્વસ્	ભાસ્	મધુલિહ	उपानह	महिमन्
1	द्विट्सु	आशीष्णु	प्रावृट्सु	पयःसु	विद्वत्सु	भास्सु	मधुलिट्सु	उपानत्सु	महिमसु
2	द्विड्भिः	आशीर्भिः	प्रावृड्भिः	पयोभिः	विद्वद्भिः	भाभिः	मधुलिङ्भिः	उपानद्भिः	महिमभिः
3	द्विङ्भ्याम्	आशीर्भ्याम्	प्रावृङ्भ्याम्	पयोभ्याम्	विद्वद्भ्याम्	भाभ्याम्	मधुलिङ्भ्याम्	उपानद्भ्याम्	महिमभ्याम्
4	द्विट्-ङ्	आशीः	प्रावृट्-ङ्	पयः	विद्वान्	भाः	मधुलिट्-ङ्	उपानत्-ङ्	महिमा
5	द्विषम्	आशिषम्	प्रावृषम्	पयः	विद्वांसम्	भासम्	मधुलिहम्	उपानहम्	महिमानम्
6	द्विषा	आशिषा	प्राવૃષા	પયસા	વિદુષા	ભાસા	મધુલિહા	उपानहा	महिम्ना
7	द्विषोः	आशिषोः	प्रावृषोः	पयसोः	विदुषोः	भासोः	मधुलिहोः	उपानहोः	महिम्नोः
8	द्विषाम्	आशिषाम्	પ્રાવૃષામ્	પયસામ્	વિદુષામ્	ભાસામ્	મધુલિહામ્	उपानहाम्	महिम्नाम्
9	द्विषे	आशिषे	પ્રાવૃષે	પયસે	વિદુષે	ભાસે	મધુલિહે	उपानहे	महिम्ने

(5) आपेक्ष विगत प्रभाशे शब्दोना रुप :-

[Marks - 9]

नं	विभक्ति/ वचन	आयुस्	चन्द्रमस्	धनुष्	ककुभ	तादृश	विश	सदृश	वाच	ऊर्ज
1	१/२	आयुषी	चन्द्रमसौ	धनुषी	ककुभौ	तादृशौ	विशौ	सदृशी	वाचौ	ऊर्जी
2	२/३	आयूषि	चन्द्रमसः	धनूषि	ककुभः	तादृशः	विशः	सदृशि	वाचः	ऊर्जि
3	३/२	आयुर्ध्याम्	चन्द्रमोर्ध्याम्	धनुर्ध्याम्	ककुब्ध्याम्	तादृग्ध्याम्	विड्ध्याम्	सदृग्ध्याम्	वाग्ध्याम्	ऊर्ग्ध्याम्
4	४/१	आयुषे	चन्द्रमसे	धनुषे	ककुभे	तादृशे	विशे	सदृशे	वाचे	ऊर्जे
5	५/२	आयुर्ध्याम्	चन्द्रमोर्ध्याम्	धनुर्ध्याम्	ककुब्ध्याम्	तादृग्ध्याम्	विड्ध्याम्	सदृग्ध्याम्	वाग्ध्याम्	ऊर्ग्ध्याम्
6	६/३	आयुषाम्	चन्द्रमसाम्	धनुषाम्	ककुभाम्	तादृशाम्	विशाम्	सदृशाम्	वाचाम्	ऊर्जाम्
7	७/१	आयुषि	चन्द्रमसि	धनुषि	ककुभि	तादृशि	विशि	सदृशि	वाचि	ऊर्जि
8	८/२	आयुषी !	चन्द्रमसौ !	धनुषी !	ककुभौ !	तादृशौ !	विशौ !	सदृशौ !	वाचौ !	ऊर्जी !
9	४/३	आयुर्ध्वः	चन्द्रमोर्ध्वः	धनुर्ध्वः	ककुब्ध्वः	तादृग्ध्वः	विड्ध्वः	सदृग्ध्वः	वाग्ध्वः	ऊर्ग्ध्वः

(6) જોડેલા જોડકાં :-

[Marks - 9]

નં.	A	B	C	D	E	F
1	લુબ્ધ	- લુબ્ધવત્	- લુબ્ધ્યત્	- લુબ્ધ્યમાન	- લુબ્ધ્વા	- લોબ્ધુમ્
2	પક્વ	- પક્વવત્	- પચત્	- પચ્યમાન	- પક્ત્વા	- પક્તુમ્
3	ઉપ્ત	- ઉપ્તવત્	- વપત્	- ઉપ્યમાન	- ઉપ્ત્વા	- વપ્તુમ્
4	પીત	- પીતવત્	- પિબત્	- પીયમાન	- પીત્વા	- પાતુમ્
5	ક્રુદ્ધ	- ક્રુદ્ધવત્	- ક્રુદ્ધ્યત્	- ક્રુદ્ધ્યમાન	- ક્રુદ્ધ્વા	- ક્રોદ્ધુમ્
6	ઉષિત	- ઉષિતવત્	- વસત્	- ઉષ્યમાણ	- ઉષિત્વા	- વસ્તુમ્
7	શંસિત	- શંસિતવત્	- શંસત્	- શસ્યમાન	- શંસિત્વા	- શંસિતુમ્
8	ગત	- ગતવત્	- ગચ્છત્	- ગમ્યમાન	- ગત્વા	- ગન્તુમ્
9	દૃષ્ટ	- દૃષ્ટવત્	- પશ્યત્	- દશ્યમાન	- દૃષ્ટ્વા	- દ્રષ્ટુમ્

(7) શબ્દમંદિર :

[Marks - 10]

૧	૧	૧		૪	૫	૬	૬
અ	જ્ઞા	નમ્		ગ	મ	ને	ન
	ને		૩	ક	થિ	તે	ન
૨	૨	૩			૬	૮	
મ	ન	સા			સે	ના	
		ધુઃ	૭	૭		મ	
				ધા	વ		
૪			૮			૯	
ત	ર		ધા	વ	નમ્	ની	તમ્

(8) भूटती विगतो :-

[Marks - 18]

नं	धातु	अर्थ	उत्पथ कृ.	संभंध (भू.कृ.)	कृतरि (भू.कृ.)	कर्मशि (भू.कृ.)	वर्तमान कृतरि कृ.	वर्तमान कर्मशि कृ.
1	दह	भाणवुं	दग्धुम्	दग्धा	दग्धवत्	दग्ध	दहत्	दहमान
2	नम्	नभवुं	नन्तुम्	नत्वा	नतवत्	नत	नमत्	नम्यमान
3	निर्+दिश	निर्देश करवो	निर्देष्टुम्	निर्दिश्य	निर्दिष्टवत्	निर्दिष्ट	निर्दिशत्	निर्दिश्यमान
4	भू	थवुं	भवितुम्	भूत्वा	भूतवत्	भूत	भवत्	भूयमान
5	मुह	भोड पाभवो	मोघुम्	मूढ्वा	मूढवत्	मूढ	मुह्यत्	मुह्यमान
6	लुप्	लोपवुं	लोपुम्	लुप्त्वा	लुप्तवत्	लुप्त	लुप्यत्	लुप्यमान
7	वृष्	वरसवुं	वर्षितुम्	वृष्ट्वा	वृष्टवत्	वृष्ट	वर्षत्	वृष्यमाण
8	वि+मृश	विचारवुं	विमर्शुम्	विमृश्य	विमृष्टवत्	विमृष्ट	विमृशत्	विमृश्यमान
9	स्था	ठीमा रडेवुं	स्थातुम्	स्थित्वा	स्थितवत्	स्थित	तिष्ठत्	स्थीयमान
10	स्निह	स्नेह पाभवो	स्नेहुम्	स्निग्धा	स्निग्धवत्	स्निग्ध	स्निह्यत्	स्निह्यमान
11	निस्+पद्	निष्पन्न थवुं	निष्पत्तुम्	निष्पद्य	निष्पन्नवत्	निष्पन्न	निष्पद्यमान	निष्पद्यमान
12	शम्	शात थवुं	शमितुम्	शमित्वा	शान्तवत्	शान्त	शाम्यत्	शम्यमान
13	द्रुह	डगवुं	द्रोढुम्	द्रढ्वा	द्रढवत्	द्रढ	द्रुह्यत्	द्रुह्यमाण
14	त्यज्	छोडवुं	त्यक्तुम्	त्यक्त्वा	त्यक्तवत्	त्यक्त	त्यजत्	त्यज्यमान
15	दृ	झाडवुं	दारयितुम्	दारयित्वा	दीर्णवत्	दीर्ण	दारयत्	दीर्यमाण
16	सह	सेडेवुं	सोढुम्	सहित्वा	सोढवत्	सोढ	सहमान	सह्यमान
17	विश	बेसवुं	वेष्टुम्	विष्ट्वा	विष्टवत्	विष्ट	विशत्	विश्यमान
18	आ+ह्वे	आह्वापवुं	आह्वतुम्	आह्वय	आहूतवत्	आहूत	आह्वयत्	आह्वयमान

(1) ખૂટતી વિગતો :-

નં	રૂપ	મૂળશબ્દ	પ્રત્યય	અર્થ	અધિકતાદર્શક કે શ્રેષ્ઠતાદર્શક ?
1	મહત્તર	મહત્	તર	ઘણું મોટું	અધિકતાદર્શક
2	સદૃશતમ	સદૃશ	તમ	અત્યંત સરખું	શ્રેષ્ઠતાદર્શક
3	પાપીયસ્	પાપ	ઈયસ્	ઘણો પાપી	અધિકતાદર્શક
4	દીનતર	દીન	તર	ઘણો દીન	"
5	મહિષ્ટ	મહત્	ઈષ્ટ	અત્યંત મોટું	શ્રેષ્ઠતાદર્શક
6	દૃઢતમ	દૃઢ	તમ	અત્યંત દૃઢ	"
7	ક્ષોદીયસ્	ક્ષુદ્ર	ઈયસ્	ઘણું તુચ્છ	અધિકતાદર્શક
8	ભૂયિષ્ટ	બહુ	ઈષ્ટ	અત્યંત વધારે	શ્રેષ્ઠતાદર્શક
9	બહુલતર	બહુલ	તર	મોટે ભાગે	અધિકતાદર્શક
10	બાઢતમ	બાઢ	તમ	અત્યંત દૃઢ	શ્રેષ્ઠતાદર્શક

(2) પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. સ્થૂલ - સ્થવિષ્ટ	4. બાઢ - સાધીયસ્
2. મૃદુ - પ્રદીયસ્	5. અન્તિક - નેદીયસ્
3. પ્રિય - પ્રેષ્ટ	

(3) ઓળખાણ :-

- મારા સ્ત્રીલિંગના રૂપ 'નદી' પ્રમાણે ચાલે છે - ઈયસ્ પ્રત્યય
- બે વસ્તુમાં એક કરતા બીજામાં રહેલ ચડિયાતાપણું = હું - અધિકતા
- સર્વમાં ચડિયાતાપણું = હું - શ્રેષ્ઠતા
- મારો અર્થ 'કોમળ' છે અને ઈયસ્ - ઇષ્ટ પ્રત્યય લાગે તો મારા ઋ નો ર્ થઈ જાય - મૃદુ
- મને ઇષ્ટ પ્રત્યય લાગતા જ્યેષ્ઠ શબ્દ બને છે - વૃદ્ધ
- મને ઈયસ્ + ઇષ્ટ પ્રત્યય લાગતા નથી અને હું ધાતુ સાથે સંલગ્ન છું - ધાતુસાધિત શબ્દ
- ઈયસ્-ઈષ્ટ પ્રત્યય લાગતા મારો વ્યંજન સહિત લોપ થાય છે - ઉપાંત્યસ્વર
- ઈયસ્ પ્રત્યય લાગતા વૃન્દીયસ્ મારું રૂપ થાય - વૃન્દારક
- મારું રૂપ શ્રેયસ્ પ્રમાણ પું. + નપું.માં ચાલે - ઈયસ્ પ્રત્યયવાળા શબ્દો

(1) શબ્દોના ચ્વિ પ્રત્યય લગાડી અર્થ :-

1. મન્દ = મન્દીભવતિ - મંદ થાય છે.
2. સ્તોક = સ્તોકીભવતિ - થોડું થાય છે, ઓછું થાય છે.
3. અભિન્ન = અભિન્નીભવતિ - અભિન્ન થાય છે.
4. જનક = જનકીભવતિ - પિતા થાય છે.
5. વ્યાગ્ર = વ્યાગ્રીભવતિ - વાઘ થાય છે.
6. તુલ્ય = તુલ્યીભવતિ - સમાન થાય છે.
7. કીટક = કીટકીભવતિ - કીડો થાય છે.
8. આર્ય = આર્યીભવતિ - આર્ય થાય છે.
9. વૈયાત્ય = વૈયાત્યીભવતિ - ધિટ્ટો થાય છે.
10. અતિથિ = અતિથીભવતિ - મહેમાન થાય છે.
11. ગૃહ = ગૃહીભવતિ - ઘર બને છે, ઘર થાય છે.
12. દીન = દીનીભવતિ - દીન થાય છે.
13. પુષ્પ = પુષ્પીભવતિ - ફૂલ થાય છે.
14. શઠ = શઠીભવતિ - લુચ્ચો થાય છે.
15. જૈન = જૈનીભવતિ - જૈન થાય છે.
16. મઙ્ગલ = મઙ્ગલીભવતિ - મંગળ થાય છે.
17. નગર = નગરીભવતિ - નગર થાય છે.
18. શૃગાલ = શૃગાલીભવતિ - શિયાળ થાય છે.
19. ઉત્કળ્ઠા = ઉત્કળ્ઠીભવતિ - ઉત્કંઠ, ઉત્સુક થાય છે.
20. દુઃખિન્ = દુઃખીભવતિ - દુઃખી થાય છે.

(2) ઓળખાણ :-

નં	રૂપ	મૂળ	'ચ્વિ' પ્રત્યય પછી રહેલ કૃદન્ત / કાળ	વિભક્તિ/ પુરુષ	વચન
1	ચન્દ્રીભૂય	ચન્દ્ર	સંબંધક ભૂતકૃદન્ત	-	-

નં	રૂપ	મૂળ	‘ચ્ચિ’ પ્રત્યય પછી રહેલ કૃદન્ત / કાળ	વિભક્તિ/ પુરુષ	વચન
2	સૂર્યીભૂય	સૂર્ય	”	-	-
3	સ્તોકીભવતિ	સ્તોક	વર્તમાનકાળ	૩	૧
4	તુરગીભવતે	તુરગ	વર્તમાન કર્તારિ કૃદન્ત	૪	૧
5	દીનીભૂયમાના	દીન	વર્તમાન કર્મણિ કૃદન્ત	૧	૧
6	ઉચિતીભૂતમ્	ઉચિત	કર્મણિ ભૂતકૃદન્ત	૧	૧
7	શ્રેષ્ઠીભૂતમ્	શ્રેષ્ઠ	”	૧	૧
8	કીટકીભવન્તિ	કીટક	વર્તમાનકાળ	૩	૩
9	પુષ્પીભૂયમાનેન	પુષ્પ	વર્તમાન કર્મણિ કૃદન્ત	૩	૧
10	અજ્ઞીભવસિ	અજ્ઞ	વર્તમાનકાળ	૨	૧

અનાયાસેન મરણં વિના દૈન્યેન જીવનમ્ ।
દેહાન્તે તવ સાન્નિધ્યં દેહિ મે પરમેશ્વર ! ॥

[સુભાષિત]

હે પરમાત્મનૃ !

ત્રણ ચીજની કામના છે :

આયાસ - કષ્ટ વિનાનું મરણ,

દૈન્ય વિનાનું જીવન અને

અંતિમ શ્વાસે તારું સાન્નિધ્ય.

(1) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	વિગ્રહ	સમાસ	અર્થ	કયો સમાસ ?
1	યોગશ્ચ કષાયાશ્चेति	યોગકષાયા:	યોગ અને કષાયો	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
2	પિતા ચ પુત્રૌ चेति	પિતાપુત્રા:	પિતા અને બે દીકરા	"
3	મસ્તકઞ્ચ હૃદયજ્વાનयोः સમાહાર:	મસ્તકહૃદયમ્	માથું અને હૃદય	સમાહાર દ્વન્દ્વ
4	મયૂરશ્ચ સર્પશ્ચानयोः સમાહાર:	મયૂરસર્પમ્	મોર અને સાપ	"
5	મિથિલા ચ રાજગૃહજ્વાનयोः સમાહાર:	મિથિલારાજગૃહમ્	મિથિલા અને રાજગૃહ	"
6	આદિશ્વાવસાનજ્चेति	આદ્યાવસાને	શરૂ અને અંત	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
7	દ્યૌશ્ચ પૃથિવી चेति	દ્યાવાપૃથિવ્યૌ	સ્વર્ગ અને ધરતી	"
8	દાસશ્ચ દાસી चानयोः સમાહાર:	દાસીદાસમ્	દાસ-દાસી	સમાહાર દ્વન્દ્વ
9	માંસશ્ચ રક્તજ્વાનयोः સમાહાર:	માંસરક્તમ્	માંસ અને લોહી	"
10	રથિકાશ્ચશ્વારોહશ્ચानयोः સમાહાર:	રથિકાશ્વારોહમ્	રથસવારો અને ધોડેસવારો	"

(2) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	સમાસ	વિગ્રહ	અર્થ	કયો સમાસ ?
1	ભ્રાતરૌ	ભ્રાતા ચ સ્વસા ચ	ભાઈ-બહેન	એકશેષ દ્વન્દ્વ
2	રથતુરગૌ	રથશ્ચ તુરગશ્ચ	રથ અને ધોડો	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
3	રુડકૃષ્ણસારમ્	રુડશ્ચ કૃષ્ણસારશ્ચानयोः સમાહાર:	હરણની બે જાત	સમાહાર દ્વન્દ્વ
4	અશ્વવડવૌ	અશ્વશ્ચ વડવા ચ	ધોડોધોડી	સમાહાર દ્વન્દ્વ
5	નિષ્કધાન્યાનિ	નિષ્કા: ચ ધાન્યાનિ ચ	પૈસા અને અનાજ	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
6	ધૃતિસંયમૌ	ધૃતિશ્ચ સંયમશ્ચ	ધીરજ અને સંયમ	"
7	પિપીલિકામક્ષિકમ્	પિપીલિકા ચ મક્ષિકા ચાનयोः સમાહાર:	કીડી અને માખી	સમાહાર દ્વન્દ્વ

નં.	સમાસ	વિગ્રહ	અર્થ	કયો સમાસ ?
8	અશ્વરાસઘૌ	અશ્વશ્ચ રાસઘશ્ચ	ઘોડો અને ગધેડો	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
9	અજ્ઞપ્રાજ્ઞૌ	અજ્ઞશ્ચ પ્રાજ્ઞશ્ચ	ડફોળ અને હોંશિયાર	"
10	મહાવીરગૌતમૌ	મહાવીરશ્ચ ગૌતમશ્ચ	મહાવીર અને ગૌતમ	"

(3) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	વિગ્રહ	સમાસ	કયો સમાસ ?
1	અગ્નિ અને પવન	અગ્નિશ્ચ મરુત્ત્વ	અગ્નામરુતૌ	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
2	દિવસ અને રાત	નક્તઞ્ચ દિવા ચ	નક્તદિવમ્	સમાહાર દ્વન્દ્વ
3	વિનય અને વિદ્યા	વિનયશ્ચ વિદ્યા ચ	વિદ્યાવિનયૌ	ઈતરેતર દ્વન્દ્વ
4	ક્ષમા અને દયા	ક્ષમા ચ દયા ચ	ક્ષમાદયે	"
5	પુણ્ય અને પાપ	પુણ્યઞ્ચ પાપઞ્ચ	પુણ્યપાપે	"
6	પાણી અને દૂધ	પાનીયઞ્ચ દુગ્ધઞ્ચ	પાનીયદુગ્ધે	"
7	ગરીબ અને ધનવાન	દીનશ્ચ ધનવાંશ્ચ	દીનધનવન્તૌ	"
8	ભરત અને બાહુબલિ	ભરતશ્ચ બાહુબલિશ્ચ	ભરતબાહુબલી	"
9	ક્રોધ-માન-માયા અને લોભ	ક્રોધશ્ચ માનશ્ચ માયા ચ લોભશ્ચ	ક્રોધમાનમાયાલોભઃ	"
10	મિથ્યત્વ અને અવિરતિ	મિથ્યાત્વઞ્ચાવિરતિશ્ચ	મિથ્યાત્વાવિરતી	"

ચિન્તયા જાયતે દુઃખં નાન્યથેહેતિ નિશ્ચયી ॥

[અષ્ટાવકગીતા]

ભૂત-ભાવીની ચિંતાથી જ દુઃખ જન્મે છે, તેના વિના નહીં... ભૂત-ભાવીની ચિંતાથી મુક્ત બની સાક્ષિભાવે વર્તમાન ક્ષણમાં જીવ...

(1) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	સમાસ	વિગ્રહ	અર્થ	કયો સમાસ ?
1	તુરગઃ	તુરં ગચ્છતીતિ	ઘોડો	ઉપપદ તત્પુરુષ
2	પણ્ડિતમ્મન્યઃ	આત્માનં પણ્ડિતં મન્યતે યઃ સઃ	અભિમાની	"
3	જલમુચ્	જલં મુચ્ચતીતિ	વાદળ	"
4	અસૂર્યપશ્યાઃ	ન સૂર્યં પશ્યન્તીતિ	સૂર્યને પણ ન જોનારી	"
5	મધુપાયી	મધુ પિબતીતિ	ભ્રમર	"
6	સહસાકૃતમ્	સહસા કૃતમ્	અચાનક કરેલું	તૃતીયા વિભક્તિ ત.પુ.
7	પટાભિન્નમ્	પટાદ્ ભિન્નમ્	કપડા કરતા ભિન્ન	પંચમી વિભક્તિ ત.પુ.
8	દોષાપત્રસ્તઃ	દોષાદ્ અપત્રસ્તઃ	દોષોથી ત્રાસેલ	"
9	સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરકૃપાલભ્યમોક્ષસુખમ્			
→	સર્વે ચ તે જિનાશ્ચ = સર્વજિનાઃ [કર્મધારય]			
→	સર્વજિનેષુ વૃન્દારકઃ = સર્વજિનવૃન્દારકઃ [સપ્તમી તત્પુરુષ] તીર્થઙ્કરોતિ = તીર્થઙ્કરઃ [ઉ.તત્પુ.]			
→	સર્વજિનવૃન્દારકશ્ચાસૌ તીર્થઙ્કરશ્ચ = સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરઃ [કર્મધારય]			
→	સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરસ્ય કૃપા = સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરકૃપા [ષષ્ઠી તત્પુ.]			
→	સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરકૃપયા લભ્યમ્ = સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરકૃપાલભ્યમ્ [તૃ.ત.]			
→	મોક્ષસ્ય સુખમ્ = મોક્ષસુખમ્ [ષષ્ઠી તત્પુ.]			
→	સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરકૃપાલભ્યઞ્ચ તદ્ મોક્ષસુખઞ્ચ = સર્વજિનવૃન્દારકતીર્થઙ્કરકૃપાલભ્યમોક્ષસુખમ્ = બધાં જિનમાં શ્રેષ્ઠ એવા તીર્થંકરની કૃપાથી મેળવી શકાય તેવું મોક્ષસુખ છે. [કર્મ.]			

(2) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	વિગ્રહ	સમાસ	કયો સમાસ ?
1	દુઃખેથી જીતી શકાય તેવું	દુઃખેન જીયતે ઇતિ	દુર્જયઃ	ઉપપદ તત્પુરુષ
2	પ્રિય બોલનાર	પ્રિયં વદતીતિ	પ્રિયંવદઃ	"
3	રાત્રે ભટકનાર	નિશાયાં ચરતીતિ	નિશાચરઃ	"
4	માથામાં ડાંગનાર, વાળ	શિરસિ રોહન્તીતિ	શિરોરુહઃ	"

નં.	ગુજરાતી અર્થ	વિગ્રહ	સમાસ	કયો સમાસ ?
5	નિરાશ	આશાયાઃ નિર્ગતઃ	નિરાશઃ	પ્રાદિ તત્પુરુષ
6	વિરોધી પક્ષ	વિપરીતઃ પક્ષઃ	વિપક્ષઃ	"
7	યુદ્ધ માટે તૈયાર	સદ્ગ્રામાય ઉદ્યુક્તઃ	ઉત્સદ્ગ્રામઃ	"
8	પાછળનો અડધો ભાગ	અપરશ્ચાસૌ અર્ધશ્ચ	પશ્ચાર્ધઃ	કર્મધારય
9	ક્રોધ, માન, માયા અને લોભના જયથી દુઃખેથી જીતી શકાય તેવા કર્મને હણનાર			
→	ક્રોધશ્ચ માનશ્ચ માયા ચ લોભશ્ચ = ક્રોધમાનમાયાલોભાઃ [ઈતરેતર]			
→	ક્રોધમાનમાયાલોભાનાં જયઃ = ક્રોધમાનમાયાલોભજયઃ [પષ્ટી તત્પુરુષ]			
→	દુઃખેન જીયન્તે इति दुर्जयानि [ઉપપદ તત્પુરુષ]			
→	દુર્જયानि च तानि कर्माणि च = दुर्जयकर्माणि [કર્મધારય]			
→	दुर्जयकर्माणि हन्ति = दुर्जयकर्मघ्नः [ઉપપદ તત્પુરુષ]			
→	ક્રોધમાનમાયાલોભજયેન दुर्जयकर्मघ्नः = ક્રોધમાનમાયાલોભજયદુર્જયકર્મઘ્નઃ [તૃતીયા વિભક્તિ]			

(3) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	વિગ્રહ	સમાસ	અર્થ	કયો સમાસ ?
1	ન ઉદ્યમઃ	અનુદ્યમઃ	ઉદ્યમ નહીં	નચ તત્પુરુષ
2	ન શક્યમ્	અશક્યમ્	શક્ય નહીં	"
3	ન એકતા	અનેકતા	એકતા નહીં	"
4	ન સંતુષ્ટઃ	અસંતુષ્ટઃ	સંતુષ્ટ નહીં	"
5	ન સીમા	અસીમા	મર્યાદા નહીં	"
6	ન વિશ્વાસઃ	અવિશ્વાસઃ	વિશ્વાસ નહીં	"
7	ન નિત્યઃ	અનિત્યઃ	કાયમી નહીં	"
8	ન આજ્ઞા	અનાજ્ઞા	આજ્ઞા નહીં	"
9	ન સ્થિરઃ	અસ્થિરઃ	સ્થિર નહીં	"
10	ન ઉપયોગઃ	અનુપયોગઃ	ઉપયોગ નહીં	"
11	ન આવશ્યકમ્	અનાવશ્યકમ્	આવશ્યક નહીં	"
12	ન શાશ્વતઃ	અશાશ્વતઃ	શાશ્વત નહીં	"
13	ન અન્યઃ	અનન્યઃ	ભિન્ન નહીં	"

નં.	વિગ્રહ	સમાસ	અર્થ	કયો સમાસ ?
14	ન પૃથગ્	અપૃથગ્	જૂદું નહીં	નજ્ તત્પુરુષ
15	ન ભિન્નઃ	અભિન્નઃ	ભિન્ન નહીં	"
16	ન અવસ્થા	અનવસ્થા	અવસ્થા નહીં	"
17	ન ભયમ્	અભયમ્	ભય નહીં	"
18	ન જન્મ	અજન્મ	જન્મ નહીં	"
19	ન ઉપકારઃ	અનુપકારઃ	ઉપકાર નહીં	"
20	ન ઉલ્લાસઃ	અનુલ્લાસઃ	ઉલ્લાસ નહીં	"
21	ન ईश्वरः	અનીશ્વરઃ	ઈશ્વર નહીં	"

(4) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	વિગ્રહ	સમાસ	કયો સમાસ ?
1	ઈચ્છા નહીં	ન ઇચ્છા	અનિચ્છા	નજ્ તત્પુરુષ
2	હિત નહીં	ન હિતમ્	અહિતમ્	"
3	સુર નહીં	ન સુરઃ	અસુરઃ	"
4	પ્રિય નહીં	ન પ્રિયમ્	અપ્રિયમ્	"
5	ધર્મ નહીં	ન ધર્મઃ	અધર્મઃ	"
6	જીવ નહીં	ન જીવઃ	અજીવઃ	"
7	તુલ્ય નહીં	ન તુલ્યમ્	અતુલ્યમ્	"
8	દોષ નહીં	ન દોષઃ	અદોષઃ	"
9	દીન નહીં	ન દીનઃ	અદીનઃ	"
10	શાતા નહીં	ન શાતા	અશાતા	"
11	શ્રદ્ધા નહીં	ન શ્રદ્ધા	અશ્રદ્ધા	"
12	માનવ નહીં	ન માનવઃ	અમાનવઃ	"
13	બાળક નહીં	ન બાલઃ	અબાલઃ	"
14	વ્યવસ્થા નહીં	ન વ્યવસ્થા	અવ્યવસ્થા	"
15	ઊંચું-નીચું નહીં	ન ઉચ્ચાનીચમ્	અનુચ્ચાનીચમ્	"
16	કર્તવ્ય નહીં	ન કર્તવ્યમ્	અકર્તવ્યમ્	"

(5) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	વિગ્રહ	સમાસ	અર્થ	કયો સમાસ ?
1	ન ઇષ્ટમ્	અનિષ્ટમ્	ઈષ્ટ નહીં	નન્ તત્પુરુષ
2	ન યુક્તમ્	અયુક્તમ્	યોગ્ય નહીં	"
3	ન માન્યમ્	અમાન્યમ્	માન્ય નહીં	"
4	ન વૃદ્ધમ્	અવૃદ્ધમ્	ન વધેલું	"
5	ન પરિત્યજ્ય	અપરિત્યજ્ય	છોડ્યા વિના	"
6	ન અધિગમ્ય	અનધિગમ્ય	જાણ્યા/મેળવ્યા વિના	"
7	ન પ્રકાશ્ય	અપ્રકાશ્ય	પ્રકાશ ન કરવા યોગ્ય	"
8	ન આચરિતમ્	અનાચરિતમ્	ન આચરેલું	"
9	ન અપેક્ષ્ય	અનપેક્ષ્ય	અપેક્ષા રાખ્યા વિના	"
10	ન અનુભૂય	અનનુભૂય	અનુભવ્યા વિના	"
11	ન આશ્લિષ્ય	અનાશ્લિષ્ય	ભેટ્યા વિના	"
12	ન નિર્દેષ્ટુમ્	અનિર્દેષ્ટુમ્	નિર્દેશ ન કરવા માટે	"
13	ન આપૃચ્છ્ય	અનાપૃચ્છ્ય	પૂછ્યા વિના	"
14	ન મૂઢ્વા	અમૂઢ્વા	મોહ પામ્યા વિના	"
15	ન મતમ્	અમતમ્	મત (= સમ્મત) નહીં	"

ઇન્દ્રિયૈર્બાધ્યતે સર્વઃ સર્વત્ર ચ સદૈવ ચ ॥

[સુભાષિત]

આખું જગત સર્વત્ર અને સર્વદા ઈન્દ્રિયોથી જ પીડાય
છે... ઈન્દ્રિયનિગ્રહ = પીડામુક્તિ.

(1) संस्कृत विश्रुत करी सभास :-

1. लब्धः मोक्षः येन सः = लब्धमोक्षः गजसुकुमालः ।
2. प्रिया समता यस्य सः = प्रियसमताकः स्कन्दकमुनिः ।
3. कृष्टं क्षेत्रं याभ्यां तौ = कृष्टक्षेत्रौ कृषीवलौ ।
4. नष्टम् अज्ञानं यस्य सः = नष्टाज्ञानः तीर्थङ्करः ।
5. कथितो जैनधर्मः येन सः = कथितजैनधर्मः महावीरजिनः ।
6. मृदु शरीरं यस्य सः = मृदुशरीरः शालिभद्रः ।
7. त्यक्ताः प्रमदाः येन सः = त्यक्तप्रमदः धन्यः ।
8. सुखिनः पौराः यस्य सः = सुखिपौरः कुमारपालः ।
9. शुक्लं हिमं यस्मिन् सः = शुक्लहिमो हिमालयपर्वतः ।
10. पक्वा रसवती येभ्यः ते = पक्वरसवतीकाः दीनाः ।
11. युद्धाः राजानः यस्मै सः = युद्धराजः भारतदेशः ।
12. अर्जितानि धनानि यस्मै सः = अर्जितधनः बालः ।
13. दीर्णानि कर्माणि येन सः = दीर्णकर्मा नेमिनाथः ।
14. पतितानि पर्णानि यस्मात् सः = पतितपर्णः वृक्षः ।
15. पठितं संस्कृतं यया सा = पठितसंस्कृता स्त्री ।
16. पूजितः जिनः यया सा = पूजितजिना सेणा ।
17. नतः नेमिनाथजिनः येन सः = नतनेमिनाथजिनः कृष्णः ।
18. क्षीणाः रोगाः येषां ते = क्षीणरोगाः सिद्धाः ।
19. रक्षितं शासनं यैः ते = रक्षितशासनाः आचार्याः ।
20. उक्तानि शास्त्राणि यैः ते = उक्तशास्त्राः उपाध्यायाः ।
21. नष्टाः वृक्षाः यस्मिन् तत् = नष्टवृक्षं वनम् ।
22. धीमन्तः छात्रा यस्याः सा = धीमच्छात्रा शाला ।
23. सन्तो जनाः यस्मिन् तत् = सज्जनं राजगृहनगरम् ।
24. निर्गताः तस्कराः यस्याः सा = निर्गततस्करा वैशाली ।
25. मुदिताः जनाः यस्मात् सः = मुदितजनः उत्सवः ।

(2) સમાસવાક્યોનો વિગ્રહ અને ગુજરાતી :-

1. નિષ્ફલાઃ પ્રયત્નાઃ યસ્ય સઃ = નિષ્ફલપ્રયત્નઃ સઙ્ગમઃ ।
અર્થ : નિષ્ફળ થયા છે પ્રયત્નો જેના એવો તે સંગમ.
2. ભૂતઃ અભિષેકઃ યેષાં તે = ભૂતાઽભિષેકાઃ અર્હન્તઃ ।
અર્થ : થયેલો છે અભિષેક જેઓનો એવા તે પરમાત્માઓ.
3. નષ્ટમ્ અશુભં યસ્ય સઃ = નષ્ટાશુભઃ દેવઃ ।
અર્થ : નષ્ટ થયેલ છે અશુભ જેનું એવો તે દેવ.
4. ત્યક્તા લજ્જા યેન સઃ = ત્યક્તલજ્જઃ બાલઃ ।
અર્થ : છોડાયેલી છે લજ્જા જેના વડે એવો તે બાળક.
5. પ્રાપ્તઃ સ્વર્ગઃ યેન સઃ = પ્રાપ્તસ્વર્ગઃ ધન્યઃ ।
અર્થ : મેળવાયેલો છે સ્વર્ગ જેના વડે એવો તે ધન્ય.
6. સમૃદ્ધાઃ જનાઃ યસ્યાં સા = સમૃદ્ધજના મિથિલા ।
અર્થ : સમૃદ્ધ છે માણસો જેમાં એવી તે મિથિલા નગરી.
7. લિખિતાનિ શાસ્ત્રાણિ યેન સઃ = લિખિતશાસ્ત્રો હેમચન્દ્રાચાર્યઃ ।
અર્થ : લખાયેલા છે શાસ્ત્રો જેના વડે એવા તે હેમચંદ્રાચાર્ય.
8. શાન્તાઃ કષાયાઃ યસ્ય સઃ = શાન્તકષાયો ગજસુકુમાલમુનિઃ ।
અર્થ : શાન્ત થયેલા છે કષાયો જેના એવા તે ગજસુકુમાલમુનિ.
9. નિર્ગતં મલં ચેભ્યઃ તે = નિર્ગતમલાઃ અર્હન્તઃ ।
અર્થ : નીકળી ગયો છે મેલ જેમાંથી એવા તે તીર્થંકર પરમાત્માઓ.
10. નષ્ટાઃ અરયઃ યસ્મિન્ સઃ = નષ્ટારિઃ દેશઃ ।
અર્થ : નાશ પામેલા છે દુશ્મનો જેમાં એવો તે દેશ.
11. દૃષ્ટઃ સમુદ્રઃ યેન સઃ = દૃષ્ટસમુદ્રો ના ।
અર્થ : જોવાયેલ છે સમુદ્ર જેના વડે એવા તે માણસ.
12. દત્તં દાનં યેન સઃ = દત્તદાનઃ શ્રીમાન્ ।
અર્થ : અપાયેલું છે દાન જેના વડે એવા તે શ્રીમંત માણસ.
13. ખાદિતં ભોજનં યયા સા = ખાદિતભોજના માર્યા ।
અર્થ : ખવાયેલ છે ભોજન જેના વડે એવી તે પત્ની.
14. ત્યક્તઃ સંસારઃ યેન સઃ = ત્યક્તસંસારઃ ઋષભદેવઃ ।
અર્થ : છોડાયેલો છે સંસાર જેના વડે એવા તે ઋષભદેવ પરમાત્મા.

15. ઉપ્તાનિ બીજાનિ યેન સઃ = ઉપ્તબીજઃ કૃષીવલઃ ।
અર્થ : વવાયેલા છે બીજો જેના વડે એવા તે ખેડૂત.
16. નીતો બાલઃ યયા સા = નીતબાલા માતા ।
અર્થ : લઈ જવાયેલો છે બાળક જેના વડે એવી તે માતા.
17. મૃષ્ટાનિ તત્ત્વાનિ યેન સઃ = મૃષ્ટતત્ત્વો મુનિઃ ।
અર્થ : વિચારાયેલા છે તત્ત્વો જેના વડે એવા તે મુનિ.
18. દણ્ડિતાઃ દુષ્ટાઃ યૈઃ તે = દણ્ડિતદુષ્ટાઃ નૃપતયઃ ।
અર્થ : દંડાયેલા છે દુષ્ટો જેના વડે એવા તે રાજાઓ.
19. વર્જિતા હિંસા યયા સા = વર્જિતહિંસા ભૂતદત્તા ।
અર્થ : છોડાયેલી છે હિંસા જેના વડે એવી તે ભૂતદત્તા.
20. ક્ષિપ્તાઃ શરાઃ યેન તત્ = ક્ષિપ્તશરં સૈન્યમ્ ।
અર્થ : ફેંકાયેલા છે બાણો જેના વડે એવું તે સૈન્ય.
21. આચરિતો ધર્મઃ યેન સઃ = આચરિતધર્મઃ સ્થૂલિભદ્રઃ ।
અર્થ : આચરાયેલો છે ધર્મ જેના વડે એવા તે સ્થૂલિભદ્રજી.
22. આરૂઢાઃ કપયઃ યં સઃ = આરૂઢકપિઃ વૃક્ષઃ ।
અર્થ : ચઢેલા છે વાંદરાઓ જેના ઉપર એવું તે વૃક્ષ.
23. સેવિતાઃ સજ્જનાઃ યેન સઃ = સેવિતસજ્જનઃ શ્રીયકઃ ।
અર્થ : સેવાયેલા છે સજ્જનો જેના વડે એવો તે શ્રીયક.
24. શુદ્ધો ધર્મો યસ્યાઃ સા = શુદ્ધધર્મા ઋષિદત્તા ।
અર્થ : શુદ્ધ છે ધર્મ જેનો એવી તે ઋષિદત્તા.
25. ત્યક્તઃ અધર્મઃ યયા સા = ત્યક્તાધર્મા સુલસા ।
અર્થ : છોડાયેલો છે અધર્મ જેના વડે એવી તે સુલસા.

(1) સમાસના વિગ્રહ અને અર્થ :-

1. શત્રુજ્જયસ્ય સમીપમ્ = ઉપશત્રુજ્જયમ્ । અર્થ : શત્રુંજયની પાસે.
2. કીટકાનામ્ અભાવઃ = નિષ્કીટકમ્ । અર્થ : કીડાઓનો અભાવ.
3. અહનિ અહનિ = પ્રત્યહમ્ । અર્થ : રોજે રોજ
4. જિનસ્ય પશ્ચાત્ = અનુજિનમ્ । અર્થ : ભગવાનની પછી
5. હિમસ્ય અત્યયઃ = અતિહિમમ્ । અર્થ : હિમનો (ઠંડીનો) અભાવ.
6. ચન્દ્રેણ તુલ્યમ્/સમમ્ = સચન્દ્રમ્ । અર્થ : ચંદ્રની સમાન.
7. આત્મનિ ભવમ્ = અધ્યાત્મમ્ । અર્થ : આત્મામાં થયેલ.
8. શોકઃ સમ્પ્રતિ ન યુજ્યતે = અતિશોકમ્ ।
અર્થ : વર્તમાનમાં શોક યોગ્ય નથી.
9. શીતસ્ય અત્યયઃ = અતિશીતમ્ । અર્થ : ઠંડકનો અભાવ.
10. વિધિમનતિક્રમ્ય યથા સ્યાત્તથા = યથાવિધિ ।
અર્થ : વિધિને ઓળંગ્યા વિના જેવી રીતે થાય તેવી રીતે.
11. ગ્રામસ્ય અન્તઃ = અન્તગ્રામમ્ । અર્થ : ગામની અંદર.
12. અક્ષ્ણોઃ સમીપમ્ = પ્રત્યક્ષમ્ । અર્થ : પ્રત્યક્ષ
13. જ્યેષ્ઠાનામનુક્રમેણ = અનુજ્યેષ્ઠમ્ । અર્થ : મોટાના ક્રમથી
14. તૃણમપિ અપરિત્યજ્ય યથા સ્યાત્તથા = સતૃણમ્ ।
અર્થ : ઘાસને પણ છોડ્યા વિના જેમ થાય તે રીતે.
15. ભોજનેન યુગપત્ = સભોજનમ્ । અર્થ : ભોજનની સાથે.

(2) અર્થનું ગુજરાતી અને સમાસ :-

1. મતિમનતિક્રમ્ય યથા સ્યાત્તથા = યથામતિ ।
2. વર્ષે વર્ષે = પ્રતિવર્ષમ્ ।
3. માસે માસે = પ્રતિમાસમ્ ।
4. રૂપસ્ય યોગ્યમ્ = અનુરૂપમ્ ।
5. શાકસ્ય લેશઃ = શાકપ્રતિ ।

[Annual Exam]

[Marks - 200]

[1] સંસ્કૃત વાક્યોનું ગુજરાતી :-

1. વિદ્વત્તા અને રાજાપણું એ બન્ને ક્યારેય પણ સરખા નથી હોતા. રાજા પોતાના દેશમાં પૂજાય છે, વિદ્વાન બધે પૂજાય છે.
2. ઉત્સવમાં, સંકટમાં, દુષ્કાળમાં, શત્રુ સાથેની લડાઈમાં, રાજદરબારમાં અને સ્મશાનમાં જે [પડખે] ઊભો રહે તે ભાઈ !
3. વિદ્યાયુક્ત એવો પણ દુર્જન છોડવો જોઈએ. મણિથી શોભતો આ સાપ શું ભયંકર નથી ?
4. જે ધ્રુવ વસ્તુઓને છોડીને અધ્રુવને સેવે છે. તેની ધ્રુવ વસ્તુઓ નાશ પામે છે અને અધ્રુવ તો નાશ પામેલું જ છે. (ધ્રુવ = સ્થિર, સનાતન)
5. વૃક્ષોને ભય પવનનો છે, કમળોને પાનખર ઋતુ ભયરૂપ છે, પર્વતોને વજ્ર ભય છે અને સાધુઓને દુર્જન એ ભય છે.
6. વિનાશના સમયે બુદ્ધિ વિપરીત ચાલે છે.
7. મૌન એ મૂર્ખાઓનું આભૂષણ છે.
8. ગુસ્સો અનર્થોનું મૂળ છે.
9. અભિમાન આપત્તિઓનું ઘર છે.

[2] ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. હસ્તસ્ય ભૂષણં દાનમ્ ।
2. સંતોષસમં ધનં નાસ્તિ ।
3. નેત્રસમં નાસ્તિ તેજઃ ।
4. બલં નાસ્તિ આત્મસમમ્ ।
5. શ્રમેણૈવ સિધ્ધ્યન્તિ કાર્યાણિ, શ્રમેણૈવ ના ભ્રાજતે, અતઃ શ્રમઃ આપત્સુ ત્રા ન તાજ્યઃ ।
6. ક્ષીણજ્ઞાનાવરણ - દર્શનાવરણ - મોહનીયાન્તરાયકર્માણઃ સમવ-સરણોપવિષ્ટાઃ વિશ્વસર્વજીવાઃ ભયદાતારઃ ઋષભદેવાદિ-મહાવીર-જિનપર્યવસાનાઃ જિનેશ્વરાઃ જયન્તુ ।

7. विविधरत्नरचितहर्म्ये अनेकाऽप्सरोभिः सेवितः अनेकदेवपूजितश्च इन्द्रोऽपि मनुष्यभवं वाञ्छति ।
8. अहं प्रत्यहं संस्कृतं पठामि, संस्कृतस्य सर्वेषां धातूनां पुनरावर्तनं करोमि, सर्वे धातवः शब्दाश्च मत्स्मृतौ सन्ति । अहं च न कदापि अनृतं लिखामि ।
9. भारतं मम देशोऽस्ति, एतस्य भारतस्य अन्न-पयोभिः मम देहः पुष्टोऽभवत्, तद्दर्शना कर्तव्यमस्माकम्, देशं प्रामाणिकीभूयैव अस्माकं सर्वाः क्रियाः स्युः, देशायाऽहितकारी क्रिया न स्यात्, देशे रक्षिते धर्मोऽपि रक्षितो भवति ।

[3] धूटी पाडेली संधिओ :-

1. मुनिभिः रागः त्यज्यते ।
2. कस्मै इति त्वं करोसि ?
3. मोक्षाय इति अवदत् सः ।
4. कर्तव्यं कृतम् इति एतत् ज्ञानम् ।
5. तत् लब्धव्यं यत् नित्यम् ।
6. पुष् + तव्यम्, पोष् + तव्यम् [गुण]
7. ऊर्क अस्ति ।
8. महद् आस्पदम् इति महास्पदम् ।
9. वने इति सप्तमी विभक्तिः ।

[4] ओणभाषा :-

नं.	रूप	मूलधातु	गण	पद	क्राण अर्थ	कर्तरि कर्मणि	पुरुष	वचन	अर्थ
1	ह्रियध्वे	ह	१	प.प.	वर्तमान	कर्मणि	२	३	तमे डराओ छो.
2	म्रियेथे	मृ	६	आ.प.	"	कर्तरि	२	२	तमे भे मरो छो.
3	न्यमन्त्रये	नि+मन्त्र	१०	उ.प.	ह्य.लू.क.	कर्तरि	१	१	में निमन्त्रण आपेहुं.
4	अपिबः	पा	१	प.प.	"	कर्तरि	२	१	तें पीधुं डतुं.
5	एधि	अस्	२	उ.प.	आज्ञार्थ	कर्तरि	२	१	तुं छो.
6	शस्यै	शंस	१	प.प.	"	कर्मणि	१	१	हुं कहेवाउं.
7	अन्विष्ये	अनु+इष्	४	"	विध्यर्थ	कर्तरि	२	१	तुं शोधीश.
8	जायेयाताम्	जन्	४	आ.प.	"	कर्तरि	३	२	ते भे उत्पन्न थशे.
9	अक्रियन्त	कृ	८	उ.प.	ह्य.लू.क.	कर्मणि	३	३	तेओ करायेला.

[5] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	પુરુષ વચન	અર્થ	વર્તમાનકાળ કર્તરિ	હસ્તન ભૂ. કાળ કર્તરિ	આજ્ઞાર્થ કર્તરિ	વિધ્યર્થ કર્તરિ
1	અવ + ધીર્	૧/૧	તિરસ્કાર કરવો	અવધીરયે	અવાધીરયે	અવધીરયૈ	અવધીરયેય
2	અનુ + સ્	૨/૨	અનુસરવું	અનુસરથઃ	અન્વસરતમ્	અનુસરતમ્	અનુસરેતમ્
3	ઉદ્ + સ્થા	૩/૩	ઊઠવું	ઉત્તિષ્ઠન્તિ	ઉદતિષ્ઠન્	ઉત્તિષ્ઠન્તુ	ઉત્તિષ્ઠેયુઃ
4	આ + શંસ્	૩/૨	આશંસા કરવી	આશંસેતે	આશંસેતામ્	આશંસેતામ્	આશંસેયાતામ્
5	શ્લાઘ્	૨/૧	પ્રશંસવું	શ્લાઘસે	અશ્લાઘથાઃ	શ્લાઘસ્વ	શ્લાઘેથાઃ
6	સંસ્	૧/૩	ટપકવું	સંસામહે	અસંસામહિ	સંસામહૈ	સંસેમહિ
7	યાચ્	૨/૩	માંગવું	યાચધ્વે	અયાચધ્વમ્	યાચધ્વમ્	યાચેધ્વમ્
8	પ્રતિ + ભાષ્	૩/૧	જવાબ આપવો	પ્રતિભાષેતે	પ્રત્યભાષત	પ્રતિભાષતામ્	પ્રતિભાષેત
9	સમ્ + લક્ષ્	૧/૨	ઓળખવું	સંલક્ષયાવઃ	સમલક્ષયાવ	સંલક્ષયાવ	સંલક્ષયેવ
10	વિ + સ્મૃ	૧/૧	ભૂલવું	વિસ્મરામિ	વ્યસ્મરમ્	વિસ્મરાણિ	વિસ્મરેયમ્
11	અનુ + મન્	૨/૧	માનવું	અનુમન્યસે	અન્વમન્યથાઃ	અનુમન્યસ્વ	અનુમન્યેથાઃ
12	ગૈ	૩/૩	ગાવું	ગાયન્તિ	અગાયન્	ગાયન્તુ	ગાયેયુઃ
13	અભિ + ભૂ	૩/૨	પરાભવ કરવો	અભિભવતઃ	અભ્યભવતામ્	અભિભવતામ્	અભિભવેતામ્
14	બહુ + મન્	૨/૧	બહુમાન કરવું	બહુમન્યસે	બહ્વમન્યથાઃ	બહુમન્યસ્વ	બહુમન્યેથાઃ
15	સમ્ + ઋધ્	૧/૩	સમૃદ્ધ થવું	સમૃધ્યામઃ	સમાધ્યામ	સમૃધ્યામ	સમૃધ્યેમ
16	ઉદ્ + બુધ્	૨/૩	જાગવું	ઉદ્બોધથ	ઉદ્બોધત	ઉદ્બોધત	ઉદ્બોધેત
17	પ્ર + યત્	૩/૧	પ્રયત્ન કરવો	પ્રયતેતે	પ્રાયતત	પ્રયતતામ્	પ્રયતેત
18	આ + રાધ્	૧/૨	આરાધના કરવી	આરાધ્યાવઃ	આરાધ્યાવ	આરાધ્યાવ	આરાધ્યેવ

[6] ‘ચ્વિ’ પ્રત્યય લગાડી બનતા રૂપ અને અર્થ :-

1. સદૃશ - સદૃશીભવતિ - સમાન થાય છે.
2. વન - વનીભવતિ - જંગલ થાય છે.
3. પુષ્પ - પુષ્પીભવતિ - ફૂલ થાય છે.
4. દુઃખ - દુઃખીભવતિ - દુઃખ થાય છે.
5. ભૃત્ય - ભૃત્યીભવતિ - નોકર થાય છે.
6. લવણ - લવણીભવતિ - ખારું થાય છે.
7. પર્વત - પર્વતીભવતિ - પર્વત થાય છે.
8. દાનવ - દાનવીભવતિ - દાનવ થાય છે.
9. દીન - દીનીભવતિ - દીન થાય છે.

[7] वाक्योनुं कर्मणिमां रूपांतरण :-

1. सेणया जगज्जीवाभयदाता महावीरः सर्वसंसारदुःखोच्छेदयुतं मोक्षं याच्यते ।
2. महावीरेण जिनेन जनमनःआनन्ददां देशनां भव्याः मोक्षगमनयोग्याः उपदिश्यन्ते ।
3. अर्पितसमस्तेच्छा चन्दनबाला करुणानिधानेन महावीरेण जिनेन निर्वृतिं नीयते ।
4. कृतविनयेन शिष्येण सकलागमपारङ्गत आचार्यः प्रश्नं पृच्छ्यते ।
5. सेनापतिना अरौ इषू क्षिप्येते ।
6. दोषदुष्टेनाऽपि जनेन गुणसमृद्धिः लभ्यते, यदि तस्य हृदये पश्चात्तापेन प्रादुर्भूयेत ।
7. तीव्रतमतपोध्यानानलदग्धसर्वकर्मणा तेन गजसुकुमालमुनिना शुभध्यानयुतेन मोक्षः गतः ।
8. शुभविचारयुक्तैः सुवृत्तैः सज्जनैः न कदाचिदपि कोऽपि निन्द्यते ।
9. ज्ञानसागरे सज्जानिभिः महामुनिभिः सदा अवगाह्यते ।

[8] भूटती विगतो :-

नं.	धातु	अर्थ	गण	पद	तत्त्व	अनीय	य
1	भण्	बोलवुं	१	प.प.	भणितव्य	भणनीय	भण्य
2	खाद्	खावुं	१	"	खादितव्य	खादनीय	खाद्य
3	स्निह्	स्नेह करवो	४	"	स्नेहव्य	स्नेहनीय	स्निह्य
4	मिल्	मणवुं	६	"	मेलितव्य	मेलनीय	मेल्य
5	कृष्	जेऽवुं	६	"	कर्षितव्य	कर्षणीय	कृष्य
6	अव + मन्	अवज्ञा करवी	४	आ.प.	अवमन्तव्य	अवमननीय	अवमान्य
7	लज्ज्	लज्ज् पा.मवी	१	"	लज्जितव्य	लज्जनीय	लज्ज्य
8	वि + लिख्	दोरवुं	६	प.प.	विलेखितव्य	विलेखनीय	विलेख्य
9	निस् + पद्	निष्पन्न थवुं	४	आ.प.	निष्पत्तव्य	निष्पादनीय	निष्पाद्य

[9] भूटती विगतो :-

[Marks - 18]

नं.	विभक्ति वचन	वाच	ऊर्ज	सरित्	भवत्	भगवत्	आपद्	वीरुध	राजन्	ककुम्
1	१/१	वाक्-ग्	ऊर्क-ग्	सरित्	भवान्	भगवान्	आपद्	वीरुत्-द्	राजा	ककुप्-ब्
2	२/२	वाचौ	ऊर्जौ	सरितौ	भवन्तौ	भगवन्तौ	आपदौ	वीरुधौ	राजानौ	ककुभौ
3	३/३	वाग्भिः	ऊर्ग्भिः	सरिद्भिः	भवद्भिः	भगवद्भिः	आपद्भिः	वीरुद्भिः	राजभिः	ककुब्भिः
4	४/२	वाग्भ्यां	ऊर्ग्भ्यां	सरिद्भ्यां	भवद्भ्यां	भगवद्भ्यां	आपद्भ्यां	वीरुद्भ्यां	राजभ्यां	ककुब्भ्यां
5	५/२	"	"	"	"	"	"	"	"	"
6	६/१	वाचः	ऊर्जः	सरितः	भवतः	भगवतः	आपदः	वीरुधः	राज्ञः	ककुभः
7	७/३	वाक्षु	ऊर्क्षु	सरित्सु	भवत्सु	भगवत्सु	आपत्सु	वीरुत्सु	राजसु	ककुप्सु
8	८/२	वाचौ !	ऊर्जौ !	सरितौ !	भवन्तौ !	भगवन्तौ !	आपदौ !	वीरुधौ !	राजानौ !	ककुभौ !
9	७/१	वाचि	ऊर्जि	सरिति	भवति	भगवति	आपदि	वीरुधि	राज्ञि	ककुभि
10	६/२	वाचोः	ऊर्जोः	सरितोः	भवतोः	भगवतोः	आपदोः	वीरुधोः	राज्ञोः	ककुभोः
11	५/३	वाग्भ्यः	ऊर्ग्भ्यः	सरिद्भ्यः	भवद्भ्यः	भगवद्भ्यः	आपद्भ्यः	वीरुद्भ्यः	राजभ्यः	ककुब्भ्यः
12	४/१	वाचे	ऊर्जे	सरिते	भवते	भगवते	आपदे	वीरुधे	राज्ञे	ककुभे
13	३/१	वाचा	ऊर्जा	सरिता	भवता	भगवता	आपदा	वीरुधा	राज्ञा	ककुभा
14	२/१	वाचम्	ऊर्जम्	सरितम्	भवन्तम्	भगवन्तम्	आपदम्	वीरुधम्	राजानम्	ककुभम्
15	१/३	वाचः	ऊर्जिञ्च	सरितः	भवन्तः	भगवन्तः	आपदः	वीरुधः	राजानः	ककुभः
16	८/३	वाचः !	ऊर्जिञ्च !	सरितः !	भवन्तः !	भगवन्तः !	आपदः !	वीरुधः !	राजानः !	ककुभः !
17	४/३	वाग्भ्यः	ऊर्ग्भ्यः	सरिद्भ्यः	भवद्भ्यः	भगवद्भ्यः	आपद्भ्यः	वीरुद्भ्यः	राजभ्यः	ककुब्भ्यः
18	७/२	वाचोः	ऊर्जोः	सरितोः	भवतोः	भगवतोः	आपदोः	वीरुधोः	राज्ञोः	ककुभोः

[10] भूटती विगतो :-

नं.	धातु	अर्थ	तृ	अक	अन	अ	ति
1	वाञ्छ्	वांछुं	वाञ्छितृ	वाञ्छक	वाञ्छन	वाञ्छ	वाञ्छति
2	भ्रम्	भ्रमं	भ्रमितृ	भ्रामक	भ्रमण	भ्रम	भ्रान्ति
3	जल्प्	जल्पुं	जल्पितृ	जल्पक	जल्पन	जल्प	जल्पति
4	सेव्	सेवुं	सेवितृ	सेवक	सेवन	सेव	सेविति
5	भ्राज्	शोभुं	भ्राजितृ	भ्राजक	भ्राजन	भ्राज	भ्राजिति
6	आ + रभ्	आरंभ करवो	आरब्धृ	आरम्भक	आरभण	आरम्भ	आरब्धि
7	प्र + सद्	प्रसन्न थुं	प्रसत्	प्रसादक	प्रसदन	प्रसद	प्रसत्ति
8	अनु + रुध्	आग्रह करवो	अनुरोद्धृ	अनुरोधक	अनुरोधन	अनुरोध	अनुरुद्धि
9	उञ्छ्	वीक्षुं	उञ्छितृ	उञ्छक	उञ्छन	उञ्छ	उञ्छति

[11] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	અર્થ	કર્મણિ ભૂ.	કર્તરિ ભૂ.	વર્તમાન કર્તરિ	વર્તમાન કર્મણિ	હેત્વર્થ કૃદન્ત	સંબંધક ભૂત કૃ.
1	શુભ્	શોભવું	શોભિત	શોભિતવત્	શોભમાન	શુભ્યમાન	શોભિતુમ્	શોભિત્વા
2	ઇષ્	ઈચ્છવું	ઇષ્ટ	ઇષ્ટવત્	ઇચ્છત્	ઇષ્યમાણ	ઇષ્ટુમ્	ઇષ્ટ્વા
3	દુષ્	દુષ્ટ થવું	દુષ્ટ	દુષ્ટવત્	દુષ્યત્	દુષ્યમાણ	દોષ્ટુમ્	દુષ્ટ્વા
4	સહ	સહેવું	સોઢ	સોઢવત્	સહમાન	સહ્યમાન	સોઢુમ્	સોઢ્વા
5	વૃધ્	વધવું	વૃદ્ધ	વૃદ્ધવત્	વર્ધમાન	વૃધ્યમાન	વર્ધિતુમ્	વૃદ્ધ્વા
6	રુચ્	ગમવું	રોચિત	રોચિતવત્	રોચમાન	રુચ્યમાન	રોચિતુમ્	રોચિત્વા
7	યુજ્	જોડવું	યુક્ત	યુક્તવત્	યુજ્યમાન	યુજ્યમાન	યોક્તુમ્	યુક્ત્વા
8	વિજ્	ધ્રૂજવું	વિગ્ન	વિગ્નવત્	વિજમાન	વિજ્યમાન	વેજિતુમ્	વેજિત્વા
9	શંસ	કહેવું	શંસિત	શંસિતવત્	શંસત્	શસ્યમાન	શંસિતુમ્	શંસિત્વા

[12] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	અર્થ	તર	તમ	ઈયસ્	ઈષ્
1	ક્ષુદ્ર	તુચ્છ	ક્ષુદ્રતર	ક્ષુદ્રતમ	ક્ષોદીયસ્	ક્ષોદિષ્ઠ
2	બહુલ	ધણું	બહુલતર	બહુલતમ	બંહીયસ્	બંહિષ્ઠ
3	યુવન્	જુવાન	યુવત્તર	યુવત્તમ	યવીયસ્	યવિષ્ઠ
4	બાઢ	ધણું/દંઢ	બાઢતર	બાઢતમ	સાધીયસ્	સાધિષ્ઠ
5	કૃશ	પાતળું	કૃશતર	કૃશતમ	ક્રશીયસ્	ક્રશિષ્ઠ
6	દૃઢ	દંઢ	દૃઢતર	દૃઢતમ	દ્રઢીયસ્	દ્રઢિષ્ઠ
7	સ્થૂલ	જાડું	સ્થૂલતર	સ્થૂલતમ	સ્થવીયસ્	સ્થવિષ્ઠ
8	સ્પિઝ	વિશાળ	સ્પિઝતર	સ્પિઝતમ	સ્પેયસ્	સ્પેષ્ઠ
9	હ્રસ્વ	નાનું	હ્રસ્વતર	હ્રસ્વતમ	હ્રસીયસ્	હ્રસિષ્ઠ

[13] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	અર્થ	પ્રયોગ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન
1	મારા દ્વારા સેવાઓ.	સેવ્યતામ્	સેવ્	આજ્ઞાર્થ	કર્મણિ	૧	આ.પ.	૩	૧
2	તમારા બે દ્વારા પાછું અવાવું જોઈએ.	પ્રત્યાગમ્યેત	પ્રતિ+આ+ગમ્	વિધ્યર્થ	"	૧	પ.પ.	૩	૧
3	અમે બન્નેએ જોયું હતું.	અપશ્યાવ	દૃશ્	લ્.ભૂ.કા.	કર્તરિ	૧	"	૧	૨
4	તેઓ દ્વારા પખાળાય છે.	ક્ષાલ્યતે	ક્ષલ્	વ.કાળ	કર્મણિ	૧૦	ઉ.પ.	૩	૧
5	તમારા દ્વારા બેસાઓ.	ઉપવિશ્યતામ્	ઉપ+વિશ્	આજ્ઞાર્થ	"	૬	પ.પ.	૩	૧

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	અર્થ	પ્રયોગ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન
6	તેના દ્વારા મૂકાવું જોઈએ.	મુચ્યેત	મુચ્	વિધ્યર્થ	"	૬	"	૩	૧
7	અમારે ગણવું જોઈએ.	ગણયેમ	ગણ	"	કર્તરિ	૧૦	ઉ.પ.	૧	૩
8	તે બે દ્વારા પૂજા કરાઈ.	અપૂજ્યત	પૂજ	હા.ભૂ.કા.	કર્મણિ	૧૦	"	૩	૧
9	તારા દ્વારા અર્પણ કરાય છે.	અર્પ્યંતે	અર્પ	વ.કાળ	"	૧૦	"	૩	૧

[14] ખરા/ખોટાની નિશાની અને સુધારો :-

	નં.	મૂળ ધાતુ	કર્મણિ ભૂ. કૃદન્ત	કર્તરિ ભૂ. કૃદન્ત	વર્તમાન કર્તરિ કૃ.	વર્તમાન કર્મણિ કૃ.	હેત્વર્થ કૃદન્ત	સંબંધક કૃદન્ત
×	1	જન્	જાત	જાતવત્	જાયમાન	જન્યમાન	જનિતુમ્	જનિત્વા
×	2	જિ	જિત	જિતવત્	જયત્	જીયમાન	જેતુમ્	જિત્વા
×	3	જીવ્	જીવિત	જીવિતવત્	જીવત્	જીવ્યમાન	જીવિતુમ્	જીવિત્વા
×	4	જિમ્	જેમિત	જેમિતવત્	જેમત્	જિમ્યમાન	જેમિતુમ્	જિમિત્વા
×	5	ડી	ડયિત	ડયિતવત્	ડયમાન	ડીયમાન	ડયિતુમ્	ડયિત્વા
×	6	જલ્પ્	જલ્પિત	જલ્પિતવત્	જલ્પત્	જલ્પ્યમાન	જલ્પિતુમ્	જલ્પિત્વા
×	7	ત્યજ્	ત્યક્ત	ત્યક્તવત્	ત્યજત્	ત્યજ્યમાન	ત્યક્તુમ્	ત્યક્ત્વા
×	8	ત્રુટ્	ત્રુટિત	ત્રુટિતવત્	ત્રુટત્	ત્રુટ્યમાન	ત્રોટિતુમ્	ત્રુટિત્વા
×	9	ઉપ+દિશ્	ઉપદિષ્ટ	ઉપદિષ્ટવત્	ઉપદિશત્	ઉપદિશ્યમાન	ઉપદેષ્ટુમ્	ઉપદિશ્ય

[15] શબ્દોનો ઉપયોગ કરી બનતા વાક્યો :-

1. અન્યે યદ્ યદાચરન્તિ તત્ સર્વં ત્વં મા આચર, યદુચિતં તદેવ પ્રાજ્ઞૈઃ આચર્યંતે ।
2. ઋષભજિનાય શ્રેયાંસકુમારઃ ઇક્ષુરસં યચ્છતિ ।
3. નૃણાં પ્રયત્નેન વિનાઽપિ ગગને કૈશ્વિદ્ મેઘૈઃ ગચ્ચંતે ।
4. પાપા આત્મીયેનૈવ પાપેનૈવ મ્રિયન્તેઽતઃ માઽચરતુ કશ્ચિત્ પાપમ્ ।
5. ગૌતમ ! યૂયં ગચ્છત, બ્રાહ્મણં ચ ઉપદિશત ।
6. યદિ ત્વં મોક્ષં વાઞ્છસિ તર્હિ જૈનં ધર્મમ્ આચર ।
7. રાગસ્ય જેતારં મહાવીરં વયં વન્દામહે ।
8. ત્વં આદિનાથસ્ય પ્રતિમાં પૂજય ।
9. સામાયિકે શ્રમણે ભવતિ શ્રાવકઃ, તસ્માદ્ બહુશઃ સામાયિકં કુર્યાત્ ।

[16] गम् धातुना रूपे :-

1. गच्छामि गच्छवः गच्छामः गच्छसि गच्छथः गच्छथ गच्छति गच्छतः गच्छन्ति	2. गम्ये गम्यावहे गम्यामहे गम्यसे गम्येथे गम्यध्वे गम्यते गम्येते गम्यन्ते
3. अगच्छम् अगच्छव अगच्छाम अगच्छः अगच्छतम् अगच्छत अगच्छत् अगच्छताम् अगच्छन्	4. अगम्ये अगम्यावहि अगम्यामहि अगम्यथाः अगम्येथाम् अगम्यध्वम् अगम्यत अगम्येताम् अगम्यन्त
5. गच्छानि गच्छव गच्छाम गच्छ गच्छतम् गच्छत गच्छतु गच्छताम् गच्छन्तु	6. गम्यै गम्यावहै गम्यामहै गम्यस्व गम्येथाम् गम्यध्वम् गम्यताम् गम्येताम् गम्यन्ताम्
7. गच्छेयम् गच्छेव गच्छेम गच्छेः गच्छेतम् गच्छेत गच्छेत् गच्छेताम् गच्छेयुः	8. गम्येय गम्येवहि गम्येमहि गम्येथाः गम्येयाथाम् गम्येध्वम् गम्येत गम्येयाताम् गम्येरन्

9. गन्तुम् 10. गत्वा 11. गच्छत् 12. गम्यमान 13. गत
14. गतवत् 15. गन्तु 16. गमक 17. गन्तव्य 18. गमनीय
19. गम्य 20. गमन 21. गम 22. गति

[17] श्लोके श्लोका :-

A	B	A	B
1. जलमुग्ध्याम्	- जलमुचा	10. जगत्	- जगताम्
2. राजि	- राज्ञा	11. गच्छतोः	- गच्छद्भिः
3. वणिजाम्	- वणिक्षु	12. ददतः	- ददत्
4. स्रजः	- स्रजि	13. महान्तम्	- महता
5. मरुते	- मरुता	14. धीमती	- धीमति
6. नामानि	- नाम्नाम्	15. विदत्सु	- विशा
7. सीमनि	- सीम्ना	16. तादृक्षु	- तादृग्भ्याम्
8. भावि	- भाविनी	17. सदृशि	- सदृशा
9. आत्मनः	- आत्मने	18. चन्द्रमः	- चन्द्रमसा

[18] रूप :-

1. उत्पद्यै उत्पद्यावहै उत्पद्यामहै उत्पद्यस्व उत्पद्येथाम् उत्पद्यध्वम् उत्पद्यताम् उत्पद्येताम् उत्पद्यन्ताम्	2. डयेय डयेवहि डयेमहि डयेथाः डयेयाथाम् डयेध्वम् डयेत डयेयाताम् डयेरन्
---	---

3. प्रत्यभाष्ये	प्रत्यभाष्यावहि	प्रत्यभाष्यामहि	4. पूज्ये	पूज्यावहे	पूज्यामहे
प्रत्यभाष्यथाः	प्रत्यभाष्येथाम्	प्रत्यभाष्यध्वम्	पूज्यसे	पूज्येथे	पूज्यध्वे
प्रत्यभाष्यत	प्रत्यभाष्येताम्	प्रत्यभाष्यन्त	पूज्यते	पूज्येते	पूज्यन्ते
5. निरदिशम्	निरदिशाव	निरदिशाम			
निरदिशः	निरदिशतम्	निरदिशत			
निरदिशत्	निरदिशताम्	निरदिशन्			

[19] ३५ :-

[Marks - 05]

1. ना	नरौ	नरः	2. मतिः	मती	मतयः
नरम्	नरौ	नृन्	मतिम्	मती	मतीः
त्रा	नृभ्याम्	नृभिः	मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः
त्रे	नृभ्याम्	नृभ्यः	मत्यै, मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
नुः	नृभ्याम्	नृभ्यः	मत्याः, मतेः	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
नुः	त्रोः	नृणाम्, नृणाम्	मत्याः, मतेः	मत्योः	मतीनाम्
नरि	त्रोः	नृषु	मत्याम्, मतौ	मत्योः	मतिषु
नः !	नरौ !	नरः !	मति !, मते !	मती !	मतयः !
3. मधुलिट्-ङ्	मधुलिहौ	मधुलिहः	4. अप्सरः	अप्सरसौ	अप्सरसः
मधुलिहम्	मधुलिहौ	मधुलिहः	अप्सरसम्	अप्सरसौ	अप्सरसः
मधुलिहा	मधुलिङ्भ्याम्	मधुलिङ्भिः	अप्सरसा	अप्सरोग्भ्याम्	अप्सरोग्भिः
मधुलिहे	मधुलिङ्भ्याम्	मधुलिङ्भ्यः	अप्सरसे	अप्सरोग्भ्याम्	अप्सरोग्भ्यः
मधुलिहः	मधुलिङ्भ्याम्	मधुलिङ्भ्यः	अप्सरसः	अप्सरोग्भ्याम्	अप्सरोग्भ्यः
मधुलिहः	मधुलिहोः	मधुलिहाम्	अप्सरसः	अप्सरसोः	अप्सरसाम्
मधुलिहि	मधुलिहोः	मधुलिहसु	अप्सरसि	अप्सरसोः	अप्सरसु
मधुलिट्-ङ् !	मधुलिहौ !	मधुलिहः !	अप्सरः !	अप्सरसौ !	अप्सरसः !
5. श्रेयान्	श्रेयांसौ	श्रेयांसः			
श्रेयांसम्	श्रेयांसौ	श्रेयसः			
श्रेयसा	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभिः			
श्रेयसे	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभ्यः			
श्रेयसः	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभ्यः			
श्रेयसः	श्रेयसोः	श्रेयसाम्			
श्रेयसि	श्रेयसोः	श्रेयसु			
श्रेयन् !	श्रेयांसौ !	श्रेयांसः !			

[20] આ પ્રશ્નના જવાબમાં માર્ક્સ શિક્ષકે મૌલિકતાના આધારે સ્વયમેવ આપી દેવા.

[21] શબ્દમંદિર :-

૧ ગ	૧ ણ	૨ ય	તિ		૧૦ અ	૧૧ ધ	૧૨ મા	ય
ર્જ		તિ		૯ સ	૧૦ મા	ને	ન	
૨ ના	મ	ધ્યામ્		જ્ઞ		ન		૧૪ સ
યા:				૯ ને	મિ:		૧૩ ૧૨ મ	તિ
	૩ પા	૩ લ	૪ કે	૮ ષુ		૧૩ ન	ર	
૫ ભૂ		૪ વ	ન		૧૫ શ		ળમ્	
ય		ળમ્		૮ ૧૪ ધા	૧૬ વે	૧૮ ત		૧૮ ગ
૫ મા	૬ ન		૭ જ	ન્યમ્		૧૮ ૧૫ ૧૭ ર	ક્ષ	તે
૬ ન	મ	સ્કા	રા:		૧૬ મ	તિ	મા	ન

સાતત્યં સહજત્વચ્ચ સ્વાસ્યમત્ર સાધકમ્ ॥

[સુભાષિત]

સિદ્ધિ જો જોઈતી હોય સંસ્કૃતની કે કોઈની પણ તો ત્રણ
બાબત સાધક -

સતત પુરુષાર્થ

સહજ પુરુષાર્થ

સરસ પુરુષાર્થ

આ ત્રણેયને મેળવી બીજી બુકે તરફ આગળ વધો -

॥ णमोत्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स ॥

सरल संस्कृतम् - द्वितीया प्रयोगमार्गदर्शिका

पाठ - १

[1] भूटती विगतो :-

नं.	रूप	भूणधातु	काण/अर्थ	पुरुष	वचन	गण	पद	अर्थ
1.	गोपायथ	गुप्	वर्तमान	२	३	१	प.प.	तमे रक्षा करो छो
2.	अधूपायताम्	धूप	ह्यस्तन	३	२	१	"	ते भेअे तपायुं હતું
3.	भ्राशामहै	भ्राश्	आज्ञार्थ	१	३	१/४	आ.प.	अमे प्रकाशीअे
4.	श्वे:	शो	विध्यर्थ	२	१	४	प.प.	तारे छोલવું જોઈअे
5.	सीव्यति	सिव्	वर्तमान	३	१	४	"	ते सीवे છે
6.	आचामम्	आ+चम्	ह्यस्तन	१	१	१/४	"	में आयमन क्युं હતું
7.	क्लाम्येयु:	क्लम्	विध्यर्थ	३	३	१/४	"	तेओ थाकी જશે
8.	भ्लाशेयाथाम्	भ्लाश्	विध्यर्थ	२	२	१/४	आ.प.	तमे भे પ્રકાશશો
9.	अकिराव	कृ	ह्यस्तन	१	२	६	प.प.	अमे ભએ વિખેર્યું હતું

[2] भूटती विगतो :-

नं.	भूणधातु	सादो अर्थ	काण/अर्थ	गण	पद	पुरुष	अेकवचन	द्विवचन	बहुवचन
1.	वुट्	तूटुं	वर्तमान	४+६	प.प.	१	वुटामि	वुटाव:	वुटाम:
2.	लष्	ल्युं	ह्यस्तन	१+४	प.प.	२	अलष:	अलषतम्	अलषत
3.	त्रस्	त्रासुं	आज्ञार्थ	१+४	प.प.	२	त्रस्य	त्रस्यतम्	त्रस्यत
4.	ष्ठीव्	थुं	विध्यर्थ	१+४	प.प.	१	ष्ठीव्येयम्	ष्ठीव्येव	ष्ठीव्येम
5.	विच्छ्	जुं	वर्तमान	६	प.प.	३	विच्छायति	विच्छायत:	विच्छायन्ति
6.	पण्	वभाषुं	ह्यस्तन	१	३.प.	१	अपणायम्	अपणायव	अपणायाम
7.	दो	कापुं	आज्ञार्थ	४	प.प.	३	द्यतु	द्यताम्	द्यन्तु
8.	भ्रम्	भमवुं	विध्यर्थ	१+४	प.प.	२	भ्राम्ये:	भ्राम्येतम्	भ्राम्येत
9.	छो	छोलवुं	आज्ञार्थ	४	प.प.	१	छ्यानि	छ्याव	छ्याम

[3] सायुं रूप :-

1. गोपायेयम् 2. अपणे 3. पनेथे 4. भ्लाश्यस्व 5. भ्राशेयाथाम्

[4] रूप :-

1. समयस्यम् समयस्याव समयस्याम् | 2. क्राम्येयम् क्राम्येव क्राम्येम
समयस्य: समयस्यतम् समयस्यत | क्राम्ये: क्राम्येतम् क्राम्येत
समयस्यत् समयस्यताम् समयस्यन् | क्राम्येत् क्राम्येताम् क्राम्येयु:

[1] भूटती विगतो :-

नं.	अर्थ	भूणधातु	गण	पद	काण/ अर्थ	पुरुष	अेकवचन	द्विवचन	बहुवचन
1	शेंटुं	सज्ज्	१	प.प.	वर्तमान	२	सजसि	सजथः	सजथ
2	जुं	ऋ [ऋच्छ]	१	"	हस्तन	१	आच्छम्	आच्छव	आच्छम
3	तैयार थुं	सस्ज्	१	उ.प.	आशार्थ	३	सज्जतु	सज्जताम्	सज्जन्तु
4	थाकी जुं	श्रम्	४	प.प.	विध्यर्थ	३	श्राभ्येत्	श्राभ्येताम्	श्राभ्येयुः
5	छेदुं	कृत्	६	"	वर्तमान	१	कृन्तामि	कृन्तावः	कृन्तामः
6	भूजुं	भ्रस्ज्	६	उ.प.	हस्तन	२	अभृज्जथाः	अभृज्जेथाम्	अभृज्जध्वम्
7	येती जुं	चित्	१०	आ.प.	आशार्थ	१	चेतयै	चेतयावहै	चेतयामहै
8	भाइ करुं	क्षम्	४	प.प.	विध्यर्थ	२	क्षाम्येः	क्षाम्येतम्	क्षाम्येत
9	सुंधुं	घ्रा [जिघ्र]	१	"	वर्तमान	३	जिघ्रति	जिघ्रतः	जिघ्रन्ति
10	उन्मत्त थुं	मद्	४	"	हस्तन	१	अमाद्यम्	अमाद्याव	अमाद्याम
11	भुं	खिद्	६	"	आशार्थ	२	खिन्द	खिन्दतम्	खिन्दत
12	डुं	मस्ज्	६	"	विध्यर्थ	३	मज्जेत्	मज्जेताम्	मज्जेयुः
13	तिरस्कारुं	भर्त्स	१०	आ.प.	वर्तमान	२	भर्त्सयसे	भर्त्सयेथे	भर्त्सयध्वे
14	ढांकुं	सृ	१+१०	उ.प.	हस्तन	३	असारयत्	असारयताम्	असारयन्
15	शेडुं	युज्	१+१०	"	आशार्थ	२	योजय	योजयतम्	योजयत
16	उं	दंश्	१+१०	"	विध्यर्थ	३	दशेत्	दशेताम्	दशेयुः
17	जुं	रि	६	प.प.	वर्तमान	२	रियसि	रियथः	रियथ
18	स्तवुं	नू	६	"	हस्तन	१	अनुवम्	अनुवाव	अनुवाम
19	विचारणा करवी	मन्त्र	१०	आ.प.	आशार्थ	१	मन्त्रयै	मन्त्रयावहै	मन्त्रयामहै
20	भानुं	म्ना [मन]	१	प.प.	विध्यर्थ	२	मनेः	मनेतम्	मनेत
21	रंगुं	रज्ज्	१	उ.प.	वर्तमान	३	रजते	रजते	रजन्ते
22	कापुं	लुप्	६	"	हस्तन	२	अलुम्पथाः	अलुम्पेथाम्	अलुम्पध्वम्
23	लेटुं	स्वज्ज्	१	आ.प.	आशार्थ	३	स्वजताम्	स्वजेताम्	स्वजन्ताम्
24	नाश पाभुं	शद् [शीय]	१	"	विध्यर्थ	१	शीयेय	शीयेवहि	शीयेमहि
25	दभन करुं	दम्	४	प.प.	वर्तमान	३	दाम्यति	दाम्यतः	दाम्यन्ति
26	वीधुं	व्यध् [विध]	४	"	हस्तन	२	अविध्यः	अविध्यतम्	अविध्यत
27	जुर्ष थुं	जृ	१+१०	उ.प.	आशार्थ	१	जारयाणि	जारयाव	जारयाम

[2] જોડેલા જોડકા :-

A	B	C
1. અવૃશ્ચત - દ્વસ્તનભૂતકાળ	- ૨/૩	- તમે કાપ્યું હતું.
2. લિમ્પેતમ્ - વિધ્યર્થ	- ૨/૨	- તમારે બેએ લીધવું જોઈએ.
3. પિંશતામ્ - આજ્ઞાર્થ	- ૩/૨	- તે બે પીસો.
4. અશામ્યમ્ - દ્વસ્તનભૂતકાળ	- ૧/૧	- હું શાંત થયો હતો.
5. શ્રામ્યેવ - વિધ્યર્થ	- ૧/૨	- અમે બે થાક્યું.
6. ધમન્તુ - આજ્ઞાર્થ	- ૩/૩	- તેઓ ધમો.
7. મનામઃ - વર્તમાનકાળ	- ૧/૩	- અમે માનીએ છીએ.
8. અયોજયઃ - દ્વસ્તનભૂતકાળ	- ૨/૧	- તેં જોડ્યું હતું.
9. રિયતુ - આજ્ઞાર્થ	- ૩/૧	- તે જાઓ.

[3] આપેલ રૂપ પછી આવતા રૂપથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. પર્ચતઃ - પર્ચન્તિ	6. વરેયમ્ - વરેવ
2. અવર્જયત્ - અવર્જયતામ્	7. દર્પયેઃ - દર્પયેતમ્
3. અર્હતુ - અર્હતામ્	8. રેચતઃ - રેચન્તિ
4. તર્પયામિ - તર્પયાવઃ	9. યોજયસિ - યોજયથઃ
5. અતાપયઃ - અતાપયતમ્	

[4] કૃદન્ત :-

નં.	કૃદન્ત	કયું કૃદન્ત ?	પ્રત્યય	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	અર્થ
1.	ષ્ટયૂત	કર્મણિ ભૂત	ત	ષ્ટિવ્	૧+૪	પરસ્મૈ	થૂંકાયેલું
2.	સક્તવત્	કર્તરિ ભૂત	તવત્	સજ્ઞ્	૧	"	ચોટેલું
3.	શ્રામ્યત્	વર્તમાન કર્તરિ	અત્	શ્રમ્	૪	"	થાકી રહેલ
4.	રજ્જ્યમાન	વર્તમાન કર્મણિ	માન	રજ્ઞ્	૧	ઉભય	રંગાઈ રહેલ
5.	સાનીય	વિધ્યર્થ	અનીય	સો	૪	પરસ્મૈ	નાશ કરવા યોગ્ય

[5] રૂપ :-

1. રિયેયમ્	રિયેવ	રિયેમ	2. અપિંશમ્	અપિંશાવ	અપિંશામ
રિયેઃ	રિયેતમ્	રિયેત	અપિંશઃ	અપિંશતમ્	અપિંશત
રિયેત્	રિયેતામ્	રિયેયુઃ	અપિંશત્	અપિંશતામ્	અપિંશન્
3. ધુવાનિ	ધુવાવ	ધુવામ	4. સ્યામિ	સ્યાવઃ	સ્યામઃ
ધુવ	ધુવતમ્	ધુવત	સ્યસિ	સ્યથઃ	સ્યથ
ધુવતુ	ધુવતામ્	ધુવન્તુ	સ્યતિ	સ્યતઃ	સ્યન્તિ

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	વર્તમાન	હ્યસ્તન (ભૂતકાળ)	આજાર્થ	વિધ્યર્થ
1	દુ	પજવવું	પ	પ.પ.	૨	૧	દુનોષિ	અદુનો:	દુનુ	દુનુયા:
2	ધુ	ધ્રૂજવવું	પ	ઉ.પ.	૩	૨	ધુનુત:	અધુનુતામ્	ધુનુતામ્	ધુનુયાતામ્
3	કુ	કરવું	૮	"	૨	૩	કુરુથ	અકુરુત	કુરુત	કુર્યાત
4	તન્	પાથરવું	૮	"	૧	૨	તન્વ:	અતન્વ	તનવાવ	તનુયાવ
5	ચિ	ભેગું કરવું	પ	"	૩	૧	ચિનોતિ	અચિનોત્	ચિનોતુ	ચિનુયાત્
6	શક્	શકવું	પ	પ.પ.	૧	૨	શક્નુવ:	અશક્નુવ	શક્નવાવ	શક્નુયાવ
7	સાધ્	સાધવું	પ	"	૨	૩	સાધ્નુથ	અસાધ્નુત	સાધ્નુત	સાધ્નુયાત
8	વન્	માંગવું	૮	આ.પ.	૩	૨	વન્વાતે	અવન્વાતામ્	વન્વાતામ્	વન્વીયાતામ્
9	અશ્	મેળવવું	પ	"	૨	૧	અશ્નુષે	આશ્નુથા:	અશ્નુષ્વ	અશ્નુવીથા:
10	વૃ	ઢાંકવું	પ	ઉ.પ.	૩	૩	વૃણવન્તિ	અવૃણવન્	વૃણવન્તુ	વૃણુયુ:
11	શૃ	સાંભળવું	પ	પ.પ.	૧	૨	શૃણુવ:	અશૃણુવ	શૃણવાવ	શૃણુયાવ
12	પ્ર+હિ	મોકલવું	પ	"	૩	૧	પ્રહિણોતિ	પ્રાહિણોત્	પ્રહિણોતુ	પ્રહિણુયાત્
13	આપ્	મેળવવું	પ	"	૧	૩	આપ્નુમ:	આપ્નુમ	આપ્નવામ	આપ્નુયામ
14	ધૂ	ધ્રૂજવવું	પ	ઉ.પ.	૨	૧	ધૂનોષિ	અધૂનો:	ધૂનુ	ધૂનુયા:
15	વિ+વૃ	વિવરણ કરવું	પ	"	૧	૩	વિવૃળ્મ:	વ્યવૃળ્મ	વિવૃળવામ	વિવૃળુયામ

[2] ઓળખાણ :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ/અર્થ	પુરુષ/વચન	અર્થ
1	આપ્નુહિ	આપ્	પ	પ.પ.	આજાર્થ	૨/૧	તું મેળવ.
2	અશ્નુવીયાતામ્	અશ્	પ	આ.પ.	વિધ્યર્થ	૩/૨	તે બે મેળવશે.
3	અશક્નુવન્	શક્	પ	પ.પ.	હ્યસ્તન	૩/૩	તેઓ શક્તિમાન થયા.
4	શૃળ્મ:	શૃ	પ	"	વર્તમાન	૧/૩	અમે સાંભળીએ છીએ.
5	ધુનુધ્વમ્	ધુ	પ	ઉ.પ.	આજાર્થ	૨/૩	તમે ધ્રૂજવો.
6	પ્રાહિણો:	પ્ર + હિ	પ	પ.પ.	હ્યસ્તન	૨/૧	તેં મોકલ્યું હતું.
7	ચિન્વીય	ચિ	પ	ઉ.પ.	વિધ્યર્થ	૧/૧	મારે ભેગું કરવું જોઈએ.
8	દુનુત:	દુ	પ	પ.પ.	વર્તમાન	૩/૨	તે બે દુઃખી કરે છે.
9	અવૃણવાથામ્	વૃ	પ	ઉ.પ.	હ્યસ્તન	૨/૨	તમે બેએ ઢાંક્યું હતું.

[3] જોડેલા જોડકાં :-

1. અશ્ - દ્વસ્તનભૂતકાળ - ૧/૩ = આશ્નુમહિ
2. વન્ - આજ્ઞાર્થ - ૨/૧ = વનુષ્વ
3. તન્ - વિધ્યર્થ - ૩/૨ = તન્વીયાતામ્
4. વૃ - વર્તમાનકાળ - ૨/૩ = વૃણુધ્વે
5. ધુ - દ્વસ્તનભૂતકાળ - ૧/૨ = અધુન્વહિ
6. સાધ્ - આજ્ઞાર્થ - ૩/૧ = સાધ્નોતુ
7. શક્ - વિધ્યર્થ - ૧/૧ = શક્નુયામ્
8. દુ - વર્તમાનકાળ - ૨/૨ = દુનુથઃ
9. ધૃષ્ - દ્વસ્તનભૂતકાળ - ૩/૩ = અધૃષ્ણુવન્

[4] સાચું રૂપ :-

1. વૃણવાનિ	4. આપ્નોઃ	7. દુન્વઃ
2. અશૃણ્વ	5. શક્નુહિ	8. પ્રહિણુયાવ
3. અશ્નવૈ	6. ચિનુયામ્	9. ધુન્વીથાઃ

[5] રૂપ :-

1. અચિન્વિ	અચિનુવહિ	અચિનુમહિ	2. ધુનવાનિ	ધુનવાવ	ધુનવામ
	અચિન્વહિ	અચિન્મહિ		ધુનુ	ધુનુતમ્
અચિનુથાઃ	અચિન્વાથામ્	અચિનુધ્વમ્		ધુનોતુ	ધુનુતામ્
અચિનુત	અચિન્વાતામ્	અચિન્વત			ધુન્વન્તુ

3. શૃણોમિ	શૃણુવઃ	શૃણુમઃ	4. અશ્નુવીય	અશ્નુવીવહિ	અશ્નુવીમહિ
	શૃણ્વઃ	શૃણ્મઃ		અશ્નુવીથાઃ	અશ્નુવીયાથામ્
શૃણોષિ	શૃણુથઃ	શૃણુથ		અશ્નુવીતા	અશ્નુવીયાતામ્
શૃણોતિ	શૃણુતઃ	શૃણ્વન્તિ			અશ્નુવીરન્

5. અશક્નવમ્	અશક્નુવ	અશક્નુમ	6. તનવૈ	તનવાવહૈ	તનવામહૈ
અશક્નોઃ	અશક્નુતમ્	અશક્નુત		તનુષ્વ	તન્વાથામ્
અશક્નોત્	અશક્નુતામ્	અશક્નુવન્		તનુતામ્	તન્વાતામ્
					તન્વતામ્

[6] કૃદન્તો :-

નં.	મૂળધાતુ	ગણ	હેત્વર્થ	સંબંધક	કર્મણિભૂત	કર્તરિભૂત	વર્તમાનકર્તરિ	વર્તમાનકર્મણિ
1	ક્ષળ્	૮	ક્ષણિતુમ્	ક્ષણિત્વા	ક્ષત	ક્ષતવત્	ક્ષણ્વત્	ક્ષણ્યમાન
2	આ+વૃ	૫	આવરિતુમ્	આવૃત્ય	આવૃત	આવૃતવત્	આવૃણ્વત્	આવ્રિયમાણ
3	પ્ર+હિ	૫	પ્રહેતુમ્	પ્રહિત્ય	પ્રહિત	પ્રહિતવત્	પ્રહિણ્વત્	પ્રહીયમાણ

नं.	भूगधातु	गण	उत्त्वर्थ	संबंधक	कर्मणिभूत	कर्तरिभूत	वर्तमानकर्तरि	वर्तमानकर्मणि
4	म्ना	१	म्नातुम्	म्नात्वा	म्नान	म्नानवत्	मनत्	म्नायमान
5	शक्	५	शक्तुम्	शक्त्वा	शक्त	शक्तवत्	शक्नुवत्	शक्यमान
6	प्र+साध्	५	प्रसाद्धुम्	प्रसाध्य	प्रसाद्ध	प्रसाद्धवत्	प्रसाध्नुवत्	प्रसाध्यमान
7	अश्	५	अष्टुम्	अष्ट्वा	अष्ट	अष्टवत्	अश्नुवान	अश्यमान
8	कृ	६	करीतुम्	करित्वा	कीर्ण	कीर्णवत्	किरत्	कीर्यमाण
9	धू	५	धवितुम्	धूत्वा	धूत	धूतवत्	धून्वत्	धूयमान
10	वन्	८	वनितुम्	वनित्वा	वत	वतवत्	वन्वान	वन्यमान
11	वि + चि	५	विचेतुम्	विचित्य	विचित	विचितवत्	विचिन्वान	विचीयमान
12	प्र + तन्	५	प्रतनितुम्	प्रतत्य	प्रतत	प्रततवत्	प्रतन्वान	प्रतन्यमान
13	स्तृ	५	स्तर्तुम्	स्तृत्वा	स्तृत	स्तृतवत्	स्तृण्वत्	स्तर्यमाण
14	शृ	५	श्रोतुम्	श्रुत्वा	श्रुत	श्रुतवत्	शृण्वत्	श्रूयमाण
15	प्र + आप्	५	प्राप्तुम्	प्राप्य	प्राप्त	प्राप्तवत्	प्राप्नुवत्	प्राप्यमाण

[7] कृन्तते :-

1. रि - रेतुम्	4. शो - श्यत्	7. व्यध् - विध्यत्
2. शो - शितवत्	5. धृष् - धृष्णुवत्	8. म्ना - म्नान
3. सिव् - स्यूत	6. नु - नूयमान	9. ऋ - अर्तुम्

[8] वाक्य :-

- अत्र पुष्पाणि दृश्यन्ते ।
तेषां 'सूयमुखी'त्यभिधानं वर्तते ।
तानि जीवाः सन्ति ।
तेषां पर्णानि अपि वर्तन्ते ।
पुष्पाणां पर्णानां च भिन्नाः भिन्नाः जीवाः सन्ति ।
- अत्र बहवः पर्वताः दृश्यन्ते ।
तत्र महत् कुड्यं [=दीवाद्य] दृश्यते ।
चीनदेशस्य कुड्यमिदम् ।
विश्वाश्चर्यमिदमिति जनैः कथ्यते ।
विश्वे महत्तममिदं कुड्यम् ।

[9] कर्मणि वाक्यो :-

1. तेन पापानि चीयन्ते ।	6. तैः शास्त्रं विव्रियते ।
2. मया कुथः प्रतन्यते ।	7. तैः वयं क्षण्यामहे ।
3. युवाभ्यां मोक्षः आप्येत	8. युवाभ्यां तौ दूयेते ।
4. त्वया अहं श्रूये ।	9. मयैतत्कर्तुं शक्यते ।
5. केनाऽपि दुखं नाऽश्यताम् ।	

[10] કર્તરિ-કર્મણિ પ્રયોગો દ્વારા પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

નં.	સંસ્કૃત કર્મણિ	સંસ્કૃત કર્તરિ	ગુજરાતી કર્તરિ	ગુજરાતી કર્મણિ
1.	દૂયતે	દુનોતિ	તે દુઃખી કરે છે	તે દુઃખી કરાય છે
2.	ચીયેતે	ચિનુતઃ	તે બે ભેગું કરે છે	તે બે ભેગા કરાય છે
3.	વ્યચીયન્ત	વ્યચિન્વન્	તેઓએ શોધ્યું હતું	તેઓ શોધાયા હતાં
4.	શ્રૂયેય	શૃણુયામ્	મારે સાંભળવું જોઈએ	હું સંભળાવો જોઉં
5.	પ્રહીયતે	પ્રહિણોતિ	તે મોકલે છે	તે મોકલાય છે
6.	અત્રિયેતામ્	અવૃણુતમ્	તે બેએ ઢાંક્યું હતું	તે બે ઢંકાયા હતા
7.	ધૂયતે	ધુનોતિ	તે ધૂજાવે છે	તે ધૂજાવાય છે
8.	અવન્યે	અવન્વિ	મેં માગ્યું હતું	હું મંગાવ્યો હતો
9.	આપ્યેતે	આપ્નુતઃ	તે બેએ મેળવ્યું હતું	તે બે મેળવાયા હતા

[11] સમાન કર્મણિ રૂપો :-

1. અશૃણુત	- અશ્રૂયધ્વમ્	14. અતન્મહિ	- અતન્યામહિ
2. આપ્નુથ	- આપ્યધ્વે	15. વનવામહૈ	- વન્યામહૈ
3. શક્નવાનિ	- શક્યૈ	16. કુર્વીધ્વમ્	- ક્રિયેધ્વમ્
4. અવૃણ્વાથામ્	- અત્રિયેથામ્	17. ક્ષણ્વન્તિ	- ક્ષણ્યન્તે
5. ચિન્વન્તિ	- ચીયન્તે	18. અક્ષિણ્વન્	- અક્ષિણ્યન્ત
6. દુનુયાઃ	- દૂયેથાઃ	19. પ્રાપ્નુવન્તુ	- પ્રાપ્યન્તામ્
7. ધુન્વીધ્વમ્	- ધૂયેધ્વમ્	20. સંસ્તૃણુ	- સંસ્તર્યસ્વ
8. પ્રાહિણવમ્	- પ્રાહીયે	21. શક્નુતમ્	- શક્યેથામ્
9. ધૂન્વતામ્	- ધૂયન્તામ્	22. આશ્નુવાતામ્	- આશ્યેતામ્
10. ચિનુ	- ચીયસ્વ	23. વૃણ્વાતે	- ત્રિયેતે
11. અશ્નુવીયાતામ્	- અશ્યેયાતામ્	24. ચિન્વીય	- ચીયેય
12. ધૃષ્ણુવઃ	- ધૃષ્યાવહે	25. અદુન્વ	- અદૂયાવહિ
13. કુર્યામ	- ક્રિયેમહિ		

[12] વિધ્યર્થ કૃદન્ત :-

નં.	ધાતુ	ગણ	પદ	તત્વ	અનીય	ય
1.	વન્	૮	આત્મનેપદ	વનિતત્વ	વનનીય	વાન્ય
2.	કૃ	૮	ઉભયપદ	કર્તૃત્વ	કરણીય	કર્ચ
3.	અશ્	૫	આત્મનેપદ	અષ્ટત્વ	અશનીય	આશ્ય
4.	મ્ના	૧	પરસ્પૃષ્ટપદ	મ્નાતત્વ	મ્નાનીય	મ્નેય

નં.	ધાતુ	ગણ	પદ	તવ્ય	અનીય	ય
5.	નૂ	૬	પરસ્મૈપદ	નુવિતવ્ય	નુવનીય	નાવ્ય
6.	ભ્રજ્	૬	ઉભયપદ	ભર્ષ્ટવ્ય	ભૃજ્જનીય	ભજ્જ્ય
7.	ધૂ	૫	ઉભયપદ	ધવિતવ્ય	ધવનીય	ધાવ્ય
8.	શૃ	૫	પરસ્મૈપદ	શ્રોતવ્ય	શ્રવણીય	શ્રાવ્ય
9.	શદ્	૧	આત્મનેપદ	શત્તવ્ય	શદનીય	શાદ્ય

[13] વિશેષતા સહિત પ્રત્યયોની ઓળખાણ :-

1. અતિ - વર્તમાનકાળ તૃ.પુ.બ.વ., ત્રીજા ગણના તથા બીજા ગણના પાંચ ધાતુને લાગે.
2. એ - આજ્ઞાર્થ પ્ર. પુ. એ. વ. વિકારક
3. યાસ્ - વિધ્યર્થ દ્વિ.પુ. એ.વ. ૧,૪,૬,૧૦ ગણ કરતા જુદો પ્રત્યય
4. આથામ્ - આજ્ઞાર્થ દ્વિ.પુ. દ્વિ.વ. ૧,૪,૬,૧૦ ગણ કરતા જુદો પ્રત્યય
5. સે - વર્તમાનકાળ દ્વિ.પુ. એ.વ. વિકારક

[14] જોડેલાં જોડકા :-

A	B
1. ધુન્વીયાથામ્	- તનુયાતમ્
2. ધુન્વઃ	- તન્વહે
3. અધુનુધ્વમ્	- અતનુત
4. ધુનોમિ	- તન્વે
5. ધુનુયાઃ	- તન્વીથાઃ
6. ધુનુષ્વ	- તનુ
7. અધુનુતમ્	- અતન્વાથામ્
8. ધુનુયાવ	- તન્વીવહિ
9. ધુનોતિ	- તનોતિ

[15] ૧૫ રૂપ :-

1. ધુનુમઃ	6. આશ્નુવાથામ્	11. વન્વીયાતામ્
2. પ્રાહિણ્વ	7. શૃણુત	12. ક્ષિણ્વીરન્
3. દુન્મઃ	8. આપ્નુવ	13. કુરુધ્વમ્
4. ચિન્વીયાતામ્	9. અશ્નુધ્વે	14. કુર્મઃ
5. વૃણ્વઃ	10. તન્મઃ	15. અશ્નુવીધ્વમ્

[પાઠ : ૧ થી ૫]

1) સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. કાંબળી દ્વારા તારા અંગોને ઢાંક, જેથી ભગવાનની આજ્ઞા પાળેલી થાય.
2. તમે કોઈને પણ દુઃખી ન કરો. બધે અહિંસા ફેલાઓ અને તેથી બધાં સુખને મેળવો.
3. દીક્ષા પછી ગુરુએ શિષ્યને ઉપદેશ આપ્યો - ‘તારે બધાં જીવોને રક્ષવા જોઈએ. તું કોઈ પણ જીવને પીડતો નહીં. તું સ્વજનનો રાગ છોડજે. સારી રીતે સંયમને પાળી મોક્ષના દ્વાર ખોલી નાંખજે.’
4. ભોગોમાં અને વિષયોમાં ડૂબેલા પણ સ્થૂલિભદ્રજીએ પિતાના મૃત્યુને કારણે વૈરાગ્ય પામી દીક્ષા લીધી અને ભોગો તથા વિષયોને પરાજીત કર્યા.
5. પ્રતીકાર ન કરો, સ્વીકાર કરો ! તિરસ્કાર ન કરો, હૃદયને ખુલ્લું કરી દો અને તેથી તમે વિશ્વને વશ કરશો.
6. ‘જિનશાસનનો જય જયકાર થાઓ’ - એ પ્રમાણે વિચારીને હેમચંદ્રાચાર્યે કુમારપાલને ઉપદેશ આપ્યો અને તેથી આકર્ષિત થયેલ કુમારપાળ રાજાએ હેમચંદ્રાચાર્યને ગુરુ માન્યા. ગુરુના ઉપદેશ પ્રમાણે તેમણે બધે અહિંસાની ઘોષણા કરી અને તેથી બધે અહિંસા ફેલાઈ !
7. તમે બે પોતાના દોષને ન છૂપાવો. પોતાના ગુરુની પાસે જઈ સારી રીતે પોતાના દોષોને કહી દો ! અને તેથી તમારા બેના દોષો નાશ પામશે.
8. જે જગતના તત્ત્વોની વિચારણા કરે, તત્ત્વોનું મનન કરે તે મુનિ કહેવાય છે.
9. હાથી દ્વારા મરાઈ રહેલા પણ માણસે જિનાલય ન જવું જોઈએ [મતલબ-હાથીના પગતળે કચડાઈ જવું સારું. પણ દેરાસરમાં તો ન જ જવું !] આ પ્રમાણે હરિભદ્ર નામનો બ્રાહ્મણ ઘોષણા કરે છે. તો પણ એક વાર જૈનાગમનો એક શ્લોક સાંભળીને આવર્જિત થયેલા હરિભદ્ર બ્રાહ્મણે હરિભદ્રાચાર્ય થઈ અનેક ગ્રંથોનું વિવરણ કર્યું.

2) गुजरातीनुं संस्कृत :-

1. त्वं भोगेषु मा निमज्जेः, चेतयस्व, भोगान् विषयांश्च तिरस्कृत्य एतस्मिन् भगवन्महावीरपरिवारे पर्वय ।
2. प्रतते कुथे हीरसूरिः पादं नाऽमुञ्चत् । एतेन तेषामहिंसा व्यवसीयते ।
3. वशीकृतः अकबरः हीरसूरीणामुपदेशेन हिंसामपि वर्जितवान् ।
4. त्वं कर्माणि शातुं शक्तोऽसि, उत्तिष्ठ, चेतयस्व, धाव, कर्माणि च पिंश ।
5. जिनो महावीरः गोशालकमपि न तिरस्कृतवान् ।
6. यो यच्छति तस्य धनं न अपचिनुते, किन्तु वर्धते, तस्य कीर्तिश्च सर्वविश्वे व्याप्नोति ।
7. मेघकुमारं जिनः महावीरः प्रेरितवान्, तत्स्वीकृत्य मेघकुमारः श्रेष्ठं संयमजीवनमपालयत् ।
8. त्वं स्वदोषान् विचिनु, न परदोषान्, तव दोषान् मा गूह अपि ।
9. जिनस्य महावीरस्य कर्माणि अनश्यन्, पश्चात् स केवलज्ञानं प्राप्नोत् ।

3) भूटती विगतो :-

नं.	धातु	अर्थ	काण	प्रयोग	गण	पद	पुरुष	भेदवचन	दिवचन	बहुवचन
1	अभि+गम्	हुमलो करवी	वर्तमान	कर्तरि	१	प.प	१	अभिगच्छामि	अभिगच्छवः	अभिगच्छमः
2	नद्	गाश्चुं	क्षस्तन	कर्तरि	१	प.प	२	अनदः	अनदतम्	अनदत
3	वि+आप्	व्यापुं	आशार्थ	कर्तरि	५	प.प	३	व्याप्नोतु	व्याप्नुताम्	व्याप्नुवन्तु
4	सम्+स्तृ	पाथरुं	विध्यर्थ	कर्तरि	५	उ.प	२	संस्तृणुयाः	संस्तृणुयातम्	संस्तृणुयात
5	वि+अव+सो	निश्चय करवी	वर्तमान	कर्तरि	४	प.प	३	व्यवस्यति	व्यवस्यतः	व्यवस्यन्ति
6	धृष्	लऽपुं	क्षस्तन	कर्तरि	५	प.प	१	अधृष्णवम्	अधृष्णव	अधृष्णुम
7	प्र+हि	भोक्षुं	आशार्थ	कर्तरि	५	प.प	३	प्रहिणोतु	प्रहिणुताम्	प्रहिण्वन्तु
8	आ+वृ	ढांऽपुं	विध्यर्थ	कर्मणि	५	उ.प	२	आव्रियेयाः	आव्रियेयाथाम्	आव्रियेज्वम्
9	नू	स्तवपुं	वर्तमान	कर्तरि	६	प.प	१	नुवामि	नुवावः	नुवामः
10	मन्	विथारुं	क्षस्तन	कर्मणि	१०	आ.प	१	अमन्ये	अमन्यावहि	अमन्यामहि
11	क्षिण्	हिंसा करवी	आशार्थ	कर्तरि	८	उ.प	२	क्षिणु	क्षिणुतम्	क्षिणुत
12	खन्	भोदुं	विध्यर्थ	कर्मणि	१	प.प	३	खायेत	खायेताम्	खायेरन्

4) ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	અર્થ	કાળ	પ્રયોગ	ગણ	પદ	વચન	પ્રથમ પુરુષ	દ્વિતીય પુરુષ	તૃતીય પુરુષ
1	નિ+મસ્જ્	ડૂબવું	વર્તમાન	કર્તરિ	૬	પ.પ	૧	નિમજ્જામિ	નિમજ્જસિ	નિમજ્જતિ
2	વિ+વૃ	વિવરણ કરવું	હસ્તન	કર્તરિ	૫	ઉ.પ	૨	અવૃણ્વ	અવૃણુતામ્	અવૃણુતામ્
3	વ્યધ્	વીધવું	આશ્ચર્ય	કર્મણિ	૪	પ.પ	૩	વિધ્યામહૈ	વિધ્યધ્વમ્	વિધ્યન્તામ્
4	સાધ્	સાધવું	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૫	પ.પ	૩	સાધ્નુયામ	સાધ્નુયાત	સાધ્નુયુઃ
5	ચિત્	ચેતવું	વર્તમાન	કર્તરિ	૧૦	આ.પ	૨	ચેતયાવહે	ચેતયેથે	ચેતયેતે
6	પૃચ્	જોડાવું	હસ્તન	કર્તરિ	૧+૧૦	ઉ.પ	૧	અપર્ચયમ્	અપર્ચયઃ	અપર્ચયત્
7	સૂ	હડસેલવું	આશ્ચર્ય	કર્મણિ	૬	પ.પ	૨	સૂયાવહૈ	સૂયેથામ્	સૂયેતામ્
8	ક્ષણ્	ધાયલ કરવું	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૮	પ.પ	૩	ક્ષણુયામ	ક્ષણુયાત	ક્ષણુયુઃ
9	લિપ્	લીપવું	આશ્ચર્ય	કર્મણિ	૬	ઉ.પ	૧	લિપ્યૈ	લિપ્યસ્વ	લિપ્યતામ્
10	કૃત્	છેદવું	આશ્ચર્ય	કર્તરિ	૬	પ.પ	૨	કૃન્તાવ	કૃન્તાતમ્	કૃન્તાતામ્

5) કર્મણિ વાક્યો :-

1. તસ્ય કીર્તિના વિશ્વેઽવ્યાપ્યત ।
2. સાધુના ન જીવઃ ક્ષિણ્યેત ।
3. પરકીયાઃ દોષાઃ ન તૈરપાત્રિયેરન્ ।
4. ત્વયા મા ચીયતામ્ ધનમ્, કિન્તુ પુણ્યં ચીયતામ્ ।
5. કુમારપાલેન શ્રીહેમચન્દ્રસૂરેઃ ઉપદેશઃ શ્રૂયતે ।

6) કૃદન્તો :-

નં.	ધાતુ	હેત્વર્થ	સંબંધક	કર્તરિભૂત	કર્મણિ ભૂત	વર્તમાન કર્તરિ	વર્તમાન કર્મણિ	તવ્ય	અનીય
1	ક્ષણ્	ક્ષણિતુમ્	ક્ષણિત્વા	ક્ષતવત્	ક્ષત	ક્ષણવત્	ક્ષણ્યમાન	ક્ષણિતવ્ય	ક્ષણનીય
2	અઙ્ગી+કૃ	અઙ્ગીકર્તુમ્	અઙ્ગીકૃત્ય	અઙ્ગીકૃતવત્	અઙ્ગીકૃત	અઙ્ગીકૃવત્	અઙ્ગી-ક્રિયમાણ	અઙ્ગી-કર્તવ્ય	અઙ્ગી-કરણીય
3	વિ+ચિ	વિચેતુમ્	વિચિત્ય	વિચિતવત્	વિચિત	વિચિન્વત્	વિચીયમાન	વિચેતવ્ય	વિચયનીય
4	આ+વૃ	આવૃત્તિ	આવૃત્ય	આવૃતવત્	આવૃત	આવૃણ્વત્	આવૃણ્યમાણ	આવૃતિવ્ય	આવૃણીય
5	સ્તૃ	સ્તર્તુમ્	સ્તૃત્વા	સ્તૃતવત્	સ્તૃત	સ્તૃણ્વાન	સ્તર્ત્યમાણ	સ્તર્તવ્ય	સ્તરણીય
6	શૃ	શ્રોતુમ્	શ્રુત્વા	શ્રુતવત્	શ્રુત	શૃણ્વત્	શ્રૂયમાણ	શ્રોતવ્ય	શ્રવણીય
7	અષ્	અષ્ટુમ્	અષ્ટ્વા	અષ્ટવત્	અષ્ટ	અશ્નુવાન	અશ્યમાન	અષ્ટવ્ય	અશનીય
8	પ્ર+આપ્	પ્રાપ્તુમ્	પ્રાપ્ય	પ્રાપ્તવત્	પ્રાપ્ત	પ્રાપ્નુવત્	પ્રાપ્યમાણ	પ્રાપ્તવ્ય	પ્રાપ્તણીય
9	મ્ના	મ્નાતુમ્	મ્નાત્વા	મ્નાનવત્	મ્નાન	મનન્	મ્નાયમાન	મ્નાતવ્ય	મ્નાનીય
10	નૃ	નુવિતુમ્	નૃત્વા	નૃતવત્	નૃત	નુવન્	નૃયમાન	નુવિતવ્ય	નુવનીય

7) १० वाक्य :-

अत्र पर्वतौ दृश्येते ।
 गगने जलमुचः सन्ति ।
 पृथ्व्यां पुष्पाणि सन्ति ।
 पुष्पाणि नतानि सन्ति ।
 पर्वतः पृथ्वीकायिकजीवः अस्ति ।
 पुष्पाणि वनस्पतिकायिकजीवाः सन्ति ।
 जलमुक्षु उदकम् अस्ति ।
 तदपि जीवः अस्ति ।
 एते सर्वे अपि जीवाः अस्माभिः सदृशा एव ।
 अतः एव न ते ताडयितव्याः ।
 किन्तु सर्वे प्रयत्नेन रक्षणीयाः ।

8) भूटटी विगतो :-

नं.	अर्थ	भूणधातु	काण	प्रयोग	गण	पद	पुरुष	वचन	रूप
1.	व्यापवुं	वि + आप्	वर्तमान	कर्तरि	प	परस्मैपद	१	२	व्याप्नुवः
2.	घटवुं	अप + चि	ह्यस्तन	कर्तरि	प	उभयपद	२	३	अपाचिनुध्वम्
3.	धकेलवुं	सू	आज्ञार्थ	कर्मणि	६	परस्मैपद	३	३	सूयन्ताम्
4.	गाजवुं	नद्	विध्यर्थ	कर्तरि	१	परस्मैपद	२	२	नदेतम्
5.	कोशिश करवी	सम् + यस्	वर्तमान	कर्तरि	१+४	परस्मैपद	३	१	संयस्यति
6.	बंघ करवुं	सम् + वृ	ह्यस्तन	कर्तरि	प	उभयपद	१	१	समवृणम्
7.	मेणववुं	आप्	आज्ञार्थ	कर्मणि	प	परस्मैपद	३	२	आप्येताम्
8.	योग्य छोवुं	अहं	विध्यर्थ	कर्तरि	१+१०	उभयपद	२	३	अहेत
9.	प्रेरवुं	प्र + ईर्	वर्तमान	कर्तरि	प	उभयपद	१	२	प्रेरयावः
10.	पाथरवुं	तन्	ह्यस्तन	कर्तरि	८	उभयपद	२	३	अतनुध्वम्
11.	मांगवुं	वन्	आज्ञार्थ	कर्मणि	८	आत्मनेपद	१	१	वन्यै
12.	भूजवुं	भ्रस्ज्	विध्यर्थ	कर्तरि	प	उभयपद	३	१	भ्रज्जेत्

9) १० रूप :-

1. प्रहिण्वन्ति	6. अशृण्व
2. धुन्वाथाम्	7. शक्नवानि
3. अधुनुथाः	8. कुर्वीरन्
4. धृष्णुयाताम्	9. प्रतन्येयाथाम्
5. असाध्नोः	10. व्याप्नुत

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	વર્તમાનકાળ	હસ્તન ભૂતકાળ
1.	ખાવું	અશ્	૯	પરસ્મૈપદ	૧	૧	અશ્નામિ	આશ્નામ્
2.	ગૂંથવું	ગ્રન્થ	૯	પરસ્મૈપદ	૨	૨	ગ્રન્થીથઃ	અગ્રન્થીતમ્
3.	ખરીદવું	ક્રી	૯	ઉભયપદ	૩	૩	ક્રીણન્તિ	અક્રીણન્
4.	જાણવું	જ્ઞા	૯	ઉભયપદ	૧	૨	જાનીવઃ	અજાનીવ
5.	બાળવું	પ્લુષ્	૯	પરસ્મૈપદ	૨	૩	પ્લુષ્ણીથ	અપ્લુષ્ણીત
6.	પવિત્ર કરવું	પૂ	૯	ઉભયપદ	૩	૧	પુનાતિ	અપુનાત્
7.	પાળવું	પુષ્	૯	પરસ્મૈપદ	૧	૩	પુષ્ણીમઃ	અપુષ્ણીમ
8.	નાશ કરવો	મી	૯	ઉભયપદ	૨	૧	મીનાસિ	અમીનાઃ
9.	કાપવું	લૂ	૯	ઉભયપદ	૩	૨	લુનાતે	અલુનાતામ્
10.	બાંધવું	બન્ધ્	૯	પરસ્મૈપદ	૨	૧	બધ્નાસિ	અબધ્નાઃ
11.	ઓળંગવું	લઙ્ઘ	૧	આત્મનેપદ	૩	૧	લઙ્ઘતે	અલઙ્ઘત
12.	પસંદ કરવું	વૃ	૯	ઉભયપદ	૧	૩	વૃણીમહે	અવૃણીમહિ
13.	ચોરવું	મુષ્	૯	પરસ્મૈપદ	૩	૨	મુષ્ણીતઃ	અમુષ્ણીતામ્
14.	અટકાવવું	સ્તમ્	૯	પરસ્મૈપદ	૨	૩	સ્તન્થીથ	અસ્તન્થીત
15.	ઓગળવું	લી	૯	પરસ્મૈપદ	૧	૧	લિનામિ	અલિનામ્
16.	ગ્રહણ કરવું	ગ્રહ	૯	ઉભયપદ	૧	૩	ગૃહ્ણીમઃ	અગૃહ્ણીમ
17.	પાથરવું	સ્તૃ	૯	ઉભયપદ	૨	૨	સ્તૃણાથે	અસ્તૃણાથામ્
18.	માંગવું	વન્	૯	આત્મનેપદ	૩	૧	વનુતે	અવનુત

[2] રૂપ :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1.	પુષ્	પોષવું	૯	પરસ્મૈપદ	વર્તમાન	૧	પુષ્ણામિ	પુષ્ણીવઃ	પુષ્ણીમઃ
2.	બન્ધ્	બાંધવું	૯	પરસ્મૈપદ	હસ્તન	૨	અબધ્નાઃ	અબધ્નીતમ્	અબધ્નીત
3.	પ્લુષ્	બાળવું	૯	પરસ્મૈપદ	વર્તમાન	૩	પ્લુષ્ણાતિ	પ્લુષ્ણીતઃ	પ્લુષ્ણન્તિ
4.	મુષ્	ચોરવું	૯	પરસ્મૈપદ	હસ્તન	૨	અમુષ્ણાઃ	અમુષ્ણીતમ્	અમુષ્ણીત
5.	જ્ઞા	જાણવું	૯	ઉભયપદ	વર્તમાન	૧	જાનામિ	જાનીવઃ	જાનીમઃ

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
6.	ક્રી	ખરીદવું	૮	ઉભયપદ	હસ્તન	૩	અક્રીणात्	અક્રીणीताम्	અક્રીणन्
7.	ગ્રહ	ગ્રહણ કરવું	૮	ઉભયપદ	વર્તમાન	૩	ગૃહ्णीते	ગૃહ्णाते	ગૃહ्ણते
8.	પૂ	પ્રવિત્ર કરવું	૮	ઉભયપદ	હસ્તન	૨	અપુનાઃ	અપુનીતમ્	અપુનીત
9.	મી	નાશ કરવો	૮	ઉભયપદ	વર્તમાન	૧	મીને	મીનીવહે	મીનીમહે

[3] કૃદન્ત :-

1. ક્રી - ક્રીત્વા , ક્રીણત્ , ક્રયणीय
2. મુષ્ - મોષિતુમ્ , મુષ્યમાણ , મોષ્ય
3. અશ્ - અશિતવત્ , અશિત , અશિતવ્ય
4. ગ્રહ - ગૃહીત્વા , ગૃહ્યમાણ , ગ્રહીતવ્ય
5. જ્ઞા - જ્ઞાતુમ્ , જ્ઞાનન્ , જ્ઞેય
6. મૃદ્ - મૃદિતવત્ , મૃદિત , મર્દનીય
7. બન્ધ્ - બન્ધુમ્ , બન્ધ , બન્ધવ્ય
8. પૂ - પૂત્વા , પૂતવત્ , પવનીય
9. સ્તૃ - સ્તૃણત્ , સ્તીર્યમાણ , સ્તાર્ય

[4] ઓળખાણ :-

1. ગ્રન્થીયઃ	4. અમુષ્ણાઃ	7. જાનીધ્વે
2. અક્રીણત	5. અશ્નીતઃ	8. અબજ્ઞાત્
3. મીનામિ	6. અગૃહ્ણીમહિ	9. સ્તભ્નીવઃ

[5] રૂપ :-

1. મૃદ્નામિ	મૃદ્નીવઃ	મૃદ્નીમઃ	2. અલિનામ્	અલિનીવ	અલિનીમ
મૃદ્નાસિ	મૃદ્નીથઃ	મૃદ્નીથ	અલિનાઃ	અલિનીતમ્	અલિનીત
મૃદ્નાતિ	મૃદ્નીતઃ	મૃદ્નન્તિ	અલિનાત્	અલિનીતામ્	અલિનન્
-
3. અગૃહિણ અગૃહ્ણીવહિ અગૃહ્ણીમહિ
અગૃહ્ણીથાઃ અગૃહ્ણાથામ્ અગૃહ્ણીધ્વમ્
અગૃહ્ણીત અગૃહ્ણાતામ્ અગૃહ્ણત

4. અક્ષિ	અક્ષિણી	અક્ષીણિ
અક્ષિ	અક્ષિણી	અક્ષીણિ
અક્ષણા	અક્ષિભ્યામ્	અક્ષિભિઃ
અક્ષ્ણે	અક્ષિભ્યામ્	અક્ષિભ્યઃ
અક્ષ્ણઃ	અક્ષિભ્યામ્	અક્ષિભ્યઃ
અક્ષ્ણઃ	અક્ષ્ણોઃ	અક્ષ્ણામ્
અક્ષિણિ, અક્ષિણ	અક્ષ્ણોઃ	અક્ષિષુ
અક્ષિ ! અક્ષે !	અક્ષિણી !	અક્ષીણિ !

5. અનડ્વાન્	અનડ્વાહૌ	અનડ્વાહઃ
અનડ્વાહમ્	અનડ્વાહૌ	અનડુહઃ
અનડુહા	અનડુદ્ભ્યામ્	અનડુદ્ભિઃ
અનડુહે	અનડુદ્ભ્યામ્	અનડુદ્ભ્યઃ
અનડુહઃ	અનડુદ્ભ્યામ્	અનડુદ્ભ્યઃ
અનડુહઃ	અનડુહોઃ	અનડુહામ્
અનડુહિ	અનડુહોઃ	અનડુત્સુ
અનડ્વન્ !	અનડ્વાહૌ !	અનડ્વાહઃ !

ગુરુપ્રસાદાત્ સર્વં તુ પ્રાપ્નોત્યેવ ન સંશયઃ ॥

[સુભાષિત]

ગુરુકૃપાથી તમામ વસ્તુ મળે છે - આમા કોઈ શંકાને
સ્થાન નથી.

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	વર્તમાન કાળ	હસ્તન ભૂતકાળ	આશાયર્થ	વિધ્યર્થ
1	ક્રી	ખરીદવું	૯	ઉ.પ.	૧	૨	ક્રીणीवः	અક્રીणीવ	ક્રીणाव	ક્રીणीयाव
2	મુષ્	ચોરવું	૯	પ.પ.	૨	૧	मुष्णासि	અમુષ્ણા:	મુષाण	मुष्णीयाः
3	મી	કાપવું	૯	ઉ.પ.	૩	૩	मीनते	અમીનત	मीनताम्	मीनीरन्
4	પ્રી	ખુશ કરવું	૯	ઉ.પ.	૨	૧	प्रीणासि	અપ્રીણા:	પ્રીणीहि	प्रीणीयाः
5	પુષ્	પોષવું	૯	પ.પ.	૩	૨	पुष्णीतः	અપુષ્ણીતામ્	पुष्णीताम्	पुष्णीयाताम्
6	અશ્	ખાવું	૯	પ.પ.	૧	૩	अश्नीमः	આશ્નીમ	अश्नाम	अश्नीयाम
7	શ્રી	રોંધવું	૯	ઉ.પ.	૩	૩	श्रीणन्ति	અશ્રીણન્	श्रीणन्तु	श्रीणीयुः
8	પ્લુષ્	બાળવું	૯	પ.પ.	૨	૨	प्लुष्णीथः	અપ્લુષ્ણીતમ્	प्लुष्णीतम्	प्लुष्णीयातम्
9	ગ્રન્થ	ગુંથવું	૯	પ.પ.	૧	૧	ग्रथ्नामि	અગ્રથ્નામ્	ग्रथ्नानि	ग्रथ्नीयाम्
10	ગ્રહ	ઘડણ કરવું	૯	ઉ.પ.	૨	૧	गृह्णीषे	અગૃહ્ણીયા:	गृह्णीष्व	गृह्णीयाः
11	મન્થ	મથવું	૯	પ.પ.	૩	૨	मन्थीतः	અમન્થીતામ્	मन्थीताम्	मन्थीयाताम्
12	દૃ	ફાડવું	૯	પ.પ.	૧	૩	दृणीमः	અદૃણીમ	दृणाम	दृणीयाम
13	જ્ઞા	જાણવું	૯	ઉ.પ.	૧	૨	जानीवः	અજાનીવ	जानाव	जानीयाव
14	જૃ	ઘરડું થવું	૯	પ.પ.	૨	૩	जृणीथ	અજૃણીત	जृणीत	जृणीयात
15	ધૂ	ધૂજાવવું	૯	ઉ.પ.	૩	૧	धुनाति	અધુનાત્	धुनातु	धुनीयात्
16	કૃ	કાપવું	૯	ઉ.પ.	૩	૩	कृणन्ति	અકૃણન્	कृणन्तु	कृणीयुः
17	બન્ધ	બાંધવું	૯	પ.પ.	૨	૨	बन्धीथः	અબંધ્નીતમ્	बन्धीतम्	बन्धीयातम्
18	ગૃ	બોલવું	૯	પ.પ.	૧	૩	गृणीमः	અગૃણીમ	गृणाम	गृणीयाम
19	મૃદ	ચૂરેચૂરા કરવા	૯	પ.પ.	૧	૨	मृदनीवः	અમૃદનીવ	मृदनाव	मृदनीयाव
20	પૃ	પૂરવું	૯	પ.પ.	૨	૩	पृणीथ	અપૃણીત	पृणीत	पृणीयात
21	સ્તમ્પ્	અટકાવવું	૯	પ.પ.	૩	૧	स्तभ्नाति	અસ્તભ્નાત્	स्तभ्नातु	स्तभ्नीयात्
22	લૂ	કાપવું	૯	ઉ.પ.	૧	૩	लुनीमः	અલુનીમ	लुनाम	लुनीयाम
23	વૃ	પસંદ કરવું	૯	ઉ.પ.	૨	૨	वृणीथः	અવૃણીતમ્	वृणीतम्	वृणीयातम्
24	લી	ઓગળવું	૯	પ.પ.	૩	૧	लिनाति	અલિનાત્	लिनातु	लिनीयात्
25	સ્તૃ	પાથરવું	૯	ઉ.પ.	૨	૧	स्तृणासि	અસ્તૃણા:	स्तृणीहि	स्तृणीयाः
26	તન્	પાથરવું	૯	ઉ.પ.	૩	૨	तनुतः	અતનુતામ્	तनुताम्	तनुयाताम्
27	ચિ	ભેગું કરવું	૫	ઉ.પ.	૧	૩	चिनुमः	અચિન્મ	चिनवाम	चिनुयाम

[2] સરખા રૂપ :-

A		B
1. અગૃહ્ણીથા:	-	અજાનીથા:
2. ગૃહ્ણે	-	જાને
3. ગૃહાણ	-	જાનીહિ
4. ગૃહ્ણીતે	-	જાનીતે
5. ગૃહ્ણીષ્વ	-	જાનીષ્વ
6. ગૃહ્ણીતમ્	-	જાનીતમ્
7. ગૃહ્ણીયુ:	-	જાનીયુ:
8. ગૃહ્ણાવહૈ	-	જાનાવહૈ
9. ગૃહ્ણીયામ્	-	જાનીયામ્

[3] કોંસમાં આપેલ ધાતુના સમાન રૂપથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. મુષ્ણીવ:	4. અગ્રથન્	7. સ્તભ્નાનિ
2. સ્તૃણાસિ	5. ગૃહાણ	8. શ્રીણીયા:
3. મીનતે	6. બધ્નીત	9. અશ્નાવ

[4] ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. દૃણીયાત્	4. શ્રીણીયામ્	7. પૃણાતિ
2. અગૃણીવ	5. પ્રીણીથ:	8. જાનામ
3. મથ્નન્તુ	6. અધુનીતામ્	9. ગૃહ્ણીત

[5] રૂપ :-

1. પ્રીણૈ	પ્રીણાવહૈ	પ્રીણામહૈ	2. કૃણૈ	કૃણાવહૈ	કૃણામહૈ
પ્રીણીષ્વ	પ્રીણાથામ્	પ્રીણીધ્વમ્	કૃણીષ્વ	કૃણાથામ્	કૃણીધ્વમ્
પ્રીણીતામ્	પ્રીણાતામ્	પ્રીણતામ્	કૃણીતામ્	કૃણાતામ્	કૃણતામ્

3. મથ્નાનિ	મથ્નાવ	મથ્નામ
મથાન	મથ્નીતમ્	મથ્નીત
મથ્નાતુ	મથ્નીતામ્	મથ્નન્તુ

4. અર્યમા	અર્યમણૌ	અર્યમણઃ	5. આપઃ
અર્યમણમ્	અર્યમણૌ	અર્યમ્ણઃ	અપઃ
અર્યમ્ણા	અર્યમખ્યામ્	અર્યમખિઃ	અદિખઃ
અર્યમ્ણે	અર્યમખ્યામ્	અર્યમખ્યઃ	અદખ્યઃ
અર્યમ્ણઃ	અર્યમખ્યામ્	અર્યમખ્યઃ	અદખ્યઃ
અર્યમ્ણઃ	અર્યમ્ણોઃ	અર્યમ્ણામ્	અપામ્
અર્યમ્ણિ, અર્યમણિ	અર્યમ્ણોઃ	અર્યમસુ	અપ્સુ
અર્યમન્ !	અર્યમણૌ !	અર્યમણઃ !	આપઃ !

યોઽન્તઃશીતલયા બુદ્ધ્યા,
રાગદ્વેષવિમુક્તયા ।
સાક્ષિવત્ પશ્યતીદં હિ,
જીવિતં તસ્ય શોભતે ॥
[બૃહત્સંન્યાસોપનિષદ્]

અંતઃકરણથી શીતલ, રાગ-દ્વેષથી રહિત એવી દૃષ્ટિથી,
સાક્ષીભાવે, આખા જગતને જે જુવે છે તેનું જીવન શોભે છે.

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન	અર્થ
1.	અતૃણ્ઢ	તૃહ	૭	પ.પ.	હસ્તન	૨	૩	તમે નાશ કર્યો હતો.
2.	રુન્વહે	રુધ્	૭	ઉ.પ.	વર્તમાન	૧	૨	અમે બે ઘેરો ઘાલીએ છીએ.
3.	આઙ્ક્તામ્	અઙ્	૭	પ.પ.	હસ્તન	૩	૨	તે બે એ ચોપડ્યું હતું.
4.	પિંષ્ટઃ	પિષ્	૭	પ.પ.	વર્તમાન	૨	૨	તમે બે પીસો છો.
5.	અરિઙ્ક્થાઃ	રિચ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૨	૧	તેં ખાલી કર્યું હતું.
6.	અરુન્ધ	રુધ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૩	૧	તેણે અટકાવ્યું હતું.
7.	શુન્દે	શુદ્	૭	ઉ.પ.	વર્તમાન	૧	૧	હું ખાંડું છું.
8.	અરિઙ્ક્ત	રિચ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૩	૩	તેઓએ ખાલી કર્યું હતું.
9.	શુન્દમઃ	શુદ્	૭	ઉ.પ.	વર્તમાન	૧	૩	અમે ખાંડીએ છીએ.
10.	સ્તખ્નીત	સ્તખ્	૮	પ.પ.	આજ્ઞાર્થ	૨	૩	તમે અટકાવો.
11.	લિનીયાતામ્	લી	૮	પ.પ.	વિધ્યર્થ	૩	૨	તે બે લીન થશે.
12.	અબઙ્નાઃ	બન્ધ્	૮	પ.પ.	હસ્તન	૨	૧	તેં બાંધ્યું હતું.
13.	પુનીમહે	પૂ	૮	ઉ.પ.	વર્તમાન	૧	૩	અમે પવિત્ર કરીએ છીએ.
14.	જાનીયાતમ્	જા	૮	ઉ.પ.	વિધ્યર્થ	૨	૨	તમારે બે એ જાણવું જોઈએ.
15.	સ્તૂણીતામ્	સ્તૂ	૮	ઉ.પ.	આજ્ઞાર્થ	૩	૧	તે પાથરો.
16.	અમૃદનીવ	મૃદ્	૮	પ.પ.	હસ્તન	૧	૨	અમે બેએ ચૂરેચૂરા કર્યા હતા.
17.	ગૃણન્તિ	ગૃ	૮	પ.પ.	વર્તમાન	૩	૩	તેઓ બોલે છે.
18.	ગ્રશ્નીયામ્	ગ્રન્થ્	૮	પ.પ.	વિધ્યર્થ	૧	૧	મારે ગૂંથવું જોઈએ.

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	અર્થ	રૂપ	ધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
1.	અમે બે ભેદ કરીએ છીએ	શિષ્વઃ	શિષ્	૭	પ.પ.	વર્તમાન	૧	૨
2.	તેં ચીર્યું હતું	અભિનઃ	ભિદ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૨	૧
3.	તેઓએ છેદ્યું હતું	અચ્છિન્દત	છિદ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૩	૩
4.	તમે હિંસા કરો છો	હિંસ્થ	હિંસ્	૭	પ.પ.	વર્તમાન	૨	૩
5.	અમે બધાંએ સળગાવ્યું હતું	એન્મહિ	ઇન્ધ્	૭	આ.પ.	હસ્તન	૧	૩
6.	તમે બે જમો છો	ભુજ્જાથે	ભુજ્	૭	ઉ.પ.	વર્તમાન	૨	૨
7.	તે બેએ જોડ્યું હતું	અયુજ્જાતામ્	યુજ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૩	૨

નં.	અર્થ	રૂપ	ધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
8.	હું સંબંધમાં આવું છું	સંપૂર્ણચ્મિ	સમ્+પૃચ્	૭	પ.પ.	વર્તમાન	૧	૧
9.	તેણે નીચું હતું	ન્યયુનક્	નિ+યુજ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૩	૧
10.	તમે બધાંએ ચીર્યું હતું	અભિન્દ્ધ્વમ્	ભિદ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૨	૩
11.	તું છેદે છે	છિન્ત્સે	છિદ્	૭	ઉ.પ.	વર્તમાન	૩	૧
12.	મેં ખાંચું હતું	અશ્ચુન્દિ	શ્ચુદ્	૭	ઉ.પ.	હસ્તન	૧	૧
13.	તે અટકાવે છે	રુણદ્ધિ	રુધ્	૭	ઉ.પ.	વર્તમાન	૩	૧
14.	મારે ખરીદવું જોઈએ	ક્રીણીય	ક્રી	૮	ઉ.પ.	વિધ્યર્થ	૧	૧
15.	તે બે ખાઓ	અશ્નીતામ્	અશ્	૮	પ.પ.	આજાર્થ	૩	૨
16.	તમે બેએ ચોર્યું હતું	અમુષ્ણીતમ્	મુષ્	૮	પ.પ.	હસ્તન	૨	૨
17.	તેઓ કાપે છે	મીનતે	મી	૮	ઉ.પ.	વર્તમાન	૩	૩
18.	અમારે બેએ પૂરવું જોઈએ	પૃણીયાવ	પૃ	૮	પ.પ.	વિધ્યર્થ	૧	૨

[3] કૃદન્ત :-

નં.	ધાતુ	હેત્વર્થ	સંબંધક	વર્તમાન કર્તરિ	વર્તમાન કર્મણિ	કર્મણિ ભૂત	કર્તરિભૂત	તવ્ય	અનીય	ય
1.	ભુજ્	ભોક્તુમ્	ભુક્ત્વા	ભુજ્જત્	ભુજ્યમાન	ભુક્ત	ભુક્તવત્	ભોક્તવ્ય	ભોજનીય	ભોજ્ય
2.	ઇન્ધ્	ઇન્ધિતુમ્	ઇન્ધિત્વા	ઇન્ધાન	ઇધ્યમાન	ઇદ્ધ	ઇદ્ધવત્	ઇન્ધિતવ્ય	ઇન્ધનીય	ઇન્ધ્ય
3.	જ્ઞા	જ્ઞાતુમ્	જ્ઞાત્વા	જ્ઞાનત્	જ્ઞાયમાન	જ્ઞાત	જ્ઞાતવત્	જ્ઞાતવ્ય	જ્ઞાનીય	જ્ઞેય
4.	બન્ધ્	બદ્ધુમ્	બદ્ધ્વા	બદ્ધન્ત	બધ્યમાન	બદ્ધ	બદ્ધવત્	બદ્ધવ્ય	બન્ધનીય	બન્ધ્ય
5.	હિન્સ	હિન્સિતુમ્	હિન્સિત્વા	હિન્સત્	હિન્સ્યમાન	હિન્સિત	હિન્સિતવત્	હિન્સિતવ્ય	હિન્સનીય	હિન્સ્ય
6.	મુષ્	મોષિતુમ્	મુષિત્વા	મુષ્ણત્	મુષ્યમાણ	મુષિત	મુષિતવત્	મોષિતવ્ય	મોષણીય	મોષ્ય
7.	ક્રી	ક્રેતુમ્	ક્રીત્વા	ક્રીણત્	ક્રીયમાણ	ક્રીત	ક્રીતવત્	ક્રેતવ્ય	ક્રયણીય	ક્રેય
8.	તૃહ	તર્હિતુમ્	તર્હિત્વા	તૃહત્	તૃહ્યમાણ	તર્હિત	તર્હિતવત્	તર્હિતવ્ય	તર્હણીય	તર્હ્ય
9.	વન્	વનિતુમ્	વત્વા	વન્વાન	વન્યમાન	વત	વતવત્	વનિતવ્ય	વનનીય	વાન્ય

[4] રૂપ :-

1. ભિન્દ્વહે 2. અયુઙ્ક્ત 3. અપિંષ્ટામ્ 4. હિંસ્થઃ 5. સમપૃજ્ચન્

[5] રૂપ :-

1. એન્ધિ	એન્ધ્વહિ	એન્ધ્મહિ	2. અતૃણહમ્	અતૃંહ	અતૃંહા
એન્દ્રાઃ	એન્દ્રાથામ્	એન્દ્રધ્વમ્	અતૃણેટ્-ડ્	અતૃણહમ્	અતૃણહ
એન્દ્ર	એન્દ્રાતામ્	એન્દ્રત	અતૃણેટ્-ડ્	અતૃણહામ્	અતૃંહન્

3. આનજમ્	આઞ્ચ	આઞ્મ	4. ભનજ્મિ	ભઞ્ચઃ	ભઞ્મઃ
આનક્-ગ્	આઙ્કતમ્	આઙ્કત	ભનક્ષિ	ભઙ્કથઃ	ભઙ્કથ
આનક્-ગ્	આઙ્કતામ્	આઞ્જન્	ભનક્તિ	ભઙ્કતઃ	ભઞ્જન્તિ

5. અભુઞ્જિ	અભુઞ્ચહિ	અભુઞ્મહિ
અભુઙ્કથાઃ	અભુઞ્જાથામ્	અભુઙ્કધ્વમ્
અભુઙ્કત	અભુઞ્જાતામ્	અભુઞ્જત

ચેષ્ટમાનં શરીરં સ્વં પશ્યત્યન્યશરીરવત્ ।
સંસ્તવે ચાઽપિ નિન્દાયાં કથં ક્ષુભ્યેન્મહાશયઃ ॥

[અષ્ટાવકગીતા]

પ્રવૃત્તિશીલ પોતાના શરીરને જે પોતાનાથી સ્પષ્ટ રીતે
ભિન્ન જુવે છે, જેમ અન્ય વ્યક્તિનું શરીર, તે મહાશય પોતાના
કાર્યની પ્રશંસા થાય કે નિંદા - ખળભળાટ શેં અનુભવે ?

હું આત્મા છું, શરીર નહીં - આનું સ્પષ્ટ સંવેદન
જીવનમૂલ્યોને ધરમૂળથી પલટાવવા સમર્થ છે.

[1] भूटती विगतो :-

नं.	भूणधातु	अर्थ	गण	पद	पुरुष	वयन	वर्तमान काल	ह्यस्तन भूतकाल	आशार्थ	विध्यर्थ
1	क्षुद्	भांउवुं	७	७.प.	१	२	क्षुद्धः	अक्षुन्दव	क्षुणदाव	क्षुन्द्याव
2	अञ्ज्	थोपऽवुं	७	प.प.	२	३	अङ्क्थ	आङ्क्त	अङ्क्त	अञ्ज्यात
3	इन्ध्	सणगावुं	७	आ.प.	३	१	इन्धे	ऐन्ध	इन्धाम्	इन्धीत
4	तृह्	मारुवुं	७	प.प.	२	२	तृण्डः	अतृण्डम्	तृण्डम्	तृह्यातम्
5	छिद्	छेदवुं	७	७.प.	३	२	छिन्तः	अच्छिन्ताम्	छिन्ताम्	छिन्द्याताम्
6	भिद्	भेदवुं	७	"	१	३	भिन्दमहे	अभिन्दमहि	भिनदामहै	भिन्दीमहि
7	भुज्	भोगवुं	७	"	३	३	भुज्जन्ति	अभुज्जन्	भुज्जन्तु	भुज्युः
8	पिष्	पीसवुं	७	प.प.	२	१	पिनक्षि	अपिनट्-इ	पिण्डि	पिष्याः
9	भञ्ज्	भांगवुं	७	"	१	३	भञ्ज्मः	अभञ्ज्म	भुनजाम	भञ्ज्याम
10	हिंस्	हिंसा करवी	७	"	१	२	हिंस्वः	अहिंस्व	हिनसाव	हिंस्याव
11	शिष्	भेद करवो	७	"	२	१	शिनक्षि	अशिनट्-इ	शिण्डि	शिष्याः
12	रिच्	भाली करवुं	७	७.प.	३	३	रिज्जन्ति	अरिज्चन्	रिज्चन्तु	रिज्युः
13	रुध्	अटकाववुं	७	"	२	१	रुन्त्से	अरुन्द्धाः	रुन्त्स्व	रुन्धीथाः
14	युज्	श्लेउवुं	७	"	३	२	युङ्क्ते	अयुङ्क्ताम्	युङ्क्ताम्	युज्याताम्
15	सम्+पृच्	संपर्कभां आववुं	७	प.प.	१	३	संपृज्ज्मः	समपृज्ज्म	संपृणचाम	संपृज्याम
16	खिद्	भेद पाभवुं	७	आ.प.	३	२	खिन्दाते	अखिन्दाताम्	खिन्दाताम्	खिन्दीयाताम्
17	विद्	वाढ करवो	७	"	२	३	विन्ध्वे	अविन्ध्वम्	विन्ध्वम्	विन्दीध्वम्
18	वृज्	वेगणा रडेवुं	७	प.प.	१	१	वृणज्मि	अवृणजम्	वृणजानि	वृज्याम्

[2] कर्तरि वाक्योनुं कर्मणिमां रुपांतरक्ष :-

1. मया कर्माणि अक्षुद्यन्त ।
2. असुरेण तौ छिद्येयाताम् ।
3. तेन सुखं भुज्यताम् ।
4. दयालुना वृजिनैः समं सङ्गः वृज्यते ।
5. त्वयाऽहं रुध्यै ।

[3] કોંસમાં આપેલા ધાતુના સમાન રૂપથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. અઙ્થ	6. હિંસ્તઃ
2. અતુંહન્	7. યુઙ્જીવહિ
3. ભિનદૈ	8. અખિન્દ્વહિ
4. પિંષ્યાઃ	9. વૃઙ્ચ્યુઃ
5. રિઙ્ઘિ	

[4] નંબર પ્રમાણે રૂપ :-

1. 159 = વૃઙ્જન્તુ	6. 247 = ઇનધૈ
2. 261 = છિન્દીધ્વમ્	7. 782 = ક્ષુન્દીથાઃ
3. 453 = ભુઙ્જાથામ્	8. 968 = ભિન્દીય
4. 4568 = ભુઙ્જીયાતામ્	9. 393 = છિનત્તિ
5. 17 = હિંસ્વઃ	

[5] રૂપ :-

1. વિનદૈ	વિનદાવહૈ	વિનદામહૈ	2. અરિઙ્ચિ	અરિઙ્ચ્વહિ	અરિઙ્ચ્મહિ
વિન્ત્સ્વ	વિન્દાથામ્	વિન્દ્ધ્વમ્	અરિઙ્કથાઃ	અરિઙ્ચાથામ્	અરિઙ્ધ્વમ્
વિન્તામ્	વિન્દાતામ્	વિન્દતામ્	અરિઙ્કત	અરિઙ્ચાતામ્	અરિઙ્ચત
3. પિનષાણિ	પિનષાવ	પિનષામ	4. તૃણહાનિ	તૃણહાવ	તૃણહામ
પિણ્ઠુ	પિંષ્ટમ્	પિંષ્ટ	તૃણિઠ	તૃણઠમ્	તૃણઠ
પિનષ્ટુ	પિંષ્ટામ્	પિંષન્તુ	તૃણેદુ	તૃણઠામ્	તૃંહન્તુ
5. અવૃણજમ્	અવૃઙ્ચ	અવૃઙ્ચ્મ			
અવૃણક્-ગ્	અવૃઙ્કતમ્	અવૃઙ્કત			
અવૃણક્-ગ્	અવૃઙ્કતામ્	અવૃઙ્જન્			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ / અર્થ	પુરુષ	વચન
1	તું રક્ષા કર.	પાહિ	પા	૨	પરસ્મૈ	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
2	તું હતો.	આસ્થાઃ	અસ્	૨	ઉભય	હસ્તન	૨	૧
3	અમે સૂઈ જઈશું.	શયીમહિ	શી	૨	આત્મને	વિધ્યર્થ	૧	૩
4	તેઓ કાપે છે.	દાન્તિ	દા	૨	પરસ્મૈ	વર્તમાન	૩	૩
5	તે બેએ કીધું.	અખ્યાતામ્	ખ્યા	૨	"	હસ્તન	૩	૨
6	તમે બધાં સ્તવના કરો.	નુત	નુ	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૩
7	મારે સ્તવવું જોઈએ.	સ્તુયામ્	સ્તુ	૨	ઉભય	વિધ્યર્થ	૧	૧
8	તે પ્રકાશે છે.	ભાતિ	ભા	૨	પરસ્મૈ	વર્તમાન	૩	૧
9	અમે બેએ જોડ્યું હતું.	અયુવ	યુ	૨	"	હસ્તન	૧	૨
10	તમારે બેએ જવું જોઈએ.	યાયાતમ્	યા	૨	"	વિધ્યર્થ	૨	૨
11	તું સમાઈ જા.	માહિ	મા	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
12	તે ટપક્યું હતું.	અસ્નોત્	સ્નુ	૨	"	હસ્તન	૩	૧
13	અમે બધાં લઈએ છીએ.	લામઃ	લા	૨	"	વર્તમાન	૧	૩
14	તે બેએ ભક્ષણ કર્યું હતું.	અપ્સાતામ્	પ્સા	૨	"	હસ્તન	૩	૨
15	તમે બધાં રસોઈ રાંધો.	શ્રાત	શ્રા	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૩
16	તેઓ જવા જોઈએ.	ઇયુઃ	ઇ	૨	"	વિધ્યર્થ	૩	૩
17	અમે બે ભણતા હતા.	અધ્યૈવહિ	અધિ+ઇ	૨	આત્મને	હસ્તન	૧	૨
18	હું શ્વાસ લઉં છું.	શ્વસિમિ	શ્વસ્	૨	પરસ્મૈ	વર્તમાન	૧	૧
19	તે શ્વાસ લેશે.	પ્રાણ્યાત્	પ્ર+અન્	૨	"	વિધ્યર્થ	૩	૧
20	તમે બે રડો.	રુદિતમ્	રુદ્	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૨
21	અમે બધાં સૂઈ જઈએ છીએ.	સ્વપિમઃ	સ્વપ્	૨	"	વર્તમાન	૧	૩
22	તમે બધાં જન્મ આપો.	સૂધ્વમ્	સૂ	૨	આત્મને	આજ્ઞાર્થ	૨	૩
23	તેઓ અવાજ કરશે.	રુયુઃ	રુ	૨	પરસ્મૈ	વિધ્યર્થ	૩	૩
24	અમે બેએ ખાધું હતું.	અજક્ષિવ	જક્ષ્	૨	"	હસ્તન	૧	૨
25	તે બે સ્નાન કરે છે.	સ્નાતઃ	સ્ના	૨	"	વર્તમાન	૩	૨
26	તારે આપવું જોઈએ.	રાયાઃ	રા	૨	"	વિધ્યર્થ	૨	૧
27	હું વિશ્વાસ રાખું.	વિશ્વસાનિ	વિ+શ્વસ્	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૧	૧

[2] कृ०न्त :-

1. अस्	-	भूयमान,	भूत,	भवितव्य
2. नु	-	नुवत्,	नूतवत्,	नवनीय
3. स्तु	-	स्तुत्वा,	स्तोतुम्,	स्तुत्य
4. ब्रू	-	उच्यमान,	उक्त्वा,	वाच्य
5. सू	-	सूतवत्,	सोतुम्,	सवितव्य
6. रुद्	-	रोदनीय,	रुदत्,	रुदित
7. जक्ष्	-	जक्षितव्य,	जक्षणीय,	जक्ष्य
8. अधि+इ	-	अधीतवत्,	अधीयान्,	अधीयमान
9. शी	-	शयितुम्,	शयित्वा,	शयित

[3] ३५ :-

1. स्तुथ	4. नौतु	7. जक्षतु
2. अब्रुवाताम्	5. अस्वपीः	8. सुवाथे
3. उयाम्	6. श्वस्याम्	9. शयावहै

[4] सरभा ३५०थी पूरेली पाली जग्या :-

1. अश्वसितम्	4. ब्रूतः, आहतुः	7. शेरते
2. आहथुः, ब्रूथः	5. अध्येयत	8. एधि
3. स्तुताम्	6. सूध्वम्	9. अयौत्

[5] ३५ :-

1. अस्तवम्	अस्तुव	अस्तुम	4. सुवै	सुवावहै	सुवामहै
अस्तौः	अस्तुतम्	अस्तुत	सूष्व	सुवाथाम्	सूध्वम्
अस्तवीः			सूताम्	सुवाताम्	सुवताम्
अस्तौत्	अस्तुताम्	अस्तुवन्			
अस्तवीत्					
2. सीय	सीवहि	सीमहि	5. ब्रवै	ब्रवावहै	ब्रवामहै
सीथाः	सीयाथाम्	सीध्वम्	ब्रूष्व	ब्रुवाथाम्	ब्रूध्वम्
सीत	सीयाताम्	सीरन्	ब्रूताम्	ब्रुवाताम्	ब्रुवताम्
3. अशयि	अशेवहि	अशेमहि			
अशेथाः	अशयाथाम्	अशेध्वम्			
अशेत	अशयाताम्	अशेरत			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
1	હુવાથામ્	તમે બે છૂપાવો	હુ	૨	આત્મને	આજ્ઞાર્થ	૨	૨
2	ઈંડીત	તે વખાણશે	ઈંડ્	૨	"	વિધ્યર્થ	૩	૧
3	મૃષ્ટ	તમે સાફ કરો છો	મૃજ્	૨	પરસ્મૈ	વર્તમાન	૨	૩
4	એષ્ટાઃ	તેં રાજ કર્યું હતું	ઈશ્	૨	આત્મને	હ. ભૂ. કા.	૨	૧
5	ઉષ્ટામ્	તે બે ઈચ્છો	વશ્	૨	પરસ્મૈ	આજ્ઞાર્થ	૩	૨
6	શાસાનિ	હું શાસન કરું	શાસ્	૨	"	"	૧	૧
7	આશાસીવહિ	અમારે બેએ આશા રાખવી જોઈએ	આ+શાસ્	૨	આત્મને	વિધ્યર્થ	૧	૨
8	ચકાસતિ	તેઓ પ્રકાશે છે	ચકાસ્	૨	પરસ્મૈ	વર્તમાન	૩	૩
9	આસ્વહિ	અમે બે બેઠા હતા	આસ્	૨	આત્મને	હ. ભૂ. કા.	૧	૨
10	વસ્સ્વ	તું પહેર	વસ્	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
11	દરિદ્રિયાતામ્	તે બે ગરીબ થશે	દરિદ્રા	૨	પરસ્મૈ	વિધ્યર્થ	૩	૨
12	જાગૃમઃ	અમે જાગીએ છીએ	જાગૃ	૨	"	વર્તમાન	૧	૩
13	અચ્છદ્વમ્	તમે બોલ્યા હતા	ચક્ષ્	૨	આત્મને	હ. ભૂ. કા.	૨	૩
14	અધીયાથામ્	તમે બે ભણો	અધિ+ઇ	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૨
15	આયન્	તેઓ ગયા	ઇ	૨	પરસ્મૈ	હ. ભૂ. કા.	૩	૩

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
1	તેઓએ છૂપાવ્યું હતું.	અહુવત	હુ	૨	આ.પ.	હ. ભૂ. કા.	૩	૩
2	તું શાસન કર.	શાધિ	શાસ્	૨	પ.પ.	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
3	અમે બે ગરીબ થઈએ છીએ.	દરિદ્રિવઃ	દરિદ્રા	૨	"	વર્તમાન	૧	૨
4	તું વખાણ કર.	ઈંડિષ્વ	ઈંડ્	૨	આ.પ.	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
5	અમે ઈચ્છ્યું હતું.	ઔશ્મ	વશ્	૨	પ.પ.	હ. ભૂ. કા.	૧	૩
6	તેઓ જાગ્યા હતા.	અજાગૃઃ	જાગૃ	૨	"	"	૩	૩
7	અમારે બેએ સાફ કરવું જોઈએ.	મૃજ્યાવ	મૃજ્	૨	"	વિધ્યર્થ	૧	૨
8	અમે ભણ્યા હતા.	અધ્યૈમહિ	અધિ+ઇ	૨	આ.પ.	હ. ભૂ. કા.	૧	૩
9	તમે બે રાજ કરો છો.	ઈશાથે	ઈશ્	૨	"	વર્તમાન	૨	૨
10	તે બે બોલો.	ચક્ષાતામ્	ચક્ષ્	૨	"	આજ્ઞાર્થ	૩	૨

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
11	તેઓ જાય છે.	યન્તિ	ઇ	૨	પ.પ.	વર્તમાન	૩	૩
12	અમે પહોંચી હતું.	અવસ્મહિ	વસ્	૨	આ. પ.	"	૧	૩
13	તમે બે પ્રકાશશો.	ચકાસ્યાતમ્	ચકાસ્	૨	પ.પ.	વિધ્યર્થ	૨	૨
14	તમે બેસો.	આધ્વમ્	આસ્	૨	આ.પ.	આજ્ઞાર્થ	૨	૩
15	તેઓ આશા રાખે છે.	આશાસતે	આ+શાસ્	૨	"	વર્તમાન	૩	૩

[૩] સાચું કૃદન્ત :-

1. માર્ષ્ટુમ્	4. હોતુમ્	7. ઈંડાન
2. ઉશત્	5. શિષ્ટ્વા	8. વસ્યમાન
3. ક્ષાતુમ્	6. જાગરિતુમ્	9. આસીન

[4] આપેલ રૂપ પછી આવતા રૂપથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. ચડ્દ્વમ્	4. ઔષ્ટમ્, ઔષ્ટામ્	7. શિષ્ટ:
2. ઇદ્દામ્	5. મૃજન્તિ, માર્જન્તિ	8. અચકાઃ, અચકાત્-દ્
3. એષ્ટ	6. ઉઙ્ઙિ	9. અદરિદ્રુ:

[5] રૂપ :-

1. દરિદ્રાણિ	દરિદ્રાવ	દરિદ્રામ	2. અજાગરમ્	અજાગૃવ	અજાગૃમ
દરિદ્રિહિ	દરિદ્રિતમ્	દરિદ્રિત	અજાગઃ	અજાગૃતમ્	અજાગૃત
દરિદ્રાતુ	દરિદ્રિતામ્	દરિદ્રતુ	અજાગઃ	અજાગૃતામ્	અજાગૃતુઃ
3. એશિ	એશ્વહિ	એશ્મહિ	4. વશિમ	ઉશ્વઃ	ઉશ્મઃ
એષ્ટાઃ	એશાથામ્	એડ્દ્વમ્	વક્ષિ	ઉષ્ટઃ	ઉષ્ટ
એષ્ટ	એશાતામ્	એશત	વષ્ટિ	ઉષ્ટઃ	ઉશન્તિ
5. શાસાનિ	શાસાવ	શાસામ			
શાધિ	શિષ્ટમ્	શિષ્ટ			
શાસ્તુ	શિષ્ટામ્	શાસતુ			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	વર્તમાનકાળ	હ્યસ્તન ભૂતકાળ	આશાઈ	વિધ્યર્થ
1	દિહ્	લેપ કરવો	૨	ઉ.પ.	૧	૨	દિહ્	અદિહ્	દેહાવ	દિહ્યાવ
2	દુહ્	દોહવું	૨	"	૨	૩	દુગ્ધ	અદુગ્ધ	દુગ્ધ	દુહ્યાત
3	દ્વિષ્	દ્વેષ કરવો	૨	"	૩	૧	દ્વેષ્ટિ	અદ્વેદ્-દ્	દ્વેષ્ટુ	દ્વિષ્યાત્
4	વિદ્	જાણવું	૨	પ.પ.	૨	૧	વેત્થ	અવે:	વિદ્ધિ	વિદ્યા:
5	લિહ્	ચાટવું	૨	ઉ.પ.	૩	૨	લીઢ:	અલીઢામ્	લીઢામ્	લિહ્યાતામ્
6	વસ્	પહેરવું	૨	આ.પ.	૧	૩	વસ્મહે	અવસ્મહિ	વસામહે	વસીમહિ
7	ચક્ષ્	કહેવું	૨	"	૩	૩	ચક્ષતે	અચક્ષત	ચક્ષતામ્	ચક્ષીરન્
8	હન્	હણવું	૨	ઉ.પ.	૨	૨	હથ:	અહતમ્	હતમ્	હન્યાતમ્
9	દરિદ્રા	ગરીબ થવું	૨	પ.પ.	૧	૨	દરિદ્રિવ:	અદરિદ્રિવ	દરિદ્રાવ	દરિદ્રિયાવ
10	મૃજ્	સાફ કરવું	૨	"	૨	૧	માર્ક્ષિ	અમાર્દ્-દ્	મૃઙ્કિ	મૃજ્યા:
11	વશ્	ઈચ્છવું	૨	"	૧	૨	ઉશ્વ:	ઔશ્વ	વશાવ	ઉશ્યાવ
12	ચકાસ્	પ્રકાશવું	૨	"	૩	૩	ચકાસતિ	અચકાસુ:	ચકાસતુ	ચકાસ્યુ:
13	શાસ્	શાસન કરવું	૨	"	૩	૨	શિષ્ટ:	અશિષ્ટામ્	શિષ્ટામ્	શિષ્યાતામ્
14	ઈશ્	રાજ કરવું	૨	આ.પ.	૨	૩	ઈશિધ્વે	ઐદ્વમ્	ઈશિધ્વમ્	ઈશીધ્વમ્
15	હ્રુ	હૂંપાવવું	૨	"	૧	૧	હ્રુવે	અહ્રુવિ	હ્રવૈ	હ્રુવીય
16	આસ્	બેસવું	૨	"	૨	૩	આધ્વે	આધ્વમ્	આધ્વમ્	આસીધ્વમ્
17	ઈદ્	વખાણવું	૨	"	૩	૨	ઈડાતે	ઐડાતામ્	ઈડાતામ્	ઈડીયાતામ્
18	સ્તુ	સ્તવવું	૨	ઉ.પ.	૧	૧	સ્તુવે	અસ્તુવિ	સ્તવૈ	સ્તુવીય
19	રુ	શોક કરવો	૨	પ.પ.	૧	૨	રુવ:	અરુવ	રવાવ	રુયાવ
20	સૂ	જન્મ આપવો	૨	આ.પ.	૨	૩	સૂધ્વે	અસૂધ્વમ્	સૂધ્વમ્	સુવીધ્વમ્
21	નુ	વખાણવું	૨	પ.પ.	૩	૧	નૌતિ	અનૌત્	નૌતુ	નુયાત્
22	યુ	જોડવું	૨	"	૨	૨	યુથ:	અયુતમ્	યુતમ્	યુયાતમ્
23	જક્ષ્	ખાવું	૨	"	૩	૧	જક્ષિતિ	અજક્ષીત્	જક્ષિતુ	જક્ષ્યાત્
24	સ્વપ્	સુવું	૨	"	૧	૩	સ્વપિમ:	અસ્વપિમ	સ્વપામ	સ્વપ્યામ
25	બ્રૂ	બોલવું	૨	ઉ.પ.	૩	૩	આહુ:	અબ્રુવન્	બ્રુવન્તુ	બ્રૂયુ:
26	અધિ+ઇ	ભણવું	૨	આ.પ.	૨	૧	અધીષે	અધ્યૈથા:	અધીષ્વ	અધીયીથા:
27	રુદ્	રડવું	૨	પ.પ.	૧	૨	રુદિવ:	અરુદિવ	રોદાવ	રુદ્યાવ

[2] साधनिका :-

1. द्विष् + हि = द्विट् + हि [नियम - ८ मुजब] = द्विट् + ढि [व्यंज. सं. नियम- ४ मुजब] = द्विड् + ढि [व्यंजनसंधि नियम- २ मुजब] = द्विड्ढि	2. दुह + स्व = दुष् + स्व [नियम - ४ मुजब] = धुष् + स्व [नियम - ५ मुजब] = धुक् + स्व [व्यंजनसंधि नियम-१ मुजब] = धुक् + ष्व [व्यंजनसंधि नियम-१८ मुजब] = धुक्ष्व
---	--

3. दुह + ध्वम् = दुष् + ध्वम् [नियम - ४ मुजब] = धुष् + ध्वम् [नियम - ५ मुजब] = धुग् + ध्वम् [व्यंजनसंधि नियम-२ मुजब] = धुग्ध्वम् = अधुग्ध्वम् [ह्यस्तन भूतकाणनो अ लागता]	4. दुह + ताम् = दुष् + ताम् [नियम - ४ मुजब] = दुष् + धाम् [नियम - ३ मुजब] = दुग् + धाम् [व्यंजन संधि नियम - २ मुजब] = दुग्धाम्
---	---

5. लिह + ति = लिट् + ति [नियम - १ मुजब] = लिट् + धि [नियम - ३ मुजब] = लिट् + ढि [व्यंजन संधि नियम - १४ मुजब] = ली + ढि [व्यंजन संधि नियम - २१ मुजब] = लीढि

[5] ३५ :-

1. दोहै दोहावहै दोहामहै धुक्ष्व दुहाथाम् धुग्ध्वम् दुग्धाम् दुहाताम् दुहताम्	2. अहनम् अहन्व अहन्म अहन् अहतम् अहत अहन् अहताम् अघ्नन्
3. लिहे लिह्वहे लिह्वहे लिक्षे लिहाथे लीद्वे लीढे लिहाते लिहते	4. द्वेषाणि द्वेषाव द्वेषाम द्विड्ढि द्विष्टम् द्विष्ट द्वेष्टु द्विष्टाम् द्विष्टन्तु

5. वेद्य - वेद विद्वः - विद्व वेत्सि - वेत्थ वित्थः - विदथुः वेत्ति - वेद वित्तः - विदतुः	विद्यः - विद्य वित्थ - विद विदन्ति - विदुः
--	--

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	અર્થ	મૂળ ધાતુ	ગ ણ	પદ	પુ રુ ધ	વ ચ ન	વર્તમાન કાળ	હિસ્તન ભૂતકાળ	આશાર્થ	વિધ્યર્થ
1.	સૂવું	સ્વપ્	૨	પ.પ.	૧	૩	સ્વપિમ:	અસ્વપિમ	સ્વપામ	સ્વપ્યામ
2.	રડવું	રુદ્	૨	"	૨	૧	રોદિષિ	અરોદી:	રુદિહિ	રુદ્યા:
3.	શ્વાસ લેવો	શ્વસ્	૨	"	૩	૨	શ્વસિત:	અશ્વસિતામ્	શ્વસિતામ્	શ્વસ્યાતામ્
4.	જન્મ આપવો	સૂ	૨	આ.પ.	૧	૨	સૂવહે	અસૂવહિ	સુવાવહૈ	સુવીવહિ
5.	સૂઈ જવું	શી	૨	"	૨	૩	શેધ્વે	અશેધ્વમ્	શેધ્વમ્	શયીધ્વમ્
6.	સ્તવવું	સ્તુ	૨	ઉ.પ.	૩	૨	સ્તુત:	અસ્તુવીતામ્	સ્તુતામ્	સ્તુવીયાતામ્
7.	ભણવું	અધિ+હ	૨	આ.પ.	૧	૧	અધીયે	અધ્યૈયિ	અધ્યૈ	અધીયીય
8.	ઝરવું	સ્નુ	૨	પ.પ	૨	૨	સ્નુથ:	અસ્નુતમ્	સ્નુતમ્	સ્નુયાતમ્
9.	દોહવું	દુહ	૨	ઉ.પ.	૩	૨	દુગ્ધ:	અદુગ્ધામ્	દુગ્ધામ્	દુહ્યાતામ્
10.	ચાટવું	લિહ	૨	"	૧	૩	લિહ્ય:	અલિહ્ય	લેહામ	લિહ્યામ
11.	કહેવું	ચક્ષ	૨	આ.પ.	૨	૨	ચક્ષાથે	અચક્ષાથામ્	ચક્ષાથામ્	ચક્ષીયાથામ્
12.	ગરીબ થવું	દરિદ્રા	૨	પ.પ.	૩	૨	દરિદ્રિત:	અદરિદ્રિતામ્	દરિદ્રિતામ્	દરિદ્રિયાતામ્
13.	ઈચ્છવું	વશ	૨	"	૧	૧	વશિમ	અવશમ્	વશાનિ	उश्याम्
14.	શાસન કરવું	શાસ્	૨	"	૨	૩	શિષ્ટ	અશિષ્ટ	શિષ્ટ	શિષ્યાત
15.	રાજ કરવું	ઈશ	૨	આ.પ.	૩	૩	ઈશતે	ऐशत	ईशताम्	ईशीरन्
16.	વખાણવું	ઈદ્	૨	"	૧	૨	ઈદ્વહે	ऐइवहि	ईडावहै	ईडीवहि
17.	શોક કરવો	રુ	૨	પ.પ.	૨	૧	રૌષિ	અરૌ:	રુહિ	रुयाः
18.	હણવું	હન્	૨	ઉ.પ.	૩	૧	હન્તિ	અહન્	હન્તુ	ह-न्यात्
19.	જોડવું	યુ	૨	પ.પ.	૧	૧	યૌમિ	અયવમ્	યવાનિ	युयाम्
20.	ખાવું	જક્ષ	૨	"	૨	૧	જક્ષિષિ	અજક્ષી:	જક્ષિહિ	जक्ष्याः
21.	બોલવું	બ્રૂ	૨	ઉ.પ.	૩	૧	આહ	અબ્રવીત્	બ્રવીતુ	ब्रूयात्
22.	વખાણવું	નુ	૨	પ.પ.	૧	૨	નુવ:	અનુવ	નવાવ	नुयाव
23.	જાણવું	વિદ્	૨	"	૨	૨	વિત્ય:	અવિતમ્	વિત્તમ્	विद्यातम्
24.	દેષ કરવો	દિષ્	૨	ઉ.પ.	૩	૨	દિષ્ટ:	અદિષ્ટામ્	દિષ્ટામ્	द्विष्याताम्
25.	પહેરવું	વસ્	૨	આ.પ.	૨	૩	વધ્વે	અવધ્વમ્	વધ્વમ્	वसीध्वम्
26.	જાગવું	જાગ્	૨	પ.પ.	૧	૩	જાગુમ:	અજાગુમ	જાગરામ	जागूयाम
27.	સાફ કરવું	મૃજ્	૨	"	૩	૩	મૃજન્તિ	અમૃજન્	મૃજન્તુ	मृज्युः

[2] कर्मणि वाक्यो :-

1. शुभस्वप्नस्य दर्शने निशायां जागर्येत ।
2. सारमेयेन अस्थि लिह्यते, बिडालैः दुग्धमलिह्यत ।
3. गोपालेन गौः पयः दुह्यते ।
4. यैरागमः श्रूयते, जिनाः स्तूयन्ते, सत्यमुच्यते तैः मोक्षः लभ्यते ।
5. मया त्वं न द्विष्यसे किन्तु मत्पापानि द्विष्यन्ते ।

[3] कर्तरि रूपां समान पुरुष / वचन / कालवाणा कर्मणि रूपो :-

1. श्रायेते	4. अशय्यत	7. उच्यध्वम्
2. असूयेताम्	5. अदरिद्र्यत	8. ऐड्यत
3. रूयेत	6. रुद्यताम्	9. सुप्यताम्

[4] वश्ये आवता कभसर रूपोऽथी पूरेली आली जग्या :-

1. घ्नीथाः, घ्नीयाथाम्, घ्नीध्वम्, घ्नीत, घ्नीयाताम्, घ्नीरन्
2. अध्यैवहि, अध्यैमहि, अध्यैथाः, अध्यैयाथाम्, अध्यैध्वम्
3. ब्रवाणि, ब्रवाव, ब्रवाम्, ब्रूहि, ब्रूतम्
4. स्तुवे, स्तुवहे, स्तुमहे, स्तुषे, स्तुवाथे, स्तुध्वे
5. शेष्वा, शयाथाम्, शेध्वम्, शेताम्, शयाताम्, शेस्ताम्

[5] रूप :-

1. अस्थि	अस्थिनी	अस्थीनि	2. गीः	गिरौ	गिरः
अस्थि	अस्थिनी	अस्थीनि	गिरम्	गिरौ	गिरः
अस्थ्ना	अस्थिभ्याम्	अस्थिभिः	गिरा	गीर्भ्याम्	गीर्भिः
अस्थ्ने	अस्थिभ्याम्	अस्थिभ्यः	गिरे	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
अस्थ्नः	अस्थिभ्याम्	अस्थिभ्यः	गिरः	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
अस्थ्नः	अस्थ्नोः	अस्थ्नाम्	गिरः	गिरोः	गिराम्
अस्थ्नि, अस्थनि	अस्थ्नोः	अस्थिषु	गिरि	गिरोः	गीर्षु
अस्थि ! अस्थे ! अस्थिनी !	अस्थीनि !		गीः ! गिरौ ! गिरः !		

3. औच्चे	औच्चावहि	औच्चावहि	4. ख्यायै	ख्यायावहै	ख्यायामहै
औच्चथाः	औच्चैथाम्	औच्चध्वम्	ख्यायस्व	ख्यायेथाम्	ख्यायध्वम्
औच्चत	औच्चैताम्	औच्चन्त	ख्यायताम्	ख्यायेताम्	ख्यायन्ताम्

5. अधीयेय	अधीयेवहि	अधीयेमहि
अधीयेथाः	अधीयेयाथाम्	अधीयेध्वम्
अधीयेत	अधीयेयाताम्	अधीयेरन्

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ગુજરાતી અર્થ	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
1	મેં લીધું હતું.	આદદામ્	આ+દા	૩	ઉ.પ.	હિ. ભૂ. કા.	૧	૧
2	તે ધરશે.	દધ્યાત્	ધા	૩	"	વિધ્યર્થ	૩	૧
3	તું સમાધાન કર.	સમાધત્ત્વ	સમ્+આ+ધા	૩	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
4	અમે બે કરીએ છીએ.	વિદધ્વઃ	વિ+ધા	૩	"	વર્તમાન	૧	૨
5	તમે બેએ ધ્યાન આપ્યું હતું.	અવાધત્તમ્	અવ+ધા	૩	"	હિ. ભૂ. કા.	૨	૨
6	તેઓએ રાખી મૂકવું જોઈએ.	નિદધ્યુઃ	નિ+ધા	૩	"	વિધ્યર્થ	૩	૩
7	તમે બંધ કરો.	પિધત્ત	પિ+ધા	૩	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૩
8	તે બે બંધ કરે છે.	અપિધત્તઃ	અપિ+ધા	૩	"	વર્તમાન	૩	૨
9	અમે બધાંએ છોડ્યું હતું.	અજહિમ	હા	૩	પ.પ.	હિ. ભૂ. કા.	૧	૩
10	મારે પહેરવું જોઈએ.	પરિદધ્યામ્	પરિ+ધા	૩	ઉ.પ.	વિધ્યર્થ	૧	૧
11	તે આપે.	દદાતુ	દા	૩	"	આજ્ઞાર્થ	૩	૧
12	તું આશરો આપે છે.	વિભર્ષિ	ભૃ	૩	"	વર્તમાન	૨	૧
13	અમે બે ડર્યા હતા.	અવિભીવ	ભી	૩	પ.પ.	હિ. ભૂ. કા.	૧	૨
14	તમે બે ભાગો છો.	પલાયેથે	પરા+અય્	૧	આ.પ.	વર્તમાન	૨	૨
15	તે વિશેષ રીતે સમજાવે છે.	વ્યાચષ્ટે	વિ+આ+ચક્ષ્	૨	આ.પ.	"	૩	૧

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
1	પિદધીવહિ	અમારે બેએ બંધ કરવું જોઈએ	પિ+ધા	૩	ઉ.પ.	વિધ્યર્થ	૧	૨
2	અવિભ્રાથામ્	તમે બેએ આશરો આપ્યો હતો	ભૃ	૩	"	હિ. ભૂ. કા.	૨	૨
3	વિધત્તામ્	તે અમલ કરો	વિ+ધા	૩	"	આજ્ઞાર્થ	૩	૧
4	આદદધ્વે	તમે લો છો	આ+દા	૩	"	વર્તમાન	૨	૩
5	સમાદધ્યાતામ્	તે બેએ સમાધાન કરવું જોઈએ	સમ્+આ+ધા	૩	"	વિધ્યર્થ	૩	૨
6	અવાદધ્મહિ	અમે બધાંએ ધ્યાન રાખ્યું	અવ+ધા	૩	"	હિ. ભૂ. કા.	૧	૩
7	નિધેહિ	તું રાખી મૂક	નિ+ધા	૩	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૧
8	અપિદધતિ	તેઓ બંધ કરે છે	અપિ+ધા	૩	"	વર્તમાન	૩	૩
9	પર્યદધિ	મેં પહેર્યું હતું	પરિ+ધા	૩	"	હિ. ભૂ. કા.	૧	૧
10	દદાથામ્	તમે બે આપો	દા	૩	"	આજ્ઞાર્થ	૨	૨

નં.	રૂપ	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	વચન
11	જહાવ	અમારે બેએ છોડવું જોઈએ	હા	૩	પ.પ.	વિધ્યર્થ	૧	૨
12	ધદ્ધ્વે	તમે ધારણ કરો છો	ધા	૩	ઉ.પ.	વર્તમાન	૨	૩
13	અબિભયુ:	તેઓ ડર્યા હતા	ભી	૩	પ.પ.હ.	ભૂ. કા.	૩	૩
14	સંધિયામ:	અમે સંધિ કરીએ છીએ	સમ્+ધિ	૬	"	વર્તમાન	૧	૩
15	વિરમતિ	તે અટકે છે	વિ+રમ્	૧	"	"	૩	૧

[3] સાધનિકા :-

1. ભી + મ:

- = ભીભી+મ: [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]
- = બીભી+મ: [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - A થી]
- = બિભી+મ: [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - C થી]
- = બિભીમ:

2. હા + અમ્

- = હાહા+અમ્ [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]
- = જાહા+અમ્ [નિયમ 2 - B થી]
- = જહા+અમ્ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - C થી]
- = અજહા+અમ્ [દ્વિ.ભૂતકાળ હોવાથી]
- = અજહામ્

3. ધા + સ્વ

- = ધાધા+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]
- = દાધા+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - A થી]
- = દધા+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - C થી]
- = ધત્+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 8 - D થી]
- = ધત્સ્વ

4. ભૃ + સ્વ

- = ભૃભૃ+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]
- = વૃભૃ+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - A થી]
- = બિભૃ+સ્વ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - E થી]
- = બિભૃ+ષ્વ [વ્યંજન સંધિ નિ. 18 થી]
- = બિભૃષ્વ

5. ધા + ધ્વે

- = ધાધા+ધ્વે [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]
- = દાધા+ધ્વે [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - A થી]
- = દધા+ધ્વે [દ્વિરુક્તિ નિ. 2 - C થી]
- = ધત્+ધ્વે [દ્વિરુક્તિ નિ. 8 - D થી]
- = ધદ્+ધ્વે [વ્યંજન સંધિ નિ. 2 થી]
- = ધદ્ધ્વે

[4] શબ્દોમાં ખોવાયેલા રૂપો :-

1. અબિભ્રાથામ્	6. અબિભયુ:
2. અદધ્વ	7. સમાધદ્ધ્વમ્
3. દદીયાતામ્	8. બિભ્રૈ
4. ધત્થ:	9. દેહિ
5. બિભ્રીરન્	

[5] રૂપ :-

1. બિભરાણિ	બિભરાવ	બિભરામ
બિભૃહિ	બિભૃતમ્	બિભૃત
બિભર્તુ	બિભૃતામ્	બિભૃતુ

2. અદદિ	અદદ્વહિ	અદદ્ગ્રહિ
અદત્થા:	અદદાથામ્	અદદ્ધ્વમ્
અદત્ત	અદદાતામ્	અદદત્

3. વિભયાનિ	વિભયાવ	વિભયામ	4. જહ્યામ્	જહ્યાવ	જહ્યામ
વિભિહિ	વિભિતમ્	વિભિત	જહ્યાઃ	જહ્યાતમ્	જહ્યાત
વિભીહિ	વિભીતમ્	વિભીત	જહ્યાત્	જહ્યાતામ્	જહ્યુઃ
વિભેર્તુ	વિભિતામ્	વિભ્યતુ			
	વિભીતામ્				
5. દધાનિ	દધાવ	દધામ			
ધેહિ	ધત્તમ્	ધત્ત			
દધાતુ	ધત્તામ્	દધતુ			

પરસ્પૃહા મહાદુઃખમ્,

નિઃસ્પૃહત્વં મહાસુખમ્ ।

એતદુક્તં સમાસેન,

લક્ષણં સુખ-દુઃખયોઃ ॥

[જ્ઞાનસાર]

બીજાની કોઈની પણ સ્પૃહા રાખવી તે મહાદુઃખ છે.

પર કોઈ પણ ચીજની સ્પૃહા ન હોવી તે નિઃસ્પૃહતા મહાસુખ છે. આ સુખ-દુઃખનું સંક્ષેપથી લક્ષણ કહ્યું.

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	કાળ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1.	હ	હોમવું	૩	પરસ્મૈ	વર્તમાન	૧	જુહોમિ	જુહુવઃ	જુહુમઃ
2.	હ્રી	હ્રાજવું	૩	"	હસ્તન	૨	અજિહેઃ	અજિહ્રીતમ્	અજિહ્રીત
3.	પૃ	પૂરવું	૩	"	આશાર્થ	૩	પિપર્તુ	પિપૃતામ્	પિપ્રતુ
4.	પૃ	પૂરવું	૩	"	વિધ્યર્થ	૨	પિપૂર્યાઃ	પિપૂર્યાતમ્	પિપૂર્યાત
5.	ઋ	જવું	૩	"	વર્તમાન	૩	ઇર્યતિ	ઇયૃતઃ	ઇયૃતિ
6.	નિજ્	સાર્ક કરવું	૩	ઉભય	હસ્તન	૧	અનેનિજિ	અનેનિજ્વહિ	અનેનિજ્મહિ
7.	વિજ્	જૂદું પાડવું	૩	"	વિધ્યર્થ	૩	વેવિજ્યાત્	વેવિજ્યાતામ્	વેવિજ્યુઃ
8.	વિષ્	ધેરો ઘાલવો	૩	"	આશાર્થ	૨	વેવિઙ્ઠિ	વેવિષ્ટમ્	વેવિષ્ટ
9.	મા	માપવું	૩	આત્મને	વિધ્યર્થ	૧	મિમીય	મિમીવહિ	મિમીમહિ
10.	હા	જવું	૩	"	હસ્તન	૧	અજિહિ	અજિહીવહિ	અજિહીમહિ
11.	ધા	ધારણ કરવું	૩	ઉભય	આશાર્થ	૨	ધેહિ	ધત્તમ્	ધત્ત
12.	ભૃ	ભરવું	૩	"	વર્તમાન	૩	બિભૃતે	બિભ્રાતે	બિભ્રતે
13.	દા	આપવું	૩	"	વિધ્યર્થ	૨	દદ્યાઃ	દદ્યાતમ્	દદ્યાત
14.	ભી	ડરવું	૩	પરસ્મૈ	આશાર્થ	૩	બિભેતુ	બિભિતામ્	બિભ્યતુ
15.	હા	છોડવું	૩	"	હસ્તન	૧	અજહામ્	અજહિવ	અજહીમ

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	અર્થ	મૂળ ધાતુ	ગ ણ	પદ	પુ રુ ષ	વ ચ ન	વર્તમાન કાળ	હસ્તન ભૂતકાળ	આશાર્થ	વિધ્યર્થ
1.	હ્રાજવું	હ્રી	૩	પ.પ.	૧	૩	જિહ્રીમઃ	અજિહ્રીમ	જિહ્ર્યામ	જિહ્રીયામ
2.	ભરવું	પૃ	૩	"	૨	૨	પિપૂર્થઃ	અપિપૂર્તમ્	પિપૂર્તમ્	પિપૂર્યાતમ્
3.	જવું	ઋ	૩	"	૧	૨	ઇયૃવઃ	એયૃવ	ઇયરાવ	ઇયૃયાવ
4.	સ્વચ્છ કરવું	નિજ્	૩	ઉ.પ.	૩	૩	નેનિજતિ	અનેનિજુઃ	નેનિજતુ	નેનિજ્યુઃ
5.	જૂદું પાડવું	વિજ્	૩	"	૨	૧	વેવિક્ષે	અવેવિક્ષાઃ	વેવિક્ષવ	વેવિજીથાઃ
6.	ધેરી લેવું	વિષ્	૩	"	૧	૧	વેવેષ્મિ	અવેવિષમ્	વેવિષાણિ	વેવિષીય
7.	જવું	હા	૩	આ.પ.	૨	૩	જિહીધ્વે	અજિહીધ્વમ્	જિહીધ્વમ્	જિહીધ્વમ્
8.	માપવું	મી	૩	"	૩	૨	મિમાતે	અમિમાતામ્	મિમાતામ્	મિમીયાતામ્
9.	હોમવું	હ	૩	પ.પ.	૩	૧	જુહોતિ	અજુહોત્	જુહોતુ	જુહુયાત્

[3] कृदन्तो :-

नं.	मूलधातु	उत्त्वर्थ	संबंधक	वर्तमान कर्तरि	वर्तमान कर्मणि	कर्मणिभूत	कर्तरिभूत	विध्यर्थ
1.	निज्	नेक्तुम्	निक्त्वा	नेनिजान्	निज्यमान	निक्त	निक्तवत्	नेक्तव्य
2.	प्	परितुम्	पूर्त्वा	पिपुरत्	पूर्यमाण	पूरत	पूरतवत्	परणीय
3.	विष्	वेष्टुम्	विष्ट्वा	वेविषान्	विष्यमाण	विष्ट	विष्टवत्	वेष्टव्य
4.	मा	मातुम्	मित्वा	मिमान्	मीयमान	मित	मितवत्	मातव्य
5.	भृ	भर्तुम्	भृत्वा	बिभ्रत्	भ्रियमाण	भृत	भृतवत्	भरणीय
6.	ही	हेतुम्	हीत्वा	जिह्रियत्	हीयमाण	हीत	हीतवत्	हेय
7.	धा	धातुम्	हित्वा	दधान	धीयमान	हित	हितवत्	धातव्य
8.	ऋ	अर्तुम्	ऋत्वा	इयत्	अर्यमाण	ऋत	ऋतवत्	अरणीय
9.	हु	होतुम्	हुत्वा	जुह्वत्	हूयमान	हुत	हुतवत्	हाव्य

[4] कर्तरि उपोने समान कर्मणिनुं उप :-

1. विज्येन्	4. पूर्यध्वे	7. हीयेयाताम्
2. धीयेथाम्	5. अहीयत	8. भ्रियामहै
3. अप्रियावहि	6. मीयताम्	9. निज्ये

[5] उप :-

1. मन्थाः मन्थानम् मथा मथे मथः मथः मथि मन्थाः !	मन्थानौ मन्थानौ मथिभ्याम् मथिभ्याम् मथिभ्याम् मथोः मथोः मन्थानौ !	मन्थानः मथः मथिभिः मथिभ्यः मथिभ्यः मथाम् मथिषु मन्थानः !	2. द्यौः दिवम् दिवा दिवे दिवः दिवः दिवि द्यौः !	दिवौ दिवौ द्युभ्याम् द्युभ्याम् द्युभ्याम् दिवोः दिवोः दिवोः !	दिवः दिवः द्युभिः द्युभ्यः द्युभ्यः दिवा द्युषु दिवः !
3. ऐयरम् ऐयः ऐयः	ऐयृव ऐयृतम् ऐयृताम्	ऐयृम ऐयृत ऐयरुः	4. पिपराणि पिपूर्हि पिपर्तु	पिपराव पिपूर्तम् पिपूर्ताम्	पिपराम पिपूर्त पिपुरतु
5. पिपर्मि पिपर्षि पिपर्ति	पिपृवः पिपृथः पिपृतः	पिपृमः पिपृथ पिप्रति			

[1] સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. તપસ્વીઓ પોતાને જાણે છે, ગુણોનું ગ્રહણ કરે છે. દોષોને કાપે છે. પાપને કાપે છે. કર્મોને ચૂરી નાંખે છે, આત્મામાં લીન થઈ જાય છે અને મોક્ષને વશ કરે છે. ધન્ય છે તેઓ ! અમે તેઓને નમસ્કાર કરીએ છીએ.
2. ભગવાને કોધને ખંખેરી નાખ્યો, માનને ખંખેરી નાખ્યું, માયાને ધ્રુજાવી દીધી, લોભને છોડી દીધો, પ્રમાદને હલાવી નાંખ્યો, અસત્યને ધ્રુજાવી દીધું. અને તેથી ભગવાન કેવલજ્ઞાન પામ્યા.
3. જેના દ્વારા ભોગો ભોગવાયા તે પણ ખુશ નથી. અને જેના દ્વારા ભોગવાઈ રહ્યા છે તે પણ સુખી નથી. જે ભોગવવાને ઈચ્છે છે તે પણ વ્યાકુળ છે. પણ જેણે ભોગો છોડી દીધા છે તે શ્રમણો સુખી છે. માટે ભોગો ભોગવવા યોગ્ય નથી. પણ છોડવા યોગ્ય છે.
4. દયાળુ નિર્દયીની સાથે સંગને છોડે છે. ઉત્તમ માણસ ખરાબ માણસોની સાથે વાતચીતને છોડી દે છે. પણ, સજ્જનોની સાથે નહીં. જેમ રોગી માણસ અપથ્યને છોડે, પણ ઔષધને નહીં !
5. 'તું કાપ, અટકાવ, પીસ, છેદ, ચૂર, ભેદ, માર, સળગાવ' - આવી ભાષા સાવધ ભાષા કહેવાય છે. તેને તું છોડી દે.
6. તારું બધું આપી દે, તું લે નહીં. કારણ કે દાનનો અત્યંત મહિમા છે. વિશ્વમાં સૂર્યની જેમ દાન પ્રકાશે છે. દાન અપકીર્તિને કાપી નાંખે છે. લોકો દાનને સ્તવે છે.
7. જેવી રીતે એક લાકડું અને બીજું લાકડું મહાસાગરમાં ભેગા થાય અને ભેગા થઈ છૂટા થઈ જાય. તેના જેવો જીવોનો સમાગમ = સબંધ છે.
8. કહેવા યોગ્ય બધું બિભીષણે કહી દીધું. મંત્રીઓ પણ સમજાવી અટકી ગયા. મંદોદરીએ પણ સમજાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો તો પણ રાવણે સીતાને પાછી ન સોંપી.

- પરીક્ષા-૨**

[4] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પ્રયોગ	વચન	પ્ર. પુ.	દ્વિ. પુ.	તૃ. પુ.
1.	ખેદ પામવું	ખિદ્	૭	આ.પ.	હિસ્તન	કર્તરિ	૨	અખિન્દવહિ	અખિન્દાથામ્	અખિન્દાતામ્
2.	અતિ લોભ કરવો	ગૃધ્	૪	પ.પ.	આજાર્થ	કર્તરિ	૩	ગૃધ્યામ	ગૃધ્યત	ગૃધ્યન્તુ
3.	હોમવું	હુ	૩	"	વિધ્યર્થ	કર્તરિ	૧	જુહ્યામ્	જુહ્યાઃ	જુહ્યાત્
4.	સ્વચ્છ કરવું	નિજ્	૩	ઉ.પ.	વર્તમાન	કર્તરિ	૩	નેનિજ્મઃ	નેનિજ્થ	નેનિજતિ
5.	સ્નાન કરવું	સ્ના	૨	પ.પ.	"	કર્તરિ	૨	સ્નાવઃ	સ્નાથઃ	સ્નાતઃ
6.	દોહવું	દુહ્	૨	ઉ.પ.	હિસ્તન	કર્તરિ	૧	અદુહિ	અદુઘાઃ	અદુઘ
7.	દ્વેષ કરવો	દ્વિષ્	૨	"	આજાર્થ	કર્તરિ	૧	દ્વેષાણિ	દ્વિઙ્ઠિ	દ્વેષ્ટુ
8.	જન્મ આપવો	સૂ	૨	આ.પ.	વિધ્યર્થ	કર્મણિ	૨	સૂયેવહિ	સૂયેયાથામ્	સૂયેયાતામ્
9.	દૂર કરવું	અપ+આ+કૃ	૮	ઉ.પ.	વર્તમાન	કર્તરિ	૩	અપાકુર્મઃ	અપાકુરુથ	અપાકુર્વન્તિ

[5] સાધનિકા :-

1. લિહ + તુ = લેહ+તુ [ગુણ થવાથી] = લેદ+તુ [સામાન્ય નિ. 1 થી] = લેદ+દુ [વ્યં.સં. નિ. 14 થી] = લે+દુ [વ્યં.સં. નિ. 21 થી] = લેદુ	2. દુહ + ત = અદુહ+ત [હિસ્તન ભૂતકાળ હોવાથી] = અદુઘ+ત [સામાન્ય નિ. 4 થી] = અદુઘ+ધ [સામાન્ય નિ. 3 થી] = અદુઘ+ધ [વ્યં. સંધિ નિ. 2 થી] = અદુઘ
3. દુહ + ધ્વમ્ = દુઘ+ધ્વમ્ [સામાન્ય નિ. 4 થી] = ધુઘ+ધ્વમ્ [સામાન્ય નિ. 5 થી] = ધુઘ+ધ્વમ્ [વ્યં. સંધિ નિ. 2 મુજબ] = ધુઘ્વમ્	4. દ્વિષ્ + સ્વ = દ્વિક્+સ્વ [સામાન્ય નિ. 2 મુજબ] = દ્વિક્+ષ્વ [વ્યંજન સંધિ નિ. 18 થી] = દ્વિશ્વ
5. દ્વિષ્ + હિ = દ્વિદ્+હિ [નિયમ 8 મુજબ] = દ્વિદ્+દિ [વ્યં.સં.નિ. 4 મુજબ] = દ્વિઙ્+દિ [વ્યં.સં.નિ. 2 મુજબ] = દ્વિઙ્ઠિ	6. ભૃ + ઈથાઃ = ભૃભૃ+ઈથાઃ [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી] = ભૃભૃ+ઈથાઃ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2-A થી] = ભિભૃ+ઈથાઃ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2-E થી] = ભિભ્ર+ઈથાઃ [સ્વર સંધિ નિ. 6 થી] = ભિભ્રીથાઃ

7. भी + यातम्

= भीभी+यातम् [द्विरुक्ति नि. 1 थी]

= बिभी+यातम्
[द्विरुक्ति नि. 2/C थी]

= बिभीयातम्

8. हा + त

= अहा+त [व्यस्तन भूतकाण હોવાથી]

= અહાહા+ત [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]

= અજાહા+ત [દ્વિરુક્તિ નિ. 2-B થી]

= અજહા+ત [દ્વિરુક્તિ નિ. 2-C થી]

= અજહી+ત [દ્વિરુક્તિ નિ. 5 થી]

= અજહીત

9. धा + ध्वम्

= અધા+ધ્વમ્ [વ્યસ્તન ભૂતકાળ હોવાથી]

= અધાધા+ધ્વમ્ [દ્વિરુક્તિ નિ. 1 થી]

= અદાધા+ધ્વમ્ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2-A થી]

= અદધા+ધ્વમ્ [દ્વિરુક્તિ નિ. 2-C થી]

= અધત્+ધ્વમ્ [દ્વિરુક્તિ નિ. 8-D થી]

= અધદ્+ધ્વમ્ [વ્યંજન સંધિ નિ. 2 થી]

= અધદ્ધ્વમ્

[6] સાચા વાક્ય :-

1. સ હિ મે મિત્રઃ । [વિસર્ગ સંધિ નિયમનો ભંગ થતો હતો.]
2. પિત્રા સાર્ધં [ઉપપદ વિભક્તિનો નિયમ] પુત્રેણ [કર્મણિનો નિયમ] ગમ્યતે ।
3. यूयं धनानि [લિંગ જૂદું હતું.] ગૃહ્ણીત [પુરુષ જુદો હતો.] ।
4. વારિ આનય [દ્વિતીયા વિ. વારિ જ છે.] ।
5. त्वं जिनम् ईडिष्व [રૂપ સુધારવાનું હતું.] ।

[7] સરખા રૂપો વડે પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

	वश्	निज्	तृह
	↓	↓	↓
1.	वक्षि	नेनेक्षि	तृणेक्षि
2.	औश्म	अनेनिज्म	अतृंह्य
3.	उशन्ति	नेनिजति	तृंहन्ति
4.	उड्ढि	नेनिग्धि	तृण्ढि
5.	वशानि	नेनिजै	तृणहानि

6.	उष्ठ	नेनिक्थ	तृण्ड
7.	औष्टम्	अनेनिक्ताम्	अतृण्डम्
8.	उश्याम्	नेनिज्याम्	तृह्याम्
9.	औष्टाम्	अनेनिक्ताम्	अतृण्डाम्

[8] ३५ :-

1. 283 = पिपूर्हि	4. रुन्धीयाथाम्	7. अधद्ध्वम्
2. ऐङ्द्वम्	5. तृणेढि	8. अजागृताम्
3. उष्ठ	6. पिंष्ट	9. चक्षीयाताम्

[9] ३५ :-

1. अस्तवम् अस्तौः अस्तवीः अस्तौत् अस्तवीत्	अस्तुव अस्तुतम् अस्तुतम् अस्तुताम् अस्तुवन्	अस्तुम अस्तुत अस्तुवन्	4. पन्थाः पन्थानम् पथा पथे पथः पथः पथि पन्थाः !	पन्थानौ पन्थानौ पथिभ्याम् पथिभ्याम् पथिभ्याम् पथोः पथोः पन्थानौ !	पन्थानः पथः पथिभिः पथिभ्यः पथिभ्यः पथाम् पथिषु पन्थानः !
2. असानि एधि अस्तु	असाव स्तम् स्ताम्	असाम स्त सन्तु	5. गौः गाम् गवा गवे गोः गोः गवि गोः !	गावौ गावौ गोभ्याम् गोभ्याम् गोभ्याम् गवोः गवोः गावौ !	गावः गाः गोभिः गोभ्यः गोभ्यः गवाम् गोषु गावः !
3. वेविषाणि वेविङ्गि वेवेष्टु	वेविषाव वेविष्टम् वेविष्टाम्	वेविषाम वेविष्ट वेविष्टु			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	ગુજરાતી અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન
1	પઠિતાસ્મ:	અમે ભણશું	પઠ્	૧	પરસ્મૈ	૧	૩
2	પાતાસ્થ:	તમે બે પીશો	પા [પિબ]	૧	"	૨	૨
3	વન્દિતાર:	તેઓ વંદન કરશે	વન્દ્	૧	આત્મને	૩	૩
4	તરિતાસ્મિ	હું તરીશ	ત્	૧	પરસ્મૈ	૧	૧
5	મન્તાધ્વે	તમે માનશો	મન્	૪	આત્મને	૨	૩
6	ક્લમિતા	તે થાકશે	ક્લમ્	૪	પરસ્મૈ	૩	૧
7	મઙ્કતાસ્વ:	અમે બે ડૂબશું	મસ્જ્	૬	"	૧	૨
8	પાલયિતાસિ	તું પાળીશ	પલ્	૧૦	ઉભય	૨	૧
9	ક્ષાલયિતારૌ	તે બે ધોશે	ક્ષલ્	૧૦	"	૩	૨
10	ધાવિતાસ્મ:	અમે દોડશું	ધાવ્	૧	પરસ્મૈ	૧	૩
11	લઙ્ઘિતાસાથે	તમે બે ઓળંગશો	લઙ્ઘ્	૧	આત્મને	૨	૨
12	સ્રષ્ટાર:	તેઓ સર્જશે	સૃજ્	૬	પરસ્મૈ	૩	૩
13	લોભિતાસ્મિ	હું લોભ પામીશ	લુભ્	૪	"	૧	૧
14	ઁષિતાસ્થ	તમે ઈચ્છશો	ઈષ્	૬	"	૨	૩
15	દેવિતા	તે કીડા કરશે	દિવ્	૪	"	૩	૧
16	લેપ્તાસ્વહે	અમે બે લીપશું	લિપ્	૬	ઉભય	૧	૨
17	મૃગયિતાસે	તું શોધીશ	મૃગ્	૧૦	આત્મને	૨	૧
18	પર્ચયિતારૌ	તે બે સંપર્ક કરશે	પૃચ્	૧૦	ઉભય	૩	૨

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	ગુજરાતી અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	દૃશ્	જોવું	૧	પ.પ.	૨	દ્રષ્ટાસિ	દ્રષ્ટાસ્થ:	દ્રષ્ટાસ્થ
2	સહ્	સહેવું	૧	આ.પ.	૧	સહિતાહે	સહિતાસ્વહે	સહિતાસ્મહે
3	ભુજ્	ભોગવું	૭	ઉ.પ.	૩	ભોક્તા	ભોક્તારૌ	ભોક્તાર:
4	બુધ્	જાણવું	૧	પ.પ.	૧	બોધિતાસ્મિ	બોધિતાસ્વ:	બોધિતાસ્મ:
5	કૃષ્	ખેડવું	૬	"	૨	કર્ષ્ટાસિ	કર્ષ્ટાસ્થ:	કર્ષ્ટાસ્થ
6	અર્જ્	ભેગું કરવું	૧	"	૩	અર્જિતા	અર્જિતારૌ	અર્જિતાર:
7	પરા+અય્	ભાગવું	૧	આ.પ.	૧	પલાયિતાહે	પલાયિતાસ્વહે	પલાયિતાસ્મહે

नं.	मूलधातु	गुजराती अर्थ	गण	पद	पुरुष	अकवचन	द्विवचन	बहुवचन
8	सेव्	सेववुं	१	”	२	सेवितासे	सेवितासाथे	सेविताध्वे
9	रम्	रमवुं	१	”	१	रन्ताहे	रन्तास्वहे	रन्तास्महे

[3] ३५ :-

1. हिंसितास्थ	4. वक्तासाथे	7. बन्द्धास्वः
2. अज्जितारौ	5. प्साता	8. अर्तारः
3. इन्धिताहे	6. पोषितासि	9. भ्रमितास्मः

[4] ३५स२ आवता वय्येना ३५ो :-

1. यतितासे, यतितासाथे, यतिताध्वे, यतिता, यतितारौ
2. ध्यातास्मि, ध्यातास्वः, ध्यातास्मः, ध्यातासि, ध्यातास्थः, ध्यातास्थ
3. स्थातास्वः, स्थातास्मः, स्थातासि, स्थातास्थः, स्थातास्थ
4. रोचितास्वहे, रोचितास्महे, रोचितासे, रोचितासाथे, रोचिताध्वे
5. ईक्षिताहे, ईक्षितास्वहे, ईक्षितास्महे, ईक्षितासे, ईक्षितासाथे, ईक्षिताध्वे
6. रोढासि, रोढास्थः, रोढास्थ, रोढा, रोढारौ
7. मोदितास्महे, मोदितासे, मोदितासाथे, मोदिताध्वे, मोदिता
8. कम्पिताहे, कम्पितास्वहे, कम्पितास्महे, कम्पितासे, कम्पितासाथे, कम्पिताध्वे
9. ह्वातासि, ह्वातास्थः, ह्वातास्थ, ह्वाता, ह्वातारौ, ह्वातारः

[5] ३५ :-

1. वनिताहे वनितास्वहे वनितास्महे
वनितासे वनितासाथे वनिताध्वे
वनिता वनितारौ वनितारः	4. शक्तास्मि शक्तास्वः शक्तास्मः
शक्तासि शक्तास्थः शक्तास्थ
शक्ता शक्तारौ शक्तारः
2. कर्तास्मि कर्तास्वः कर्तास्मः
कर्तासि कर्तास्थः कर्तास्थ
कर्ता कर्तारौ कर्तारः	5. वरिताहे वरितास्वहे वरितास्महे
वरितासे वरितासाथे वरिताध्वे
वरिता वरितारो वरितारः

3. साद्धास्मि साद्धास्वः साद्धास्मः
साद्धासि साद्धास्थः साद्धास्थ
साद्धा साद्धारौ साद्धारः

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	ચિ	એકદું કરવું	૫	ઉ.પ.	૧	ચેતાહે	ચેતાસ્વહે	ચેતાસ્મહે
2	ધૂ	હલાવવું	૫	"	૨	ધોતાસિ	ધોતાસ્થઃ	ધોતાસ્થ
3	શક્	શક્તિમાન હોવું	૫	પ.પ.	૩	શક્તા	શક્તારૌ	શક્તારઃ
4	સાધ્	સાધવું	૫	"	૧	સાદ્ધાસ્મિ	સાદ્ધસ્વઃ	સાદ્ધાસ્મઃ
5	હિ	જવું	૫	"	૨	હેતાસિ	હેતાસ્થઃ	હેતાસ્થ
6	સ્ત્	પાથરવું	૮	ઉ.પ.	૩	સ્તરિતા	સ્તરિતારૌ	સ્તરિતારઃ
7	લી	ઓગળવું	૮	પ.પ.	૨	લાતાસિ	લાતાસ્થઃ	લાતાસ્થ
8	ભિદ્	ભેદવું	૭	ઉ.પ.	૩	ભેતા	ભેતારૌ	ભેતારઃ
9	રિચ્	ખાલી થવું	૭	"	૧	રેક્તાસ્મિ	રેક્તાસ્વઃ	રેક્તાસ્મઃ
10	અધિ+ઙ	ભણવું	૨	આ.પ.	૩	અધ્યેતા	અધ્યેતારૌ	અધ્યેતારઃ
11	નુ	સ્તવવું	૨	પ.પ.	૨	નવિતાસિ	નવિતાસ્થઃ	નવિતાસ્થ
12	પા	રક્ષવું	૨	"	૧	પાતાસ્મિ	પાતાસ્વઃ	પાતાસ્મઃ
13	રુ	શોક કરવો	૨	"	૨	રવિતાસિ	રવિતાસ્થઃ	રવિતાસ્થ
14	શી	સૂવું	૨	આ.પ.	૩	શયિતા	શયિતારૌ	શયિતારઃ
15	ધા	ધારણ કરવું	૩	ઉ.પ.	૧	ધાતાસ્મિ	ધાતાસ્વઃ	ધાતાસ્મઃ
16	નિજ્	સાફ કરવું	૩	"	૧	નેક્તાહે	નેક્તાસ્વહે	નેક્તાસ્મહે
17	લિખ્	લખવું	૬	પ.પ.	૨	લેખિતાસિ	લેખિતાસ્થઃ	લેખિતાસ્થ
18	સિવ્	સીવવું	૪	"	૩	સેવિતા	સેવિતારૌ	સેવિતારઃ
19	દમ્	દમવું	૪	"	૨	દમિતાસિ	દમિતાસ્થઃ	દમિતાસ્થ
20	વર્ણ	પ્રશંસવું	૧૦	ઉ.પ.	૩	વર્ણયિતા	વર્ણયિતારૌ	વર્ણયિતારઃ
21	ભૂષ્	સજાવવું	૧૦	"	૧	ભૂષયિતાસ્મિ	ભૂષયિતાસ્વઃ	ભૂષયિતાસ્મઃ
22	તાડ્	મારવું	૧૦	"	૩	તાડયિતા	તાડયિતારૌ	તાડયિતારઃ
23	દો	કાપવું	૪	પ.પ.	૨	દાતાસિ	દાતાસ્થઃ	દાતાસ્થ
24	નશ્	નાશ કરવો	૪	"	૧	નશિતાસ્મિ	નશિતાસ્વઃ	નશિતાસ્મઃ
25	ગુપ્	રક્ષવું	૧	"	૨	ગોપાયિતાસિ	ગોપાયિતાસ્થઃ	ગોપાયિતાસ્થ
26	ધ્મા	ફૂંકવું	૧	"	૧	ધ્માતાસ્મિ	ધ્માતાસ્વઃ	ધ્માતાસ્મઃ
27	યાચ્	માંગવું	૧	આ.પ.	૩	યાચિતા	યાચિતારૌ	યાચિતારઃ

[2] સરખા રૂપો વડે પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

A		B
1. ક્રેતાસ્મિ	-	ગ્રહીતાસ્મિ
2. ક્રેતા	-	ગ્રહીતા
3. ક્રેતાસ્થ	-	ગ્રહીતાસ્થ
4. ક્રેતાસ્વઃ	-	ગ્રહીતાસ્વઃ
5. ક્રેતાસિ	-	ગ્રહીતાસિ
6. ક્રેતારઃ	-	ગ્રહીતારઃ
7. ક્રેતાસ્મઃ	-	ગ્રહીતાસ્મઃ
8. ક્રેતાસ્થઃ	-	ગ્રહીતાસ્થઃ
9. ક્રેતારૌ	-	ગ્રહીતારૌ

[3] રૂપ :-

1. માતાસ્મિ માતાસિ માતા	માતાસ્વઃ માતાસ્થઃ માતારૌ	માતાસ્મઃ માતાસ્થ માતારઃ	5. ખેત્તાહે ખેત્તાસે ખેત્તા	ખેત્તાસ્વહે ખેત્તાસાથે ખેત્તારૌ	ખેત્તાસ્મહે ખેત્તાધ્વે ખેત્તારઃ
2. મર્દિતાસ્મિ મર્દિતાસિ મર્દિતા	મર્દિતાસ્વઃ મર્દિતાસ્થઃ મર્દિતારૌ	મર્દિતાસ્મઃ મર્દિતાસ્થ મર્દિતારઃ	6. તર્હિતાસ્મિ તર્હિતાસિ તર્હિતા	તર્હિતાસ્વઃ તર્હિતાસ્થઃ તર્હિતારૌ	તર્હિતાસ્મઃ તર્હિતાસ્થ તર્હિતારઃ
3. ક્ષોભિતાસ્મિ ક્ષોભિતાસિ ક્ષોભિતા	ક્ષોભિતાસ્વઃ ક્ષોભિતાસ્થઃ ક્ષોભિતારૌ	ક્ષોભિતાસ્મઃ ક્ષોભિતાસ્થ ક્ષોભિતારઃ	7. એતાસ્મિ એતાસિ એતા	એતાસ્વઃ એતાસ્થઃ એતારૌ	એતાસ્મઃ એતાસ્થ એતારઃ
4. તનિતાહે તનિતાસે તનિતા	તનિતાસ્વહે તનિતાસાથે તનિતારૌ	તનિતાસ્મહે તનિતાધ્વે તનિતારઃ			
8. ચકાસિતાસ્મિ ચકાસિતાસિ ચકાસિતા	ચકાસિતાસ્વઃ ચકાસિતાસ્થઃ ચકાસિતારૌ	ચકાસિતાસ્મઃ ચકાસિતાસ્થ ચકાસિતારઃ			
9. સ્વપ્તાસ્મિ સ્વપ્તાસિ સ્વપ્તા	સ્વપ્તાસ્વઃ સ્વપ્તાસ્થઃ સ્વપ્તારૌ	સ્વપ્તાસ્મઃ સ્વપ્તાસ્થ સ્વપ્તારઃ			

[1] भूटती विगतो :-

नं.	धातु	अर्थ	गण	पुरुष	सामान्य अवस्थिकाण			क्रियातिपत्यर्थ		
					अेकवचन	दिवचन	बहुवचन	अेकवचन	दिवचन	बहुवचन
1	अञ्ज्	आंश्वुं	७	१	अञ्जिष्यामि	अञ्जिष्यावः	अञ्जिष्यामः	अञ्जिष्याम्	अञ्जिष्याव	अञ्जिष्याम
2	इन्ध्	सणगावुं	७	२	इन्धिष्यसे	इन्धिष्येथे	इन्धिष्यज्वे	ऐन्धिष्यथाः	ऐन्धिष्येथाम्	ऐन्धिष्यज्वम्
3	तन्	पाथरुं	८	३	तनिष्यति	तनिष्यतः	तनिष्यन्ति	अतनिष्यत्	अतनिष्यताम्	अतनिष्यन्
4	ग्रन्थ्	गूथुं	८	१	ग्रन्थिष्यामि	ग्रन्थिष्यावः	ग्रन्थिष्यामः	अग्रन्थिष्याम्	अग्रन्थिष्याव	अग्रन्थिष्याम
5	द्विष्	देष करवो	२	२	द्वेक्ष्यसि	द्वेक्ष्यथः	द्वेक्ष्यथ	अद्वेक्ष्यः	अद्वेक्ष्यतम्	अद्वेक्ष्यत
6	लिह्	याटुं	२	३	लेक्ष्यते	लेक्ष्येते	लेक्ष्यन्ते	अलेक्ष्यत	अलेक्ष्यताम्	अलेक्ष्यन्त
7	हा	श्वुं	३	१	हास्ये	हास्यावहे	हास्यामहे	अहास्ये	अहास्यावहि	अहास्यामहि
8	शक्	शङुं	५	२	शक्ष्यसि	शक्ष्यथः	शक्ष्यथ	अशक्ष्यः	अशक्ष्यतम्	अशक्ष्यत
9	श्रु	साभणुं	५	३	श्रोष्यति	श्रोष्यतः	श्रोष्यन्ति	अश्रोष्यत्	अश्रोष्यताम्	अश्रोष्यन्
10	क्षण्	हिसा करवी	८	१	क्षणिष्यामि	क्षणिष्यावः	क्षणिष्यामः	अक्षणिष्याम्	अक्षणिष्याव	अक्षणिष्याम
11	कुघ्	गुस्सो करवो	४	२	क्रोत्स्यसि	क्रोत्स्यथः	क्रोत्स्यथ	अक्रोत्स्यतम्	अक्रोत्स्यतम्	अक्रोत्स्यत
12	पुष्	पोषुं	४	३	पोष्यति	पोष्यतः	पोष्यन्ति	अपोष्यत्	अपोष्यताम्	अपोष्यन्
13	छो	आपुं	४	१	छास्यामि	छास्यावः	छास्यामः	अच्छास्याम्	अच्छास्याव	अच्छास्याम
14	सृज्	सर्जुं	६	२	स्रक्ष्यसि	स्रक्ष्यथः	स्रक्ष्यथ	अस्रक्ष्यः	अस्रक्ष्यतम्	अस्रक्ष्यत
15	स्पृश्	स्पृशुं	६	३	स्पृक्ष्यति	स्पृक्ष्यतः	स्पृक्ष्यन्ति	अस्पृक्ष्यत्	अस्पृक्ष्यताम्	अस्पृक्ष्यन्
16	मुच्	छोऽुं	६	१	मोक्ष्यामि	मोक्ष्यावः	मोक्ष्यामः	अमोक्ष्यम्	अमोक्ष्याव	अमोक्ष्याम
17	चिन्त्	विथारुं	१०	२	चिन्तिष्यसि	चिन्तिष्यथः	चिन्तिष्यथ	अचिन्तिष्यथः	अचिन्तिष्यतम्	अचिन्तिष्यत
18	वृत्	वर्तुं	१	३	वर्तिष्यते	वर्तिष्येते	वर्तिष्यन्ते	अवर्तिष्यत	अवर्तिष्यताम्	अवर्तिष्यन्त

[2] આપેલ ધાતુના રૂપ પ્રમાણે બાકીના ધાતુના તે જ પ્રમાણેના રૂપ :-

નં.	રક્ષ	ત્યજ્	દ્રશ્	મદ્ [માદ્]	આપ્
1	રક્ષિષ્યાવઃ	ત્યક્ષ્યાવઃ	દ્રક્ષ્યાવઃ	મદિષ્યાવઃ	આપ્સ્યાવઃ
2	અરક્ષિષ્યતમ્	અત્યક્ષ્યતમ્	અદ્રક્ષ્યતમ્	અમદિષ્યતમ્	આપ્સ્યતમ્
3	રક્ષિષ્યથ	ત્યક્ષ્યથ	દ્રક્ષ્યથ	મદિષ્યથ	આપ્સ્યથ
4	અરક્ષિષ્યન્	અત્યક્ષ્યન્	અદ્રક્ષ્યન્	અમદિષ્યન્	આપ્સ્યન્
5	રક્ષિષ્યામિ	ત્યક્ષ્યામિ	દ્રક્ષ્યામિ	મદિષ્યામિ	આપ્સ્યામિ
6	અરક્ષિષ્યઃ	અત્યક્ષ્યઃ	અદ્રક્ષ્યઃ	અમદિષ્યઃ	આપ્સ્યઃ
7	રક્ષિષ્યસિ	ત્યક્ષ્યસિ	દ્રક્ષ્યસિ	મદિષ્યસિ	આપ્સ્યસિ
8	રક્ષિષ્યન્તિ	ત્યક્ષ્યન્તિ	દ્રક્ષ્યન્તિ	મદિષ્યન્તિ	આપ્સ્યન્તિ
9	અરક્ષિષ્યમ્	અત્યક્ષ્યમ્	અદ્રક્ષ્યમ્	અમદિષ્યમ્	આપ્સ્યમ્
10	અરક્ષિષ્યામ	અત્યક્ષ્યામ	અદ્રક્ષ્યામ	અમદિષ્યામ	આપ્સ્યામ
11	રક્ષિષ્યથઃ	ત્યક્ષ્યથઃ	દ્રક્ષ્યથઃ	મદિષ્યથઃ	આપ્સ્યથઃ
12	અરક્ષિષ્યત્	અત્યક્ષ્યત્	અદ્રક્ષ્યત્	અમદિષ્યત્	આપ્સ્યત્
13	રક્ષિષ્યામઃ	ત્યક્ષ્યામઃ	દ્રક્ષ્યામઃ	મદિષ્યામઃ	આપ્સ્યામઃ
14	અરક્ષિષ્યત	અત્યક્ષ્યત	અદ્રક્ષ્યત	અમદિષ્યત	આપ્સ્યત
15	અરક્ષિષ્યતામ્	અત્યક્ષ્યતામ્	અદ્રક્ષ્યતામ્	અમદિષ્યતામ્	આપ્સ્યતામ્
16	રક્ષિષ્યતઃ	ત્યક્ષ્યતઃ	દ્રક્ષ્યતઃ	મદિષ્યતઃ	આપ્સ્યતઃ
17	અરક્ષિષ્યાવ	અત્યક્ષ્યાવ	અદ્રક્ષ્યાવ	અમદિષ્યાવ	આપ્સ્યાવ
18	રક્ષિષ્યતિ	ત્યક્ષ્યતિ	દ્રક્ષ્યતિ	મદિષ્યતિ	આપ્સ્યતિ

[3] સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. જો તેં માંગ્યું હોત તો તેણે આપ્યું હોત.
2. જો તમે વંદન કર્યા હોત તો મોક્ષને મેળવ્યો હોત.
3. જો અમે ઓઘું ખાધું હોત તો રોગ નાશ પામ્યો હોત.
4. જો તેઓએ ગુસ્સો ન કર્યો હોત તો યુદ્ધ ન થયું હોત.
5. જો તમે સાચું બોલ્યા હોત તો લોકોએ તમારી ઉપર વિશ્વાસ કર્યો હોત.

[4] सायुं ३५ :-

1. अर्जिष्यथः	4. रंस्यध्वे	7. कम्पिष्यन्ते
2. पलायिष्यथाः	5. अलप्स्यावहि	8. अह्वास्ये
3. सेविष्येथे	6. नेष्यथ	9. अश्लाघिष्येथाम्

[5] ३५ :-

1. अभ्राजिष्ये अभ्राजिष्यथाः अभ्राजिष्यत	अभ्राजिष्यावहि अभ्राजिष्येथाम् अभ्राजिष्येताम्	अभ्राजिष्यामहि अभ्राजिष्यध्वम् अभ्राजिष्यन्त
2. हिंसिष्यामि हिंसिष्यसि हिंसिष्यति	हिंसिष्यावः हिंसिष्यथः हिंसिष्यतः	हिंसिष्यामः हिंसिष्यथ हिंसिष्यन्ति
3. अशेक्ष्यम् अशेक्ष्यः अशेक्ष्यत्	अशेक्ष्याव अशेक्ष्यतम् अशेक्ष्यताम्	अशेक्ष्याम अशेक्ष्यत अशेक्ष्यन्
4. अरेक्ष्ये अरेक्ष्यथाः अरेक्ष्यत	अरेक्ष्यावहि अरेक्ष्येथाम् अरेक्ष्येताम्	अरेक्ष्यामहि अरेक्ष्यध्वम् अरेक्ष्यन्त
5. धोक्ष्ये धोक्ष्यसे धोक्ष्यते	धोक्ष्यावहे धोक्ष्येथे धोक्ष्येते	धोक्ष्यामहे धोक्ष्यध्वे धोक्ष्यन्ते

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	મૃશ	વિચારવું	૬	પ.પ.	૧	મૃશ્યાસમ્	મૃશ્યાસ્વ	મૃશ્યાસ્મ
2	વિદ્ [વિન્દ]	મેળવવું	૬	આ.પ.	૨	વિત્સીષ્ટાઃ	વિત્સીયાસ્થામ્	વિત્સીધ્વમ્
3	ક્ષિપ્	ફેંકવું	૬	પ.પ.	૩	ક્ષિપ્યાત્	ક્ષિપ્યાસ્તામ્	ક્ષિપ્યાસુઃ
4	વિશ્	પ્રવેશવું	૬	"	૧	વિશ્યાસમ્	વિશ્યાસ્વ	વિશ્યાસ્મ
5	શ્રા	રાંધવું	૨	"	૨	શ્રાયાઃ	શ્રાયાસ્તમ્	શ્રાયાસ્ત
6	સૂ	જન્મ આપવો	૨	આ.પ.	૩	સવિષીષ્ટ	સવિષીયાસ્તામ્	સવિષીરન્
7	હન્	હણવું	૨	ઉ.પ.	૧	વધ્યાસમ્	વધ્યાસ્વ	વધ્યાસ્મ
8	ચક્ષ	કહેવું	૨	આ.પ.	૨	ક્ષાસીષ્ટાઃ	ક્ષાસીયાસ્થામ્	ક્ષાસીધ્વમ્
9	હુ	હોમવું	૩	પ.પ.	૩	હ્યાત્	હ્યાસ્તામ્	હ્યાસુઃ
10	ઈડ્	વખાણવું	૨	આ.પ.	૧	ઈડિષીય	ઈડિષીવહિ	ઈડિષીમહિ
11	દુહ્	દોહવું	૨	ઉ.પ.	૨	ધુક્ષીષ્ટાઃ	ધુક્ષીયાસ્થામ્	ધુક્ષીધ્વમ્
12	વશ્	ઈચ્છવું	૨	પ.પ.	૩	ઉશ્યાત્	ઉશ્યાસ્તામ્	ઉશ્યાસુઃ
13	ગ્રહ્	ગ્રહણ કરવું	૮	ઉ.પ.	૧	ગ્રહીષીય	ગ્રહીષીવહિ	ગ્રહીષીમહિ
14	ક્ષિણ્	હિંસા કરવી	૮	"	૨	ક્ષિણ્યાઃ	ક્ષિણ્યાસ્તમ્	ક્ષિણ્યાસ્ત
15	સાધ્	સાધવું	૫	પ.પ.	૩	સાધ્યાત્	સાધ્યાસ્તામ્	સાધ્યાસુઃ
16	દા [યચ્છ]	આપવું	૧	"	૧	દેયાસમ્	દેયાસ્વ	દેયાસ્મ
17	વન્દ્	વંદવું	૧	આ.પ.	૨	વન્દિષીષ્ટાઃ	વન્દિષીયાસ્થામ્	વન્દિષીધ્વમ્
18	વૃધ્	વધવું	૧	"	૩	વર્ધિષીષ્ટ	વર્ધિષીયાસ્તામ્	વર્ધિષીરન્

[2] આપેલ રૂપ પ્રમાણે બાકીના રૂપ :-

નં.	શુભ્	જાગૃ	ઋ	મન્	અશ્
1	શોભિષીયાસ્થામ્	જાગર્યાસ્તમ્	અર્યાસ્તમ્	મંસીયાસ્થામ્	અશિષીયાસ્થામ્
2	શોભિષીમહિ	જાગર્યાસ્મ	અર્યાસ્મ	મંસીમહિ	અશિષીમહિ
3	શોભિષીષ્ટ	જાગર્યાત્	અર્યાત્	મંસીષ્ટ	અશિષીષ્ટ
4	શોભિષીવહિ	જાગર્યાસ્વ	અર્યાસ્વ	મંસીવહિ	અશિષીવહિ
5	શોભિષીધ્વમ્	જાગર્યાસ્ત	અર્યાસ્ત	મંસીધ્વમ્	અશિષીધ્વમ્
6	શોભિષીયાસ્તામ્	જાગર્યાસ્તામ્	અર્યાસ્તામ્	મંસીયાસ્તામ્	અશિષીયાસ્તામ્
7	શોભિષીય	જાગર્યાસમ્	અર્યાસમ્	મંસીય	અશિષીય
8	શોભિષીષ્ટાઃ	જાગર્યાઃ	અર્યાઃ	મંસીષ્ટાઃ	અશિષીષ્ટાઃ
9	શોભિષીરન્	જાગર્યાસુઃ	અર્યાસુઃ	મંસીરન્	અશિષીરન્

[3] धूपायेका ३५ :-

1. अट्यात्	4. तृह्यास्त	7. क्षुद्यास्तम्
2. क्रियास्तम्	5. खिंत्सीध्वम्	8. हिंस्यास्तम्
3. वनिषीयास्थाम्	6. छिद्यासुः	9. भुक्षीयास्थाम्

[4] ३५ :-

1. त्यज्यास्त	4. लप्सीयास्थाम्	7. उप्यास्त
2. जीव्यासुः	5. याचिषीष्ट	8. यतिषीयास्ताम्
3. द्वियासम्	6. रुह्यास्व	9. शिक्षिषीमहि

[5] ३५ :-

1. लङ्घिषीय लङ्घिषीष्ठाः लङ्घिषीष्ट	लङ्घिषीवहि लङ्घिषीयास्थाम् लङ्घिषीयास्ताम्	लङ्घिषीमहि लङ्घिषीध्वम् लङ्घिषीरन्
2. गुह्यासम् गुह्याः गुह्यात्	गुह्यास्व गुह्यास्तम् गुह्यास्ताम्	गुह्यास्म गुह्यास्त गुह्यासुः
3. श्लिष्यासम् श्लिष्याः श्लिष्यात्	श्लिष्यास्व श्लिष्यास्तम् श्लिष्यास्ताम्	श्लिष्यास्म श्लिष्यास्त श्लिष्यासुः
4. इष्यासम् इष्याः इष्यात्	इष्यास्व इष्यास्तम् इष्यास्ताम्	इष्यास्म इष्यास्त इष्यासुः
5. सिच्यासम् सिच्याः सिच्यात्	सिच्यास्व सिच्यास्तम् सिच्यास्ताम्	सिच्यास्म सिच्यास्त सिच्यासुः

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	શ્વસ્તન	સામાન્ય	ક્રિયાતિપત્યર્થ
1	આ+શંસ્	ઈચ્છવું	૧	આ.પ.	૧	૨	આશંસિતાસ્વહે	આશંસિષ્યાવહે	આશંસિષ્યાવહિ
2	આ+ચમ્	પીવું	૧	પ.પ.	૨	૩	આચમિતાસ્થ	આચમિષ્યથ	આચમિષ્યત
3	ગ્રા [જિગ્ર]	સૂંધવું	૧	"	૩	૧	ગ્રાતા	ગ્રાસ્યતિ	અગ્રાસ્યત્
4	દંશ	ઠંબવું	૧	"	૧	૩	દંષ્ટાસ્મઃ	દદ્શ્યામઃ	અદદ્શ્યામ
5	ધૂપ્	તપાવવું	૧	"	૨	૨	ધૂપાયિતાસ્થઃ	ધૂપાયિષ્યથઃ	અધૂપાયિષ્યતમ્
6	બન્ધ્	બાંધવું	૮	"	૩	૨	બન્ધારૌ	ભન્તસ્યતઃ	અભન્તસ્યતામ્
7	જ્ઞા	જાણવું	૮	ઉ.પ.	૧	૧	જ્ઞાતાહે	જ્ઞાસ્યે	અજ્ઞાસ્યે
8	ઝજ્ઞ	વીણવું	૬	પ.પ.	૨	૧	ઝજ્ઞિતાસિ	ઝજ્ઞિષ્યસિ	ઔજ્ઞિષ્યઃ
9	મૃગ્	શોધવું	૧૦	આ.પ.	૩	૩	મૃગયિતારઃ	મૃગયિષ્યન્તે	અમૃગયિષ્યન્ત

[2] સંખ્યા :-

1. 47,263 ^{21/} ₆₀	9. 54,900	17. 61,305
2. 5,251	10. 1,37,250	18. 41,78,04,763
3. 47,463 ^{21/} ₆₀	11. 80,670	19. 5,03,31,648
4. 20,832	12. 10,997	20. 20,13,26,592
5. 2,74,500	13. 13,725	21. 16,10,61,27,36,000
6. 94,470	14. 31,049	22. 25,88,158
7. 31,110	15. 1,10,820	23. 20,005 ^{13/} ₁₆
8. 31,102	16. 55,410	24. સાધિક 3,16,227
		25. 1,58,113

[3] સંસ્કૃતમાં સરવાળા બાદબાકી :-

1. દ્વાષષ્ટ્યધિકદ્વિશતસંખ્યાયાઃ ત્રયોવિંશતિસંખ્યાયા ગુણને ષટ્-સહસ્રાણિ ષડ્વિંશત્યધિકાનિ ભવન્તિ ।
2. પચ્ચવિંશત્યધિકષટ્શતસંખ્યાયાઃ પચ્ચવિંશતિસંખ્યાયા ભાગે હ્તે સતિ પચ્ચવિંશતિઃ જાયતે ।
3. ષટ્ત્રિંશચ્છતાનાં ષષ્ટ્યધિકાનાં ત્રિંશતા ગુણને એકશતસહસ્રમષ્ટાન-વશતાનિ જાયન્તે ।
4. પચ્ચયોજનશતાનાં દશોત્તરાણાં એકષષ્ટ્યા ગુણને એકત્રિંશત્સહસ્રાણિ શતમેકં દશોત્તરં ભવન્તિ ।

5. द्वाविंशतिशतानामष्टषष्ट्यधिकानां त्रिंशता गुणने अष्टाषष्टिसहस्राणि चत्वारिंशदधिकानि जायन्ते ।

[4] संस्कृतभां संख्या :-

1. षट्त्रिंशच्छतानि षष्ट्यधिकानि ।
2. त्रीणि शतसहस्राणि पञ्चदशसहस्राणि एकं च शतं सप्तोत्तरम् ।
3. नवनवतियोजनसहस्राणि षट् च योजनशतानि पञ्चचत्वारिंशदधिकानि एकषष्टिभागीकृतस्य योजनस्य पञ्चत्रिंशद् भागाः ।
4. त्रीणि लक्षाणि पञ्चदश सहस्राणि एकोननवत्यधिकानि ।
5. सप्तदश कोट्यः षड्विंशतिर्लक्षाणि अष्टसप्ततिः सहस्राणि षट्शतानि षट्त्रिंशदधिकानि ।

[5] ३५ :-

1. ईक्षिषीय ईक्षिषीष्ठाः ईक्षिषीष्ट	ईक्षिषीवहि ईक्षिषीयास्थाम् ईक्षिषीयास्ताम्	ईक्षिषीमहि ईक्षिषीध्वम् ईक्षिषीरन्
2. अकम्पिष्ये अकम्पिष्यथाः अकम्पिष्यत	अकम्पिष्यावहि अकम्पिष्येथाम् अकम्पिष्येताम्	अकम्पिष्यामहि अकम्पिष्यध्वम् अकम्पिष्यन्त
3. स्थास्यामि स्थास्यसि स्थास्यति	स्थास्यावः स्थास्यथः स्थास्यतः	स्थास्यामः स्थास्यथ स्थास्यन्ति
4. खन्यासम् खन्याः खन्यात्	खन्यास्व खन्यास्तम् खन्यास्तुः	खन्यास्म खन्यास्त खन्यास्तुः
5. घ्रायासम् घ्रायाः घ्रायात्	घ्रायास्व घ्रायास्तम् घ्रायास्तुः	घ्रायास्म घ्रायास्त घ्रायास्तुः
6. अग्रन्थिष्यम् अग्रन्थिष्यः अग्रन्थिष्यत्	अग्रन्थिष्याव अग्रन्थिष्यतम् अग्रन्थिष्यताम्	अग्रन्थिष्याम अग्रन्थिष्यत अग्रन्थिष्यन्
7. शक्ष्यामि शक्ष्यसि शक्ष्यति	शक्ष्यावः शक्ष्यथः शक्ष्यतः	शक्ष्यामः शक्ष्यथ शक्ष्यन्ति
8. हीयासम् हीयाः हीयात्	हीयास्व हीयास्तम् हीयास्ताम्	हीयास्म हीयास्त हीयास्तुः

[1] ખૂટતી વિગતો :

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	અર્થ	પુરુષ	વચન
1	બુબુજાથે	બુજ્	૭	ઉ.પ.	તમે બેએ ભોગવ્યું હતું.	૨	૨
2	લુલુભ	લુભ્	૪	પ.પ.	તમે લુબ્ધ થયા હતા.	૨	૩
3	ચુક્રુધિવ	ક્રુધ્	૪	"	અમે બે ગુસ્સે થયા હતા.	૧	૨
4	સસર્થ	સૃ	૧	"	તું સરક્યો હતો.	૨	૧
5	દુદ્રુહ	દ્રુહ્	૪	"	અમે દ્રોહ કર્યો હતો.	૧	૩
6	તુષ્ટાવ	સ્તુ	૨	ઉ.પ.	તેણે સ્તવ્યા હતા.	૩	૧
7	દદૃશુઃ	દૃશ્	૧	પ.પ.	તેઓએ જોયું હતું.	૩	૩
8	શિશાય	શી	૨	આ.પ.	હું સૂઈ ગયો હતો.	૧	૧
9	પપ્રતુઃ	પૃ	૩	પ.પ.	તે બેએ પૂર્યું હતું.	૩	૨
10	તસ્તરિવ	સ્તૃ	૮	ઉ.પ.	અમે બેએ પાથર્યું હતું.	૧	૨
11	તત્યજતુઃ	ત્યજ્	૧	પ.પ.	તે બેએ છોડ્યું હતું.	૩	૨
12	દદાથે	દા	૩	ઉ.પ.	તમે બેએ આપ્યું હતું.	૨	૨
13	દઘૌ	ધા	૩	"	મેં ધારણ કર્યું હતું.	૧	૧
14	બુબુધ	બુધ્	૧	પ.પ.	તમે જાણ્યું હતું.	૨	૩
15	સિષ્ણોહિથ	સ્નિહ	૪	"	તેં સ્નેહ કર્યો હતો.	૨	૧
16	યુયુધિરે	યુધ્	૪	આ.પ.	તેઓએ યુદ્ધ કર્યું હતું.	૩	૩
17	ચુક્રુપિમ	ક્રુપ્	૪	પ.પ.	અમે ગુસ્સે થયા હતા.	૧	૩
18	ગુરુચે	ગુચ્	૧	આ.પ.	તે ગમ્યું હતું.	૩	૧

[2] રૂપ :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પદ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	ચિ	ભેગું કરવું	૫	ઉ.પ.	૧	ચિચ્ચે	ચિચ્ચિવહે	ચિચ્ચિમહે
2	સિવ્	સીવવું	૪	પ.પ.	૨	સિષેવિથ	સિષિવથુઃ	સિષિવ
3	હિંસ્	હિંસા કરવી	૭	"	૩	જિહિંસ	જિહિંસતુઃ	જિહિંસુઃ
4	જ્ઞા	જાણવું	૮	ઉ.પ.	૧	જજ્ઞે	જજ્ઞિવહે	જજ્ઞિમહે
5	ચ્છ્યા	કહેવું	૨	પ.પ.	૨	ચચ્ચિથ	ચચ્ચિથુઃ	ચચ્ચ
6	ભ્રજ્	ભૂંજવું	૬	ઉ.પ.	૩	બભ્રજ્જ	બભ્રજ્જતુઃ	બભ્રજ્જુઃ
7	દ્વિષ્	દ્વેષ કરવો	૨	"	૧	દિદ્વેષ	દિદ્વિષિવ	દિદ્વિષિમ
8	સિચ્	સીંચવું	૬	પ.પ.	૨	સિષેચિથ	સિષિચથુઃ	સિષિચ
9	લિહ્	ચાટવું	૨	ઉ.પ.	૩	લિલિહે	લિલિહાતે	લિલિહિરે

[3] આપેલ ધાતુના રૂપ પ્રમાણે બાકીના ધાતુના તેવા જ રૂપો :-

નં.	ભિદ્	પિષ્	લી	અધિ + ઇ	ગમ્	જિ	રક્ષ્	દિહ્
1	બિભિદિવહે	પિપિષિવ	લિલિયવ	અધિજગિવહે	જગિમવ	જિગિયવ	રરક્ષિવ	દિદિહિવહે
2	બિભિદિમહે	પિપિષિમ	લિલિયમ	અધિજગિમહે	જગિમમ	જિગિયમ	રરક્ષિમ	દિદિહિમહે
3	બિભિદે	પિપેષ	લલૌ	અધિજગે	જગામ	જિગાય	રરક્ષ	દિદિહે
4	બિભિદાતે	પિપિષતુઃ	લિલ્યતુઃ	અધિજગાતે	જગ્મતુઃ	જિગ્યતુઃ	રરક્ષતુઃ	દિદિહાતે
5	બિભિદાથે	પિપિષથુઃ	લિલ્યથુઃ	અધિજગાથે	જગ્મથુઃ	જિગ્યથુઃ	રરક્ષથુઃ	દિદિહાથે
6	બિભિદિધ્વે	પિપિષ	લિલ્ય	અધિજગિધ્વે	જગ્મ	જિગ્ય	રરક્ષ	દિદિહિધ્વે
7	બિભિદિરે	પિપિષુઃ	લિલ્યુઃ	અધિજગિરે	જગ્મુઃ	જિગ્યુઃ	રરક્ષુઃ	દિદિહિરે
8	બિભિદે	પિપેષ	લિલય	અધિજગે	જગામ	જિગાય	રરક્ષ	દિદિહે
9	બિભિદિષે	પિપેષિથ	લિલેથ	અધિજગિષે	જગમિથ	જિગેથ	રરક્ષિથ	દિદિહિષે

[4] રૂપ :-

1. વિવિજિધ્વે	4. તિષ્ઠિવથુઃ	7. વિવેશિથ
2. બર્ભર્જિવ, બર્ભ્રજ્જિવ	5. રિરેચ	8. જર્ગર્હમ
3. સિષેધ	6. વિવિદુઃ	9. શુશ્રુવતુઃ

[5] રૂપ :-

1. દિદેશ દિદેશિથ દિદેશ	દિદિશિવ દિદિશથુઃ દિદિશુઃ	દિદિશિમ દિદિશ દિદિશુઃ	4. નિનાય-નિનય નિનયિથ-નિનેથ નિનાય	નિન્યિવ નિન્યથુઃ નિન્યુઃ	નિન્યિમ નિન્ય નિન્યુઃ
2. જજ્ઞૌ જજ્ઞિથ જજ્ઞૌ	જજ્ઞિવ જજ્ઞથુઃ જજ્ઞતુઃ	જજ્ઞિમ જજ્ઞ જજ્ઞુઃ	5. બભૂવ બભૂવિથ બભૂવ	બભૂવિવ બભૂવથુઃ બભૂવતુઃ	બભૂવિમ બભૂવ બભૂવુઃ
3. વવ્રે વવૃષે વવ્રે	વવૃવહે વવ્રાથે વવ્રાતે	વવૃમહે વવૃદ્વે વવ્રિરે			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	અર્થ	પુરુષ	વચન
1	જુગોઢ	ગુહ	૧	તેં છૂપાવ્યું હતું.	૨	૧
2	ઠૂર્ણનુવથુ:	ઠૂર્ણ	૨	તમે બેએ પાથર્યું હતું.	૨	૨
3	પિપ્રિયિવ	પ્રી	૮	અમે બેએ ખુશ કર્યા હતા.	૧	૨
4	ચિક્રિયુ:	ક્રી	૮	તેઓએ ખરીદ્યું હતું.	૩	૩
5	સુષુવે	સૂ	૨	તેણે જન્મ આપ્યો હતો.	૩	૧
6	શિશ્રય	શ્રિ	૧	મેં આશરો લીધો હતો.	૧	૧
7	જુહુવિમ	હે	૧	અમે બોલાવ્યું હતું.	૧	૩
8	સુષ્ણવિથ	સ્નુ	૨	તું ઝર્યો હતો.	૨	૧
9	દુરુવતુ:	રુ	૨	તે બેએ અવાજ કર્યો હતો.	૩	૨
10	યુયુવ	યુ	૨	તમે જોડ્યું હતું.	૨	૩
11	સિષેવિવહે	સેવ્	૧	અમે બેએ સેવ્યું હતું.	૧	૨
12	જહ્	હ	૧	તમે હરણ કર્યું હતું.	૨	૩
13	દધાવિમ	ધાવ્	૧	અમે દોડ્યા હતા.	૧	૩
14	ચિક્રીડુ:	ક્રીડ્	૧	તેઓ રમ્યા હતા.	૩	૩
15	ચક્ષન્થ	ક્ષમ્	૪	તેં ક્ષમા આપી હતી.	૨	૧
16	મમજ્જતુ:	મસ્જ્	૬	તે બે ડૂબ્યા હતા.	૩	૨
17	આશ	અશ્	૮	તેણે ખાધું હતું.	૩	૧
18	લલઙ્ઘાથે	લઙ્ઘ	૧	તમે બેએ ઓળંગ્યું હતું.	૨	૨

[2] રૂપ :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	કમ્	કંપવું	૧	૧	ચકમ્પે	ચકમ્પિવહે	ચકમ્પિમહે
2	ગાહ	અવગાહન કરવું	૧	૨	જઘાક્ષે	જગાહાથે	જઘાદ્વે
3	ગ્રહ	ગ્રહણ કરવું	૮	૩	જગ્રાહ	જગૃહતુ:	જગૃહુ:
4	સ્મૃ	સ્મરણ કરવું	૧	૧	સસ્માર	સસ્મરિવ	સસ્મરિમ
5	તક્ષ	છોલવું	૧	૨	તતષ્ટ	તતક્ષથુ:	તતક્ષ
6	શાસ્	શાસન કરવું	૨	૩	શશાસ	શશાસતુ:	શશાસુ:

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
7	ભાષ્	બોલવું	૧	૧	બભાષે	બભાષિવહે	બભાષિમહે
8	વાઙ્	ઈચ્છવું	૧	૨	વવાઙ્છિથ	વવાઙ્છથુઃ	વવાઙ્છ
9	જીવ્	જીવવું	૧	૩	જિજીવ	જિજીવતુઃ	જિજીવુઃ

[3] આપેલ ધાતુના રૂપ પ્રમાણે બાકીના ધાતુના તેવા જ રૂપો લખો :-

નં.	કૃષ્	સિધ્	હન્	બન્ધ્	વપ્	સ્વપ્	મૃજ્	યજ્
1	ચક્રષિવ	સિષિધિવ	જઘ્નિવહે	બબન્ધિવ	ઠપિવ	સુષુપિવ	મમૃજિવ	ઈંજિવ
2	ચક્રષથુઃ	સિષિધથુઃ	જઘ્નાથે	બબન્ધથુઃ	ઠપથુઃ	સુષુપથુઃ	મમૃજથુઃ	ઈંજથુઃ
3	ચક્રષતુઃ	સિષિધતુઃ	જઘ્નાતે	બબન્ધતુઃ	ઠપતુઃ	સુષુપતુઃ	મમૃજતુઃ	ઈંજતુઃ
4	ચક્રષ	સિષિધ	જઘ્નિધ્વે	બબન્ધ	ઠપ	સુષુપ	મમૃજ	ઈંજ
5	ચકર્ષ	સિષેધ	જઘ્ને	બબન્ધ	ઠવાપ	સુષ્વાપ	મમાર્જ	ઇયાજ
6	ચકર્ષિથ	સિષેધિથ	જઘ્નિષે	બબન્ધિથ	ઠવપ્થ	સુષ્વપ્થ	મમાર્ષ્ઠ	ઇયષ્ઠ
7	ચકર્ષિમ	સિષેધિમ	જઘ્નિમહે	બબન્ધિમ	ઠપિમ	સુષુપિમ	મમૃજિમ	ઈંજિમ
8	ચક્રષુઃ	સિષિધુઃ	જઘ્નિરે	બબન્ધુઃ	ઠપુઃ	સુષુપુઃ	મમૃજુઃ	ઈંજુઃ
9	ચકર્ષ	સિષેધ	જઘ્ને	બબન્ધ	ઠવાપ	સુષ્વાપ	મમાર્જ	ઇયાજ

[4] રૂપ :-

1. રરજ્જાથે	4. મમૃજથુઃ	7. વિવિધ
2. જઘ્નથુઃ	5. સુષુપથુઃ	8. તતૃપ્વ
3. ઈંજિવ	6. ઠપ	9. ચક્રષ

[5] રૂપ :-

1. ઠર્ણુનાવ	ઠર્ણુનુવિવ	ઠર્ણુનુવિમ	4. વવૃધે	વવૃધિવહે	વવૃધિમહે
ઠર્ણુનુવિથ	ઠર્ણુનુવથુઃ	ઠર્ણુનુવ	વવૃધિષે	વવૃધાથે	વવૃધિધ્વે
ઠર્ણુનાવ	ઠર્ણુનુવતુઃ	ઠર્ણુનુવુઃ	વવૃધે	વવૃધાતે	વવૃધિરે
2. તતર્હ	તતૃહ્	તતૃહ્	5. નનર્ત	નનૃતિવ	નનૃતિમ
તતર્હ	તતૃહથુઃ	તતર્હ	નનર્તિથ	નનૃતથુઃ	નનૃત
તતર્હ	તતૃહતુઃ	તતૃહુઃ	નનર્ત	નનૃતતુઃ	નનૃતુઃ
3. વવૃતે	વવૃતિવહે	વવૃતિમહે			
વવૃતિષે	વવૃતાથે	વવૃતિધ્વે			
વવૃતે	વવૃતાતે	વવૃતિરે			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	અર્થ	મૂળધાતુ	ગણ	પુરુષ	વચન
1	તેનાતે	તે બેએ ફેલાવ્યું હતું.	તન્	૮	૩	૨
2	આનશ્વહે	અમે બેએ મેળવ્યું હતું.	અશ્	૫	૧	૨
3	આનઝ્જ	તમે ચોપડ્યું હતું.	અઝ્જ	૭	૨	૩
4	ભ્રેમિમ	અમે ભટક્યા હતા.	ભ્રમ્	૧	૧	૩
5	જેરુઃ	તેઓ જીર્ણ થયા હતા.	જૃ	૧	૩	૩
6	તેરિથ	તું તર્યો હતો.	તૃ	૧	૨	૧
7	શશાક	હું શક્તિમાન થયો હતો.	શક્	૫	૧	૧
8	પેચે	તેણે રાંધ્યું હતું.	પચ્	૧	૩	૧
9	ભેજથુઃ	તમે બેએ આશરો લીધો.	ભજ્	૧	૨	૨
10	પેણિરે	તેઓએ હોડ બકી હતી.	પણ્	૧	૩	૩
11	દદગ્ધ	તેં બાળ્યું હતું.	દહ્	૧	૨	૧
12	ચેલ	તમે ચાલ્યા હતાં.	ચલ્	૧	૨	૩
13	બભ્રાજાથે	તમે બે શોભતા હતાં.	ભ્રાજ્	૧	૨	૨
14	બભ્રાશે	હું પ્રકાશ્યો હતો.	ભ્રાશ્	૧	૧	૧
15	નેશ્મ	અમે નાશ પામ્યા હતાં.	નશ્	૪	૧	૩
16	રેમે	તે રમ્યો હતો.	રમ્	૧	૩	૧
17	ત્રેસિવ	અમે બે ત્રાસ પામ્યા હતાં.	ત્રસ્	૪	૧	૨
18	શ્લેશાતે	તે બે ચમક્યા હતા.	શ્લાશ્	૧	૩	૨

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
1	જપ્	જપવું	૧	૧	જજાપ	જેપિવ	જેપિમ
2	સહ્	સહવું	૧	૨	સેહિષે	સેહાયે	સેહિધ્વે
3	ચર્	ચરવું	૧	૩	ચચાર	ચેરતુઃ	ચેરુઃ
4	મન્	માનવું	૪	૧	મેને	મેનિવહે	મેનિમહે
5	નમ્	નમવું	૧	૨	નનંથ	નેમથુઃ	નેમ
6	યમ્	પ્રયત્ન કરવો	૧	૩	યયામ	યેમતુઃ	યેમુઃ
7	પત્	પડવું	૧	૧	પપાત	પેતિવ	પેતિમ

નં.	મૂળધાતુ	અર્થ	ગણ	પુરુષ	એકવચન	દ્વિવચન	બહુવચન
8	અઙ્	આંજવું	૭	૨	આનઙ્જિથ	આનઙ્જથુ:	આનઙ્જ
9	સ્વઙ્	ભેટવું	૧	૩	સસ્વજે	સસ્વજાતે	સસ્વજિરે

[3] આપેલ ધાતુના રૂપ પ્રમાણે બાકીના ધાતુના તેવા જ રૂપો :-

નં.	અર્દ્	શપ્	દહ્	સ્વઙ્	ધાવ્	રાજ્	અશ્
1	આનર્દિથ	શશપ્થ	દદગ્ધ	સસ્વજિષે	દધાવિથ	રેજિથ	આનક્ષે
2	આનર્દ	શશપ	દદાહ	સસ્વજે	દધાવ	રરાજ	આનશે
3	આનર્દિવ	શેપિવ	દેહિવ	સસ્વજિવહે	દધાવિવ	રેજિવ	આનશ્વહે
4	આનર્દિમ	શેપિમ	દેહિમ	સસ્વજિમહે	દધાવિમ	રેજિમ	આનશ્મહે
5	આનર્દથુ:	શેપથુ:	દેહથુ:	સસ્વજાથે	દધાવથુ:	રેજથુ:	આનશાથે
6	આનર્દુ:	શેપુ:	દેહુ:	સસ્વજિરે	દધાવુ:	રેજુ:	આનશિરે
7	આનર્દ	શેપ	દેહ	સસ્વજિધ્વે	દધાવ	રેજ	આનડ્ઢ્વે
8	આનર્દતુ:	શેપતુ:	દેહતુ:	સસ્વજાતે	દધાવતુ:	રેજતુ:	આનશાતે
9	આનર્દ	શશાપ	દદાહ	સસ્વજે	દધાવ	રરાજ	આનશે

[4] આપેલ અંકનો ઉપયોગ કરી બનતા રૂપ :-

1. 5683 - તત્રસતુ:	4. 513 - ભેજાથે	7. 51 - પેચુ:
2. 1794 - બધ્રમથુ:	5. 792 - નેશિથ	8. 7429 - બધ્રાજિધ્વે
3. 2864 - જજરતુ:	6. 368 - તેરથુ:	

[5] રૂપ :-

1. શુશાવ શુશવિથ શુશાવ	શુશુવિવ શુશુવથુ: શુશુવતુ:	શુશુવિમ શુશુવ શુશુવુ:	4. સસાદ સેદિથ સસાદ	સેદિવ સેદથુ: સેદતુ:	સેદિમ સેદ સેદુ:
2. દદાહ દેહિથ-દદગ્ધ દદાહ	દેહિવ દેહથુ: દેહતુ:	દેહિમ દેહ દેહુ:	5. તત્રાસ ત્રેસિથ તત્રાસ	ત્રેસિવ ત્રેસથુ: ત્રેસતુ:	ત્રેસિમ ત્રેસ ત્રેસુ:
3. ભેજે ભેજિષે ભેજે	ભેજિવહે ભેજાથે ભેજાતે	ભેજિમહે ભેજિધ્વે ભેજિરે			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પુરુષ	વચન	ગુજરાતી અર્થ
1	બિભ્યથુ:	ભી	૩	પ.પ.	૨	૨	તમે બે ડર્યા હતા.
2	જુહુવિમ	હુ	૩	"	૧	૩	અમે હોમ્યું હતું.
3	દરિદ્રામાસતુ:	દરિદ્રા	૨	"	૩	૨	તે બે ગરીબ થયા હતા.
4	જિહ્વિથ	હ્રી	૩	"	૨	૧	તું લજજા પામ્યો હતો.
5	વિવિદુ:	વિદ્	૨	"	૩	૩	તેઓએ જાણ્યું હતું.
6	ધૂપાયાજ્વક્રવ	ધૂપ્	૧	"	૧	૨	અમે બેએ તપાવ્યું હતું.
7	વિચ્છાયાજ્વકાર	વિચ્છ્	૬	"	૩	૧	તે ગયો હતો.
8	બધ્ર	ભૃ	૩	ઉ.પ.	૨	૩	તમે આશરો આપ્યો હતો.
9	બિભયામ્બભૂવ	ભી	૩	પ.પ.	૧	૧	હું ડર્યો હતો.
10	ગોપાયામાસથુ:	ગુપ્	૧	"	૨	૨	તમે બેએ રક્ષા કરી હતી.
11	વિવિચ્છિમ	વિચ્છ્	૬	"	૧	૩	અમે ગયા હતા.
12	જજાગર	જાગૃ	૨	"	૧	૧	હું જાગ્યો હતો.
13	વિદાજ્વકર્થ	વિદ્	૨	"	૨	૧	તું જાણતો હતો.
14	જિહ્વામાસતુ:	હ્રી	૩	"	૩	૨	તે બે લજજા પામ્યા હતા.
15	ઈશામાસિવ	ઈશ્	૨	આ.પ.	૧	૨	અમે બેએ રાજ કર્યું હતું.
16	જાગરાઞ્ચક્રુ:	જાગૃ	૨	પ.પ.	૩	૩	તેઓ જાગ્યા હતા.
17	બિભરામાસિથ	ભૃ	૩	ઉ.પ.	૨	૧	તેં આશરો આપ્યો હતો.
18	તાડયાજ્વકૃદ્વે	તાડ્	૧૦	"	૨	૩	તમે માર્યું હતું.

[2] આપેલ ધાતુના રૂપ પ્રમાણે બાકીના ધાતુના તેવા જ રૂપો :-

નં.	દરિદ્રા	ધૂપ્	ભૃ	ગુપ્	જાગૃ	ઈશ્
1	દદરિદ્રિથ	દુધૂપિથ	બિભરામાસિથ	જુગોષ્થ	જાગરાજ્વકર્થ	ઈશામ્બભૂવિથ
2	દદરિદ્રથુ:	દુધુપથુ:	બિભરામાસથુ:	જુગુપથુ:	જાગરાજ્વક્રથુ:	ઈશામ્બભૂવથુ:
3	દદરિદ્રૌ	દુધૂપ	બિભરામાસ	જુગોપ	જાગરાજ્વકાર	ઈશામ્બભૂવ
4	દદરિદ્રુ:	દુધુપુ:	બિભરામાસુ:	જુગુપુ:	જાગરાજ્વક્રુ:	ઈશામ્બભૂવુ:
5	દદરિદ્રિવ	દુધુપિવ	બિભરામાસિવ	જુગુપ્વ	જાગરાજ્વક્રવ	ઈશામ્બભૂવિવ

નં.	દરિદ્રા	ધૂપ્	ભૃ	ગુપ્	જાગૃ	ઈશ્
6	દદરિદ્રતુઃ	દુધુપતુઃ	બિભરામાસતુઃ	જુગુપતુઃ	જાગરાઞ્ચક્રતુઃ	ઈશામ્બભૂવતુઃ
7	દદરિદ્રૌ	દુધૂપ	બિભરામાસ	જુગોપ	જાગરાઞ્ચકાર	ઈશામ્બભૂવ
8	દદરિદ્રિમ	દુધુપિમ	બિભરામાસિમ	જુગુપ્મ	જાગરાઞ્ચક્રમ	ઈશામ્બભૂવિમ
9	દદરિદ્ર	દુધુપ	બિભરામાસ	જુગુપ	જાગરાઞ્ચક્ર	ઈશામ્બભૂવ

[3] રૂપ :-

1. દુધુપથુઃ / ધૂપાયાઞ્ચક્રથુઃ	6. બિભાય / બિભયામાસ
2. જિહ્વાય / જિહ્વામાસ	7. જુગુપ્મ / ગોપાયાઞ્ચક્રમ
3. બભ્રુઃ / બિભરામ્બભૂવુઃ	8. વિવિચ્છિવ / વિચ્છાયાઞ્ચક્રવ
4. જુહોથ / જુહવાઞ્ચકર્થ	9. પળાયાઞ્ચક્રતુઃ
5. વિવિદિમ / વિદાઞ્ચક્રમ	

[4] ક્રમસર આવતા રૂપોથી પૂરેલી ખાલી જગ્યા :-

1. શિશિક્ષિવહે, શિશિક્ષિમહે, શિશિક્ષિષે, શિશિક્ષાથે, શિશિક્ષિધ્વે
2. પસ્પર્ધિષે, પસ્પર્ધાથે, પસ્પર્ધિધ્વે, પસ્પર્ધે, પસ્પર્ધાંતે, પસ્પર્ધિરે
3. લલજ્જે, લલજ્જિવહે, લલજ્જિમહે, લલજ્જિષે, લલજ્જાથે
4. બભજ્જિવ, બભજ્જિમ, બભજ્જિથ, બભજ્જથુઃ, બભજ્જ
5. સસજ્જ, સસજ્જિવ, સસજ્જિમ, સસજ્જિથ, સસજ્જથુઃ, સસજ્જ
6. ડવાચ, ડચિવ, ડચિમ, ડવચિથ, ડચથુઃ, ડચ
7. મમર્દ, મમૃદિવ, મમૃદિમ, મમર્દિથ, મમૃદથુઃ, મમૃદ
8. તતૃપ, તતર્પ, તતૃપતુઃ, તતૃપુઃ
9. દદરિદ્રિથ, દદરિદ્રથુઃ, દદરિદ્ર, દદરિદ્રૌ, દદરિદ્રતુઃ, દદરિદ્રુઃ

[5] રૂપ :-

1. જઘાસ - જઘસ	જક્ષિવ	જક્ષિમ	2. ચકમે	ચકમિવહે	ચકમિમહે
જઘસિથ	જક્ષથુઃ	જક્ષ	ચકમિષે	ચકમાથે	ચકમિધ્વે
જઘાસ	જક્ષતુઃ	જક્ષુઃ	ચકમે	ચકમાતે	ચકમિરે

3. जिह्रयामास जिह्रयामासिथ जिह्रयामास	जिह्रयामासिव जिह्रयामासथुः जिह्रयामासतुः	जिह्रयामासिम जिह्रयामास जिह्रयामासुः
4. ईशाञ्चक्रे ईशाञ्चकृषे ईशाञ्चक्रे	ईशाञ्चकृवहे ईशाञ्चक्राथे ईशाञ्चक्राते	ईशाञ्चकृमहे ईशाञ्चकृद्वे ईशाञ्चक्रिरे
5. बिभयाम्बभूव बिभयाम्बभूविथ बिभयाम्बभूव	बिभयाम्बभूविव बिभयाम्बभूवथुः बिभयाम्बभूवतुः	बिभयाम्बभूविम बिभयाम्बभूव बिभयाम्बभूवुः

औदासीन्योल्लसन्मैत्रीपवित्रं वीतसम्भ्रमम् ।
कोपादिव विमुञ्चन्ति स्वयं कर्माणि पुरुषम् ॥

[साम्प्रशतક]

જે સાધકમાં ઔદાસીન્ય પરિણતિ ઉછળતી હોય,
મૈત્રીથી જે પવિત્ર થયેલ હોય અને સંભ્રમ-ઔત્સુક્ય
જેનામાંથી ચાલ્યા ગયા હોય તેવા સાધકને કર્મો પોતાની
જાતે જ, ગુસ્સો આવ્યો હોય તેમ, છોડી દે છે.

[1] ખૂટતી વિગતો :- [ત. પુ. એ. વ.]

નં.	મૂળધાતુ	સ્વસ્તન	સામાન્ય	ક્રિયાતિપત્ત્યર્થ	આશીર્વાદાર્થ	પરોક્ષ
1.	જીવ્	જીવિતા	જીવિષ્યતિ	અજીવિષ્યત્	જીવ્યાત્	જિજીવ
2.	જિમ્	જેમિતા	જેમિષ્યતિ	અજેમિષ્યત્	જિમ્યાત્	જિજેમ
3.	જપ્	જપિતા	જપિષ્યતિ	અજપિષ્યત્	જપ્યાત્	જજાપ
4.	નિન્દ્	નિન્દિતા	નિન્દિષ્યતિ	અનિન્દિષ્યત્	નિન્દ્યાત્	નિનિન્દ
5.	જિ	જેતા	જેષ્યતિ	અજેષ્યત્	જીયાત્	જિગાય
6.	ધાવ્	ધાવિતા	ધાવિષ્યતિ	અધાવિષ્યત્	ધાવ્યાત્	દધાવ
7.	ભૂ	ભવિતા	ભવિષ્યતિ	અભવિષ્યત્	ભૂયાત્	બભૂવ
8.	સૃ	સર્તા	સરિષ્યતિ	અસરિષ્યત્	સ્રિયાત્	સસાર
9.	સ્મૃ	સ્મર્તા	સ્મરિષ્યતિ	અસ્મરિષ્યત્	સ્મર્યાત્	સસ્માર
10.	ક્ષિ	ક્ષેતા	ક્ષેષ્યતિ	અક્ષેષ્યત્	ક્ષીયાત્	ચિક્ષાય
11.	વન્દ્	વન્દિતા	વન્દિષ્યતે	અવન્દિષ્યત	વન્દિષીષ્ટ	વવન્દે
12.	વૃધ્	વર્ધિતા	વર્ધિષ્યતે	અર્વર્ધિષ્યત	વર્ધિષીષ્ટ	વવર્ધે
13.	પચ્	પક્તા	પક્ષ્યતિ	અપક્ષ્યત્	પચ્યાત્	પપાચ
14.	હ	હર્તા	હરિષ્યતિ	અહરિષ્યત્	હ્રિયાત્	જહાર
15.	ડી	ડયિતા	ડયિષ્યતે	અડયિષ્યત	ડયિષીષ્ટ	ડિડ્યે
16.	ભાષ્	ભાષિતા	ભાષિષ્યતે	અભાષિષ્યત	ભાષિષીષ્ટ	બભાષે
17.	રમ્	રન્તા	રંસ્યતે	અરંસ્યત	રંસીષ્ટ	રેમે
18.	લભ્	લબ્ધા	લપ્સ્યતે	અલપ્સ્યત	લપ્સીષ્ટ	લેભે
19.	શુભ્	શોભિતા	શોભિષ્યતે	અશોભિષ્યત	શોભિષીષ્ટ	શુશુભે
20.	સેવ્	સેવિતા	સેવિષ્યતે	અસેવિષ્યત	સેવિષીષ્ટ	સિષેવે
21.	ની	નેતા	નેષ્યતિ	અનેષ્યત્	નીયાત્	નિનાય
22.	યાચ્	યાચિતા	યાચિષ્યતે	અયાચિષ્યત	યાચિષીષ્ટ	યયાચે
23.	ઈક્ષ્	ઈક્ષિતા	ઈક્ષિષ્યતે	એક્ષિષ્યત	ઈક્ષિષીષ્ટ	ઈક્ષાજ્વક્રે
24.	રુહ્	રોઢા	રોક્ષ્યતિ	અરોક્ષ્યત્	રુહ્યાત્	રુરોહ
25.	મુદ્	મોદિતા	મોદિષ્યતે	અમોદિષ્યત	મોદિષીષ્ટ	મુમુદે
26.	ગૈ	ગાતા	ગાસ્યતિ	અગાસ્યત્	ગેયાત્	જગૌ
27.	શિક્ષ્	શિક્ષિતા	શિક્ષિષ્યતે	અશિક્ષિષ્યત	શિક્ષિષીષ્ટ	શિશિક્ષે

[2] સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. દેવો નમેલા.
2. અમે ભણશું.
3. બાળકો પડેલા.
4. ભગવાન રક્ષશે.
5. બે યાચકો બોલ્યા.
6. બે મુસાફરો વસશે.
7. સરસ્વતી દેવી બોલશે.
8. રાક્ષસો ખાશે.
9. બે ઈન્દ્રો બાળશે.
10. વાદળ ભટક્યું.
11. તમે બે પૂજશો.
12. પંડિતો ચાલ્યા.
13. વાદીઓ ચાલ્યા જશે.
14. બે સ્ત્રીઓ જીવી હતી.

15. વાસુદેવ છોડશે.
16. બે માણેક વરસ્યા હતા.
17. મ્લેચ્છો રમ્યા હતા.
18. સેવકો દોડશે.
19. બે હંસ તર્યા હતા.
20. બગલાઓ ક્ષય પામશે.
21. પાંડવો ગયા હતા.
22. યોગીઓ શોભશે.
23. પક્ષીઓ ઉડ્યા હતા.
24. સ્ત્રીઓ રાંધશે.
25. ધન વધ્યું હતું.
26. મિથ્યાદષ્ટિઓએ જોયું હતું.
27. તેઓ વંદન કરશે.

[3] રૂપ :-

1. મન્થિતાસ્મિ મન્થિતાસ્વઃ મન્થિતાસ્મઃ મન્થિતાસિ મન્થિતાસ્થઃ મન્થિતાસ્થ મન્થિતા મન્થિતારૌ મન્થિતારઃ	4. ચેષીય ચેષીવહિ ચેષીમહિ ચેષીષ્ઠાઃ ચેષીયાસ્થામ્ ચેષીદ્વમ્ ચેષીષ્ટ ચેષીયાસ્તામ્ ચેષીરન્
2. મોષિષ્યામિ મોષિષ્યાવઃ મોષિષ્યામઃ મોષિષ્યસિ મોષિષ્યથઃ મોષિષ્યથ મોષિષ્યતિ મોષિષ્યતઃ મોષિષ્યન્તિ	5. દુધુવે દુધુવિવહે દુધુવિમહે દુધુવિષે દુધુવાથે દુધુવિધ્વે દુધુવે દુધુવાતે દુધુવિરે
3. આશિષ્યે આશિષ્યાવહિ આશિષ્યામહિ આશિષ્યથાઃ આશિષ્યેથામ્ આશિષ્યધ્વમ્ આશિષ્યત આશિષ્યેતામ્ આશિષ્યન્ત	6. હૃદયમ્ હૃદયે હૃદયાનિ " " " હૃદયેન હૃદયાભ્યામ્ હૃદયૈઃ હૃદયસ્મૈ " હૃદયેભ્યઃ હૃદયસ્માત્ " હૃદયેભ્યઃ હૃદયસ્ય હૃદયયોઃ " હૃદયે " હૃદયેષુ હૃદય ! હૃદયે ! હૃદયાનિ !

[1] સંસ્કૃતનું ગુજરાતી :-

1. સંપત્તિની સાથે વિવેક, વિદ્યાની સાથે વિનય અને લક્ષ્મીથી યુક્ત સ્વામિત્વ આ મહાપુરુષોનું લક્ષણ છે.
2. જેની પોતાની બુદ્ધિ નથી તેને શાસ્ત્ર શું કરશે ? બે આંખ વિનાના માણસને અરીસો શું કરે ?
3. પ્રિય બોલવું જોઈએ, સાચું બોલવું જોઈએ, અપ્રિય સત્ય ન બોલવું જોઈએ અને પ્રિય પણ અસત્ય ન બોલવું જોઈએ - આ શાશ્વત ધર્મ છે.
4. ત્યાં જો હું હોત તો તે દુષ્ટ માણસોનું નવા-નવા ઉપાયો દ્વારા અનુશાસન કરત.
5. પોતાની જાતને દોષ અપાય. બીજાને દોષ ન અપાય, માલિક કે મિત્ર કોઈનો દોષ નથી. પોતાના કર્મને જ દોષ આપવો જોઈએ.
6. જે સવારે હોય છે તે બપોરે નથી દેખાતું. જે બપોરે દેખાય છે તે રાત્રે નથી દેખાતું. હા ! પદાર્થોની અનિત્યતા !
7. કેટલાંક લોકો જાણે છે. પણ, કરવાને શક્તિમાન નથી. કેટલાંક કરવાને શક્તિમાન છે, પણ તે જાણતા નથી. તત્ત્વોને જાણતા પણ હોય અને તેનું આચરણ કરવાને સમર્થ પણ હોય તેવા લોકો દુનિયામાં બહુ થોડા હોય છે.
8. બધાં જીવો જાણે છે કે પાપ એ દુઃખનું કારણ છે. તો પણ સુખનાશક એવા તે પાપને તે જીવો છોડતા નથી.
9. હે દેવ ! આપના ચરણકમળને જોવાથી આજે [મારી] બે આંખ સફળ થઈ. ત્રિલોકના તિલક સમા હે નાથ ! આજે મને આ સંસારસાગર ખાબોચિયા જેવો લાગી રહ્યો છે.

[2] ગુજરાતીનું સંસ્કૃત :-

1. જરા યાવન્ પીડયતિ, વ્યાધિર્યાવન્ વર્ધતે ।
યાવદિન્દ્રિયાણિ ન નશ્યન્તિ, તાવદ્ધર્મં સમાચરેત્ ॥
2. દીક્ષાં સહ ત્વયાઽઽદાસ્યે, વિહરિષ્યે ત્વયા સહ ।
દુઃષહાંશ્ચ સહિષ્યેઽહમ્, ત્વયા સહ પરીષહાન્ ॥
3. પરસ્પૃહા મહાદુઃખમ્, નિઃસ્પૃહત્વં મહાસુખમ્ ।
એતદુક્તં સમાસેન, લક્ષણં સુખદુઃખયોઃ ॥

4. શ્રીપાદલિપ્તાચાર્યાઃ એકદા પ્રતિષ્ઠાનપુરં જગ્મુઃ । તત્ર સાતવાહનો રાજા
બભૂવ । શ્રીપાદલિપ્તાચાર્યાસ્તત્ર પ્રભૂતાં જૈનધર્મપ્રભાવનાં ચક્રુઃ ।
5. 'શ્વઃ મહાવીરઃ જિનઃ આગન્તા' ઇતિ શ્રુત્વા અતીવ પ્રસન્નીભૂતઃ
શ્રેણિકરાજા સેવકાય સ્વાલઙ્કારાન્ નિષ્કાંશ્ચ દદૌ ।
6. અનિત્યં યૌવનં રૂપમ્, જીવિતં દ્રવ્યસજ્જયઃ ।
આરોગ્યં પ્રિયસંવાસઃ, ગૃધ્યેત્ તત્ર ન પણ્ડિતઃ ॥
7. બુભુજે ન ભોજ્યાનિ, પેયાન્યપિ પપૌ ન સઃ ।
અવતસ્થે ચ મૌનેન, યોગીવ ધ્યાનતત્પરઃ ॥
8. પણ્ડિતૈઃ સહ સાઙ્ગત્યમ્, પણ્ડિતૈઃ સહ સઙ્કથા ।
પણ્ડિતૈઃ સહ મિત્રત્વમ્, કુર્વાણો નાવસીદતિ ॥
9. શૈલે શૈલે ન માણિક્યમ્, મૌક્તિકં ન ગજે ગજે ।
સાધવો ન હિ સર્વત્ર, ચન્દનં ન વને વને ॥

[3] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળપદાતુ	ગણ	પદ	કાળ/અર્થ	અર્થ	પુરુષ	વચન
1	વરિષીષ્ઠાઃ	વૃ	૫	ઉ.પ.	આશીર્વાદાર્થ	તું પસંદ કરે.	૨	૧
2	અતનિષ્યત્	તન્	૮	"	ક્રિયાતિપત્યર્થ	જો તેણે ફેલાવ્યું હોત.	૩	૧
3	પોષિતારૌ	પુષ્	૯	પ.પ.	શ્વસ્તન	તે બે પોષશે.	૩	૨
4	ઇન્ધિષીયાસ્થામ્	ઇન્ધ્	૭	આ.પ.	આશીર્વાદાર્થ	તમે બે સળગાવો.	૨	૨
5	અધ્યગીષ્યેતામ્	અધિ+ઇ	૨	"	ક્રિયાતિપત્યર્થ	જો તે બે ભણ્યા હોત.	૩	૨
6	વેષ્ટાસ્વહે	વિષ્	૩	ઉ.પ.	શ્વસ્તન	અમે બે વીંટશું.	૧	૨
7	મ્લાસ્યથ	મ્લૈ	૧	પ.પ.	સામાન્ય	તમે મ્લાન થશો.	૨	૩
8	અદાસ્યઃ	દા	૧	"	ક્રિયાતિપત્યર્થ	જો તે આપ્યું હોત.	૨	૧
9	એષિષ્યતઃ	ઇષ્	૬	"	સામાન્ય	તે બે ઈચ્છશે.	૩	૨
10	મૃગયાન્વક્રાતે	મૃગ્	૧૦	આ.પ.	પરોક્ષ	તે બેએ શોધ્યું.	૩	૨
11	તસ્તરિઙ્દ્વે	સ્તૃ	૯	ઉ.પ.	"	તમે પાથર્યું હતું.	૨	૩
12	મનિષ્યામહે	મન્	૪	આ.પ.	સામાન્ય	અમે માનશું.	૧	૩
13	અમોષિષ્યઃ	મુષ્	૯	પ.પ.	ક્રિયાતિપત્યર્થ	જો તે ચોર્યું હોત.	૨	૧
14	તુહ્યાસુઃ	તુહ્	૭	"	આશીર્વાદાર્થ	તેઓ કાપો !	૩	૩
15	તુષ્ટુદ્વે	સ્તુ	૨	ઉ.પ.	પરોક્ષ	તમે સ્તવના કરી.	૨	૩
16	અશ્વયિષ્યન્	શ્વિ	૧	પ.પ.	ક્રિયાતિપત્યર્થ	જો તેઓ ગયા હોત.	૩	૩
17	યેસિમ	યસ્	૪	"	પરોક્ષ	અમે પ્રયત્ન કર્યો.	૧	૩
18	અખેત્યન્ત	ચિદ્	૭	આ.પ.	ક્રિયાતિપત્યર્થ	જો તેઓ ખેદ પામ્યા હોત.	૩	૩

[4] आपेल अंकनो उपयोग करी बनता रूप :-

1. 184 = आप्यास्तम्	6. 0023 = बिभिदिध्वे
2. 17854 = अग्रन्थिष्यताम्	7. 6##3 = बुभुजिध्वे
3. 7789 = ममन्थथुः	8. 26** = ऊचिमहे
4. 29#3 = इन्धिषीष्ठाः	9. 1654 = अयास्यतम्
5. 09*5 = भित्सीयास्थाम्	

[5] रूप :-

1. अक्लेशिष्यम् अक्लेशिष्यः अक्लेशिष्यत्	अक्लेशिष्याव अक्लेशिष्यतम् अक्लेशिष्यताम्	अक्लेशिष्याम् अक्लेशिष्यत अक्लेशिष्यन्
2. आनञ्ज आनञ्जथ आनञ्ज	आनञ्जिव आनञ्जथुः आनञ्जतुः	आनञ्जिम आनञ्ज आनञ्जुः
3. छित्सीय छित्सीष्ठाः छित्सीष्ट	छित्सीवहि छित्सीयास्थाम् छित्सीयास्ताम्	छित्सीमहि छित्सीध्वम् छित्सीरन्
4. हृदयम् " हृदा हृदे हृदः " हृदि हृदय !	हृदये " हृद्भ्याम् " " हृदोः " हृदये !	हृदयानि " हृद्भिः हृद्भ्यः " हृदाम् हृत्सु हृदयानि !
5. श्रीः श्रियम् श्रिया श्रियै, श्रिये श्रियाः, श्रियः " , " श्रियाम्, श्रियि श्रीः !	श्रियौ श्रियौ श्रीभ्याम् " " श्रियोः " श्रियौ !	श्रियः श्रियः श्रीभिः श्रीभ्यः " श्रीणाम्, श्रियाम् श्रीषु श्रियः !

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	કાળ/અર્થ	પુરુષ	વચન	ગમ્ ધાતુ	અર્થ	અધિ+ઇ ધાતુ	અર્થ
1	વર્તમાન	૧	૨	ગમયાવઃ	અમે બે મોકલીએ છીએ.	અઘ્યાપયાવઃ	અમે બે ભણાવીએ છીએ.
2	હસ્તન ભૂ. કા.	૨	૩	અગમયત	તમે મોકલ્યું હતું.	અઘ્યાપયત	તમે ભણાવ્યું હતું.
3	આજાર્થ	૩	૨	ગમયતામ્	તે બે મોકલો.	અઘ્યાપયતામ્	તે બે ભણાવો.
4	વિદ્યર્થ	૧	૩	ગમયેમ	અમારે મોકલવું જોઈએ.	અઘ્યાપયેમ	અમારે ભણાવવું જોઈએ.
5	શ્વસ્તન	૨	૧	ગમયિતાસિ	તું મોકલીશ.	અઘ્યાપયિતાસિ	તું ભણાવીશ.
6	સામાન્ય	૩	૧	ગમયિષ્યતિ	તે મોકલશે.	અઘ્યાપયિષ્યતિ	તે ભણાવશે.
7	ક્રિયાતિપત્યર્થ.	૧	૧	અગમયિષ્યમ્	જો મેં મોકલ્યું હોત.	અઘ્યાપયિષ્યમ્	જો મેં ભણાવ્યું હોત.
8	આશીર્વાદાર્થ	૨	૨	ગમ્યાસ્તમ્	તમે બે મોકલો.	અઘ્યાપયાસ્તમ્	તમે બે ભણાવો.
9	પરોક્ષ	૩	૩	ગમયાજ્વક્તુઃ	તેઓએ મોકલ્યું.	અઘ્યાપયાજ્વક્તુઃ	તેઓએ ભણાવ્યું હતું.
10	વર્તમાન	૨	૧	ગમયસિ	તું મોકલે છે.	અઘ્યાપયસિ	તું ભણાવે છે.
11	હસ્તન ભૂતકાળ	૧	૨	અગમયાવ	અમે બેએ મોકલ્યું.	અઘ્યાપયાવ	અમે બેએ ભણાવ્યું હતું.
12	આજાર્થ	૩	૩	ગમયન્તુ	તેઓ મોકલો.	અઘ્યાપયન્તુ	તેઓ ભણાવો.
13	વિદ્યર્થ	૨	૧	ગમયેઃ	તારે મોકલવું જોઈએ.	અઘ્યાપયેઃ	તારે ભણાવવું જોઈએ.
14	શ્વસ્તન	૩	૨	ગમયિતાૌ	તે બે મોકલશે.	અઘ્યાપયિતાૌ	તે બે ભણાવશે.
15	સામાન્ય	૧	૩	ગમયિષ્યામઃ	અમે મોકલશું.	અઘ્યાપયિષ્યામઃ	અમે ભણાવશું.

નં.	કાળ/અર્થ	પુરુષ	વયન	ગમ્ ધાતુ	અર્થ	અધિ+ઙ્ ધાતુ	અર્થ
16	ક્રિયાતિપત્થર્થ	૨	૩	અગમયિષ્યત	જો તમે મોકલ્યું હોત.	અઙ્યાપયિષ્યત	જો તમે ભણાવ્યું હોત.
17	આશીર્વાદર્થ	૩	૧	ગમ્યાત્	તે મોકલે.	અઙ્યાપ્યાત્	તે ભણાવે.
18	પરોક્ષ	૧	૨	ગમયાજ્વકૃવ	અમે બેએ મોકલ્યું.	અઙ્યાપયાજ્વકૃવ	અમે બેએ ભણાવ્યું હતું.
19	વર્તમાન	૩	૩	ગમયન્તિ	તેઓ મોકલે છે.	અઙ્યાપયન્તિ	તેઓ ભણાવે છે.
20	હસ્તન ભૂ. કા.	૨	૨	અગમયતમ્	તમે બેએ મોકલ્યું હતું.	અઙ્યાપયતમ્	તમે બેએ ભણાવ્યું હતું.
21	આજાર્થ	૧	૩	ગમયામ	અમે મોકલીએ.	અઙ્યાપયામ	અમે ભણાવીએ.
22	વિધર્થ	૩	૨	ગમયેતામ્	તે બેએ મોકલવું જોઈએ.	અઙ્યાપયેતામ્	તે બેએ ભણાવવું જોઈએ.
23	શ્વસ્તન	૧	૨	ગમયિતાસ્વઃ	અમે બે મોકલશું.	અઙ્યાપયિતાસ્વઃ	અમે બે ભણાવશું.
24	સામાન્ય	૨	૩	ગમયિષ્યથ	તમે મોકલશો.	અઙ્યાપયિષ્યથ	તમે ભણાવશો.
25	ક્રિયાતિપત્થર્થ	૩	૩	અગમયિષ્યન્	જો તેઓએ મોકલ્યું હોત.	અઙ્યાપયિષ્યન્	જો તેઓએ ભણાવ્યું હોત.
26	આશીર્વાદર્થ	૧	૨	ગમ્યાસ્વ	અમે બે મોકલીએ.	અઙ્યાપ્યાસ્વ	અમે બે ભણાવીએ.
27	પરોક્ષ	૨	૩	ગમયાજ્વક્ર	તમે મોકલ્યું હતું.	અઙ્યાપયાજ્વક્ર	તમે ભણાવ્યું હતું.

[2] કોંસમાં આપેલ શબ્દોનો ઉપયોગ કરી બનતા પ્રેરક વાક્યો :-

1. માતરૌ બાલં નામયતઃ । 2. ગૌતમઃ શિષ્યાન્ અપાઠયત્ । 3. અહં ત્વાં વાદયેયમ્ । 4. યુવામસ્માન્ ખાદયિતાસ્થઃ । 5. જિનાઃ ભવ્યાન્ દર્શયાજ્ઞક્રુઃ । 6. ધન્યઃ શાલિભદ્રમ્ અત્યાજયિષ્યત્ । 7. યૂયમન્યાન્ જીવયત । 8. ગણધરાઃ યોગ્યાન્ અતારયન્ । 9. સ્ત્રિયઃ પુત્ર્યા પાચયિષ્યન્તિ । 10. અહં પક્ષિણઃ ડાયયિષ્યામિ । 11. શ્રીમન્તઃ સેવકૈઃ અદાપયન્ । 12. શિક્ષકઃ વિદ્યાર્થીના ભાષયેત । 13. પિતા પુત્રં રમયતિ । 14. અહં ત્વામ્ એક્ષયમ્ ।	15. કૃષીવલોડનુચરૈઃ વાપયતિ । 16. વયં તાન્ રોહયામઃ । 17. સજ્જનાઃ અન્યાન્ મોદયન્તે । 18. મહાવીરોડમ્બડેન શંસયતિ । 19. હેમચન્દ્રાચાર્યઃ કુમારપાલં શ્રાવયતિ । 20. કુમ્ભકારઃ ઘટં કારયતિ । 21. શ્રાવકો મુનિં ગ્રામં ગમયતિ । 22. ગુરુઃ શિષ્યમાગમં વેદયતિ । 23. સઃ કાષ્ઠાનિ ઇન્ધયતિ । 24. માતા બાલં ધ્યાપયતિ । 25. ગુરુઃ શિષ્યં પ્રત્યાયયતિ । 26. સઃ અન્યં જાગરયતિ । 27. જિનઃ ગૌતમમ્ અજ્ઞાપયત્ ।

[3] સ્વપ્ ધાતુના રૂપો :-

વર્તમાનકાળ	આજ્ઞાર્થ
1. સ્વાપયામિ સ્વાપયાવઃ સ્વાપયામઃ - સ્વાપયસિ સ્વાપયથઃ સ્વાપયથ - સ્વાપયતિ સ્વાપયતઃ સ્વાપયન્તિ - અર્થ : તે સૂવાડે છે.	3. સ્વાપયાનિ સ્વાપયાવ સ્વાપયામ - સ્વાપય સ્વાપયતમ્ સ્વાપયત - સ્વાપયતુ સ્વાપયતામ્ સ્વાપયન્તુ - અર્થ : તે સૂવાડો.
હસ્તનભૂતકાળ	વિધ્યર્થ
2. અસ્વાપયમ્ અસ્વાપયાવ અસ્વાપયામ - અસ્વાપયઃ અસ્વાપયતમ્ અસ્વાપયત - અસ્વાપયત્ અસ્વાપયતામ્ અસ્વાપયન્ - અર્થ : તેણે સૂવાડ્યા હતા.	4. સ્વાપયેયમ્ સ્વાપયેવ સ્વાપયેમ - સ્વાપયેઃ સ્વાપયેતમ્ સ્વાપયેત - સ્વાપયેત્ સ્વાપયેતામ્ સ્વાપયેયુઃ - અર્થ : તેણે સૂવાડવું જોઈએ.

શ્વસ્તન ભવિષ્યકાળ

5.	સ્વાપયિતાસ્મિ	સ્વાપયિતાસ્વઃ	સ્વાપયિતાસ્મઃ
	સ્વાપયિતાસિ	સ્વાપયિતાસ્થઃ	સ્વાપયિતાસ્થ
	સ્વાપયિતા	સ્વાપયિતારૌ	સ્વાપયિતારઃ
	અર્થ : તે સૂવાડશે.		

સામાન્ય ભવિષ્યકાળ

6.	સ્વાપયિષ્યામિ	સ્વાપયિષ્યાવઃ	સ્વાપયિષ્યામઃ
	સ્વાપયિષ્યસિ	સ્વાપયિષ્યથઃ	સ્વાપયિષ્યથ
	સ્વાપયિષ્યતિ	સ્વાપયિષ્યતઃ	સ્વાપયિષ્યન્તિ
	અર્થ : તે સૂવાડશે.		

ક્રિયાતિપત્યર્થ

7.	અસ્વાપયિષ્યમ્	અસ્વાપયિષ્યાવ	અસ્વાપયિષ્યામ
	અસ્વાપયિષ્યઃ	અસ્વાપયિષ્યતમ્	અસ્વાપયિષ્યત
	અસ્વાપયિષ્યત્	અસ્વાપયિષ્યતામ્	અસ્વાપયિષ્યન્
	અર્થ : જો તેણે સૂવાડ્યું હોત.		

પરોક્ષભૂતકાળ

8.	સ્વાપયાજ્ચકાર	સ્વાપયાજ્ચક્રવ	સ્વાપયાજ્ચક્રમ
	સ્વાપયાજ્ચકર્થ	સ્વાપયાજ્ચક્રથુઃ	સ્વાપયાજ્ચક્ર
	સ્વાપયાજ્ચકાર	સ્વાપયાજ્ચક્રતુઃ	સ્વાપયાજ્ચક્રુઃ
	અર્થ : તેણે સૂવાડ્યું હતું.		

આશીર્વાદાર્થ

9.	સ્વાપ્યાસમ્	સ્વાપ્યાસ્વ	સ્વાપ્યાસ્મ
	સ્વાપ્યાઃ	સ્વાપ્યાસ્તમ્	સ્વાપ્યાસ્ત
	સ્વાપ્યાત્	સ્વાપ્યાસ્તામ્	સ્વાપ્યાસુઃ
	અર્થ : તે સૂવાડો		

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	કાળ/અર્થ	પુરુષ	વયન	દા [યચ્છ]	અર્થ	લખ્ ધાતુ
1	વર્તમાન	૧	૨	દિત્સાવઃ	અમે બે આપવાને ઈચ્છીએ છીએ.	લિપ્સાવહે
2	હસ્તન	૨	૧	અદિત્સઃ	તેં આપવાને ઈચ્છ્યું હતું.	અલિપ્સથાઃ
3	આજાર્થ	૩	૨	દિત્સતામ્	તે બે આપવાને ઈચ્છે.	લિપ્સેતામ્
4	વિધ્યર્થ	૧	૩	દિત્સેમ	અમારે આપવાને ઈચ્છવું જોઈએ.	લિપ્સેમહિ
5	શ્વસ્તન	૨	૨	દિત્સિતાસ્થઃ	તમે બે આપવાને ઈચ્છશો.	લિપ્સિતાસાથે
6	સામાન્ય	૩	૩	દિત્સિષ્યન્તિ	તેઓ આપવાને ઈચ્છશે.	લિપ્સિષ્યન્તે
7	ક્રિયાતિપત્યર્થ	૧	૧	અદિત્સિષ્યમ્	જો મેં આપવાને ઈચ્છ્યું હોત.	અલિપ્સિષ્યે
8	આશીર્વાદાર્થ	૨	૩	દિત્સ્યાસ્ત	તમે આપવાને ઈચ્છો.	લિપ્સિષીધ્વમ્
9	પરોક્ષ	૩	૧	દિત્સાજ્વકાર	તેણે આપવાને ઈચ્છ્યું હતું.	લિપ્સાજ્વક્રે
10	વર્તમાન	૨	૧	દિત્સસિ	તે આપવાને ઈચ્છે છે.	લિપ્સસે
11	હસ્તન	૩	૨	અદિત્સતામ્	તે બેએ આપવાને ઈચ્છ્યું હતું.	અલિપ્સેતામ્
12	આજાર્થ	૧	૩	દિત્સામ	અમે આપવાને ઈચ્છીએ !	લિપ્સામૈ
13	વિધ્યર્થ	૩	૩	દિત્સેયુઃ	તેઓએ આપવાને ઈચ્છવું જોઈએ.	લિપ્સેન્

નં.	કાળ/અર્થ	પુરુષ	વયન	દા [યચ્છ]	અર્થ	લભ્ ધાતુ
14	શ્વસ્તન	૨	૩	દિત્સિતાસ્થ	તમે આપવાને ઈચ્છશો.	લિપ્સિતાઘ્વે
15	સામાન્ય	૧	૧	દિત્સિષ્યામિ	હું આપવાને ઈચ્છીશ.	લિપ્સિષ્યે
16	ક્રિયાતિપત્પર્થ	૩	૧	અદિત્સિષ્યત્	જો તેણે આપવાનું ઈચ્છ્યું હોત.	અલિપ્સિષ્યત
17	આશીર્વાદાર્થ	૨	૨	દિત્સ્યાસ્તામ્	તમે બે આપવાને ઈચ્છો.	લિપ્સિષીયાસ્થામ્
18	પરોક્ષ	૧	૩	દિત્સ્યાજ્વકૃમ	અમે આપવાને ઈચ્છ્યું.	લિપ્સ્યાજ્વકૃમહે
19	વર્તમાન	૨	૨	દિત્સથઃ	તમે બે આપવાને ઈચ્છો છો.	લિપ્સેથે
20	હસ્તન	૩	૩	અદિત્સન્	તેઓએ આપવાને ઈચ્છ્યું હતું.	અલિપ્સન્ત
21	આજાર્થ	૧	૧	દિત્સાનિ	હું આપવાને ઈચ્છું !	લિપ્સૈ
22	વિધ્યર્થ	૩	૨	દિત્સૈતામ્	તે બેએ આપવાને ઈચ્છવું જોઈએ.	લિપ્સેયાતામ્
23	શ્વસ્તન	૨	૧	દિત્સિતાસિ	તું આપવાને ઈચ્છીશ.	લિપ્સિતાસે
24	સામાન્ય	૧	૩	દિત્સિષ્યામઃ	અમે આપવાને ઈચ્છીશું.	લિપ્સિષ્યામહે
25	ક્રિયાતિપત્પર્થ	૨	૧	અદિત્સિષ્યઃ	જો તું આપવાનું ઈચ્છ્યું હોત.	અલિપ્સિષ્યથાઃ
26	આશીર્વાદાર્થ	૩	૨	દિત્સ્યાસ્તામ્	તે બે આપવાને ઈચ્છો.	લિપ્સિષીયાસ્તામ્
27	પરોક્ષ	૨	૩	દિત્સ્યાજ્વક્ર	તમે આપવાને ઈચ્છ્યું હતું.	લિપ્સ્યાજ્વકૃદ્વે

[2] ઈચ્છાદર્શક વાક્યો :-

1. સાધવઃ મોક્ષં જિગમિષેયુઃ । 2. યૂયં કર્માણિ લુલૂપત । 3. શ્રાવકાઃ ગુરું સિષેવિષિષ્યન્તે । 4. સજ્જનાઃ મદં જિહીર્ષિતારઃ । 5. શિષ્યાઃ આગમમજિજ્ઞાસિષ્યન્ । 6. વજ્રકુમારો દીક્ષાં જિઘૃક્ષાઞ્ચકાર । 7. દીનો ધનમ્ અયિયાચિષત । 8. શાલિભદ્રો જિનં વિવન્દિષિષ્યતે । 9. અહં મહાવીરં દિદૃક્ષામિ । 10. શઠાઃ સજ્જનમદુદ્રુહિષન્ । 11. ભરતો રાજા યુયુત્સાઞ્ચક્રે । 12. શ્વશુરં ગજસુકુમાલઃ અચિક્ષમિષત્ । 13. સાધુરિન્દ્રિયાણિ દિદમિષતિ । 14. વયં મોક્ષં વિવિત્સિષ્યામહે ।	15. સિંહમુનિઃ સંસારં મુમુક્ષતિ । 16. શિષ્યો ગુરું પિપૃચ્છિષતિ । 17. વિદ્યાર્થિનઃ પ્રવિવિક્ષન્તિ । 18. કૃષીવલઃ તરુમ્ અસિસિક્ષત્ । 19. તે સામાયિકં ચિકીર્ષન્તિ । 20. સોઽન્નં બુભુક્ષતિ । 21. અધુના અહં જિજાગરિષામિ । 22. અહં કર્માણિ ચિચ્છિત્સામિ । 23. ત્વં સંસ્કૃતં શિશિક્ષિષસે । 24. પક્ષિણોઽડિડયિષન્ત । 25. કુણિકો વૈશાલીં વિવિક્ષાઞ્ચકાર । 26. સઃ પુસ્તકં મિત્સતે । 27. શ્રેણિકઃ મૂર્ચ્છાં જિહાસતિ ।

[3] રુઘ્ ધાતુના રૂપો :-

વર્તમાનકાળ	હસ્તનભૂતકાળ
રુરુત્સામિ રુરુત્સાવઃ રુરુત્સામઃ રુરુત્સસિ રુરુત્સથઃ રુરુત્સથ રુરુત્સતિ રુરુત્સતઃ રુરુત્સન્તિ અર્થ : તે અટકાવવાને ઈચ્છે છે.	અરુરુત્સમ્ અરુરુત્સાવ અરુરુત્સામ અરુરુત્સઃ અરુરુત્સતમ્ અરુરુત્સત અરુરુત્સત્ અરુરુત્સતામ્ અરુરુત્સન્ અર્થ : તેણે અટકાવવાને ઈચ્છ્યું હતું.
આજાર્થ	વિધ્યર્થ
રુરુત્સાનિ રુરુત્સાવ રુરુત્સામ રુરુત્સ રુરુત્સતમ્ રુરુત્સત રુરુત્સતુ રુરુત્સતામ્ રુરુત્સન્તુ અર્થ : તે અટકાવવાને ઈચ્છો.	રુરુત્સેયમ્ રુરુત્સેવ રુરુત્સેમ રુરુત્સેઃ રુરુત્સેતમ્ રુરુત્સેત રુરુત્સેત્ રુરુત્સેતામ્ રુરુત્સેયુઃ અર્થ : તેણે અટકાવવાને ઈચ્છવું જોઈએ.

શ્વસ્તનભવિધ્યકાળ

5. રુરુત્સિતાસ્મિ	રુરુત્સિતાસ્વઃ	રુરુત્સિતાસ્મઃ
રુરુત્સિતાસિ	રુરુત્સિતાસ્થઃ	રુરુત્સિતાસ્થ
રુરુત્સિતા	રુરુત્સિતારૌ	રુરુત્સિતારઃ
અર્થ : તે અટકાવવાને ઈચ્છશે.		

સામાન્ય ભવિધ્યકાળ

6. રુરુત્સિષ્યામિ	રુરુત્સિષ્યાવઃ	રુરુત્સિષ્યામઃ
રુરુત્સિષ્યાસિ	રુરુત્સિષ્યથઃ	રુરુત્સિષ્યથ
રુરુત્સિષ્યતિ	રુરુત્સિષ્યતઃ	રુરુત્સિષ્યન્તિ
અર્થ : તે અટકાવવાને ઈચ્છશે.		

ક્રિયાતિપત્યર્થ

7. અરુરુત્સિષ્યમ્	અરુરુત્સિષ્યાવ	અરુરુત્સિષ્યામ
અરુરુત્સિષ્યઃ	અરુરુત્સિષ્યતમ્	અરુરુત્સિષ્યત
અરુરુત્સિષ્યત્	અરુરુત્સિષ્યતામ્	અરુરુત્સિષ્યન્
અર્થ : જો તેણે અટકાવવાને ઈચ્છ્યું હોત !		

આશીર્વાદાર્થ

8. રુરુત્સ્યાસમ્	રુરુત્સ્યાસ્વ	રુરુત્સ્યાસ્મ
રુરુત્સ્યાઃ	રુરુત્સ્યાસ્તમ્	રુરુત્સ્યાસ્ત
રુરુત્સ્યાત્	રુરુત્સ્યાસ્તામ્	રુરુત્સ્યાસુઃ
અર્થ : તે અટકાવવાને ઈચ્છશે !		

પરોક્ષ ભૂતકાળ

9. રુરુત્સાજ્વકાર	રુરુત્સાજ્વકૃવ	રુરુત્સાજ્વકૃમ
રુરુત્સાજ્વકર્થ	રુરુત્સાજ્વક્રથુઃ	રુરુત્સાજ્વક્ર
રુરુત્સાજ્વકાર	રુરુત્સાજ્વક્રતુઃ	રુરુત્સાજ્વક્રુઃ
અર્થ : તેણે અટકાવવાને ઈચ્છ્યું હતું.		

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	કાળ	પ્રકાર	અર્થ
1	ધેક્ષિ	દિહ	૨	ઉ.પ.	વર્તમાન	સાદો	તું લેપે છે.
2	કર્ષયેમ	કૃષ્	૬	પ.પ.	વિધ્યર્થ	પ્રેરક	અમારે ખેડાવડાવવું જોઈએ.
3	પિપાલયિષ્યાસ્તામ્	પલ્	૧૦	ઉ.પ.	આશીર્વાદાર્થ	ઈચ્છાદર્શક	તે બે પાળવાને ઈચ્છો.
4	બિભાષિષાન્વકૃષે	ભાષ્	૧	આ.પ.	પરોક્ષ	"	તેં બોલવાને ઈચ્છ્યું હતું.
5	તોષયિષ્યથ	તુષ્	૪	પ.પ.	સામાન્ય	પ્રેરક	તમે ખુશ કરશો.
6	સવિષીષ્ટ	સૂ	૨	આ.પ.	આશીર્વાદાર્થ	સાદો	તે જન્મ આપો.
7	ત્રોટયતિ	ત્રુટ્	૪	પ.પ.	વર્તમાન	પ્રેરક	તે તોડે છે.
8	મેલય	મિલ્	૬	"	આજ્ઞાર્થ	"	તું ભેગા કર.
9	દિદળ્ડયિષત	દળ્ડ	૧૦	ઉ.પ.	"	ઈચ્છાદર્શક	તમે દંડ કરવાને ઈચ્છો.
10	અયિયાચિષિષ્યામહિ	યાચ્	૧	આ.પ.	ક્રિયાતિપત્ત્યર્થ	"	જો અમે માંગવાને ઈચ્છ્યું હોત!
11	જૃળીયાતામ્	જૃ	૮	પ.પ.	વિધ્યર્થ	સાદો	તે બે ઘરડા થશે.
12	અમોચયિષ્યાવ	મુચ્	૬	"	ક્રિયાતિપત્ત્યર્થ	પ્રેરક	જો અમે ભેએ છોડાવ્યું હોત!
13	અવેદિષ્યતમ્	વિદ્	૨	"	"	સાદો	જો તમે ભેએ જાણ્યું હોત !
14	પિપૂજયિષેવ	પૂજ્	૧૦	ઉ.પ.	વિધ્યર્થ	ઈચ્છાદર્શક	અમારે ભેએ પૂજવાને ઈચ્છવું જોઈએ.
15	ઈન્ધિષ્યાવહે	ઈન્ધ્	૭	આ.પ.	સામાન્ય	સાદો	અમે બે સળગાવશું.
16	બુબુધિષિતાસ્થઃ	બુધ્	૧	પ.પ.	શ્વસ્તન	ઈચ્છાદર્શક	તમે બે જાણવાને ઈચ્છશો.
17	ક્ષેણિતાસ્થ	ક્ષિણ્	૮	ઉ.પ.	"	સાદો	તમે નષ્ટ કરશો.
18	અહનમ્	હન્	૨	"	શ્વસ્તન	"	મેં હણ્યું હતું.
19	ભાપયિતારૌ	ભી	૩	પ.પ.	શ્વસ્તન	પ્રેરક	તે બે ગભરાવશે.
20	યોધયાન્વક્રિરે	યુધ્	૪	આ.પ.	પરોક્ષ	"	તેઓએ યુદ્ધ કરાવડાવ્યું હતું
21	અનિનીષન્	ની	૧	પ.પ.	શ્વસ્તન	ઈચ્છાદર્શક	તેઓએ લઈ જવાને ઈચ્છ્યું હતું.
22	લિપ્સતે	લભ્	૧	આ.પ.	વર્તમાન	"	તે મેળવવાને ઈચ્છે છે.
23	અનેજયમ્	નિજ્	૩	ઉ.પ.	શ્વસ્તન	પ્રેરક	મેં સાફ કરાવડાવ્યું હતું.
24	લિલ્યિમ	લી	૮	પ.પ.	પરોક્ષ	સાદો	અમે લીન થયા હતા.
25	વગ્ધિ	વચ્	૨	"	આજ્ઞાર્થ	"	તું બોલ.
26	લેખ્યાસ્તમ્	લિખ્	૬	"	આશીર્વાદાર્થ	પ્રેરક	તમે બે લખાવડાવો.
27	ચિકથયિષ્યામિ	કથ્	૧૦	ઉ.પ.	સામાન્ય	ઈચ્છાદર્શક	હું કહેવાને ઈચ્છીશ.

[2] તદ્વિતના અર્થ :-

1. વિષ્ણુ છે ભગવાન જેના.	4. ક્ષયમાં ઉત્પન્ન થયેલ
2. ત્રિશલા માતાના પુત્ર	5. ઉપશમમાં ઉત્પન્ન થયેલ.
3. ક્ષયોપશમમાં ઉત્પન્ન થયેલ.	

[3] નામ સાધિત ધાતુના અર્થ :-

1. કાંબળી જેવું આચરણ કરે છે.	4. યમ જેવું આચરણ કરે છે.
2. હાથી જેવું આચરણ કરે છે.	5. કંજૂસ જેવું આચરણ કરે છે.
3. વાળ જેવું આચરણ કરે છે.	

[4] રૂપ :-

1. શિશ્લાઘિષિષ્યે શિશ્લાઘિષિષ્યસે શિશ્લાઘિષિષ્યતે	શિશ્લાઘિષિષ્યાવહે શિશ્લાઘિષિષ્યેથે શિશ્લાઘિષિષ્યેતે	શિશ્લાઘિષિષ્યામહે શિશ્લાઘિષિષ્યધ્વે શિશ્લાઘિષિષ્યન્તે
2. એક્ષયિષ્યમ્ એક્ષયિષ્યઃ એક્ષયિષ્યત્ એક્ષયિષ્યતામ્	એક્ષયિષ્યાવ એક્ષયિષ્યતમ્ એક્ષયિષ્યત એક્ષયિષ્યતામ્	એક્ષયિષ્યામ એક્ષયિષ્યત એક્ષયિષ્યન્ એક્ષયિષ્યન્
3. પુપુવે પુપુવિષે પુપુવે	પુપુવિવહે પુપુવાથે પુપુવાતે	પુપુવિમહે પુપુવિધ્વે પુપુવિરે

[5] રૂપ :-

1. પાદઃ પાદમ્ પાદેન પાદાય પાદાત્ પાદસ્ય પાદે પાદ !	પાદૌ પાદૌ પાદાભ્યામ્ પાદાભ્યામ્ પાદાભ્યામ્ પાદયોઃ પાદયોઃ પાદૌ !	પાદાઃ પાદાન્ પાદૈઃ પાદેભ્યઃ પાદેભ્યઃ પાદાનામ્ પાદેષુ પાદાઃ !	2. જરા જરામ્ જરયા જરાયૈ જરાયાઃ જરાયાઃ જરાયામ્ જરે !	જરે જરે જરાભ્યામ્ જરાભ્યામ્ જરાભ્યામ્ જરયોઃ જરયોઃ જરે !	જરાઃ જરાઃ જરાભિઃ જરાભ્યઃ જરાભ્યઃ જરાણામ્ જરાસુ જરાઃ !
---	--	---	--	--	--

3. ભૂઃ ભુવમ્ ભુવા ભુવે ભુવઃ ભુવઃ ભુવિ ભૂઃ !	ભુવૌ ભુવૌ ભૂભ્યામ્ ભૂભ્યામ્ ભૂભ્યામ્ ભુવોઃ ભુવોઃ ભુવૌ !	ભુવઃ ભુવઃ ભૂભિઃ ભૂભ્યઃ ભૂભ્યઃ ભુવામ્ ભૂષુ ભુવઃ !
--	--	---

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	પુંસ	પાદ	હૃદય	પથિન્	નિશા	ધી	ગો
1.	પુમ્બ્યામ્	પદ્ભ્યામ્	હૃદ્ભ્યામ્	પથિભ્યામ્	નિશાભ્યામ્	ધીભ્યામ્	ગોભ્યામ્
2.	પુમાંસૌ	પાદૌ	હૃદયે	પન્થાનૌ	નિશે	ધિયૌ	ગાવૌ
3.	પુમાંસઃ	પાદાઃ	હૃદયાનિ	પન્થાનઃ	નિશાઃ	ધિયઃ	ગાવઃ
4.	પુંસઃ	પાદાન્	હૃન્દિ	પથઃ	નિશાઃ	ધિયઃ	ગાઃ
5.	પુંસા	પાદેન	હૃદા	પથા	નિશા	ધિયા	ગવા
6.	પુમાંસમ્	પાદમ્	હૃદયમ્	પન્થાનમ્	નિશામ્	ધિયમ્	ગામ્
7.	પુંસે	પાદાય	હૃદે	પથે	નિશે	ધિયે	ગવે
8.	પુમ્બ્યઃ	પાદેભ્યઃ	હૃદ્ભ્યઃ	પથિભ્યઃ	નિદ્ભ્યઃ	ધીભ્યઃ	ગોભ્યઃ
9.	પુમ્ભિઃ	પાદૈઃ	હૃદ્ભિઃ	પથિભિઃ	નિદ્ભિઃ	ધીભિઃ	ગોભિઃ
10.	પુંસામ્	પાદાનામ્	હૃદામ્	પથામ્	નિશામ્	ધિયામ્	ગવામ્
11.	પુંસુ	પાદેષુ	હૃત્સુ	પથિષુ	નિદ્સુ	ધીષુ	ગોષુ
12.	પુંસિ	પાદે	હૃદિ	પથિ	નિશિ	ધિયિ	ગવિ
13.	પુમન્ !	પાદ !	હૃદય !	પન્થાઃ !	નિશે !	ધીઃ !	ગૌ !
14.	પુમાન્	પાદઃ	હૃદયમ્	પન્થાઃ	નિશા	ધીઃ	ગૌઃ
15.	પુંસોઃ	પાદયોઃ	હૃદયયોઃ	પથોઃ	નિશોઃ	ધિયોઃ	ગવોઃ

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	શબ્દ	૧/૨	૨/૩	૩/૧	૧/૧	૬/૩	૫/૨	૭/૧
1.	ગિર્	ગિરૌ	ગિરઃ	ગિરા	ગીઃ	ગિરામ્	ગીર્થ્યામ્	ગિરિ
2.	અર્યમન્	અર્યમણૌ	અર્યમ્ણઃ	અર્યમ્ણા	અર્યમા	અર્યમ્ણામ્	અર્યમભ્યામ્	અર્યમ્ણિ
3.	ગોપા	ગોપૌ	ગોપઃ	ગોપા	ગોપાઃ	ગોપામ્	ગોપાભ્યામ્	ગોપિ
4.	ગ્રામણી	ગ્રામણ્યૌ	ગ્રામણ્યઃ	ગ્રામણ્યા	ગ્રામણીઃ	ગ્રામણ્યામ્	ગ્રામણીભ્યામ્	ગ્રામણ્યામ્
5.	દ્યૌ	દ્યાવૌ	દ્યાઃ	દ્યવા	દ્યૌઃ	દ્યવામ્	દ્યૌભ્યામ્	દ્યવિ
6.	નાૌ	નાવૌ	નાવઃ	નાવા	નાૌઃ	નાવામ્	નાૌભ્યામ્	નાવિ
7.	પતિ	પતી	પતીન્	પત્યા	પતિઃ	પતીનામ્	પતિભ્યામ્	પત્યૌ
8.	ભૂ	ભુવૌ	ભુવઃ	ભુવા	ભૂઃ	ભુવામ્	ભૂભ્યામ્	ભુવિ
9.	યુવન્	યુવાનૌ	યૂનઃ	યૂના	યુવા	યૂનામ્	યુવભ્યામ્	યૂનિ
10.	શ્રી	શ્રિયૌ	શ્રિયઃ	શ્રિયા	શ્રીઃ	શ્રીણામ્	શ્રીભ્યામ્	શ્રિયિ

नं.	शब्द	१/२	२/३	३/१	१/१	६/३	५/२	७/१
11.	श्वन्	श्वानौ	शुनः	शुना	श्वा	शुनाम्	श्वभ्याम्	शुनि
12.	अक्षि	अक्षिणी	अक्षीणि	अक्षणा	अक्षि	अक्षणाम्	अक्षिभ्याम्	अक्षणि
13.	अनडुह्	अनड्वाहौ	अनडुहः	अनडुहा	अनड्वान्	अनडुहाम्	अनडुदभ्याम्	अनडुहि
14.	अनेहस्	अनेहसौ	अनेहसः	अनेहसा	अनेहा	अनेहसाम्	अनेहोभ्याम्	अनेहसि
15.	अहन्	अहनी	अहानि	अह्ना	अहः	अह्नाम्	अहोभ्याम्	अहनि
16.	अस्थि	अस्थिनी	अस्थीनि	अस्थना	अस्थि	अस्थनाम्	अस्थिभ्याम्	अस्थनि
17.	दधि	दधिनी	दधीनि	दध्ना	दधि	दध्नाम्	दधिभ्याम्	दधिनि
18.	दिव्	दिवौ	दिवः	दिवा	द्यौः	दिवाम्	द्युभ्याम्	दिवि

[3] ३५ :-

1. रायः	4. स्वयम्भूभ्यः	7. मघोनोः
2. सखायम्	5. मासाभ्याम्	8. परित्राजः !
3. स्त्रीभ्याम्	6. मांसस्य	9. आसभिः

[4] ३५ :-

1. असृक् - ग्	असृजी	असृज्जि	3. आपः
असृक् - ग्	असृजी	असृज्जि	अपः
असृजा	असृग्भ्याम्	असृग्भिः	अद्भिः
असृजे	असृग्भ्याम्	असृग्भ्यः	अद्भ्यः
असृजः	असृग्भ्याम्	असृग्भ्यः	अद्भ्यः
असृजः	असृजोः	असृजाम्	अपाम्
असृजि	असृजोः	असृक्षु	अप्सु
असृक्-ग् !	असृजी !	असृज्जि !	आपः !
2. सखा	सखायौ	सखायः	
सखायम्	"	सखीन्	
सख्या	सखिभ्याम्	सखिभिः	
सख्ये	"	सखिभ्यः	
सख्युः	"	"	
"	सख्योः	सखीनाम्	
सख्यौ	"	सखिषु	
सखे !	सखायौ !	सखायः	

[5] ૩૫ :-

1. મિત્સે	મિત્સાવહે	મિત્સામહે
મિત્સસે	મિત્સેથે	મિત્સધ્વે
મિત્સતે	મિત્સેતે	મિત્સન્તે
2. મિમાર્જિષિષ્યામિ	મિમાર્જિષિષ્યાવઃ	મિમાર્જિષિષ્યામઃ
મિમાર્જિષિષ્યસિ	મિમાર્જિષિષ્યથઃ	મિમાર્જિષિષ્યથ
મિમાર્જિષિષ્યતિ	મિમાર્જિષિષ્યતઃ	મિમાર્જિષિષ્યન્તિ
3. એશિશિષિષ્યે	એશિશિષિષ્યાવહિ	એશિશિષિષ્યામહિ
એશિશિષિષ્યથાઃ	એશિશિષિષ્યેથામ્	એશિશિષિષ્યધ્વમ્
એશિશિષિષ્યત	એશિશિષિષ્યેતામ્	એશિશિષિષ્યન્

યત્ર યત્ર ભવેત્તૃષ્ણા, સંસારં વિદ્ધિ તત્ર વૈ ।

પ્રૌઢવૈરાગ્યમાશ્રિત્ય, વીતતૃષ્ણઃ સુખી ભવ ॥

[અષ્ટાવકગીતા]

જ્યાં જ્યાં તૃષ્ણા - સ્પૃહા જાગતી હોય

ત્યાં ત્યાં સંસાર સર્જાયા વિના રહેતો નથી...

આથી, હે જીવ !

પ્રૌઢવૈરાગ્ય - જ્ઞાનગર્ભિત સદાતન વૈરાગ્યનો આશ્રય કરી, તૃષ્ણામુક્ત બની સુખી થા.

પર કોઈ પણ ચીજની તૃષ્ણા છોડી, સ્વની-આત્મતત્ત્વની રુચિ પ્રગટાવી તીવ્ર પુરુષાર્થ કરતા - પ્રવૃત્તિરૂપ પુરુષાર્થ નહીં, નિવૃત્તિરૂપ પુરુષાર્થ કરતા રાગ-દ્વેષની નિબિડ ગ્રંથિ ભેદાય છે, આત્મસાક્ષાત્કાર મળે છે.

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	કાળ/અર્થ	પુરુષ	વયન	સ્મૃ ધાતુ	અર્થ	મુદ્ ધાતુ	અર્થ
1	વર્તમાન	૧	૨	સાસ્મર્યાવહે	અમે બે વારંવાર યાદ કરીએ છીએ	મોમુદ્યાવહે	અમે બે અત્યંત પુશ છીએ.
2	હસ્તન ભૂ. કા.	૨	૧	અસાસ્મર્યાથા:	તેં વારેવારે યાદ કર્યા હતા.	અમોમુદ્યાથા:	તું અત્યંત પુશ થયો હતો.
3	આજાર્થ	૩	૨	સાસ્મર્યૈતામ્	તે બે વારેવારે યાદ કરો.	મોમુદ્યૈતામ્	તે બે અત્યંત પુશ થાઓ.
4	વિધ્યર્થ	૧	૩	સાસ્મર્યૈમાહિ	અમારે વારેવારે યાદ કરવું જોઈએ.	મોમુદ્યૈમાહિ	અમારે અત્યંત પુશ થવું જોઈએ.
5	શ્વસ્તન	૨	૨	સાસ્મરિતાસાથે	તમે બે વારંવાર યાદ કરશો.	મોમુદિતાસાથે	તમે બે અત્યંત પુશ થશો.
6	સામાન્ય	૩	૩	સાસ્મરિષ્યન્તે	તેઓ વારંવાર યાદ કરશે.	મોમુદિષ્યન્તે	તેઓ અત્યંત પુશ થશે.
7	ક્રિયાતિપત્યર્થ	૧	૩	અસાસ્મરિષ્યામાહિ	જો અમે વારંવાર યાદ કર્યા હોત !	અમોમુદિષ્યામાહિ	જો અમે અત્યંત પુશ થયા હોત.
8	આશીર્વાદાર્થ	૩	૨	સાસ્મરિષીયાસ્તામ્	તે બે વારંવાર યાદ કરો !	મોમુદિષીયાસ્તામ્	તે બે અત્યંત પુશ થાઓ.
9	પરોક્ષ	૨	૧	સાસ્મરાજ્વકૃષે	તેં વારંવાર યાદ કર્યા હતા.	મોમુદાજ્વકૃષે	તું અત્યંત પુશ થયો હતો.
10	વર્તમાન	૧	૩	સાસ્મર્યામહે	અમે વારંવાર યાદ કરીએ છીએ.	મોમુદ્યામહે	અમે અત્યંત પુશ છીએ.
11	હસ્તન	૨	૨	અસાસ્મર્યૈથામ્	તમે બેએ વારંવાર યાદ કર્યા હતા.	અમોમુદ્યૈથામ્	તમે બે અત્યંત પુશ થયા હતા.
12	આજાર્થ	૩	૩	સાસ્મર્યન્તામ્	તેઓ વારંવાર યાદ કરે.	મોમુદ્યન્તામ્	તેઓ અત્યંત પુશ થાઓ.
13	વિધ્યર્થ	૧	૨	સાસ્મર્યૈવાહિ	અમારે બેએ વારંવાર યાદ કરવું જોઈએ.	મોમુદ્યૈવાહિ	અમારે બેએ અત્યંત પુશ થવું જોઈએ.

નં.	કાળ/અર્થ	પુરુષ વયન	સ્મૃ ધાતુ	અર્થ	મુદ્ ધાતુ	અર્થ
14	શ્વસ્તન	૨	સાસ્મરિતાસે	તું વારંવાર યાદ કરીશ.	મોમુદિતાસે	તું અત્યંત પુશ થઈશ.
15	સામાન્ય	૩	સાસ્મરિષ્યેતે	તે બે વારંવાર યાદ કરશે.	મોમુદિષ્યેતે	તે બે અત્યંત પુશ થશે.
16	ક્રિયાતિપત્યર્થ	૩	અસાસ્મરિષ્યત	જો તેણે વારંવાર યાદ કર્યું હોત.	અમોમુદિષ્યત	જો તે અત્યંત પુશ થયો હોત.
17	આશીર્વાદાર્થ	૨	સાસ્મરિષીયાસ્થામ્	તમે બે વારંવાર યાદ કરો.	મોમુદિષીયાસ્થામ્	તમે બે અત્યંત પુશ થાઓ.
18	પરોક્ષ	૧	સાસ્મરાજ્વક્રમૈહે	અમે વારંવાર યાદ કર્યું હતું.	મોમુદાજ્વક્રમૈહે	અમે અત્યંત પુશ થયા હતા.
19	વર્તમાન	૨	સાસ્મર્યસે	તું વારંવાર યાદ કરે છે.	મોમુદ્વાસે	તું અત્યંત પુશ થાય છે.
20	હસ્તન	૩	અસાસ્મર્યેતામ્	તે બેએ વારંવાર યાદ કર્યું હતું.	અમોમુદ્વેતામ્	તે બે અત્યંત પુશ થયા હતા.
21	આજ્ઞાર્થ	૧	સાસ્મર્યામૈહે	અમે વારંવાર યાદ કરીએ.	મોમુદ્દ્યામૈહે	અમે અત્યંત પુશ થઈએ.
22	વિધ્યર્થ	૩	સાસ્મર્યેયાતામ્	તે બેએ વારંવાર યાદ કરવું જોઈએ.	મોમુદ્યેયાતામ્	તે બે અત્યંત પુશ થવા જોઈએ.
23	શ્વસ્તન	૨	સાસ્મરિતાઘ્વે	તમે વારંવાર યાદ કરશો.	મોમુદિતાઘ્વે	તમે અત્યંત પુશ થશો.
24	સામાન્ય	૧	સાસ્મરિષ્યે	હું વારંવાર યાદ કરીશ.	મોમુદિષ્યે	હું અત્યંત પુશ થઈશ.
25	ક્રિયાતિપત્યર્થ	૧	અસાસ્મરિષ્યાવહિ	જો અમે બેએ વારંવાર યાદ કર્યું હોત	અમોમુદિષ્યાવહિ	જો અમે બે અત્યંત પુશ થયા હોત !
26	આશીર્વાદાર્થ	૨	સાસ્મરિષીધ્વમ્	તમે વારંવાર યાદ કરો !	મોમુદિષીધ્વમ્	તમે અત્યંત પુશ થાઓ !
27	પરોક્ષ	૩	સાસ્મરાજ્વક્રિરે	તેઓએ વારંવાર યાદ કર્યું હતું.	મોમુદાજ્વક્રિરે	તેઓ અત્યંત પુશ થયા હતા.

[2] આપેલ ધાતુના રૂપ પ્રમાણે બાકીના ધાતુના તેવા જ રૂપો :-

નં.	ની	યાચ્	હ	શ્વસ્	સ્વપ્
1	નેનીયાવહે	યાયાચ્યાવહે	જોહૂયાવહે	શાશ્વસ્યાવહે	સોસુપ્યાવહે
2	નેનીયેયાથામ્	યાયાચ્યેયાથામ્	જોહૂયેયાથામ્	શાશ્વસ્યેયાથામ્	સોસુપ્યેયાથામ્
3	અનેનીયથાઃ	અયાયાચ્યથાઃ	અજોહૂયથાઃ	અશાશ્વસ્યથાઃ	અસોસુપ્યથાઃ
4	નેનીયતે	યાયાચ્યતે	જોહૂયતે	શાશ્વસ્યતે	સોસુપ્યતે
5	નેનીયિતારૌ	યાયાચિતારૌ	જોહૂયિતારૌ	શાશ્વસિતારૌ	સોસુપિતારૌ
6	નેનીયિષ્યામહે	યાયાચિષ્યામહે	જોહૂયિષ્યામહે	શાશ્વસિષ્યામહે	સોસુપિષ્યામહે
7	અનેનીયિષ્યે	અયાયાચિષ્યે	અજોહૂયિષ્યે	અશાશ્વસિષ્યે	અસોસુપિષ્યે
8	નેનિયિષીધ્વમ્	યાયાચિષીધ્વમ્	જોહૂયિષીધ્વમ્	શાશ્વસિષીધ્વમ્	સોસુપિષીધ્વમ્
9	નેનિયાઞ્ચક્રિરે	યાયાઞ્ચઞ્ચક્રિરે	જોહૂયાઞ્ચક્રિરે	શાશ્વસાઞ્ચક્રિરે	સોસુપાઞ્ચક્રિરે

[3] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	૧/૨	૨/૨	૩/૨	૩/૩	૨/૩	૧/૧	૨/૧
1.	મા	મેમીયાવહે	મેમીયેથે	મેમીયેતે	મેમીયન્તે	મેમીયધ્વે	મેમીયે	મેમીયસે
2.	ધા	દેધીયાવહે	દેધીયેથે	દેધીયેતે	દેધીયન્તે	દેધીયધ્વે	દેધીયે	દેધીયસે
3.	ભી	બેભીયાવહે	બેભીયેથે	બેભીયેતે	બેભીયન્તે	બેભીયધ્વે	બેભીયે	બેભીયસે
4.	છિદ્	ચેચ્છિદ્યાવહે	ચેચ્છિદ્યેથે	ચેચ્છિદ્યેતે	ચેચ્છિદ્યન્તે	ચેચ્છિદ્યધ્વે	ચેચ્છિદ્યે	ચેચ્છિદ્યસે
5.	હિંસ્	જેહિંસ્યાવહે	જેહિંસ્યેથે	જેહિંસ્યેતે	જેહિંસ્યન્તે	જેહિંસ્યધ્વે	જેહિંસ્યે	જેહિંસ્યસે
6.	ભુજ્	બોભુજ્યાવહે	બોભુજ્યેથે	બોભુજ્યેતે	બોભુજ્યન્તે	બોભુજ્યધ્વે	બોભુજ્યે	બોભુજ્યસે
7.	જ્ઞા	જાજ્ઞાયાવહે	જાજ્ઞાયેથે	જાજ્ઞાયેતે	જાજ્ઞાયન્તે	જાજ્ઞાયધ્વે	જાજ્ઞાયે	જાજ્ઞાયસે
8.	ક્રી	ચેક્રીયાવહે	ચેક્રીયેથે	ચેક્રીયેતે	ચેક્રીયન્તે	ચેક્રીયધ્વે	ચેક્રીયે	ચેક્રીયસે
9.	કૃ	ચેક્રીયાવહે	ચેક્રીયેથે	ચેક્રીયેતે	ચેક્રીયન્તે	ચેક્રીયધ્વે	ચેક્રીયે	ચેક્રીયસે

[4] યડ્લુબન્તમાં કે યડન્તમાં રૂપાંતરણ :-

- વયં જિનં તોષ્ટૃયિષ્યામહે ।
- કૃષીવલઃ ક્ષેત્રમ્ અચરીકૃષિષ્યત ।
- હેમચન્દ્રાચાર્યઃ ગ્રન્થં લેલિખાઞ્ચક્રે ।
- શિષ્યઃ ગુરું પરીપૃચ્છિતા ।
- ભરતોઽયોયુધ્યત ।

[5] ३५ :-

1. मोमुह्ये मोमुह्यसे मोमुह्यते	मोमुह्यावहे मोमुह्येथे मोमुह्येते	मोमुह्यामहे मोमुह्यध्वे मोमुह्यन्ते
2. अमोमुह्ये अमोमुह्यथाः अमोमुह्यत	अमोमुह्यावहि अमोमुह्येथाम् अमोमुह्येताम्	अमोमुह्यामहि अमोमुह्यध्वम् अमोमुह्यन्त
3. मोमुह्यै मोमुह्यस्व मोमुह्यताम्	मोमुह्यावहै मोमुह्येथाम् मोमुह्येताम्	मोमुह्यामहै मोमुह्यध्वम् मोमुह्यन्ताम्
4. मोमुह्येय मोमुह्येथाः मोमुह्येत	मोमुह्येवहि मोमुह्येयाथाम् मोमुह्येयाताम्	मोमुह्येमहि मोमुह्येध्वम् मोमुह्येरन्
5. मोमुहिताहे मोमुहितासे मोमुहिता	मोमुहितास्वहे मोमुहितासाथे मोमुहितारौ	मोमुहितास्महे मोमुहिताध्वे मोमुहितारः
6. मोमुहिष्ये मोमुहिष्यसे मोमुहिष्यते	मोमुहिष्यावहे मोमुहिष्येथे मोमुहिष्येते	मोमुहिष्यामहे मोमुहिष्यध्वे मोमुहिष्यन्ते
7. अमोमुहिष्ये अमोमुहिष्यथाः अमोमुहिष्यत	अमोमुहिष्यावहि अमोमुहिष्येथाम् अमोमुहिष्येताम्	अमोमुहिष्यामहि अमोमुहिष्यध्वम् अमोमुहिष्यन्त
8. मोमुहिषीय मोमुहिषीष्ठाः मोमुहिषीष्ट	मोमुहिषीवहि मोमुहिषीयास्थाम् मोमुहिषीयास्ताम्	मोमुहिषीमहि मोमुहिषीध्वम् मोमुहिषीरन्
9. मोमुहाञ्चक्रे मोमुहाञ्चकृषे मोमुहाञ्चक्रे	मोमुहाञ्चकृवहे मोमुहाञ्चक्राथे मोमुहाञ्चक्राते	मोमुहाञ्चक्रमहे मोमुहाञ्चकृद्वे मोमुहाञ्चक्रिरे

❀ ❀ ❀

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પ્રકાર	પુરુષ	વચન	અર્થ
1	અગમતમ્	ગમ્	૧	૨	૨	૨	તમે બે ગયા હતા.
2	અદર્શાવ	દૃશ્	૧	૨	૧	૨	અમે બેએ જોયું હતું.
3	અસ્થાત્	સ્થા	૧	૧	૩	૧	તે ઊભો રહ્યો હતો.
4	અદામ	દા	૧	૧	૧	૩	અમે આપ્યું હતું.
5	અપાતામ્	પા	૧	૧	૩	૨	તે બેએ પીધું હતું.
6	અહ્વત	હે	૧	૨	૨	૩	તમે બોલાવ્યું હતું.
7	આરઃ	ઋ	૧	૨	૨	૧	તું ગયો હતો.
8	અભ્રમમ્	ભ્રમ્	૪	૨	૧	૧	હું ભ્રમ્યો હતો.
9	અદમન્	દમ્	૪	૨	૩	૩	તેઓએ દમન કર્યું હતું.
10	અશામ	શો	૪	૧	૧	૩	અમે કાપ્યું હતું.
11	અસ્નિહન્	સ્નિહ્	૪	૨	૩	૩	તેઓએ સ્નેહ કર્યો હતો.
12	અદુષઃ	દુષ્	૪	૨	૨	૧	તું દુષિત થયો હતો.
13	અનશાવ	નશ્	૪	૨	૧	૨	અમે બેએ નષ્ટ કર્યું હતું.
14	અચ્છાતમ્	છો	૪	૧	૨	૨	તમે બેએ કાપ્યું હતું.
15	અજરમ્	જૃ	૧/૪	૨	૧	૧	હું ઘરડો થયો હતો.
16	અમુચત્	મુચ્	૬	૨	૩	૧	તેણે મૂક્યું હતું.
17	અસિચતામ્	સિચ્	૬	૨	૩	૨	તે બેએ સીંચ્યું હતું.
18	અલિપત	લિપ્	૬	૨	૨	૩	તમે લીધું હતું.
19	અલુપાવ	લુપ્	૬	૨	૧	૨	અમે બેએ કાપ્યું હતું.
20	આપામ	આપ્	૫	૨	૧	૩	અમે મેળવ્યું હતું.
21	અશક્તમ્	શક્	૫	૨	૨	૨	તમે બે શક્તિમાન હતા.
22	અભિદત્	ભિદ્	૭	૨	૩	૧	તેણે ભેદ્યું હતું.
23	અરુધમ્	રુધ્	૭	૨	૧	૧	મેં અટકાવ્યું હતું.
24	અગુઃ	ઙ	૨	૧	૩	૩	તેઓ ગયા હતા.
25	અખ્યઃ	ખ્યા	૨	૨	૨	૧	તેં કીધું હતું.
26	અવોચધ્વમ્	બ્રૂ	૨	૨	૨	૩	તમે કહ્યું હતું.
27	અશિષતામ્	શાસ્	૨	૨	૩	૨	તે બેએ રાજ કર્યું હતું.

[2] भूटती विगतो :-

नं.	धातु	१/२	२/२	३/२	२/३	३/१	२/१	१/१
1.	अस्	अभूव	अभूतम्	अभूताम्	अभूत	अभूत्	अभूः	अभुवम्
2.	वच्	अवोचाव	अवोचतम्	अवोचताम्	अवोचत	अवोचत्	अवोचः	अवोचम्
3.	दा	अदाव	अदातम्	अदाताम्	अदात	अदात्	अदाः	अदाम्
4.	धा	अधाव	अधातम्	अधाताम्	अधात	अधात्	अधाः	अधाम्
5.	नश्	अनेशाव	अनेशतम्	अनेशताम्	अनेशत	अनेशत्	अनेशः	अनेशम्
6.	क्रुध्	अक्रुधाव	अक्रुधतम्	अक्रुधताम्	अक्रुधत	अक्रुधत्	अक्रुधः	अक्रुधम्
7.	पुष्	अपुषाव	अपुषतम्	अपुषताम्	अपुषत	अपुषत्	अपुषः	अपुषम्
8.	कुप्	अकुपाव	अकुपतम्	अकुपताम्	अकुपत	अकुपत्	अकुपः	अकुपम्
9.	लुभ्	अलुभाव	अलुभतम्	अलुभताम्	अलुभत	अलुभत्	अलुभः	अलुभम्
10.	तुष्	अतुषाव	अतुषतम्	अतुषताम्	अतुषत	अतुषत्	अतुषः	अतुषम्
11.	मुह्	अमुहाव	अमुहतम्	अमुहताम्	अमुहत	अमुहत्	अमुहः	अमुहम्
12.	लुट्	अलुटाव	अलुटतम्	अलुटताम्	अलुटत	अलुटत्	अलुटः	अलुटम्
13.	क्षुभ्	अक्षुभाव	अक्षुभतम्	अक्षुभताम्	अक्षुभत	अक्षुभत्	अक्षुभः	अक्षुभम्
14.	मद्	अमदाव	अमदतम्	अमदताम्	अमदत	अमदत्	अमदः	अमदम्
15.	श्रम्	अश्रमाव	अश्रमतम्	अश्रमताम्	अश्रमत	अश्रमत्	अश्रमः	अश्रमम्
16.	शम्	अशमाव	अशमतम्	अशमताम्	अशमत	अशमत्	अशमः	अशमम्
17.	सिध्	असिधाव	असिधतम्	असिधताम्	असिधत	असिधत्	असिधः	असिधम्
18.	द्रुह्	अद्रुहाव	अद्रुहतम्	अद्रुहताम्	अद्रुहत	अद्रुहत्	अद्रुहः	अद्रुहम्

[3] रुप :-

1.	अतुषम्	अतुषाव	अतुषाम्	2.	अबुधम्	अबुधाव	अबुधाम्
	अतुषः	अतुषतम्	अतुषत		अबुधः	अबुधतम्	अबुधत
	अतुषत्	अतुषताम्	अतुषन्		अबुधत्	अबुधताम्	अबुधन्
3.	अस्थाम्	अस्थाव	अस्थाम्	4.	असरम्	असराव	असराम्
	अस्थाः	अस्थातम्	अस्थात		असरः	असरतम्	असरत
	अस्थात्	अस्थाताम्	अस्थुः		असरत्	असरताम्	असरन्
5.	अपप्तम्	अपप्ताव	अपप्ताम्				
	अपप्तः	अपप्ततम्	अपप्तत				
	अपप्तत्	अपप्तताम्	अपप्तन्				

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પ્રકાર	પુરુષ	વચન	અર્થ
1	અચિચિન્તાવ	ચિન્ત્	૧૦	ઉ.પ.	૩	૧	૨	અમે બેએ વિચાર્યું હતું.
2	અદદણ્ડઃ	દણ્ડ્	૧૦	"	૩	૨	૧	તેં દંડ કર્યો હતો.
3	અપિપીડત્	પીડ્	૧૦	"	૩	૩	૧	તેણે પીડ્યું હતું.
4	અપુપૂજત	પૂજ્	૧૦	"	૩	૨	૩	તમે પૂજ્યું હતું.
5	અવવર્ણામ	વર્ણ્	૧૦	"	૩	૧	૩	અમે પ્રશંસા કરી હતી.
6	અસસાન્ત્વતામ્	સાન્ત્વ	૧૦	"	૩	૩	૨	તે બેએ સાંત્વના આપી હતી.
7	અચૂચુરત્	ચુર્	૧૦	"	૩	૩	૧	તેણે ચોરી કરી હતી.
8	અજૂઘુષતમ્	ઘુષ્	૧૦	"	૩	૨	૨	તમે બેએ ઘોષણા કરી હતી.
9	અતૃતુલતમ્	તુલ્	૧૦	"	૩	૨	૨	તમે બેએ તોલ્યું હતું.
10	અલ્લૂભૂષામ	ભૂષ્	૧૦	"	૩	૧	૩	અમે શણગાર્યું હતું.
11	અતીતઃ	તાડ્	૧૦	"	૩	૨	૧	તેં માર્યું હતું.
12	અપીપલતામ્	પલ્	૧૦	"	૩	૩	૨	તે બેએ પાળ્યું હતું.
13	અવભક્ષત	ભક્ષ્	૧૦	"	૩	૨	૩	તમે ભક્ષણ કર્યું હતું.
14	અચીકથાવ	કથ્	૧૦	"	૩	૧	૨	અમે બેએ કીધું હતું.
15	અજીગણન્	ગણ્	૧૦	"	૩	૩	૩	તેઓએ ગણ્યું હતું.
16	અરરચમ્	રચ્	૧૦	"	૩	૧	૧	મેં રચ્યું હતું.
17	અપસ્પૃહત્	સ્પૃહ્	૧૦	"	૩	૩	૧	તેણે સ્પૃહા કરી હતી.
18	અજગર્જતમ્	ગર્જ્	૧૦	"	૩	૨	૨	તમે બેએ ગર્જના કરી હતી.
19	અચિક્ષલામ	ક્ષલ્	૧૦	"	૩	૧	૩	અમે પ્રક્ષાલન કર્યું હતું.
20	અવવર્જમ્	વર્જ્	૧૦	"	૩	૧	૧	મેં છોડ્યું હતું.
21	અલુલોકતમ્	લોક્	૧૦	"	૩	૨	૨	તમે બેએ જોયું હતું.
22	પ્રાતર્થધ્વમ્	પ્ર+અર્થ્	૧૦	"	૩	૨	૩	તમે પ્રાર્થના કરી હતી.
23	અમમૃગત	મૃગ્	૧૦	આ.પ.	૩	૩	૧	તેણે શોધ્યું હતું.
24	અદૂધુનતામ્	ધૂ	૧૦	ઉ.પ.	૩	૩	૨	તે બેએ ધૂજાયું હતું.
25	અયૂયુજઃ	યુજ્	૧૦	"	૩	૨	૧	તેં જોડ્યું હતું.
26	આર્ચિચન્	અર્ચ્	૧૦	"	૩	૩	૩	તેઓએ પૂજ્યું હતું.
27	અપિપ્રીણાવ	પ્રી	૧૦	"	૩	૧	૨	અમે બેએ ખુશ કર્યું હતું.

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	૨/૨	૩/૨	૧/૧	૨/૩	૩/૧	૧/૨	૩/૩
1.	વજ્ઞ	અવવજ્ઞેથામ્	અવવજ્ઞેતામ્	અવવજ્ઞે	અવવજ્ઞધ્વમ્	અવવજ્ઞત	અવવજ્ઞાવહિ	અવવજ્ઞન્ત
2.	પીઙ્	અપિપીઙતમ્	અપિપીઙતામ્	અપિપીઙમ્	અપિપીઙત	અપિપીઙત્	અપિપીઙાવ	અપિપીઙન્
3.	વર્ણ	અવવર્ણતમ્	અવવર્ણતામ્	અવવર્ણમ્	અવવર્ણત	અવવર્ણત્	અવવર્ણાવ	અવવર્ણન્
4.	દણ્ઙ	અદદણ્ઙતમ્	અદદણ્ઙતામ્	અદદણ્ઙમ્	અદદણ્ઙત	અદદણ્ઙત્	અદદણ્ઙાવ	અદદણ્ઙન્
5.	ચિન્ત	અચિચિન્તતમ્	અચિચિન્તતામ્	અચિચિન્તમ્	અચિચિન્ત	અચિચિન્તત્	અચિચિન્તાવ	અચિચિન્તન્
6.	વસ	અવવસતમ્	અવવસતામ્	અવવસમ્	અવવસત	અવવસત્	અવવસાવ	અવવસન્
7.	સ્પૃહ	અપસ્પૃહતમ્	અપસ્પૃહતામ્	અપસ્પૃહમ્	અપસ્પૃહત	અપસ્પૃહત્	અપસ્પૃહાવ	અપસ્પૃહન્
8.	પૂજ	અપુપૂજતમ્	અપુપૂજતામ્	અપુપૂજમ્	અપુપૂજત	અપુપૂજત્	અપુપૂજાવ	અપુપૂજન્
9.	કથ	અચીકથતમ્	અચીકથતામ્	અચીકથમ્	અચીકથત	અચીકથત્	અચીકથાવ	અચીકથન્

[3] રૂપ :-

1.	અમમૃગે અમમૃગથાઃ અમમૃગત	અમમૃગાવહિ અમમૃગેથામ્ અમમૃગેતામ્	અમમૃગામહિ અમમૃગધ્વમ્ અમમૃગન્ત
2.	અજીગણમ્ અજીગણઃ અજીગણત્	અજીગણાવ અજીગણતમ્ અજીગણતામ્	અજીગણામ અજીગણત અજીગણન્
3.	અબુભૂષમ્ અબુભૂષઃ અબુભૂષત્	અબુભૂષાવ અબુભૂષતમ્ અબુભૂષતામ્	અબુભૂષામ અબુભૂષત અબુભૂષન્
4.	અરરચમ્ અરરચઃ અરરચત્	અરરચાવ અરરચતમ્ અરરચતામ્	અરરચામ અરરચત અરરચન્
5.	અસસાન્ત્વમ્ અસસાન્ત્વઃ અસસાન્ત્વત્	અસસાન્ત્વાવ અસસાન્ત્વતમ્ અસસાન્ત્વતામ્	અસસાન્ત્વામ અસસાન્ત્વત અસસાન્ત્વન્

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પ્રકાર	પુરુષ	વચન	અર્થ
1	અચૈષ્વ	ચિ	૫	ઉ.પ.	૪	૧	૨	અમે બેએ ભેગું કર્યું હતું.
2	અદૌષ્ટમ્	દુ	૫	પ.પ.	૪	૨	૨	તમે બેએ દુઃખી કરેલું.
3	અસાદ્ધ	સાધ્	૫	"	૪	૨	૩	તમે સાધેલું હતું.
4	અકાર્ષીત્	કૃ	૮	ઉ.પ.	૪	૩	૧	તેણે કરેલું હતું.
5	અક્ષણિષ્ટામ્	ક્ષણ્	૮	પ.પ.	૫	૩	૨	તે બેએ હિંસા કરેલી.
6	અક્લેશિષમ્	ક્લિશ્	૮	"	૫	૧	૧	મેં ક્લેશ આપેલ.
7	અગ્રન્થિષ્મ	ગ્રન્થ્	૮	"	૫	૧	૩	અમે ગૂંથેલું.
8	અક્રેષત	ક્રી	૮	ઉ.પ.	૪	૩	૩	તેઓએ ખરીદેલું.
9	અભાન્ત્સીઃ	બન્ધ્	૮	પ.પ.	૪	૨	૧	તેં બાંધેલું.
10	અપોષિષ્ટ	પુષ્	૮	"	૫	૨	૩	તમે પોષેલું.
11	અમન્થિષુઃ	મન્થ્	૮	"	૫	૩	૩	તેઓએ મથેલું.
12	અમોષિષ્ટામ્	મુષ્	૮	"	૫	૩	૨	તે બેએ ચોરેલું.
13	અક્ષોભિષ્વ	ક્ષુભ્	૮	"	૫	૧	૨	અમે બે ખળભળેલા.
14	અમર્દિષમ્	મૃદ્	૮	"	૫	૧	૧	મેં ચૂરેચૂરો કરેલ.
15	અવરિષ્ટાઃ	વૃ	૮	ઉ.પ.	૫	૨	૧	તેં પસંદ કરેલ.
16	આઞ્જિષ્ટમ્	અઞ્જ્	૭	પ.પ.	૫	૨	૨	તમે બેએ ચોપડ્યું હતું.
17	એન્ધિષ્મહિ	ઇન્ધ્	૭	આ.પ.	૫	૧	૩	અમે સળગાવ્યું હતું.
18	અતર્હીત્	તૃહ્	૭	પ.પ.	૫	૩	૧	તેણે કાપ્યું હતું.
19	અખિત્સત	ખિદ્	૭	આ.પ.	૫	૩	૩	તેઓ ખેદ પામ્યા હતા.
20	અચ્છૈત્	છિદ્	૭	ઉ.પ.	૪	૨	૩	તમે છેદ્યું હતું.
21	અભૈત્સીઃ	ભિદ્	૭	"	૪	૨	૧	તેં ભેદ્યું હતું.
22	અક્ષૌત્સમ્	ક્ષુદ્	૭	"	૪	૧	૧	મેં ભુકી કર્યો હતો.
23	અર્હિંસિષ્ટામ્	હિંસ્	૭	પ.પ.	૫	૩	૨	તે બેએ હિંસા કરી હતી.
24	અપર્ચિષ્વ	પૃચ્	૭	"	૫	૧	૨	અમે બે સંપર્કમાં આવ્યા હતા.
25	અમુક્ષમહિ	મુજ્	૭	ઉ.પ.	૪	૧	૩	અમે ખાધું હતું.
26	અરિક્ત	રિચ્	૭	"	૪	૩	૧	તેણે ખાલી કર્યું હતું.
27	અરૌદ્ધમ્	રુધ્	૭	"	૪	૨	૨	તમે બેએ અટકાવ્યું હતું.

[2] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	ધાતુ	૧/૧	૨/૨	૩/૩	૨/૩	૩/૨	૧/૨
1.	સૂ	અસવિષિ	અસવિષાથામ્	અસવિષત	અસવિધ્વમ્	અસવિષાતામ્	અસવિષ્વહિ
2.	સ્તુ	અસ્તાવિષમ્	અસ્તાવિષ્ટમ્	અસ્તાવિષુઃ	અસ્તાવિષ્ટ	અસ્તાવિષ્ટામ્	અસ્તાવિષ્વ
3.	સ્તુ	અસ્નાવિષમ્	અસ્નાવિષ્ટમ્	અસ્નાવિષુઃ	અસ્નાવિષ્ટ	અસ્નાવિષ્ટામ્	અસ્નાવિષ્વ
4.	જક્ષ્	અજક્ષિષમ્	અજક્ષિષ્ટમ્	અજક્ષિષુઃ	અજક્ષિષ્ટ	અજક્ષિષ્ટામ્	અજક્ષિષ્વ
5.	રુદ્	અરોદિષમ્	અરોદિષ્ટમ્	અરોદિષુઃ	અરોદિષ્ટ	અરોદિષ્ટામ્	અરોદિષ્વ
6.	ચક્ષ્	અક્ષાસિ	અક્ષાસાથામ્	અક્ષાસત	અક્ષાદધ્વમ્	અક્ષાસાતામ્	અક્ષાસ્વહિ
7.	ૈશ્	ૈશિષિ	ૈશિષાથામ્	ૈશિષત	ૈશિધ્વમ્	ૈશિષાતામ્	ૈશિષ્વહિ
8.	મૂજ્	અમાર્જિષમ્	અમાર્જિષ્ટમ્	અમાર્જિષુઃ	અમાર્જિષ્ટ	અમાર્જિષ્ટામ્	અમાર્જિષ્વ
9.	વશ્	અવશિષમ્	અવશિષ્ટમ્	અવશિષુઃ	અવશિષ્ટ	અવશિષ્ટામ્	અવશિષ્વ
10.	વસ્	અવસિષિ	અવસિષાથામ્	અવસિષત	અવસિધ્વમ્	અવસિષાતામ્	અવસિષ્વહિ
11.	વિદ્	અવેદિષમ્	અવેદિષ્ટમ્	અવેદિષુઃ	અવેદિષ્ટ	અવેદિષ્ટામ્	અવેદિષ્વ
12.	હન્	અવધિષમ્	અવધિષ્ટમ્	અવધિષુઃ	અવધિષ્ટ	અવધિષ્ટામ્	અવધિષ્વ
13.	હ્રી	અઠ્ઠેષમ્	અઠ્ઠેષ્ટમ્	અઠ્ઠેષુઃ	અઠ્ઠેષ્ટ	અઠ્ઠેષ્ટામ્	અઠ્ઠેષ્વ
14.	ઋ	આર્ષમ્	આર્ષ્ટમ્	આર્ષુઃ	આર્ષ્ટ	આર્ષ્ટામ્	આર્ષ્વ
15.	નિજ્	અનૈક્ષમ્	અનૈક્ષ્ટમ્	અનૈક્ષુઃ	અનૈક્ષ્ટ	અનૈક્ષ્ટામ્	અનૈક્ષ્વ
16.	પૃ	અપાર્ષમ્	અપાર્ષ્ટમ્	અપાર્ષુઃ	અપાર્ષ્ટ	અપાર્ષ્ટામ્	અપાર્ષ્વ
17.	ભૃ	અભૃષિ	અભૃષાથામ્	અભૃષત	અભૃદ્ધવમ્	અભૃષાતામ્	અભૃષ્વહિ
18.	દિવ્	અદેવિષમ્	અદેવિષ્ટમ્	અદેવિષુઃ	અદેવિષ્ટ	અદેવિષ્ટામ્	અદેવિષ્વ

[3] રૂપ :-

1. અસ્રાક્ષમ્	અસ્રાક્ષવ	અસ્રાક્ષમ	2. અલેખિષમ્	અલેખિષ્વ	અલેખિષ્મ
અસ્રાક્ષીઃ	અસ્રાષ્ટમ્	અસ્રાષ્ટ	અલેખીઃ	અલેખિષ્ટમ્	અલેખિષ્ટ
અસ્રાક્ષીત્	અસ્રાષ્ટામ્	અસ્રાક્ષુઃ	અલેખીત્	અલેખિષ્ટામ્	અલેખિષુઃ
3. અવન્દિષિ	અવન્દિષ્વહિ	અવન્દિષ્મહિ			
અવન્દિષ્ટાઃ	અવન્દિષાથામ્	અવન્દિધ્વમ્			
અવન્દિષ્ટ	અવન્દિષાતામ્	અવન્દિષત			
4. અર્વાધિષિ	અર્વાધિષ્વહિ	અર્વાધિષ્મહિ			
અર્વાધિષ્ટાઃ	અર્વાધિષાથામ્	અર્વાધિધ્વમ્			
અર્વાધિષ્ટ	અર્વાધિષાતામ્	અર્વાધિષત			
5. અહાર્ષમ્	અહાર્ષ્વ	અહાર્ષ્મ			
અહાર્ષીઃ	અહાર્ષ્ટમ્	અહાર્ષ્ટ			
અહાર્ષીત્	અહાર્ષ્ટામ્	અહાર્ષુઃ			

[1] ખૂટતી વિગતો :-

નં.	રૂપ	મૂળધાતુ	ગણ	પદ	પ્રકાર	પુરુષ	વચન	અર્થ
1	અદાસિષ્ટમ્	દા	૨	પ.પ.	૬	૨	૨	તમે બેએ કાપ્યું હતું.
2	અપાસિષ્વ	પા	૨	"	૬	૧	૨	અમે બેએ રક્ષણ કર્યું હતું.
3	અપ્સાસીત્	પ્સા	૨	"	૬	૩	૧	તેણે ભક્ષણ કર્યું હતું.
4	અભાસિષ્ટ	ભા	૨	"	૬	૨	૩	તમે પ્રકાશ્યા હતા.
5	અમાસિષ્ટામ્	મા	૨	"	૬	૩	૨	તે બે સમાયા હતા.
6	અયાસિષ્મ	યા	૨	"	૬	૧	૩	અમે ગયા હતા.
7	અરાસિષુઃ	રા	૨	"	૬	૩	૩	તેઓએ આપ્યું હતું.
8	અલાસિષમ્	લા	૨	"	૬	૧	૧	મેં લીધું હતું.
9	અવાસીઃ	વા	૨	"	૬	૨	૧	તું વાતો હતો.
10	અશ્રાસિષ્ટ	શ્રા	૨	"	૬	૨	૩	તમે રાંધ્યું હતું.
11	અસ્નાસિષ્ટમ્	સ્ના	૨	"	૬	૨	૨	તમે બેએ સ્નાન કર્યું હતું.
12	અહ્નેષ્વહિ	હુ	૨	આ.પ.	૪	૧	૨	અમે બેએ છૂપાવ્યું હતું.
13	અજાગરિષ્ટામ્	જાગૃ	૨	પ.પ.	૫	૩	૨	તે બે જાગ્યા હતા.
14	અદરિદ્રિષમ્	દરિદ્રા	૨	"	૫	૧	૧	હું ગરીબ થયો હતો.
15	અરોદીઃ	રુદ્	૨	"	૫	૨	૧	તું રચો હતો.
16	અસ્વાપ્સવ	સ્વપ્	૨	"	૪	૧	૨	અમે બે સૂતા હતા.
17	અશ્વાસીત્	શ્વસ્	૨	"	૫	૩	૧	તેણે શ્વાસ લીધો હતો.
18	આસિષ્મહિ	આસ્	૨	આ.પ.	૫	૧	૩	અમે બેઠા હતા.
19	અપારિષ્વ	પૃ	૩	પ.પ.	૫	૧	૨	અમે બેએ ભર્યું હતું.
20	અયાચિષાતામ્	યાચ્	૧	આ.પ.	૫	૩	૨	તે બેએ માંગ્યું હતું.
21	અવોઢ	વહ્	૧	પ.પ.	૪	૨	૩	તમે વહન કર્યું હતું.
22	અવાપ્સમ્	વપ્	૧	"	૪	૧	૩	અમે વાવ્યું હતું.
23	અરોચિષ્ટ	રુચ્	૧	આ.પ.	૫	૩	૧	તે ગમ્યું હતું.
24	અદ્યોતિષત	દ્યુત્	૧	"	૫	૩	૩	તેઓ પ્રકાશ્યા હતા.
25	અશિશ્રિયતમ્	શ્રિ	૧	પ.પ.	૩	૨	૨	તમે બેએ આશરો લીધો હતો.
26	અયતિષ્ટાઃ	યત્	૧	આ.પ.	૫	૨	૧	તેં પ્રયત્ન કર્યો હતો.
27	અલઙ્ઘિષિ	લઙ્ઘ્	૧	"	૫	૧	૧	મેં ઓળંગ્યું હતું.

[2] भूटती विगतो :-

नं.	धातु	१/१	२/२	३/३	२/३	३/२	३/१
1.	द्विष्	अद्विक्षम्	अद्विक्षतम्	अद्विक्षन्	अद्विक्षत	अद्विक्षताम्	अद्विक्षत्
2.	दिह	अधिक्षम्	अधिक्षतम्	अधिक्षन्	अधिक्षत	अधिक्षताम्	अधिक्षत्
3.	दिह	अधिक्षि	अधिक्षाथाम्	अधिक्षन्त	अधिक्षध्वम्	अधिक्षाताम्	अधिक्षत
4.	हा	अहासिषम्	अहासिष्टम्	अहासिषुः	अहासिष्ट	अहासिष्टाम्	अहासीत्
5.	विष्	अविक्षम्	अविक्षतम्	अविक्षन्	अविक्षत	अविक्षताम्	अविक्षत्
6.	विष्	अविक्षि	अविक्षाथाम्	अविक्षन्त	अविक्षध्वम्	अविक्षाताम्	अविक्षत
7.	शिष्	अशिक्षम्	अशिक्षतम्	अशिक्षन्	अशिक्षत	अशिक्षताम्	अशिक्षत्
8.	दुह	अधुक्षम्	अधुक्षतम्	अधुक्षन्	अधुक्षत	अधुक्षताम्	अधुक्षत्
9.	दुह	अधुक्षि	अधुक्षथाम्	अधुक्षन्त	अधुक्षध्वम्	अधुक्षताम्	अधुक्षत
10.	लिह	अलिक्षम्	अलिक्षतम्	अलिक्षन्	अलिक्षत	अलिक्षताम्	अलिक्षत्
11.	लिह	अलिक्षि	अलिक्षाथाम्	अलिक्षन्त	अलिक्षध्वम्	अलिक्षाताम्	अलिक्षत
12.	या	अयासिषम्	अयासिष्टम्	अयासिषुः	अयासिष्ट	अयासिष्टाम्	अयासीत्
13.	भिद्	अभिदम्	अभिदतम्	अभिदन्	अभिदत	अभिदताम्	अभिदत्
14.	ध्रै	अध्यासिषम्	अध्यासिष्टम्	अध्यासिषुः	अध्यासिष्ट	अध्यासिष्टाम्	अध्यासीत्
15.	शंस	अशंसिषम्	अशंसिष्टम्	अशंसिषुः	अशंसिष्ट	अशंसिष्टाम्	अशंसीत्
16.	यत्	अयतिषि	अयतिषाथाम्	अयतिषत	अयतिषध्वम्	अयतिषाताम्	अयतिषत्
17.	यम्	अयंसिषम्	अयंसिष्टम्	अयंसिषुः	अयंसिष्ट	अयंसिष्टाम्	अयंसीत्
18.	छे	अच्छासिषम्	अच्छासिष्टम्	अच्छासिषुः	अच्छासिष्ट	अच्छासिष्टाम्	अच्छासीत्

[3] ३५ :-

1. अपिक्षम्	अपिक्षाव	अपिक्षाम	2. अगासिषम्	अगासिष्व	अगासिष्व
अपिक्षः	अपिक्षतम्	अपिक्षत	अगासीः	अगासिष्टम्	अगासिष्ट
अपिक्षत्	अपिक्षताम्	अपिक्षन्	अगासीत्	अगासिष्टाम्	अगासिषुः
3. अकृक्षम्	अकृक्षाव	अकृक्षाम			
अकृक्षः	अकृक्षतम्	अकृक्षत			
अकृक्षत्	अकृक्षताम्	अकृक्षन्			
4. अम्लासिषम्	अम्लासिष्व	अम्लासिष्व			
अम्लासीः	अम्लासिष्टम्	अम्लासिष्ट			
अम्लासीत्	अम्लासिष्टाम्	अम्लासिषुः			
5. अद्विक्षि	अद्विक्षावहि	अद्विक्षामहि			
अद्विक्षथाः	अद्विक्षाथाम्	अद्विक्षध्वम्			
अद्विक्षत	अद्विक्षाताम्	अद्विक्षन्त			

Annual Exam

પરીક્ષા [સંપૂર્ણ સંસ્કૃત]

[Marks - 200]

[1] ભગવદ્વાક્યપ્રભાવ:

ભગવાનની વાણીનો પ્રભાવ

એક ગામમાં એક વાણિયો વસે છે. તેના ઘરે કામ કરનારી અને (લાકડાના) ભારને વહન કરનારી (= લાવનારી) એક ઘરડી સ્ત્રી હતી. તે એક વાર જંગલમાં લાકડાના ભારને લાવવાને ગઈ. બપોરે ભૂખથી પીડાયેલી બળતણના લાકડા લઈને તેના ઘરે આવી. વાણિયાએ તેને જોઈ અને કહ્યું - ‘થોડાં જ બળતણના લાકડા તું તો લઈ આવી છે, ફરી વાર પણ તું જંગલમાં જા ! પછી આવી તારે જમવું.’ ત્યારે તે ભૂખથી પીડાયેલી વૃદ્ધા જંગલમાં ગઈ. અને ફરી વાર ઈંધન લઈ માથા ઉપર ઉપાડી ચાલી. માર્ગમાં પગ અથડાવવાથી બળતણનું એક લાકડું પડી ગયું, ત્યારે તે વૃદ્ધા તે લાકડાને ગ્રહણ કરવાને નમી.

આ બાજુ તે જંગલમાં મહાવીર મહારાજ સમવસરેલા. અને ભગવાન ભવ્ય જીવોની આગળ દેશના આપે છે. ત્યારે તે ઘરડી સ્ત્રીએ (પણ) દેશના સાંભળી. ભગવાનની વાણીના પ્રભાવથી તે ઘરડી સ્ત્રીની ભૂખ પણ ચાલી ગઈ, તરસ પણ ચાલી ગઈ, થાક પણ ચાલ્યો ગયો. તે ઘરડી સ્ત્રી તે જ નમેલી અવસ્થામાં ત્યાં જ ઊભી રહી.

ત્યારે ગૌતમ ગણધરે તે સ્ત્રીને ત્યાં જ તે જ અવસ્થામાં રહેલી જોઈને ભગવાન મહાવીરને પૂછ્યું - ‘હે ભગવાન ! આ ઘરડી સ્ત્રી ભૂખ, તરસ, થાક વિના લાંબા સમય સુધી કેમ અહીં જ આ પ્રમાણે રહેલી છે ?’ ત્યારે ભગવાન બોલ્યા - ‘ગૌતમ ! ભગવાનની વાણીનો આ પ્રભાવ છે.’ (આથી તમે પણ ઝડપથી સંસ્કૃત સારી રીતે ભણી શાસ્ત્રસ્વરૂપ ભગવાનની વાણીને ભણો.)

[2] સુભૂમચક્રવર્તિકથા

સુભૂમચક્રવર્તીની કથા

વસન્તપુરની પાસે એક જંગલ છે. ત્યાં જંગલના આશ્રમમાં જમદગ્નિ તાપસ તપ કરતો હતો. તે બધાં દેશોમાં પ્રસિદ્ધ હતો. આ બાજુ દેવલોકમાં બે મિત્રદેવો છે. એક વૈશ્વાનર નામનો જૈન અને જિનેશ્વર ભગવાનના

ધર્મમાં રત હતો અને બીજો ધન્વન્તરી નામનો દેવ શિવધર્મવાળો અને તાપસનો ભક્ત હતો. બંને પણ દેવો પોતાના ધર્મને પ્રશંસે છે. એકે કીધું, ‘જૈનધર્મ જેવો કોઈ પણ ધર્મ નથી.’ બીજાએ કીધું - ‘શૈવધર્મ જેવો બીજો કોઈ ધર્મ નથી.’ બંને પણ વાદ કરતા પોત-પોતાના ધર્મની પરીક્ષા કરવા માટે માનવલોકમાં આવ્યા.

જૈનધર્મી વૈશ્વાનરદેવે કીધું - ‘ભગવાનના ધર્મમાં નાનામાં નાના નૂતન દીક્ષિત જે સાધુ હોય તેની પરીક્ષા કરીશું. (સંભાવના અર્થમાં) અને શૈવધર્મમાં જે જૂનો તાપસ હોય તેની પરીક્ષા કરીશું.’

આ બાજુ મિથિલાનગરીના પદ્મરથ રાજાએ રાજ્યને છોડી ચંપાનગરીમાં બારમા તીર્થંકર શ્રી વાસુપૂજ્ય ભગવાનની પાસે દીક્ષા લીધી. તે નૂતન દીક્ષિત પદ્મરથ રાજર્ષિને જોઈ બન્ને પણ દેવો ત્યાં તેની પરીક્ષા કરવા પ્રવૃત્ત થયા. વિવિધ પ્રકારના મીઠાઈ વગેરે ભોજનો અને ઠંડા પીણા તે સાધુને તે બન્ને દેવોએ દેખાડ્યા. અને કીધું - ‘હે સાધુ ! આને ગ્રહણ કરો !’ તે ભોજન પાણીને જોઈને ભૂખ-તરસથી પીડાયેલા પણ સાધુએ અકલ્પ્ય જાણી ગ્રહણ ન કર્યા. આ પ્રમાણે સાધુના આચારની રક્ષા માટેની એક પરીક્ષા થઈ.

આ પ્રમાણે બીજી, ત્રીજી પણ પરીક્ષા કરી. ચોથી પરીક્ષામાં બે દેવોએ નૈમિત્તિકનું રૂપ કરી તે સાધુને કીધું - ‘હે સાધુ ! અમે બે નૈમિત્તિક છીએ. હજુ પણ તારું ઘણું આયુષ્ય (બાકી) છે. આથી યૌવનવયમાં શા માટે તપ કરે છે ? આ યોગ્ય નથી. વૃદ્ધ ઉંમરમાં તારે દીક્ષા લેવી જોઈએ.

મુનિએ કહ્યું - ‘જો મારું આયુષ્ય દીર્ઘ છે તો હું બહુ (લાંબો) સમય ચારિત્રને પાળીશ અને ધર્મ કરીશ. અને તેથી મારું શરીર અને આત્મા (પણ) નિર્મળ થશે. વળી યૌવનવય વિના વધારે ધર્મ નથી થતો. વૃદ્ધપણામાં કેવી રીતે તે ધર્મ થશે ? શરીર ઘરડું થયે છતાં ક્રિયા - તપ વગેરે પણ થતું નથી. ધન્ય છે મારું ભાગ્ય, જેથી મને ચારિત્રનો ઉદય થયો !’

[3] દામનકચરિત્રમ્

દામનકચરિત્ર

રાજગૃહ નગરમાં જિતશત્રુ રાજા રાજ કરે છે. તેની જયશ્રી નામની રાણી છે. તે નગરમાં મણિકાર નામનો શ્રેષ્ઠી છે અને તેની સુયશા નામની પત્ની છે. તે બન્નેનો પુત્ર દામનક નામનો હતો. તે જ્યારે આઠ વર્ષનો થયો ત્યારે તેના માતા-પિતા મરી ગયા.

ગરીબાઈને કારણે તે દામનક નગરમાં ધનવાનોના ઘરે ભીખ માંગતો ફરે છે. એક વાર બે મુનિ સાગરપોત નામના ઘરડા/જૂના શેઠના ઘરે ગોચરી માટે પ્રવેશ્યા. અને ગોચરી ગ્રહણ કરી જ્યારે તે બે બહાર આવ્યા ત્યારે તે બે મુનિ ભગવંતોએ તે ભિખારી બાળકને જોયો. તે બાળકને જોઈ એક મુનિ ભગવંતે બીજા મુનિને કીધું - ‘હે મુનિ ! ચોક્કસ આ બાળક આ ઘરનો માલિક થશે.’

ગોખલામાં ઊભા રહેલા શેઠે તે બધું સાંભળ્યું. અને તેથી તે વજ્રથી હણાયેલા જેવો થઈ ગયો. તેણે વિચાર્યું - ‘અહો ! મેં અનેક કષ્ટોને સહન કરી આ વૈભવ ભેગો કર્યો અને તે વૈભવનો આ રાંકડો માલિક થશે. ગુરુનું વચન જૂઠું ન જ હોય. આથી આ બાળકને કોઈ પણ ઉપાય દ્વારા હું મારી નાંખુ તો સારું થાય’ - એ પ્રમાણે વિચારી સાગરપોત શેઠે લાડવા વગેરે દ્વારા તે મુગ્ધ બાળકને લલચાવી ચાંડાલના વાડામાં પિંગલ નામના ચંડાલના ઘરે મૂક્યો !

[4] અનન્તાનિ જન્મમરણાનિ

અનંતા જન્મમરણો

ચૌદ રાજલોક સ્વરૂપ આ લોક ભગવાને કીધો છે. દરેકે દરેક રાજ લોક અસંખ્યેયયોજન જેટલો છે. લોકમાં અસંખ્યેય આકાશ પ્રદેશો છે. આકાશ એટલે અવગાહના - અવકાશ આપનાર. તેનો અત્યંત સૂક્ષ્મ અંશ પ્રદેશ છે. તે અત્યંત સૂક્ષ્મ છે. તે આ પ્રમાણે - કાલનો અત્યંત સૂક્ષ્મ અંશ સમય છે. આંખના પલકારા જેટલા પણ કાલમાં અસંખ્ય સમયો પસાર થઈ જાય છે. આવો સૂક્ષ્મ સમય છે. હવે અંગુલના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં જેટલા આકાશપ્રદેશો છે તેની સાથે સમયની તુલના કરીએ.

એક આકાશપ્રદેશ = એક સમય - એ પ્રમાણે કલ્પીએ. અંગુલના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં જેટલા આકાશપ્રદેશોનો સમૂહ છે તેમાંથી એક આકાશપ્રદેશને ઘટાડવો. તેની સામે કુલ સમયના જથ્થામાંથી એક સમય ઘટાડવો, આ રીતે એક આકાશપ્રદેશની સામે એક કાલનો સમય ઘટાડીએ તો અંગુલના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં રહેલા આકાશપ્રદેશો ત્યારે ખાલી થાય જ્યારે અસંખ્યકાલચક્રો પસાર થઈ જાય. મતલબ કે અસંખ્ય કાલચક્રોમાં જેટલા સમયો પસાર થાય તેટલા આકાશપ્રદેશો ફક્ત અંગુલના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં છે. આટલા સૂક્ષ્મ આકાશ પ્રદેશો પણ લોકમાં અસંખ્ય જ છે. આવા દરેકે દરેક આકાશપ્રદેશમાં આપણે અનન્તા જન્મ મરણો કરેલા છે.

હા ! કેટલા કાળ સુધી આપણે સંસારમાં ભટક્યા ! જો હજુ પણ આ હાથમાં આવેલા અવસરને ભૂલી જઈ પ્રમાદ કરાશે તો અનન્તા ભવો ભવિષ્યમાં ભટકવા જ પડશે.

આથી ભગવાન જણાવે છે કે - ‘હે ગૌતમ ! એક સમય પણ પ્રમાદ ન કર.’ જીવ ! જાગ, ઊઠ, અપ્રમાદી થા ! આરાધના કર ! પોતાના હિતને સાધી લે ! ત્યાર બાદ જ મોક્ષની પ્રાપ્તિ થશે. ત્યારે જ જન્મમરણોનો અંત થશે. સમર્પણ - સહાયતા - સ્વાધ્યાય - સહિષ્ણુતા - સરલતા - સમતા - સૌમ્યતા વગેરે દ્વારા સંયમજીવન સાર્થક કરવું જોઈએ. ‘સંયમ જીવન સુલભ નથી’ એ પ્રમાણે વિચારી સુલભ એવા વિષય-કષાય વગેરેમાં આસક્તિ છોડી ધર્મમાં ચિત્તને સ્થિર કર.

[5] ધન્યચરિત્રમ્

ધન્યચરિત્ર

આ ભરતક્ષેત્રમાં દક્ષિણ દિશાના ભાગમાં શ્રીપ્રતિષ્ઠાનપુર નામનું નગર હતું. તે નગરની બહાર ગોદાવરી નદી વહે છે. તે નગરમાં જિતશત્રુ નામનો રાજા રાજ્ય કરતો હતો. ત્યાં ધનસાર નામનો શેઠ વસે છે. તેની શીલવતી નામની પત્ની છે. તે બન્નેને ક્રમે કરીને ત્રણ દીકરા થયા. પહેલો ધનદત્ત નામનો, બીજો ધનદેવ નામનો અને ત્રીજો ધનચંદ્ર નામનો. ક્રમે કરીને યૌવનને પામેલા આ ત્રણે પણ પુત્રોને પિતાએ પરણાવ્યા. તે ત્રણેયની ક્રમે કરીને ધનશ્રી, ધનદેવી, ધનચંદ્રા નામની પત્નીઓ હતી. ધનસાર શેઠે પોતાના દીકરાઓને સમર્થ જોઈ પોતાના ઘરનો ભાર તેઓ ઉપર મૂકી પોતે ધર્મ કરવામાં તત્પર થયા.

તે દંપતીને એક વાર ચોથો પુત્ર જન્મ્યો. ત્યારે બાળકની ઢૂંટીની નાડને દાટવા માટે પિતાએ જમીન ખોદી અને જમીનમાં સોનાના ખજાનાને પિતાએ જોયો. ધનસાર શેઠે ખજાનાને જોઈ આ પ્રમાણે વિચાર્યું - ‘આ બાળક પુણ્યશાળી દેખાય છે. કારણ કે તેનો જન્મ પણ મને લાભદાયી થયો.’ આથી આ બાળકનું ગુણયુક્ત સાર્થક ‘ધન્યકુમાર’ એ પ્રમાણે પિતાએ નામ રાખ્યું.

[6] જીવસ્ય સંસારે ભ્રમણમ્

જીવનું સંસારમાં ભ્રમણ

અનાદિ સંસારમાં ભટકતા જીવોને માનવભવ અત્યંત દુર્લભ છે. કારણ કે માનવભવથી ભ્રષ્ટ થયેલો કષાયને પરવશ એવો જીવ નિગોદ વગેરેમાં

અનંતા ભવો કરે છે. પછી પૃથ્વી, પાણી વગેરે સ્થાવરમાં ભટકે છે. પછી બેઈન્દ્રિય વગેરેમાં ભટકે છે. આ પ્રમાણે બધે ભટકતો ભટકતો ઘણા દુઃખોને સહન કરતો કર્મથી પરાભૂત (= પરાભવ) થયેલો જીવ અકામનિર્જરાથી અને પુણ્યોદયના પ્રભાવે પંચેન્દ્રિયપણાને પામે છે. આ પ્રમાણે ઘણા બધાં સમય પછી જ જીવ મનુષ્યભવને પામવાને સમર્થ થાય છે.

મનુષ્યભવમાં પણ આર્ય દેશથી માંડી સંયમ સ્વીકાર સુધીની વસ્તુઓ તો અત્યંત દુર્લભ છે અને અત્યંત કિમતી છે. ચિંતામણિ રત્નને પામી કોણ મૂર્ખ તેને ફેંકી દે અથવા કોણ તેની અવજ્ઞા કરે ?

દરિદ્ર અવસ્થાને પામેલ મનુષ્યને જો કોઈ શ્રીમંત માણસ સહાય કરે, ઘણાં ધન-ધાન્ય વગેરે આપે અને ઘર વગેરે પણ આપે ત્યારે તે ગરીબને તે શ્રીમંત ઉપર કેટલો બહુમાનભાવ વિલસે ? પ્રગટે ? તેનાથી પણ અધિક બહુમાનભાવ ગુરુ ઉપર રાખવો. જે કારણે ગુરુભગવંત જ ભયંકર સંસાર સાગરથી રક્ષા કરનારા છે. બાકી સંસારમાં પ્રાણાતિપાત વગેરે પાપોને કરતા આપણે નરકમાં જ જઈએ.

શું આપ જાણો છો કે સંસારી જીવની ખોટેખોટી ઈચ્છાઓની હારમાળા કેવી હોય છે ? વાંચો આગળ.

[7] સંસારિજીવસ્ય મનોરથમાલા

સંસારીજીવની મનોરથમાળા

સંસારી જીવો આ પ્રમાણે પોતાના મનમાં કલ્પે છે - ‘હું ઘણીબધી સ્ત્રીઓને પરણીશ. તે સ્ત્રીઓ (પોતાના) રૂપથી ત્રણે જગતને પરાજીત કરશે. સૌભાગ્યથી કામદેવનો પણ સામનો કરશે. હાવભાવ દ્વારા મુનિઓના હૃદયને પણ ખળભળાવી દેશે. કલાઓ દ્વારા બૃહસ્પતિની પણ ઠેકડી ઉડાડશે. વિજ્ઞાન (હોંશિયારી) દ્વારા અત્યંત અભિમાની પંડિત માણસોના ચિત્તને પણ પ્રસન્ન કરશે.

તે બધી સ્ત્રીઓને તો હું અવશ્ય હૃદયવલ્લભ હોઈશ. તેઓ ક્યારેય પણ મારી આજ્ઞાને ઓળંગશે નહીં તથા મારો વિનયી, હોંશિયાર, અવસરને જાણનારો પરિવાર હશે. તથા મારા અત્યંત ઊંચા હોવાથી હિમાલય જેવા, પૂતળી વગેરે અનેક નયનાનંદકારી (= આંખને પ્રસન્ન કરનારી) રચનાઓથી શોભતા ચારે બાજુથી મોટા કિલ્લા વડે ઘેરાયેલા સાત માળના ઘણા મહેલો હશે.

[8] રૂપસેનચરિત્રમ્

રૂપસેન ચરિત્ર

ભરતક્ષેત્રમાં મગધદેશમાં રાજગૃહ નામનું નગર છે. ત્યાં યાદવવંશમાં રત્ન શ્રીમન્મથ નામનો રાજા રાજ્ય કરે છે અને તેની મદનાવલી નામની પત્ની છે. રાજા તો ન્યાયથી પ્રજાનું પાલન કરે છે. એક વાર ચોમાસું આવ્યું. ત્યારે ત્યાં નગરના સીમાડામાં જ શીતજલા નામની નદી પાણીથી ભરપૂર થઈ વહે છે.

તે અવસરે રાજા ત્યાં રમત માટે આવ્યો. ત્યાં રાજાએ એક નૌકા લેવડાવી અને ત્યાર બાદ રાજા તે નાવડીમાં બેસીને નદીમાં જલક્રીડા કરવા પ્રવૃત્ત થયો. ત્યાં તો નદીમાં નદીના પ્રવાહની સામી દિશામાં જતાં એવા દૈવી આભૂષણોથી યુક્ત એક માણસને રાજાએ જોયો. તેને જોઈને રાજા પણ તેની પાછળ દોડ્યો.

ત્યાર બાદ જેમ જેમ રાજાની નાવડી તેની પાછળ આવે છે તેમ તેમ તે માણસ ઝડપથી આગળ ભાગે છે અને રાજા તે માણસનું ફક્ત માથું જ પાણીની ઉપર જુવે છે.

રાજાએ મનમાં આશ્ચર્યચકિત થઈ વિચાર્યું કે ‘ચોક્કસ આ કોઈ પણ દૈવીપ્રભાવ સંભવે છે.’ કેટલેક દૂર જઈને તે મસ્તક પાણી ઉપર સ્થિર થઈ ગયું. ત્યારે ઝડપથી તેની પાછળ જઈને તેના માથા ઉપર વેણિદંડને રાજાએ ભરાવ્યો. અને જ્યાં તે વેણિદંડથી માથાને ઊંચે ખેંચે છે ત્યાં તો ફક્ત માથું જ રાજાના હાથમાં આવ્યું.

ત્યાર બાદ ખિન્ન થયેલો રાજા જ્યાં ફરી નદીની વચ્ચે જુવે છે ત્યાં તેવી જ રીતે મસ્તક યુક્ત એક માણસને નદીના પ્રવાહની વચ્ચે જતો જુવે છે. ત્યારે ફરીથી વિસ્મિત થયેલા રાજાએ વિચાર્યું - ‘ચોક્કસ આ કોઈ પણ દૈવી શક્તિ છે.’

હવે રાજાએ તે માથાને પૂછ્યું - ‘તું કોણ છે?’ મસ્તકે કીધું - ‘હું દેવ છું.’ ત્યાર પછી માથાએ ફરીથી રાજાને પૂછ્યું - ‘તું કોણ છે?’ રાજાએ કીધું - ‘હું રાજા છું.’ ત્યારે મસ્તક કહે છે - ‘જો તું રાજા છે તો અપરાધ વિના ચોરની જેમ શા માટે મારું માથું વેણિદંડમાં તેં ખેંચ્યું? રાજા તો બધાંનું શરણ હોય. તેથી તું મને છોડી દે.’ આ પ્રમાણે માથાએ કીધું ત્યારે રાજાએ તે માથું છોડી દીધું. આ બાજુ તે દેવ પાણી વચ્ચે હાથી થઈ ગયો !

[9] दर्शनज्ञानचारित्रस्वरूपम्

दर्शन, જ્ઞાન અને ચારિત્રનું સ્વરૂપ

અનંત સંસારમાં ભટકતો એવો જીવ જ્યારે ભવિતવ્યતાદિકારણવશ ચરમાવર્તમાં પ્રવેશે છે ત્યારે ધીરે ધીરે મોક્ષ માર્ગમાં આગળ વધતો જીવ કેટલાંક સમય પછી ભગવાનના અનુગ્રહથી અથવા તો ગુરુની કૃપાથી વિમલાલોક અંજનને મેળવે છે.

પહેલા જીવ કુદેવને દેવ માનતો હતો, કુગુરુને ગુરુ માનતો હતો, કુધર્મને ધર્મ માનતો હતો. દુઃખદાયી વિષયોને સુખ આપનારા માનતો હતો. દુશ્મન એવા કષાયોને મિત્ર તરીકે સ્વીકારતો હતો. ત્યારે જીવ નરકના કારણભૂત અવિરતિને આનંદના કારણ તરીકે ગ્રહણ કરે છે. ગાઢ બંધનની ઉપમાવાળા પુત્ર-પત્ની-ધન-સોનું વગેરેને આનંદના કારણ તરીકે જીવ વિચારે છે.

કરવા યોગ્ય અને ન કરવા યોગ્યની વિચારણાને જીવ ત્યારે જાણતો નથી. ભક્ષ્ય અને અભક્ષ્યના તફાવતને પણ ઓળખતો નથી. જીવ કુતર્કયુક્ત હોતે છતે આ પ્રમાણે વિચારે છે કે - ‘પરલોક નથી, પુણ્ય પાપનું કોઈ ફળ નથી (માટે પુણ્ય-પાપ પણ નથી) આત્મા સંભવી શકતો નથી, સર્વજ્ઞ પણ સંભવતા નથી. સર્વજ્ઞે જણાવેલ મોક્ષમાર્ગ ઘટી શકતો નથી.’

આ પ્રમાણે મિથ્યાત્વના કદાગ્રહથી યુક્ત ચિત્તવાળો જીવ જીવોની હિંસા કરે છે. જૂઠું બોલે છે, ચોરી કરે છે, મૈથુનમાં અથવા પરસ્ત્રીમાં આસક્ત થાય છે, પરિગ્રહને કરે છે. ઈચ્છાની મર્યાદા કરતો નથી. માંસ ખાય છે, દારુ પીવે છે, સાચા ઉપદેશને ગ્રહણ નથી કરતો. ખોટા માર્ગને કહે છે. વંદન કરવા યોગ્યને નિંદે છે, વંદન ન કરવા યોગ્યને વંદે છે, બીજાનું ખરાબ બોલે છે.

તથા ત્યારે જીવ દેરાસર કે સાધુના ઉપાશ્રયે જતો નથી, દેખેલા પણ સાધુને (= સાધુને જોવા છતાં પણ) વંદન કરતો નથી. શ્રાવકને કે અતિથિને આમંત્રણ નથી આપતો, પોતાના ઘરે દાનની પ્રવૃત્તિ અટકાવી દે છે. આવા પ્રકારના, વિવેક વિનાના જીવને જોઈ ગુરુ ભગવંત પોતાની બુદ્ધિરૂપી સળીમાં તે જીવને પ્રતિબોધ કરવાના ઉપાયરૂપી અંજનને મૂકે છે.

સદ્ગુરુ તે રાંક જીવને ઉપદેશ આપે છે. ત્યાર બાદ ગુરુ તેની આંખમાં વિમલાલોક અંજન આંજે છે. ત્યારે જીવને કંઈક મનની પ્રસન્નતા અને

સદ્બુદ્ધિ ઉત્પન્ન થાય છે. આ ક્રમથી ગુરુની કૃપા વડે જીવ તત્ત્વપ્રીતિકર પાણી અને મહાકલ્યાણકારી ખીરને મેળવે છે. અંજન એટલે સમ્યગ્દર્શન, પાણી એટલે સમ્યગ્જ્ઞાન અને પરમાન્ન એટલે સમ્યક્ચારિત્ર. આ સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર એ જ તો મોક્ષમાર્ગ છે. વધારે જાણવાની જિજ્ઞાસા છે તો ઉપમિતિભવપ્રપંચા કથા વાંચવી જોઈએ.

[10] સુભાષિતાનિ

સુભાષિતો

1. માથે ઊભા રહેલા મોતને જો આ જીવ (માણસ) જુવે તો ખાવાનું પણ તેને ન ભાવે, ન ગમે. તો પછી ખરાબ કામ કરવાનું તો શેં ગમે ?
2. જે (શરીરી જીવો દ્વારા =) માણસો આજે જ હસતા હતા, ગાતા હતા, રમતા હતા, તે આજે જ નથી દેખાતા. (એટલે કે ક્યારે મોત થઈ જાય તે કહેવાય નહીં.) ખરેખર કાળની આ ચેષ્ટા બહુ દુઃખદાયી છે.
3. તે સરળ આશયવાળા મહાપુરુષો કોને ઈચ્છનીય નથી બનતા કે જેનું ચિંતન, વચન અને આચાર ત્રણેય સરખા હોય છે ? (મતલબ જેવું ચિંતન તેવું જ વચન, મનમાં જૂદું અને હોઠમાં જૂદું તેવું નહીં.)
4. જેવી વિચારણા તેવી જ વાણી અને જેવી વાણી તેવી જ ક્રિયા. તે ધન્ય છે કે જેઓને આ ત્રણેયમાં વિસંવાદ નથી.
5. જુવાનીમાં પણ જે શાંત છે, જે (યાત્રક દ્વારા) મંગાયેલા ખુશ થાય છે. (પણ મોઢું નથી બગાડતા) અને પ્રશંસા કરાયેલા (પોતાની કોઈ પ્રશંસા કરે તો) લજ્જા પામે છે, તે માણસો જગતમાં શ્રેષ્ઠ છે.

કોયડાના ઉકેલ

મિત્રો !

એકાદ કોયડાનો ઉકેલ ન મળ્યો અને તરત જવાબો જોવા બેસી ગયા - તેવું ન કરશો... એક વાર ક્રમસર બધા કોયડા ઉકેલવા મહેનત કરી જુવો... (પાઠ ચાલે તે મુજબ જ કોયડા ઉકેલાશે.) કેટલો સ્ટ્રાઈક રેટ આવ્યો ? ઘણા-ખરા કોયડા અનુકેલ રહી ગયા હોય તો પણ ચિંતા ન કરતા. આ તો મગજમાં થોડું ઓઈલીંગ કરવા માટે જ આ કોયડા પ્રસ્તુત કરવામાં આવ્યા છે. સંસ્કૃત જેના માટે ભણી રહ્યા છો તે ગ્રંથોના અભ્યાસમાં આવી ક્લિષ્ટ સંધિ વગેરે પ્રાયઃ નહીં આવે... અહીંના કોયડા ‘શુષ્કં કાષ્ઠં તિષ્ઠત્યત્ર’ જેવા છે. જ્યારે આપણા ગ્રંથોની ભાષા તો ‘વિરસતરુરિહ વિલસતિ લલિતમ્’ જેવી છે. (આની વાર્તા અધ્યાપક પાસેથી સમજી લેવી.) વાંચનમાં ‘એ, ઈ, ઓ ઔ + કોઈ પણ સ્વર’ - આ નિયમ તથા ‘ર્ + ર્’ - આ નિયમ ઘણી વાર ગૂંચવાડામાં નાંખી દેશે, પણ તમે સજાગ હશો તો વાંધો નહીં આવે.

કોયડાના ઉકેલો તમે જાતે ન જોતા, પરંતુ અધ્યાપકને બતાવશો. તે તમને થોડી - થોડી હીન્ટ આપી કોયડો ઉકેલવામાં સહાય કરશે...

સંસ્કૃત ભણવાનું લક્ષ્ય એક જ છે : ભગવાને આપણા માટે જે અપેક્ષા વ્યક્ત કરી છે તે અપેક્ષાઓને જાણી લઈએ અને તે મુજબ સમત્વની સાધના દ્વારા અદિતીય આત્મસાક્ષાત્કારને પ્રાપ્ત કરી શકીએ... કોયડો ઉકેલાય કે ન ઉકેલાય - બધામાં રોષ - તોષનો ત્યાગ કરી હવે ઉકેલ વાંચો -

● ઉકેલ :

૧) શ્રાવક ! સ્ય પ્રતિક્રમણે પાપમ્ ।

સ્ય = સો ધાતુ - ગણ - ૪ - આજ્ઞાર્થ દ્વિ.પુ.એ.વ.

હે શ્રાવક ! તું પ્રતિક્રમણમાં પાપને કાપી દે.

૨) સર અત નઃ ! [નૃ શબ્દની સંબોધન વિભક્તિ - એ.વ. નઃ !]

હે માણસ ! તું અહીંથી જા.

૩) રામઃ [રા ધાતુ - ગણ - ૨ વર્તમાનકાળ પ્ર.પુ.બ.વ.]

લક્ષ્મણાય ધનમ્ ।

અમે લક્ષ્મણને ધન આપીએ છીએ.

૪) મોદકં ખાદ મોદકં પિબ ।

આ કોયડાનો ઉકેલ એક ટુચકા સાથે વણાયેલો છે -

બ્રાહ્મણ અને તેનો દીકરો યજમાને આપેલા જમવાના આમંત્રણને માન આપી જમણવારમાં પહોંચી ગયા. જમણવારને બરાબર ન્યાય આપી શકાય માટે સવારથી બન્ને ભૂખ્યા રહ્યા હતા. જમણવારમાં બ્રાહ્મણને પ્રિય આઈટમ મોદક હતી. આથી બન્ને જણ - છપ્પનિયા દુકાળમાંથી આવેલ વ્યક્તિની જેમ - લાડવાને (= મોદકને) ન્યાય આપવા બેસી ગયા... થોડો સમય પસાર થયો ને બાપની નજર દીકરા ઉપર પડી. દીકરો વચ્ચે પાણી ગટગટાવતો હતો. બાપે ના પાડી - મોદકં ખાદ, મા ઉદકં (= મોદકં) પિબ - ‘અલ્યા ! લાડવા ખા, પાણી ન પી - એ તો આખી જિંદગી પીવાનું છે...’ (કોયડાનો ઉકેલ ભલે મળી ગયો, પણ ટુચકો બાકી છે.) છતાં દીકરો થોડા લાડવા ખાય ને પછી પાણી ગટગટાવે રાખે...

બાપ અકળાઈ ગયો. જમણવારમાંથી બહાર આવ્યા કે તરત જ બાપે દીકરાને ચમચમાવીને તમાચો ઠોકી દીધો.

દીકરાએ પૂછ્યું - કઈ ખુશીમાં ?

બાપ ઉવાચ - પાણી પીવાનું તાન ચઢ્યું હતું, તેની ખુશીમાં...

દીકરાએ કહ્યું - બાપુજી ! પાણી વાપરવામાં તો બુદ્ધિમત્તા હતી. રાખના ઢગલા ઉપર પાણી રેડો તો ઢગલો બેસી જાય... પેટમાં લાડવાનો ઢગલો થયો હોય તેમાં પાણી નાંખો એટલે ઢગલો બેસી જાય. જગ્યા થઈ જાય, લાડવા વધારે પેટમાં જાય... બોલો - મેં બુદ્ધિ વાપરી કે નહીં ?

બાપુજીએ જવાબ આપવાને બદલે ફરીથી તમાચો ચોડી દીધો. દીકરો રડમસ થઈને બોલ્યો - કેમ ?

બાપ ઉવાચ - મૂરખ ! મને નો’તું કહેવાતું !!!!

૫) દેવ ! આયમ્ [ઈ ધાતુ ગણ - ૨ હ્ય.ભૂ.પ્ર.પુ.એ.વ.] અધુના ।

હે દેવ ! હું હમણા (જ) આવ્યો હતો.

- ૧૮) અમરઃ મમાર ।
અમર મરી ગયો હતો.
- ૧૯) સઃ અદઃ ણ્ષઃ ચ ત્વા પપુઃ । (પા - ગણ - ૨, પરોક્ષ - તૃ.પુ.બ.વ.)
તે, આ અને તે (- આ ત્રણેએ) તને રક્ષ્યો હતો.
- ૨૦) પતત્ તત્ પિતા ઇવ પાતિ ।
પડતા એવા તેને પિતાની જેમ તે રક્ષે છે.
- ૨૧) તે તે (યુષ્મદ્ - ચતુર્થ વિભક્તિ એ.વ. શોર્ટરૂપ) ર્જુઃ ।
તેઓએ તારા માટે યજ્ઞ કર્યો હતો.
- ૨૨) રુદતે તે તે તેરુઃ ।
રડતા એવા તારા માટે તેઓ તર્યા હતા.
- ૨૩) અસ્ય ઋણં દદુઃ । (દા ધાતુ - ગણ - ૨ પરોક્ષ ભૂત. તૃ.પુ.બ.વ.)
તેઓએ આનું ઋણ કાપ્યું.
- ૨૪) ભવતિ (ભવત્ શબ્દ - સ.એ.વ.) ભવતઃ ભવન્તિ ।
આપ હોતે છતે તેઓ આપના થાય છે.
- ૨૫) આપઃ આપુઃ । (અપ્ - શબ્દ દ્વિ.વિ.બ.વ.)
પાણીએ મેળવ્યું; આપુરપઃ = તેઓએ પાણીને મેળવ્યું.
- ૨૬) કિરીન્ અરીન્ ચ અવ ।
ભૂંડોને અને દુશ્મનોને તું રક્ષ.
- ૨૭) ણ્ષઃ અક્ષિ આજિવાન્ । (પરોક્ષ કૃદન્ત)
- તેણે આંખને આંજી.
- ૨૮) અસ્ય રાયમ્ અસ્ય સ્ય ચ ।
આના ધનને ફેંક અને કાપી દે.
- ૨૯) અર્વા વઃ આવ । (વઃ = યુષ્મદ્ દ્વિ.વિ. બહુવચન)
ઘોડાએ તમને રક્ષ્યા.
- ૩૦) અસ્મિન્ માસિ અસ્ય અરેઃ અર્વા એત્ ।
આ મહિને આ દુશ્મનનો ઘોડો ચાલ્યો ગયો.

❀ Mind Games - Answers ❀

- 1) ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિતનગરે સાગરદત્તાભિધાનઃ શ્રેષ્ઠી વસતિ । એકદા ચ તસ્ય દ્વૌ પુત્રૌ ગુણચન્દ્રસાગરચન્દ્રાભિધાનૌ જાતૌ ।
 - 2) ધર્મમિચ્છસિ દુઃખં વા ? ઇતિ દેવેન પૃષ્ઠે સતિ ધર્મં સ્વીકૃતવાન્ સાગરદત્તઃ શ્રેષ્ઠી ।
 - 3) શનૈઃ શનૈઃ ધર્મપ્રભાવેણ પુનઃ સમ્પત્ત્રાપ્તિઃ જાતા । સર્વે ચ સુખિનઃ જાતાઃ, અતઃ ન કદાચિદપિ ધર્મઃ ત્યાજ્યઃ ઇતિ ।
 - 4) ધેનુકનાં વિંશતિં = એક ગાય છે ઓછી જેમાં એવી વીસ ગાયોને લાવ ! આ પ્રમાણે સંધિ હોવાથી + સમાસ હોવાથી ૧૮ ગાય લાવ્યા તેમાં કોઈ વાંધો નથી.
- યાદ કરો - વાર્તામાં લખ્યું હતું 'ઊનબુદ્ધિવાળો = ઓછી બુદ્ધિવાળો' હવે આટલી હીન્ટ ઉપર ન સમજે તે
- 5) એકદમ સરળ દૃષ્ટાંતો હતાં સંધિના :-
 1. નરઃ = 'નૃ' શબ્દ પ્રથમા બહુવચન
∴ નરઃ ગચ્છન્તિ
 2. દેવૌ ઇચ્છતઃ ।
 3. દેવૃ - પ્ર. વિ. એ. વ. = દેવા ગચ્છતિ ।
 4. નરૌ ઇક્ષેતે ।
 5. જિનૌ અભિનન્દામઃ । બે ભગવાનને....

સંપૂર્ણમ્

પંન્યાસ યશોવિજયજી ગણિ દ્વારા રચિત-સંપાદિત-અનુવાદિત સાહિત્ય સૂચિ

નં.	પુસ્તકનું નામ	ભાષા-વિષય	કિંમત
૧	ન્યાયાલોક	(સંસ્કૃત+ગુજરાતી)	૧૭૦-૦૦
૨	ભાષા રહસ્ય	(સંસ્કૃત+હિન્દી)	૧૬૦-૦૦
૩	સ્થાદ્વાદ રહસ્ય (ભાગ ૧ થી ૩)	(સંસ્કૃત+હિન્દી)	૪૩૫-૦૦
૪	વાદમાલા	(સંસ્કૃત+હિન્દી)	૧૨૦-૦૦
૫	ષોડશક (ભાગ ૧-૨)	(સંસ્કૃત+હિન્દી)	૨૦૦-૦૦
૬	અધ્યાત્મોપનિષદ્ (ભાગ ૧-૨)	(સંસ્કૃત+ગુજરાતી)	૧૬૦-૦૦
૭	અધ્યાત્મોપનિષદ્ (ભાગ ૧-૨)	(સંસ્કૃત+હિન્દી)	મુદ્રણાલયસ્થ
૮	દ્વાત્રિંશદ્ દ્વાત્રિંશિકા (ભાગ ૧ થી ૭)	(સંસ્કૃત+ગુજરાતી)	૨૦૦૦-૦૦
૯	દ્રવ્ય-દુષ્ણ-પર્યાયનો રાસ (ભાગ ૧ થી ૭)	(ગુજરાતી+સંસ્કૃત+ગુજરાતી)	૫૦૦૦-૦૦
૧૦	અધ્યાત્મ અનુપયોગ (ભાગ ૧-૨)	(ગુજરાતી)	૧૦૦૦-૦૦
૧૧	FRAGRANCE OF SENTMENTS	English	25-00
૧૨	GLIMPSES OF SENTMENTS	English	30-00
૧૩	ABUNDANT JOY OF SENTMENTS	English	25-00
૧૪	BATTLE OF THOUGHTS	English	150-00
૧૫	દ્વિવર્ણરત્નમાલિકા	(સંસ્કૃત+ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૧૬	વાસના હારે, ઉપાસના જીતે	(ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૧૭	બુદ્ધિ હારે, શ્રદ્ધા જીતે	(ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૧૮	સાધના ચઢે કે ઉપાસના ?	(ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૧૯	સંવેદનની સુવાસ	(પ્રભુભક્તિ ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૨૦	સંવેદનાની ઝલક	(પ્રભુભક્તિ ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૨૧	સંવેદનાની મસ્તી	(પ્રભુભક્તિ ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૨૨	સંવેદનાની સરગમ	(પ્રભુભક્તિ ગુજરાતી)	૫૦-૦૦
૨૩	સંયમીના કાનમાં	(સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો માટે)	અમૂલ્ય
૨૪	સંયમીના હિલમાં	(સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો માટે)	અમૂલ્ય
૨૫	સંયમીના રોમેરોમમાં	(સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો માટે)	અમૂલ્ય
૨૬	સંયમીના સપનામાં	(સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો માટે)	અમૂલ્ય

૨૭	સંયમીના વ્યવહારમાં	(સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો માટે)	અમૂલ્ય
૨૮	વિદ્યુતપ્રકાશની સજીવતા અંગે વિચારણા	(ગુજરાતી)	૧૦-૦૦
૨૯	વિદ્યુતપ્રકાશ સજીવ યા નિર્જીવ	(હિન્દી)	૧૦-૦૦
૩૦	યશોવિજયજી છત્રીશી	(અભિનવ પ્રભુસ્તુતિ)	અમૂલ્ય
૩૧	સંવેદની સુવાસ	(પ્રભુભક્તિ હિન્દી)	૩૦-૦૦
૩૨	સંવેદની મસ્તી	(પ્રભુભક્તિ હિન્દી)	૩૫-૦૦
૩૩	સંવેદનની ફાલક	(પ્રભુભક્તિ હિન્દી)	૩૦-૦૦
૩૪	સંવેદનની સરગમ	(પ્રભુભક્તિ હિન્દી)	૭૦-૦૦
૩૫	શ્રાવક દિનચર્ચા	(ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૩૬	શ્રીદેવચંદ્રજીકૃત ચોવિસી	(ગુજરાતી)	અમૂલ્ય
૩૭	પ્રભુ વીર કા અન્તિમ સંદેશ	(હિન્દી)	અમૂલ્ય
૩૮	સંયમીના વલણમાં	(ગુજરાતી)	મુદ્રણાલયસ્થ
૩૯	જય-પરાજય (૩ પુસ્તકોનું સંકલન)	(ગુજરાતી)	૪૦-૦૦
૪૦	રાજકોટની સવાર	(ગુજરાતી)	૨૦-૦૦
૪૧	પોલિસી	(ગુજરાતી)	૭૦-૦૦

નોંધ : અધ્યયનશીલ પૂ. સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોને તથા જ્ઞાનભંડારોને ભેટ રૂપે મળી શકશે.
પ્રાપ્તિસ્થાન : શ્રી દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ, ૩૯-કલિકુંડ સોસાયટી, ધોળકા, જિ. અમદાવાદ. પીન-૩૮૭૮૧૦.

સંસ્કૃત ભાગવા માટેના ઉપયોગી સૂચનો...

- ❁ પરમાત્માના અને સ્વગુરુના નામસ્મરણ રૂપ મંગલ કરીને પાઠ શરૂ કરવો.
- ❁ પાઠમાં એકાગ્રતા કેળવવી.
- ❁ પાઠ આપનાર વિદ્યાગુરુઆદિનો પણ ઉચિત વિનય કેળવવો.
- ❁ કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રીહેમચન્દ્રસૂરિસદ્ગુરુભ્યો નમઃ તથા હૈં નમઃ પઠની એક એક માળા રોજ ગણવી.
- ❁ નિયમોનું, ધાતુના રૂપનું, શબ્દોના રૂપનું નિયમિત પુનરાવર્તન કરવું.
- ❁ દરેક સ્વાધ્યાય કરવા અવશ્ય પ્રયત્ન કરવો. ભૂલ પડે તો પાંચ-પાંચ વાર લખવું.
- ❁ પરમાત્માની જ એક માત્ર કુરુણા છે કે જેથી આપણે સંસ્કૃત ભણી શકીએ છીએ - તે ભાવનામાં ઓળઘોળ બની જવું.

મા સરસ્વતી !

ન તો તારી પાસે કવ્યરચનાની શક્તિ માંગુ છું કે
વાદ્યમાં અપરાજિત રહેવાની શક્તિ માંગું છું.

મારે આજે તો એટલું જ માંગવું છે

મા ! તારું વાત્સલ્ય સદા માટે આ બાળક ઉપર વહેતું રાખજે !

બસ ! મારા માટે આટલું જ પર્યાપ્ત છે.

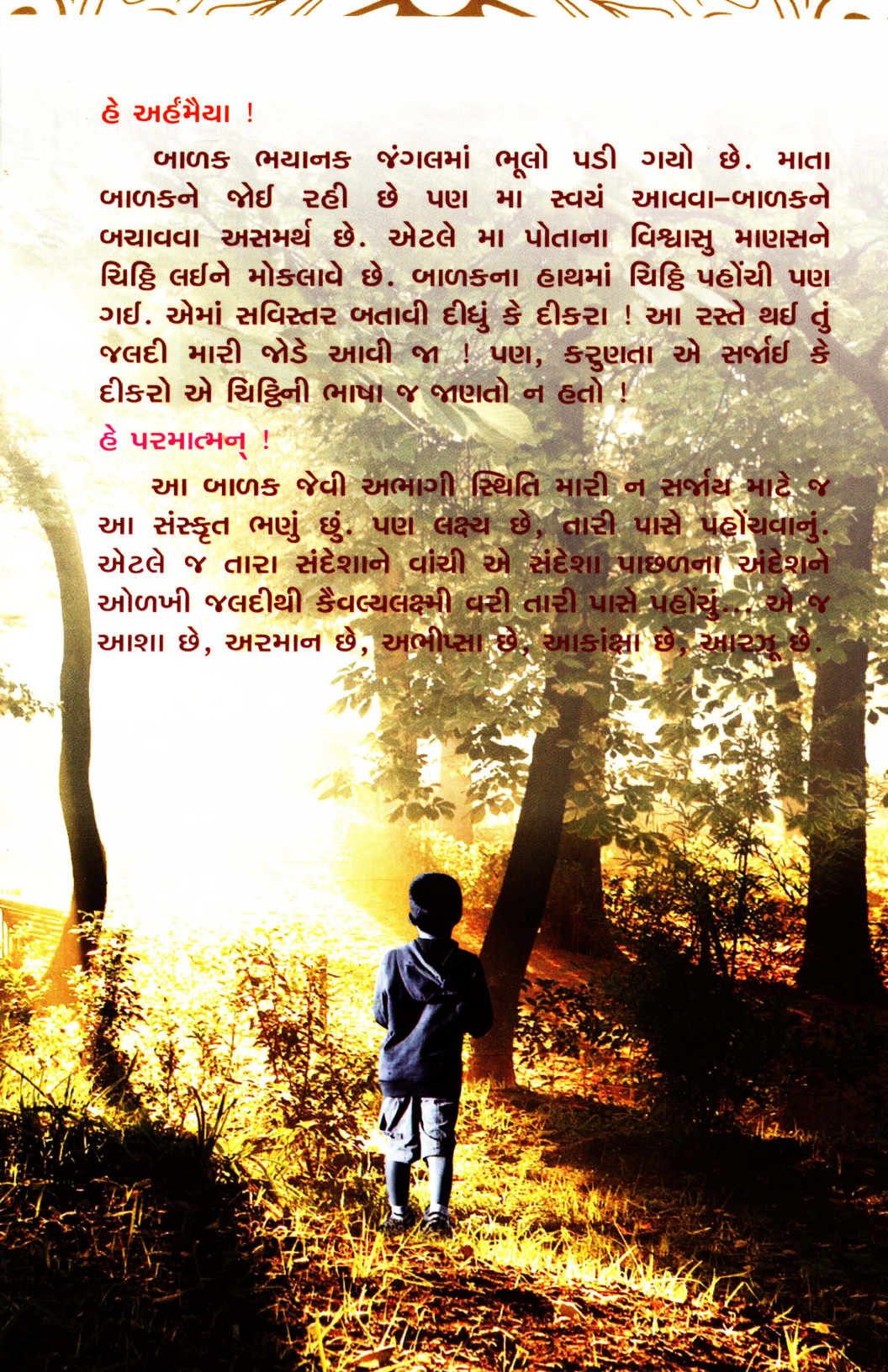
મા ! મને તારા વહાલનું વહાલ છે. વહાલ ઉપર વહાલ છે.

હે અર્હમૈયા !

બાળક ભયાનક જંગલમાં ભૂલો પડી ગયો છે. માતા બાળકને જોઈ રહી છે પણ મા સ્વયં આવવા-બાળકને બચાવવા અસમર્થ છે. એટલે મા પોતાના વિશ્વાસુ માણસને ચિઠ્ઠિ લઈને મોકલાવે છે. બાળકના હાથમાં ચિઠ્ઠિ પહોંચી પણ ગઈ. એમાં સવિસ્તર બતાવી દીધું કે દીકરા ! આ રસ્તે થઈ તું જલદી મારી જોડે આવી જા ! પણ, કરુણતા એ સર્જઈ કે દીકરો એ ચિઠ્ઠિની ભાષા જ જાણતો ન હતો !

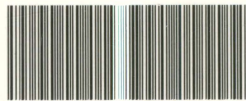
હે પરમાત્મન્ !

આ બાળક જેવી અભાગી સ્થિતિ મારી ન સર્જાય માટે જ આ સંસ્કૃત ભણું છું. પણ લક્ષ્ય છે, તારી પાસે પહોંચવાનું. એટલે જ તારા સંદેશાને વાંચી એ સંદેશા પાછળના અંદેશને ઓળખી જલદીથી કૈવલ્યલક્ષ્મી વરી તારી પાસે પહોંચું... એ જ આશા છે, અરમાન છે, અભીપ્સા છે, આકાંક્ષા છે, આટમૂ છે.

પ્રકાશક
શ્રી દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ

ISBN 978-81-925531-2-2